

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ALİ RIZA ÖNDER'İN HAYATI VE HALK BİLİMİ ÇALIŞMALARI

Yüksek Lisans Tezi

HAVA GAYGUSUZ

AMASYA

Temmuz-2020

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ALİ RIZA ÖNDER'İN HAYATI VE HALK BİLİMİ ÇALIŞMALARI

Hazırlayan

Hava GAYGUSUZ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Cavit GÜZEL

AMASYA 2020

ETİK BEYAN

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin ortaya çıkması durumunda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 22/07/2020

İmza

Hava GAYGUSUZ

Ablam, Ülkü Gaygusuz'a ithafımdır

TEZ ONAY SAYFASI

Hava Gaygusuz tarafından hazırlanan Ali Rıza Önder'in Hayatı ve Halk Bilimi Çalışmaları başlıklı bu çalışma aşağıdaki jüriler tarafından oy birliği ile 22. 07. 2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı AnaBilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi Çalışması olarak kabul edilmiştir.

Jüri

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Cavit GÜZEL

Üye: Prof. Dr. Salahaddin BEKKİ

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Orhan Fatih KUŞDEMİR

İmza

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum. .../.../...

Doç. Dr. Nevzat AYDIN

Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ÖZET

ALİ RIZA ÖNDER'İN HAYATI VE HALK BİLİMİ ÇALIŞMALARI

Hava GAYGUSUZ

Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Temmuz / 2020

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Cavit GÜZEL

Bu çalışma 1918- 1994 yılları arasında yaşamış hukukçu, folklor araştırmacısı Ali Rıza Önder'in yapmış olduğu halk bilim çalışmalarını içermektedir. Tez, Önder'in hayatı, halk bilim çalışmaları, dil, edebiyat ve sosyal konularda yazmış olduğu yazılardan oluşmaktadır. Bu çalışmada, derlemiş olduğu efsaneler ve halk bilim araştırmacıları ile ilgili hazırlanmış olduğu biyografilerle ön plana çıkan Önder'in hayatı ve yayımlanmış yazıları ile ilgili olarak derli toplu bir çalışma ortaya koymak amaçlanmıştır.

Çalışma, altı ana başlıktan oluşmaktadır. Birinci bölümde yazarın hayatı ve hakkında yazılanlar ele alınmıştır. İkinci bölümde halk bilimi ile ilgili olarak yayımlanmış kitap hacmindeki tek eseri olan “Yaşayan Anadolu Efsaneleri” adlı kitabı incelenmiştir. Üçüncü bölümde Önder'in halk bilimi ile ilgili olarak çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanmış olan yazıları kronolojik sıra ile verilmiştir. Dördüncü bölümde, kongre ve seminer bildirimleri incelenmiştir. Beşinci bölümde halk bilimi dışındaki yazılarına yer verilmiştir. Altıncı bölümde ise Ali Rıza Önder'in bibliyografyası yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ali Rıza Önder, Eğrioğlu, Rıza Yonuz, Yaşayan Anadolu Efsaneleri, Türk Folklor Araştırmaları Dergisi.

ABSTRACT

ALİ RIZA ÖNDER' S LIFE AND FOLKLORE STUDİES

Hava GAYGUSUZ

Amasya University, Institute of Social Sciences

Department of Turkish Language and Literature, M. A., July/2020

Supervisor: Assist Prof. Cavit GÜZEL

This study includes folklore studies by Ali Rıza Önder who is a lawyer and a folklore researcher that lived between 1918 and 1994. The thesis consists of Önder's life and the articles he wrote on folklore studies, language, literature and social issues. In this study, it is aimed to put forward a neat study on the life and published articles of Önder, who came to the forefront with the biographies he prepared about the folklore researchers and the legends he compiled.

The study is consisting of six main titles. In the first part, the life of the author and what has been written about him are discussed. In the second chapter, his book titled "Yaşayan Anadolu Efsaneleri" which is his work on folklore studies is examined. In the third chapter, the articles of Önder, published in various magazines and newspapers about folklore, are given in chronological order. In the fourth section, Congress and Seminar Papers are examined. In the fifth chapter, his writings about the matters other than the folklore studies are included. In the sixth section, there is a bibliography of Ali Rıza Önder.

Keywords: Ali Rıza Önder, Eğrioğlu, Rıza Yonuz, Yaşayan Anadolu Efsaneleri, Türk Folklor Araştırmaları Journal.

ÖN SÖZ

Biyografiler, bir kişinin doğumundan ölümüne kadar yaşadığı önemli olayların, iş ve aile yaşantısının, bıraktığı eserlerin, sözlü ve yazılı eserlerden, anılardan, kaynak kişilerden, belgelerden elde edilen verilerle kronolojik bir sıra oluşturulmak suretiyle ayrıntılı olarak tanıtıldığı çalışmalardır.

Ali Rıza Önder, hukukçu kimliğinin yanı sıra Türk folkloruna, Türk diline hizmetleri ile tanınmış bir kültür insanımızdır. Türk Folkloru Araştırmaları dergisinde yayımlanmış yazıları, yaptığı araştırmalar ve görevi sırasında sahada derlediği efsaneler ile Türk folkloruna katkıda bulunmuştur. Önder ile ilgili olarak 1992 yılında Songül Kotevoğlu tarafından Hacettepe Üniversitesinde bir lisans bitirme tezi hazırlanmıştır. Ancak hem Songül Hanım'la hem de üniversite ile iletişime geçmemize rağmen çalışmaya ulaşamadık. Bahsi geçen ve elde bulunmayan çalışmanın dışında Ali Rıza Önder ile ilgili Filiz Önder'in Türk Folklor Araştırmaları dergisindeki "Ali Rıza Önder'in Halkbilimi Yazıları" başlıklı yazısı, Folklor Araştırmaları Kurumu tarafından hazırlanan "Doğumunun 75. Yılında Ali Rıza Önder" adlı çalışma, Folklor-Edebiyat dergisinin "Ali Rıza Önder: Folklorumuzda Bir Köşe Taşı" adı ile ayırdığı özel bölüm ve Erciyes dergisinin çıkardığı Ali Rıza Önder özel sayısı adlı çalışmalar bulunmaktadır. Ali Rıza Önder'in beş yüze yakın yazısı ve bahsi geçen bu çalışmaların derli toplu olarak bir araya getirilmesi, sonraki kuşaklara aktarılması amacıyla bu tezde Ali Rıza Önder'in halk bilim çalışmalarına çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanmış yazılarına yer verilmiştir.

Filiz Önder'in Türk Folklor Araştırmaları dergisinde babası Ali Rıza Önder hakkında yazdığı kısa biyografik yazı ile Ali Rıza Önder hayatta iken Folklor Araştırmaları Kurumu tarafından hazırlanan "Doğumunun 75. Yılında Ali Rıza Önder" adlı çalışmalar tezimizin başlangıç noktasını oluşturmaktadır. Buralarda yer alan bilgilerden faydalanılarak Önder ile ilgili 22 dergi ve gazete tarandı ve Önder'in 448 yazısına ulaşıldı. Halk bilimi ile ilgili olarak yayımlanmış kitap hacmindeki tek eseri olan "Yaşayan Anadolu Efsaneleri" incelendi ve kızı Prof. Dr. Tuna Ertem ile görüşülerek çalışmaya son şekli verildi.

Bu çalışma altı ana başlıktan oluşmaktadır:

Birinci bölümde; yazarın hayatına, ailesine, bulunduğu görevlere ve Önder ile ilgili yapılmış çalışmalara yer verildi.

İkinci bölümde, halk bilimi ile ilgili olarak yayımlanmış kitap hacmindeki tek eseri olan “Yaşayan Anadolu Efsaneleri” incelendi.

Üçüncü bölümde, çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanan halk bilimi ile ilgili yazılarına yer verildi.

Dördüncü bölümde, Önder’in yayımlanmış kongre ve seminer bildirimleri ele alındı.

Beşinci bölümde, Önder’in halk bilimi dışında farklı konularda yayımlanmış olan yazıları incelendi.

Altıncı bölümde ise Ali Rıza Önder bibliyografyasına yer verildi.

Tez çalışmam süresince benden desteğini esirgemeyen kıymetli hocam tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Cavit Güzel’e hoşgörü ve sabrından dolayı çok teşekkür ederim. Yetişmemde emeği olan Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal hocama ve Dr. Öğr. Üyesi Orhan Fatih Kuşdemir hocama teşekkür ederim. Ayrıca çalışmam süresince daima iletişim halinde olduğumuz ve Ali Rıza Önder ile değerli bilgi, anı ve fotoğrafları paylaşan Prof. Dr. Tuna Ertem ve Prof. Dr. Cengiz Ertem hocalarıma teşekkür ederim. Kayseri’deki incelememde desteklerini esirgemeyen Bahri Coşkun’a, Prof. Dr. Tuna Ertem’e ulaşmamı sağlayan Dr. Öğr. Üyesi Çağrı Eroğlu’na, Millî Kütüphane Süreli Yayınlar Koleksiyonu Şube Müdürü Özcan Yoldaş ile Kitap Koleksiyonu Şube Müdürü Nevride Bahçeci’ye yardım ve desteklerinden ötürü teşekkür ederim. Eğitim hayatım boyunca benden maddi manevi desteklerini esirgemeyen ve her zaman yanımda olan canım babam Halil İbrahim Gaygusuz ve canım annem Melahat Gaygusuz’a da teşekkürü bir borç bilirim.

Hava GAYGUSUZ

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN.....	i
İTHAF.....	ii
TEZ ONAY SAYFASI.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
GİRİŞ.....	1
I.BÖLÜM	
1.ALİ RIZA ÖNDER'İN HAYATI.....	4
1.1.Ali Rıza Önder'in Ailesi.....	6
1.2.Ali Rıza Önder Hakkında Yazılan Yazılar.....	7
II.BÖLÜM	
2.YAŞAYAN ANADOLU EFSANELERİ.....	19
III.BÖLÜM	
3.MAKALE VE YAZILARI.....	25
3.1.Erciyes Dergisindeki Yazıları.....	25
3.2.Türk Folklor Araştırmalarındaki Yazıları.....	29
3.3.İstiklal Gazetesindeki Yazıları.....	43
3.4.Yeni Erciyes Dergisindeki Yazıları.....	51
3.5.Filiz Dergisindeki Yazıları.....	52
3.6.Yeni Adam Dergisindeki Yazıları.....	52
3.7.Türk Dili Dergisindeki Yazıları.....	60
3.8.Hâkimiyet Gazetesindeki Yazıları.....	61
3.9.Türk Folkloru Araştırma Yıllığındaki Yazıları.....	62
3.10.Sivas Folkloru Dergisindeki Yazıları.....	62
3.11.Türk Folklor Araştırmalarındaki Yazıları.....	63
3.12.Şükrü Elçin Armağanı Kitabında Yer Alan Yazısı.....	64
3.13.Folklor ve Etnografya Araştırmalarındaki Yazıları.....	65
3.14.Türk Folkloru Dergisindeki Yazıları.....	65
3.15.Millî Kültür Dergisindeki Yazıları.....	65
3.16.Littera Edebiyat Yazıları Adlı Dergideki Yazıları.....	66

3.17.Kemalist Ülkü Dergisindeki Yazıları.....	66
---	----

IV.BÖLÜM

4.ALİ RIZA ÖNDER'İN KONGRE VE SEMİNER BİLDİRİLERİ.....	67
--	----

V.BÖLÜM

5.DİĞER YAZILARI.....	73
-----------------------	----

VI.BÖLÜM

6.ALİ RIZA ÖNDER BİBLİYOGRAFYASI.....	112
---------------------------------------	-----

6.1.Ali Rıza Önder'in Yayımlanmış Kitapları.....	112
--	-----

6.2. Ali Rıza Önder'in Erciyes Dergisindeki Yazıları.....	112
---	-----

6.3. Ali Rıza Önder'in Türk Folklor Araştırmaları Dergisindeki Yazıları.....	114
--	-----

6.4. Ali Rıza Önder'in Yeni Erciyes Dergisindeki Yazıları.....	117
--	-----

6.5. Ali Rıza Önder'in Türk Düşüncesi Dergisindeki Yazıları.....	117
--	-----

6.6. Ali Rıza Önder'in Filiz Dergisindeki Yazıları.....	117
---	-----

6.7. Ali Rıza Önder'in Yeni Adam Dergisindeki Yazıları.....	118
---	-----

6.8. Ali Rıza Önder'in Türk Dili Dergisindeki Yazıları.....	122
---	-----

6.9. Ali Rıza Önder'in Doğru Yol Gazetesindeki Yazıları.....	123
--	-----

6.10. Ali Rıza Önder'in Davran Gazetesindeki Yazıları.....	123
--	-----

6.11. Ali Rıza Önder'in Şenkaya Gazetesindeki Yazıları.....	123
---	-----

6.12. Ali Rıza Önder'in Kars Gazetesindeki Yazıları.....	124
--	-----

6.13. Ali Rıza Önder'in İstiklâl Gazetesindeki Yazıları.....	124
--	-----

6.14. Ali Rıza Önder'in Ürgüp Gazetesindeki Yazıları.....	127
---	-----

6.15. Ali Rıza Önder'in Anadolu Gazetesindeki Yazıları.....	127
---	-----

6.16. Ali Rıza Önder'in Hâkimiyet Gazetesindeki Yazıları.....	127
---	-----

6.17. Ali Rıza Önder'in Öz Erzincan Gazetesindeki Yazıları.....	128
---	-----

6.18. Ali Rıza Önder'in Yeni Adana Gazetesindeki Yazıları.....	128
--	-----

6.19. Ali Rıza Önder'in Osmaniye Postası Gazetesindeki Yazıları.....	128
--	-----

6.20. Ali Rıza Önder'in Sivas Folkloru Dergisindeki Yazıları	130
6.21. Ali Rıza Önder'in Ziya Gökalp Dergisindeki Yazıları.....	130
6.22. Ali Rıza Önder'in Halk Kültürü Dergisindeki Yazıları	130
6.24. 4 Eylül Adlı Kitaptaki Yazıları.....	130
6.25. Kemalist Ülkü Dergisindeki Yazıları	130
6.26. Ali Rıza Önder'in Milli Kültür Dergisindeki Yazıları	130
6.27. Ali Rıza Önder'in Littera Edebiyat Yazıları Adlı Dergideki Yazıları	130
6.28. Ali Rıza Önder'in Çağrı Dergisindeki Yazıları	130
6.29. Ali Rıza Önder'in Yayınlanmış Seminer, Kongre ve Sempozyum Bildirileri	130
6.30. Diğer Kitap, Antolojive Yıllıklardaki Yazıları	132
6.31. Alfabetik Makale Adları İndeksi.....	133
SONUÇ.....	156
KAYNAKÇA.....	158
EKLER.....	162
Ek 1.	163
Ek 2.	164
Ek 3.	165
Ek 4.	166
Ek 5.	167
Ek 6.	168
Ek 7.	169
Ek 8.	170
Ek 9.	171
ÖZ GEÇMİŞ.....	172

GİRİŞ

Ali Rıza Önder'in hayatı mesleği ile ilgili başarılarla doludur. Anadolu'nun çeşitli yörelerinde savcılık, Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığı, Yüksek Hâkimler Kurulu Raportörlüğü ve Yargıtay üyeliği yapmıştır. Önder, bütün bunların yanında Türk folkloru, Türk kültürü ve Türk diline de hizmet etmiş çok yönlü bir kültür insanımızdır.

Topluma ve insanlığa hizmet yolunda harcanan çabaların dağa taşta savrulmuş tohumlar olduğunu söyleyen Önder bunu bir yaşam şekli olarak benimsemiştir. Küçük yaşlardan itibaren şair olmak isteyen Önder, ilkokul yıllarından itibaren şiirler yazmaya başlamış ve on yedi yaşında ilk şiirini yayımlamıştır. Hayatı boyunca şiir yazmaya devam etmiş olan Önder, görev için gittiği Anadolu'nun çeşitli yerlerinde kültür ve folklor unsurlarını derleyip bunları yerel-ulusal dergi ve gazetelerde yayımlanmıştır. Türk dilinin sadeleşmesi ve hukuk dilinin Türkçeleşmesi konularında önemli çalışmaları bulunmaktadır.

Önder'in tarihe, kültüre, doğaya bu kadar ilgili olmasında yetişme tarzının ve köy kökenli olmasının etkisi büyüktür. Memleketi Kayseri-Turan köyü Önder için çok önemlidir. Çalışmalarında Kayseri'nin kültür insanlarını ve halk ozanlarını sık sık tanıttığı görülmektedir. Yayımlanan dört kitabından biri olan "Kayseri Basın Tarihi" adlı eseri de yine Kayseri sevgisinin göstergelerindedir.

Ali Rıza Önder, hayatta iken kıymet verilen ve vefa gösterilen az sayıda kültür insanlarımızdandır. Vefatından önce doğumunun yetmiş beşinci yılında 4 Aralık 1993 tarihinde adına bir program¹ düzenlenmiş vefatından sonra ise biri 1995 yılında diğeri 2019'da iki anma programı yapılmıştır. İki dergide adına özel bölümler oluşturulmuştur.

Ali Rıza Önder ile ilgili bu çalışmaya başladığımızda elimizde Türk Folklor Araştırmaları dergisinde yayımlanan yazıları dışında bir şey yoktu. Bu dergide Filiz Önder, babası Ali Rıza Önder ile ilgili hazırladığı biyografik yazısı ile Millî Kütüphanede tarama yaptığımızda karşımıza çıkan ve Türk Folklor Kurumu tarafından hazırlanan "Doğumunun Yetmiş Beşinci Yılında Ali Rıza Önder" adlı çalışmalar bizim için başlangıç olmuştur.

¹ 4 Aralık 1993'te Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Folklor Araştırmaları Kurumu ve Ziya Gökalp Derneğinin birlikte düzenledikleri bu program daha sonra Doğumunun 75. Yılında Ali Rıza Önder adı ile 1994 yılında Folklor Araştırmaları Kurumu tarafından yayımlanmıştır.

Kütüphanedeki araştırmamızda karşımıza çıkan diğer çalışma ise Folklor/Edebiyat dergisinin 1996 yılında özel bir bölüm olarak çıkardığı “Ali Rıza Önder: Folklorumuzda Bir Köşe Taşı” adlı çalışmadır. Hem Filiz Önder’in çalışmasında adı geçen yazılara hem de diğer iki çalışmada yer alan künyeleri göz önüne alarak kütüphanede taramamıza devam ettik. Türk Folklor Araştırmaları, Erciyes, Yeni Erciyes, Türk Folkloru, Sivas Folkloru, Türk Dili, Millî Kültür, Littera Edebiyat Yazıları, 4 Eylül Ortak Kitap, Kemalist Ülkü, Çağrı adlı dergilerin tamamı taranarak Önder’in çalışmaları tespit edildi. Bu dergilerin taranması sırasında başka yayınlarda da çalışmalarının olduğu belirlendi onlar da not edildi.

Kongre ve seminer bildirilerinin bazılarını sahaflardan temin ettik bazılarını ise Millî Kütüphane arşivinden edindik. Bunların dışında ansiklopedilerde Ali Rıza Önder’i aradığımızda yedi eserde adına rastladık. Osmaniye Postası, Yeni Adana ve Öz Erzincan gibi yerel gazetelerdeki yazıları için ise görev yaptığı süreler göz önüne alarak tarama yapıldı.

Önder’in tespit ettiğimiz ilk yazısı Kayseri gazetesinde 1935 yılında yayımlanmış olan “Yurdum” adlı şiiridir. Ulaşabildiğimiz son çalışması ise Çağrı dergisinde 1994 yılında yayımlanan “Erzincan Yazgısı” adlı çalışmadır. Ali Rıza Önder ile ilgili yirmi iki dergi ve gazetede tarama yapıldı. Önder’in toplam dört yüz kırk sekiz yazısına ulaşıldı. Bunlardan yüz yetmiş dokuzu halk bilim ile ilgilidir. Bu yazılarında kırk beşi ise efsane ile ilgilidir. Yirmi biri folklorcularımız ile ilgili tanıtım yazılarıdır. Diğer halk bilim yazılarının konusu ise Âşık edebiyatı, gelenekler, inanışlar, tasavvuf edebiyatı ve kalıplaşmış ifadelerdir. Halk bilim ile ilgili yazılarını çoğunlukla Türk Folklor Araştırmaları, Erciyes, Yeni Adam adlı dergiler ile İstiklâl gazetesinde görmekteyiz. “Diğer Yazıları” başlığı altında incelediğimiz çalışmaların yüze yakını ise Türk dili ile ilgilidir. Sadece Osmaniye Postasında bu alanla ilgili kırk üç yazısı bulunmaktadır. Bu bölümde yer alan diğer çalışmaların konusu ise eğitim, kitap tanıtımları, din, sosyal konular, şiir ve görevi esnasında gezip gördüğu yerler hakkında yazmış olduğu derleme çalışmalarından oluşmaktadır. Ayrıca Ali Rıza Önder, alışmalarında Yunus Bekir (27)², şerife Soykan (10), İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu (7), Basri Gocul (5), Kâzım Yedekçioğlu (5) ve Ziya Gökalp (4)’ten de sıklıkla bahsetmiştir.

² Parantez içindeki sayılar bahsi geçen kişilerle ilgili yayın sayısını göstermektedir.

Bunların dışında Ali Rıza Önder'in Kars, Şenkaya, Ürgüp ve Doğru Yol gazetelerinde çalışmalarının olduğunu tespit ettik. Ancak Millî Kütüphanede Kars (1951), Şenkaya (1951-1952), Doğru Yol (1946) gazetelerinin o yıllardaki nüshaları bulunmadığından Ürgüp (1955) gazetesinin ise nüshasının bulunduğu fakat dijital çekim süreci içerisinde olduğu için bu kaynaklara erişemedik. Bu sebeple ayrıntılı bibliyografyasını veremedik. Bahsi geçen gazetelerdeki çalışmaların bibliyografya kısmında yalnızca künyelerini verdik.

Çalışmamızın sonucunda elde edilen bilgileri tasnif ederek altı bölüme ayırdık. İlk kısımda Ali Rıza Önder'in hayatı ve hakkında yapılan çalışmalara yer verdik. İkinci bölümde halk bilimi ile ilgili yayımlanmış kitap hacmindeki tek eseri olan “Yaşayan Anadolu Efsaneleri” adlı çalışmayı inceledik. Üçüncü bölümde Önder'in halk bilimi ile ilgili çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanmış olan yazıları yerini aldı. Dördüncü bölümde araştırmacının kongre ve seminer bildirimleri yer alırken beşinci bölümde ise halk bilim konusu dışında yazmış olduğu çalışmalara yer verildi. Son bölümde de Ali Rıza Önder'in bibliyografyası sunulmuştur.

Kayseri ve Yöresi Tarih Araştırma Merkezi'nde Ali Rıza Önder ile ilgili altmış sekiz dosya olduğunu Hüseyin Cömert'ten öğrendiğimizde merkeze bizzat giderek incelemede bulunmak istediğimizi dilekçe ile beyan ettik. İstedığımız burada yer alan bilgi ve belgelerle çalışmamızı zenginleştirmektir. Kataloglama çalışması yapıp geri dönüş yapacaklarını söyledikleri halde herhangi bir geri bildirimleri olmadı.

Sonuç olarak çalışmamıza yön veren temel araç yazılı kaynaklar olmuştur. Önder'in hayatı ile ilgili bilgi ve fotoğraflara ise kızı Prof. Dr. Tuna Ertem Hoca'dan edindik.

I. BÖLÜM

1. ALİ RIZA ÖNDER'İN HAYATI

Folklor araştırıcısı, hukukçu ve Türk dili üzerine çalışmalarıyla bilinen Ali Rıza Önder, Ali Bey ve Methiye Hanımın üçüncü çocuğu olarak Kayserinin eski adı Dimidere yeni adı ise Turan olan köyünde 1918 yılında dünyaya gelmiştir. Önder'in ilk çocukluk ve gençlik yılları Kayseri'de geçmiştir. İlkokulun ilk üç sınıfını kendi köyünde bulunan okulda 4 ve 5. sınıfları ise Turan köyüne en yakın mesafede olan Ağırnas köyündeki okulda 1933 yılında tamamlamıştır. Ortaokul eğitimi için Konya Askeri Ortaokulu sınavlarına girmek istemişse de Kayseri'ye uzak olmasından dolayı sınava girememiştir. Kayseri Lisesi parasız yatılı sınavını kazanıp 1936 yılında ortaokulu 1939 yılında ise lise eğitimini bu okulda tamamlamıştır. Önder, bu yıldan itibaren halk kültürüne dair yazılar kaleme almaya başlar. Aynı yıl Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini kazanmış ve Hukuk Fakültesini 1942 yılında başarı ile tamamlamıştır. 1943 yılında Fuadiye Hanım ile evlenmiştir. 1945 yılında ilk görev yeri olan Tunceli Pertek'e Cumhuriyet Savcısı olarak atanır. Burada iki yıl çalıştıktan sonra yine savcı olarak 1947 yılında Erzurum'un ilçesi Hınıs'a 1949'da Kars'ın Göle ilçesine 1952 yılında ise Nevşehir Ürgüp'e atanır ve burada görev yapar.

1955 yılında ilk kitabı olan "Yaşayan Anadolu Efsaneleri" adlı çalışması yayımlanır. 1957'de Erzincan'a atanır ve iki yıl da burada Cumhuriyet Baş Savcısı olarak çalışır. 1959 yılında Osmaniye Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığına atanmıştır ve bu görevi esnasında 1960 yılında birinci sınıf hâkimliğe terfi ettirilmiştir. Aynı yıl yani 1960 yılında Türk Dil Kurumuna üye olmuştur. Ardından 1963'te dönemdeki adlandırılmasıyla Yüksek Hâkimler Kurulu Raportörlüğüne getirilmiştir. 1966'da Türk Dil Kurumu Onur Kurulu üyeliğine seçilmiştir. Ali Rıza Önder 1972-1974, 1976-1978, 1982-1983 yılları arasında Onur Kurulu Başkanlığını yürütmüştür. TDK'nin 1982 anayasası ile değişikliğe gitmesiyle dernek üyeleri yeni bir oluşum olan Dil Derneğini kurdular. Önder de bu derneğin kurucu üyelerinden biri olmuştur (Tan 2019: 28-29). 1966 yılında ise ikinci eseri olan Yasa Dili Sözlüğünü, ardından 1968'de Hukuk Araştırmaları adlı eserlerini yayımlar. 9 Aralık 1969

tarihinde Türk Folklor Kurumuna üye olan Önder, aynı yıl Yönetim Kurulu üyeliğine seçilir. 1969-1974 yılları arasında Yönetim Kurulu üyeliğine devam eder. (Nasrattınoğlu 2019: 17). 1972 yılına gelindiğinde ise Önder, son eseri olan Kayseri Basın Tarihi adlı kitabını yayımlar.

“Türkiye’de Mitoloji Çalışmalarına Bir Bakış” isimli bildirisıyla 1973 Ekiminde I. Uluslararası Türk Folklor Seminerine katılan Önder, 1976’da “Geleneksel Halk Hukuku” 1982 yılında “Kayseri’nin Turan Köyünde Yer Adları”, 1984’de “Halk Hukukunun Kaynakları”, 1986 yılında “Battal Gazi Kayseri’de”, 1987’de “Mezar Taşlarında Halk Kültürü”, “Türk Halk Şiirinde Dört Durak Kavramı”, 1988’de “Niyazi Mısıri’nin Tasavvuftaki Yeri” 1990 yılında “Cebeli Bereket Sancağı ve Rahime Hatun” ve 1992 yılında ise “Anadolu’nun Çeşitli Yerlerinde Şemmaslık Geleneği” adlı bildirileri ile çeşitli kongre, seminer ve sempozyumlara katılır.

Ali Rıza Bey, 1970 yılında başladığı Yargıtay üyeliği görevinden 1983 yılının mart ayında emekli olmuştur. Ali Rıza Önder, hukuk ile ilgili çalışmalarını Ankara Barosu ile Yargıtay Dergilerinde, folklor ve diğer konulardaki yazılarını ise Erciyes, Yeni Erciyes, Türk Folklor Araştırmaları, Türk Dili, Filiz Yeni Adam, Millî Kültür, Türk Düşüncesi, Littera Edebiyat Yazıları, 4 Eylül Ortak Kitap, Çağrı, Kemalist Ülkü, Sivas Folkloru ve Ziya Gökalp dergilerinde yayımlamıştır. Ayrıca memleketi Kayseri ve görev için gittiği Erzincan, Erzurum, Kars, Nevşehir, Osmaniye ve Adana illerindeki yerel gazetelerde yazıları bulunmaktadır.

Yazar, Ali Rıza Önder imzası dışında A.R.Ö., Rıza Yonuz, Eğrioğlu, Âşık Harmani ve Kaygusuz imzalarını da kullanmıştır. Rıza Yonuz adı ilk olarak 1939 yılında Erciyes dergisinde yayımlanan ilk düzyazısında karşımıza çıkmaktadır. “Aşk”, “Teselli” ve “Sarhoş” adlı şiirlerinde de Eğrioğlu imzasını kullanan Önder bu ismi Konya Karaman tarafından gelip Turan’a yerleşen Eğrioğulları diğer bir adıyla Yonuzlar adlı Türkmen aşiretinden almıştır. Önder; “Gelir” adlı şiirinde Âşık Harmani, “Erzincan Yazgısı” şiirinde ise Kaygusuz mahlasını kullanmıştır.

Başta memleketi Kayserinin ve görev yaptığı yerlerin kültürüyle ilgilenen Önder, derlediği ürünleri yeniden elden geçirerek okuyucuya aktarmıştır. Şerife Soykan, Hamdi Öztosun (Halk Şâiri Osmancıkıoğlu), Molulu Revâi, Ali Sâni Yalçın, Cafer Uçak

(Elbistanlı Âşık İmam), Memiş Şahin, Alvarlı Mehmet Budak ve Feramus Uçaravcı gibi daha önce herhangi bir yerde yayımlanmayan şahsiyetleri de tanıtmıştır.

Ali Rıza Önder, 4 Aralık 1993'te Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Folklor Araştırmaları Kurumu ve Ziya Gökalp Derneğinin birlikte düzenledikleri Hukukçu, Araştırmacı, Şair ve Folklorcu Ali Rıza Önder'in Doğumunun 75. Yıldönümü Toplantısından kısa bir süre sonra 22 Haziran 1994'te vefat etmiş ve Ankara'da bulunan Karşıyaka mezarlığına defnedilmiştir.

1995 yılında, vefatının birinci yıldönümü nedeniyle Kültür Bakanlığı bünyesinde Ankara'da düzenlenen bir törenle anılmıştır. Folklor Edebiyat Dergisi 1996 yılında, "Ali Rıza Önder: Türk Folklorunda Bir Köşe Taşı" adı ile Önder'e özel bir bölüm ayırmıştır. Erciyes Dergisi Ekim 2019'da yayımlanan 502. sayısını Ali Rıza Önder Özel Sayısı olarak çıkarmıştır. 26 Aralık 2019 tarihinde ise Türk Dil Kurumunda "Yaşayan Anadolu Efsaneleri'nden Yasa Dili Sözlüğü'ne Ali Rıza Önder'i Anma Toplantısı" adı ile bir panel düzenlemiştir. Paneli Prof. Dr. Cengiz Ertem yönetirken Prof. Dr. Tuna Ertem, Prof. Dr. Mustafa Argunşah, Prof. Dr. Bayram Durbilmez ve Hava Gaygusuz da birer konuşma yapmışlardır.

1.1. Ali Rıza Önder'in Ailesi

Ali Rıza Önder'in babası Ali Bey annesi Methiye Hanımdır. Ali Bey'in annesi ise son Kazan Beyi'nin kızı Rûveyde Hanımdır. Eşi Şerife Fuadiye Hanım 1921 Kadıköy doğumludur. Kayserili Ferit ve Termiha Yörük'ün kızıdır. Fuadiye Hanım, Kadıköy Misak-1 Millî İlkokulu, Kızıl Toprak Kız Ortaokulu ve Moda Kız Enstitüsünde eğitim görmüştür.

Ali Rıza Önder'in Filiz, Tuna ve Armağan adında üç kızı vardır. Büyük kızı Filiz Hanım 1945 yılında Kayseri'de doğmuştur. Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik bölümünden mezun olan Filiz Hanım, Şefik Dener ile evlenmiştir. 1947'de Pertek'te doğan Tuna Hanım da Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Filoloji mezunudur. Fransız Dili ve Edebiyatı profesörü olan Tuna Hanım, Fransız Dili ve Edebiyatı profesörü olan Cengiz Ertem ile evlidir ve Fulya adında bir kızları vardır. Fulya Ertem Başkaya Yaşar Üniversitesi İletişim Fakültesi Görsel ve İletişim Tasarımı Bölümünde Dr. Öğr.

Üyesi olarak görev yapmaktadır. Ali Rıza Bey ve Fuadiye Hanım'ın son çocukları olan Armağan Hanım ise 1953 yılında Ürgüp'te doğmuştur ve Hacettepe Üniversitesi Biyoloji mezunudur. Başak Ayçiçek adında bir kızı vardır.

Ali Rıza Önder'in ikisi kız üçü erkek olmak üzere beş kardeşi vardır. Kardeşleri büyükten küçüğe sıra ile Hayrettin Önder, Enver Önder, Ferruh(a) Coşkun, İlhan Önder ve Ümmü Gülsüm Coşkun'dur. Önder'in hayatta olan tek kardeşi ise 1930 doğumlu Ümmü Gülsüm Coşkun'dur. İlkokul mezunu olan Coşkun, 1947 yılında Bahri Coşkun ile evlenmiştir. Ülkü Akkaya, Bahri Coşkun, Rahmi Coşkun ve İlke Coşkun adında ikisi kız ikisi erkek dört çocuğu vardır. Şiir yazmaya meraklı olan Coşkun'un "Adım Gülsüm" adlı şiir kitabı bulunmaktadır.

Ali Rıza Önder'in hayatında önemli bir yere sahip olan amcası Yunus Bekir, 1868 yılında Turan köyünde doğmuştur. On üç yaşında İstanbul'a giden Yunus, Haydarpaşa Cerrah mektebinden mezun olmuştur. Nakkaşlık ve ressamlık sanatlarıyla meşgul olmuştur. 1910 yılında Kayseri'nin ilk gazetesi olan Erciyes gazetesini çıkaran Yunus Bekir ile ilgili Ali Rıza Önder'in; Yeni Erciyes, Yeni Adam ve Filiz dergilerinde ve Hâkimiyet gazetesinde toplam yirmi yedi yazısı bulunmaktadır. Onun şairliği, vatanperverliği, çalışma azmi Önder'i etkileyen yönlerindedir. Önder amcasının mezar taşı için de şunları yazmıştır:

"Düşman idin cehalete, taassuba ve zulme
Gerçekleşir emellerin, Yunus Bekir üzülme".

1.2. Ali Rıza Önder Hakkında Yazılan Yazılar

1. *Uğurlarken*³

Yazıda, Ali Rıza Önder'in Ürgüp'te beş yıl süren görevini tamamlayıp Erzincan savcılığına tayin edilmesi dolayısıyla düzenlenen veda yemeğinden bahsedilmiştir (Arıkoğlu 1957: 1).

2. *Ali Rıza Önder*⁴

³ Kâmil Arıkoğlu, "Uğurlarken", *Hâkimiyet*, (4 Temmuz 1957), s. 1.

⁴ Abdullah Satoğlu, "**Ali Rıza Önder**", *Filiz*, C. 2, S. 8, (1965), s. 7.

Abdullah Satoğlu tarafından kaleme alınan yazıda, Ali Rıza Önder'in biyografisine yer verilmiştir. Eğitim, çalışma hayatı, gazete ve dergilerde yayımlanan yazıları hakkında kısa bilgi sunulmuştur (Satoğlu 1965: 7).

3. *Ali Rıza Önder*⁵

Filiz Önder tarafından kaleme alınan yazıda, yazar babası Ali Rıza Önder'in kısa biyografisine yer vermiştir. Çeşitli dergilerde yayımlanmış yazıları, basılmış kitapları ve üzerinde çalıştığı konular hakkında bilgiler aktarmıştır (Önder 1970: 5646-5647).

4. *Ali Rıza Önder'in Halkbilimi Yazıları*⁶

Çalışmada, Önder'in farklı gazete ve dergilerde yayımlanan yazıları kronolojik sıra ile liste şeklinde verilmiştir. Erciyes, Türk Dili, Yeni Erciyes ve Türk Folklor Araştırmaları dergileri ile İstiklâl, Hâkimiyet, Ürgüp gazetelerinde yayımlanan toplam 124 yazının künye bilgileri aktarılmıştır (Önder 1970: 5811-5812).

5. *Adaletin Türkçesi Peşinde*⁷

29 Ağustos 1988 tarihli Cumhuriyet gazetesinde yer alan çalışmada Ali Rıza Önder'in portresine yer verilmiştir. Atilla Özkırmımlı bu çalışmasını Önder ile görüşerek hazırlamıştır. Onun yaşam öyküsü, hukuk dilinin sadeleşmesi üzerindeki çabaları, "Yasa Dili Sözlüğü" adlı kitabı ve folklorla yönelişi konuştukları konulardır (Özkırmımlı 1988: 1).

6. *Doğumunun 75. Yılında Ali Rıza Önder*⁸

Çalışma, 4 Aralık 1993 tarihinde Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Folklor Araştırmaları Kurumu ve Ziya Gökalp Derneğinin birlikte düzenledikleri "Hukukçu Araştırmacı, Şair ve Folklorcu Ali Rıza Önder'in Doğumunun 75. Yıldönümü Toplantısı" adlı programda yapılan konuşmalardan oluşmaktadır. Çalışmanın önsözünde Önder'in hayatı ve çalışmaları hakkında genel bilgiler aktarılmıştır. Ardından *Hukukçu-Araştırmacı Ali Rıza Önder* adlı yazısı ile Yahya Aksoy; Önder'in hukukçu, araştırmacı, dilci ve şair yönüne değinmiştir (Aksoy 1994: 7-8).

⁵ Filiz Önder, "Ali Rıza Önder", **Türk Folklor Araştırmaları**, (12 Haziran 1970), s. 5646-5647. Aynı çalışma Kasım 1970 tarihli Filiz dergisinde de yayımlanmıştır.

⁶ Filiz Önder, "Ali Rıza Önder'in Halkbilim Yazıları", **Türk Folklor Araştırmaları**, (13 Aralık 1970), s. 5811-5813.

⁷ Atilla Özkırmımlı, "Adaletin Türkçesi Peşinde", **Cumhuriyet**, (29 Ağustos 1988), S. 22993, s. 1.

⁸ Folklor ve Araştırma Kurumu Yayınları, "Doğumunun 75. Yılında Ali Rıza Önder", Ankara, 1994.

Folklorcu Ali Rıza Önder adlı yazıda İrfan Ünver Nasrattınoğlu, Önder'in folklorcu yönü hakkında bilgi sunmuştur. Halk kültürü araştırma derleme çalışmalarının henüz yaygın olmadığı zamanlarda bu işi gönüllü bir şekilde yaptığını ifade etmiştir. Önder'in 1969 yılında Folklor Araştırmaları Kurumuna üye olduğunu ayrıca bu kurumun Yönetim Kurulu ile Denetleme Kurulunda da görev aldığını belirtmiştir. Ardından Önder'in katıldığı konferans ve bilimsel toplantılar ile yayınladığı makale, araştırma yazılarını aktarmıştır. Son olarak ise Nasrattınoğlu, Ali Rıza Önder'in örnek bir insan olduğunu belirterek sağlıklı bir ömür temennisinde bulunmuştur (Nasrattınoğlu, 1994: 9-13).

Doğumunun 75. Yılında Hukukçu, Halkbilimci, Yazar ve Şair Arkadaşım Ali Rıza Önder adlı yazıda Ziya Gökalp Derneği Başkanı Dr. Şevket Beysanoğlu, Önder ile arkadaşlığının 1939 yılına Ankara Hukuk Fakültesini kazanmalarıyla başladığını ifade eder. Kendisi ile pek çok ortak özelliğin bulunduğunu söyleyen Beysanoğlu, bunlardan birinin de okuma yazma tutkusu olduğunu belirtir.

1940 yılında fakültede Alman ve Rus taraftarı öğrencileri arasında dönemin kıyafet modası yüzünden çıkan kavga dolayısıyla Ali Rıza Önder'in yazdığı Bobsitil Türküsü'nün dillerde dolaştığından bahseder ve bir bölümünü aktarır. Devamında Önder'in çalışma hayatına, çeşitli gazete ve dergilerdeki yazılarına, üyesi olduğu kurumlara değinir. Son kısımda ise sağlık ve başarı temennileri yer alır (Beysanoğlu, 1994: 14-16).

Ali Rıza Önder ve Eserleri Üzerine, adlı yazıda Abdullah Satoğlu, ildeşi Önder'i Erciyes, Filiz ve Hâkimiyet de yer alan yazıları dolayısıyla tanıdığını ifade etmiştir. Daha sonra öğrenim ve çalışma hayatına, yayımlanmış kitaplarına çeşitli gazete ve dergilerde çıkmış yazılarına değinmiştir. Önder'in resmî binaların üzerindeki tuğra ve medhiyelerin kaldırılması ile kanunu kırım yasası olarak değerlendirdiğini belirterek bunun kültür tarihimize zarar vereceğini dile getirmiştir.

Son olarak Önder'in şairlik yönüne eğilen yazar, Eğrioğlu imzası ile yazılmış Aşk ve Sarhoş isimli iki şiirine yer vermiştir (Satoğlu, 1994: 17-21).

Çok Yönlü İnsan Ali Rıza Önder adlı yazıda Cevdet Aslangül, Önder'in hukukçu, dilci, şair, araştırmacı ve folklorcu yönlerine kısaca değinmiştir (Aslangül, 1994: 22).

Avukat Fazıl Özuğur, *Bir Anı* başlıklı kısa yazısında Önder ile görev yaptığı dönemdeki bir anısına yer vermiştir (Özuğur, 1994: 23).

Doğumunun 75. Yılında Ali Rıza Önder adlı yayında son olarak Ali Rıza Önder'in *Kendi Dilinden* başlığı ile yazısı yer almaktadır. Önder, ilk olarak Birinci Dünya Savaşı yıllarına denk gelen doğum gününün tespiti ile ilgili bilgiler aktararak kimliğinde 1 Mart 1918 olarak yazdığını ancak gerçeği yansıtmadığını belirtir. Doğumunun Eylül-Ekim aylarına rastlayabileceğini dile getirir. Ardından isminin verilmesi ile ilgili şunları söyler:

“Adıma gelince: Rahmetli babam o sıralarda elli yaşlarında imiş. Halkın “Seferberlik” diye andığı Birinci Dünya Savaşı'nın son yılı imiş. Dört yıldır süren savaş, bıkkınlık getirmiş. Ne zaman biteceği belli değilmiş. Bu durumda babam, karamsarlığa düşmüş. Savaşın ne zaman biteceği belli olmaz demiş. Bu arada biz yaşlıları da askere çağırıp cepheye sürebilirler diye düşünmüş. Gidip de gelmemek var, gelip de görmemek var demiş. Bu durumda, çocuğuma benim adımlı koyalım demiş. Böylece adım Ali olmuş. Nüfusa yazdırırken de Rıza adını eklettirmiş.”

Devamında Ali Rıza Önder, ilkokulda öğretmeni olan Nihat Öktem ile gelecekteki mesleği ile ilgili aralarında geçen sohbetine, evliliğinin ilk yıllarında yaşadığı bir anısına, Osmaniye Ağır Ceza Başkanı görevini sürdürürken kayınpederi tarafından gönderilen mektuba, fakülteden arkadaşı Hikmet Himmetoğlu ile öztürkçe-uydurmaca konusu üzerindeki sohbetlerine ve Mehmet Önder ile anılarına yer vermiştir. Son bölümde ise kendisinin şairlik yönünün az bilindiğini ifade ederek Pirim Uçtu, Gelir, Ölme ve Bildim başlıklı şiirlerini aktarmıştır (Önder 1994: 24-32).

7. *Ali Rıza Önder: Türk Folklorunda Bir Köşe Taşı*⁹

Folklor-Edebiyat dergisinin 1996 yılında çıkardığı nüshasında yer alan özel bir bölümdür. Ali Rıza Önder'in vefatından sonra ailesi, yakın arkadaşları ve mesai arkadaşları tarafından kaleme alınan çalışma sekiz yazı ile üç mesajdan oluşmaktadır. Şimdi sıra ile bu yazılara göz atalım.

Hiç Unutmayacağız başlıklı yazısı ile Dr. İrfan Ünver Nasrattınoğlu Önder'in vefatı üzerine duyduğu üzüntüden bahseder. Ona göre Önder, Mevlana, Hacı Bektaş Veli, Yunus Emre gibi hoşgörünün ve insanlığın sembolüdür.

⁹ “Ali Rıza Önder: Türk Folklorunda bir Köşe Taşı”, Folklor/Edebiyat 5-6 Ocak, C. 2, 1996.

Onun halk bilimine olan ilgi ve bağlılığını dile getiren Nasrattınoğlu, Folklor Araştırmaları Kurumunun düzenlemiş olduğu konferanslarda yaptığı konuşmaların bir bölümünün listesini de vermiştir (Nasrattınoğlu, 1996: 82-83).

Onur Kurulu'nda başlıklı yazısı ile Mustafa Şerif Onaran, Türk Dil Kurumunun Onur Kurulu üyelerinden olan Önder'in görevini titizlikle yerine getirdiğini anlatır (Onaran, 1996: 86).

Abdullah Satoğlu tarafından hazırlanan *Ali Rıza Önder'in Ardından* başlıklı yazıda, Satoğlu, ilk olarak Önder'in vefatı dolayısıyla duyduğu üzüntüyü dile getirmiş ardından kısa biyografisine yer vermiştir (Satoğlu, 1996: 87-89).

Halkbilimci Ali Rıza Önder'in Yaşam Felsefesi adlı çalışmada Cengiz Ertem, Ali Rıza Önder'in yaşam felsefesini; öğrenme tutkusu, stoisizm ve hümanizm açısından ele alıp değerlendirmiştir. Bu değerlendirmeyi yaparken de atasözlerinden örnekler aktarmıştır. Ayrıca Ernest Renan, Andre Gide, Wilfried Buch ve Victor Hugo'nun görüşlerinden de faydalanmıştır. Son kısımda ise Önder'in hayata bakışını anlattığı dizeleri örnek vermiştir (Ertem, 1996: 90-94).

Ali Rıza Önder'de Dil ve Edebiyat Sevgisi adlı yazıda Önder ile yıllarca birlikte çalıştıklarını söyleyen Cevdet Aslangül, onun dil ve edebiyat bilgi birikiminden faydalandığını belirtir. Onun öz Türkçeyi kullandığını, Muallim Naci'yi sevdiğini ve ondan beyitler söylediğini ifade eder. Atatürk ve Ziya Gökalp'ten de övgüyle bahsettiğini dile getirir (Aslangül 1996: 95).

Folklorcu Ali Rıza Önder adlı çalışmada Metin Turan, yazısının ilk kısmında Türkiye'deki folklor araştırmalarının akademik disiplin ve halkevleri tarafından yürütülen sivil anlayış olarak iki koldan yürütüldüğünü söyler. Ali Rıza Önder'in ise folklor araştırmalarında bu iki kimliğini de koruduğunu ifade eder. Devamında Önder'in Türk diline verdiği önemden, Türk Folklor Araştırmaları dergisinde çıkan yazılarından, tarih ve dil bilincine olan katkılarından bahseder (Turan, 1996: 96-98).

Ali Rıza Önder'i Anarken adlı yazıda Fazıl Özüğür, Önder ile Yargıtay 9. Ceza Dairesi üyeliğinden emekli olduktan sonra avukatlık yaptığı iki yıllık süreçte birlikte çalıştıklarını ifade eder. Önder ile ilgili bir anısını anlattıktan sonra onun çalışkan, titiz ve araştırmacı yönüne değinir. Son olarak ise eşi Fuadiye Önder için yazdığı iki şiirine yer vermiştir (Özüğür, 1996: 99-101).

Ali Rıza Önder başlıklı çalışmada Kutlu Özen, yazısının ilk kısmında Önder ile mektuplaşmalarından bahsetmiştir. Ardından Önder'in biyografisine yer vermiş ve Yaşayan Anadolu Efsaneleri, Yasa Dili Sözlüğü, Hukuk Araştırmaları ve Kayseri Basın Tarihi adlı basılmış eserleri hakkında kısa bilgi aktarmıştır.

Türk Düşünürleri, Halkbilim Dağarcığı, Türkçenin Gelişmesi / Gelişen Türkçeye Katkılar, Türk Tüze Sözlüğü, Yunus Bekir, Uçan Yıllar, Deyişler ve Yargı Yolunun Çakıl Taşları adlı çalışmaları da basıma hazır eserleri olarak vermiştir.¹⁰

Yazının son bölümünde ise Önder'in yayımlanmış bazı makale ve yazılarından, sempozyum bildirilerinden, adına yer veren ansiklopedi maddelerinden ve üyesi olduğu derneklerden bahsetmiştir (Özen 1996: 102-106).

Ali Rıza Önder: Türk Folklorunda Bir Köşe Taşı adlı bölümün son kısmında vefatının birinci yılı dolayısıyla yapılan anma programına katılamayan Sami Karaören, Dil Derneği Genel Yazmanı Sevgi Özel ve Avukat Haluk Çağdaş'ın mesajlarına yer verilmiştir (Karaören, Özel, Çağdaş 1996: 107).

8. *Ali Rıza Önder Yaşayan Anadolu Efsaneleri*

Çalışma, 1957 yılında Pertev Naili Boratav tarafından Paris'te yazılmış çevirisi ise Bekir Üstündağ ve İsmail Görkem tarafından yapılarak 1997 yılında Millî Folklor dergisinde yayımlanmıştır. Çalışma Ali Rıza Önder'in "Yaşayan Anadolu Efsaneleri" adlı eserini tanıtmaya yazısıdır. Eseri kitapçık olarak değerlendiren Boratav eserde yer alan yirmi üç efsanenin kısa özetini aktarmıştır.

Eserde bulunan efsanelerin tasnif edilmediğini de belirten Boratav, efsaneleri şu şekilde tasnif etmiştir: "Evliyalar ve Kerametleri" başlığı altında; Munzur Baba, Çoban Baba, Kureyşi ve Bamasur, Kömür Baba, Sabanca Gölü, Yavaş Ovası, Hasan Dağı-Ali Dağı, Kara Koç; "Değişik Bölgeler Üzerine Etiyolojik ve Etimolojik Efsaneler" başlığında Bin-Göl, Nemrud'un Develeri, Karayazı, Aygır Gölü, Çıldır Gölü, Kız Kurtaran Kaya, Dört Dağ(Süphan, Allahüekber, Elegez, Ağrı), Ağrı, Allahüekber Dağı son olarak "Âşık Efsaneleri ve Masallara Benzeyen Efsanevî Hikâyeler" başlığı altında ise Padişahın Rüyası, Gölcük, Bahtına Küsen Kız, Devlet Kuşu ve Ağdamar Adası adlı efsanelere yer vermiştir (Görkem; Üstündağ 1997: 112-117).

¹⁰ Bahsi geçen eserlerle ilgili herhangi bir bilgiye ulaşamadık.

9. *Kayseri’li Halkbilimci Ali Rıza Önder’den Hâtıralar*¹¹

Müjgan Üçer, çalışmasının ilk kısmında Ali Rıza Önder’in kısa biyografisine yer vermiştir. Devamında “Hâtıralar” alt başlığı altında Sivas müzesi ile ilgili bir anısına değinmiştir. Ardından Dr. Rıza Nur’un Duası, Seyrânî’nin Eğitici Yönü, Siftah, Akşehirlioğulları, Boyacı Çocuk, Tayyibe, Zoraki İltifat, Şerife Halanın Azarı ve son olarak Önder’den Bir Beyit adlı anılarını aktarmıştır (Üçer 2004: 14-15).

10. *Ali Rıza Önder’in Halk Bilimi Çalışmaları Kaynakçası*¹²

Bayram Durbilmez tarafından kaleme alınan yazıda, öncelikle Önder’in biyografisine yer verilmiştir. Ardından çalışmalarına genel olarak değinilmiş ve eserleri, makaleleri, araştırmaları sınıflandırılarak beş bölümde sunulmuştur. Yayımlanmış Kitapları, Kitap Bölümlerinde ve Antolojilerinde Yayımlanan Araştırmaları, Yayımlanan Bildirileri, Dergilerde Yayımlanan Makaleleri, Gazetelerde Yayımlanan Makaleleri Araştırmaları bu beş bölümün ana başlıklarıdır (Durbilmez 2019: 1-7).

11. *Babam Ali Rıza Önder*¹³

Ali Rıza Önder’in kızı Prof. Dr. Tuna Ertem tarafından ele alınan çalışmada Önder’in çeşitli özellikleri yedi başlık altında incelenmiştir. Hukukçu, dilci, halkbilimci, yazar ve şair, Kayserili ve son kısımda insan olarak Ali Rıza Önder değerlendirilmiştir. Ertem her bölümde Önder ile ilgili kısa anılara da yer vermiştir (Ertem 2019: 8-11).

12. *Hukukçu ve Halkbilimci Ali Rıza Önder’in Yaşam Felsefesi*¹⁴

Yazıda Önder’in çok yönlü kişiliğine vurgu yapan Prof. Dr. Cengiz Ertem onun hayat felsefesini; öğrenme tutkusu, stoisizm ve hümanizm olduğunu ifade etikten sonra bu açıdan yazarı değerlendirmiştir (Ertem 2019: 12-13).

13. *Ali Rıza Önder (1918-1994)*¹⁵

¹¹ Müjgan Üçer, “Kayseri’li Halkbilimci Ali Rıza Önder’den Hâtıralar”, **Erciyes**, Temmuz 2004, Y. 27, S. 319, s. 14-15.

¹² Bayram Durbilmez, “Ali Rıza Önder’in Halk Bilimi Çalışmaları Kaynakçası”, **Erciyes**, Ekim 2019, Y. 42, S. 502, s. 1-7.

¹³ Tuna Ertem, “Babam Ali Rıza Önder”, **Erciyes**, Ekim 2019, Y. 42, S. 502, s. 8-11.

¹⁴ Cengiz Ertem, “Hukukçu ve Halkbilimci Ali Rıza Önder’in Yaşam Felsefesi”, **Erciyes**, Ekim 2019, Y. 42, S. 502, s. 12-13.

¹⁵ Hüseyin Cömert, “Ali Rıza Önder (1918-1994)”, **Erciyes**, Ekim 2019, Y. 42, S. 502, s. 14-16.

Hüseyin Cömert¹⁶ yazısının ilk kısmında Ali Rıza Önder'in doğduğu Dimitre köyünün coğrafyası hakkında bilgi vermiştir. Ardından Önder'in ailesine, Dimitre'nin tarihi kültürel özelliklerine ve bölgenin yetiştirdiği ünlü şahsiyetlere yer vermiştir. Devamında Önder'in görev yaptığı yerler ile ilgili kısa bilgi aktarmıştır. Son kısımda ise yazarın basılmış eserlerine ve üyesi olduğu derneklerin isimlerine yer vermiştir. Ayrıca folklor ile ilgili çalışmalarının bir kısmının da isimlerini aktarmıştır (Cömert 2019: 14-16).

14. Ali Rıza Önder¹⁷

Ali Rıza Bey ile 1974 yılında bir folklor seminerinde tanıştıklarını belirten Nasrattınoğlu, Önder'in biyografisine değindikten sonra onun hukuk alanındaki başarısına yer verir. Devamında folklor alanında çeşitli dergi ve gazetelerde yayımları olduğunu ifade etmiştir. Ardından Önder'in yayımlanmış eserlerinin adlarına, halk bilimi ile ilgili bilimsel çalışmalarına yer vermiştir. Son olarak da şairliğine değinerek "Gelir" ve "Bildim" başlıklı şiirlerini aktarmıştır (Nasrattınoğlu 2019: 17-19).

15. Dayım Ali Rıza Önder¹⁸

Ali Rıza Önder'in yeğeni Bahri Coşkun tarafından kaleme alınan yazıda, Coşkun dayısı ile ikamet yerlerinin farklı olması dolayısıyla az görüştüklerinden söz etmiştir. Onu her zaman örnek aldığını da belirten Coşkun, annesinden dinlediği ve onun şiir yazma becerisi ile ilgili birkaç anısını aktarmıştır (Coşkun 2019: 20-21).

16. Ali Rıza Önder Ağabeyimiz¹⁹

Mehmet Çayırdağ Önder ile 1980'li yıllarda tanıştığını çalışmanın ilk kısmında dile getirmiştir. Onun hukuk alanının yanı sıra halk bilimi ile de yakından ilgilendiğini bu çok yönlü kişiliği ile Fahri Bilge'ye benzetmiştir. Tüm makale ve yazılarının kitap halinde ortaya konulması gerektiğini ifade etmiştir. Son kısımda ise Ali Rıza Önder ile ilgili dokümanların mirasçıları tarafından Erciyes Üniversitesi Kayseri ve Yöresi Tarih Araştırmaları Merkezine bağışları için teşekkür edip örnek alınması gerektiğini vurgulamıştır (Çayırdağ 2019: 22).

17. Turan'da Karanlığı Aydınlatanlardan Ali Rıza Önder (1918-1994)²⁰

¹⁷ İrfan Ünver Nasrattınoğlu, "Ali Rıza Önder", **Erciyes**, Ekim 2019, Y. 42, S. 502, s. 17-19.

¹⁸ Bahri Coşkun, "Dayım Ali Rıza Önder", **Erciyes**, Ekim 2019, Y. 42, S. 502, s. 20,21.

¹⁹ Mehmet Çayırdağ, "Ali Rıza Önder Ağabeyimiz", **Erciyes**, Ekim 2019, Y. 42, S. 502, s. 22.

Şaban Aksoy, kendisi gibi Turanlı olan Ali Rıza Önder'in ilk önce ailesine yer vermiştir. Ardından Önder'in yazılarının yayımlandığı dergi ve gazetelerin isimlerini aktarmıştır. Basılmamış eserlerini, adına yer veren ansiklopedileri, üyesi olduğu dernekleri ve hakkında yazı yazarları da sıralamıştır (Aksoy 2019: 23-24).

18. Gerçek Bir Önder²¹

Kayseri Gazeteciler Cemiyeti başkanlığını yürüten Veli Altınkaya tarafından ele alınan yazıda, Ali Rıza Önder'in hem çok yönlü kişiliğinden hem de "Kayseri Basın Tarihi" adlı eserinden dolayı onu bir önder kabul ettiklerinin altını çizmiştir (Altınkaya 2019: 25-26).

19. Babam Ali Rıza Önder²²

Armağan Önder yazısında, ilkokul yıllarında babası ile aralarında geçen konuşmaya ve bir anısına yer vermiştir (Önder 2019: 26).

20. Ebedi Hayat²³

Ali Rıza Önder'in kızı Filiz Dener tarafından vefatının yirmi beşinci yılında kaleme alınan bir anma yazısıdır (Dener 2019: 26).

21. Kayınbabam Ali Rıza Önder²⁴

Filiz Dener'in eşi Prof. Dr. Şefik Dener tarafından ele alınan anma yazısıdır. Dener Önder'in Sivas'ta mezar taşlarını okuyuşunu unutmadığını da belirtmiştir (Dener 2019: 27).

22. Dedem Ali Rıza Önder²⁵

Tuna Ertem'in kızı Fulya Ertem tarafından kaleme alınan bir anma yazısıdır (Ertem Başkaya 2019: 27).

23. Dedem Ali Rıza Önder²⁶

²⁰ Şaban Aksoy, "Turan'da Karanlığı Aydınlatanlardan Ali Rıza Önder (1918-1994)", **Erciyes**, Ekim 2019, Y. 42, S. 502, s. 23-24.

²¹ Veli Altınkaya, "Gerçek Bir Önder", **Erciyes**, Ekim 2019, Y. 42, S. 502, s. 25-26.

²² Armağan Önder, "Babam Ali Rıza Önder", **Erciyes**, Ekim 2019, Y. 42, S. 502, s. 26.

²³ Filiz Dener, "Edebi Hayat", **Erciyes**, Ekim 2019, Y. 42, S. 502, s. 26.

²⁴ Şefik Dener, "Kayınbabam Ali Rıza Önder", **Erciyes**, Ekim 2019, Y. 42, S. 502, s. 27.

²⁵ Fulya Ertem Başkaya, "Dedem Ali Rıza Önder", **Erciyes**, Ekim 2019, Y. 42, S. 502, s. 27.

²⁶ Başak Ayçiçek, "Dedem Ali Rıza Önder", **Erciyes**, Ekim 2019, Y. 42, S. 502, s. 27.

Başak Ayçiçek dedesi Ali Rıza Önder ile yaşadığı bir anısına yer vermiştir. Ondaki insan sevgisinin yoğun olduğunu belirten Ayçiçek, vefatından duyduğu üzüntüyü dile getirmiştir (Ayçiçek 2019: 27).

24. Ali Rıza Önder ve Türk Dil Kurumu²⁷

Millî Folklor Dairesi Başkanlığı görevini sürdürürken kendisiyle tanıştığını belirten Nail Tan, onun halk bilimi çalışmalarından övgüyle söz etmektedir. 1966 yılında yayımlanan Yasa Dili Sözlüğü'ne de değinmiştir. 1954-1991 yılları arasında Türk Dili dergisinde yazılarının yayımlandığına dikkat çekerek bu dergide yer alan ilk üç ve son üç yazısının künyelerini aktarmıştır (Tan 2019: 28-29).

25. Ali Rıza Önder'in Türk Folklor Araştırmaları Dergisinde Yayımlanan Yazıları²⁸

Hayrettin İvgin çalışmasında, Türk Folklor Araştırmaları dergisinin Türk folklorunun derlenmesi açısından önemine dikkat çektikten sonra Önder'in biyografisine yer vermiştir. Ardından çeşitli dergi ve gazetelerde yazılarının yayımlandığını belirterek Türk Folklor Araştırmaları dergisinde çıkan 54 yazısını konularına göre tasniflemiş ve kronolojik sıra ile aktarmıştır (İvgin 2019: 30-32).

26. Ali Rıza Önder ve İlginç Bir Tanışma Öyküsü²⁹

Türk Folklor Araştırmaları Kurumu'nun 1974 yılında düzenlediği bir konferansta tanıştıklarını belirten Selahattin DüNDAR, Ali Rıza Önder isminin kendisinde çağrıştırdığı anlamlar bakımından unutulmaz olduğunu ifade etmiştir. Önder'in şiir alanında da başarılı olduğunu vurgulayan Selahattin DüNDAR "Gelir" başlıklı beş dörtlükten oluşan şiirine de yer vermiştir (DüNDAR 2019: 33).

27. Midilli Ali Rıza'dan Onurlu Yargıç Ali Rıza Önder'e³⁰

Yunus Bekir Yurdakul, Önder ile babalarının amca çocukları olduğunu yazısının ilk kısmında açıklamıştır. Devamında Ankara'daki anılarına yer vermiştir. Son kısımda ise

²⁷ Nail Tan, "Ali Rıza Önder ve Türk Dil Kurumu", **Erciyes**, Ekim 2019, Y. 42, S. 502, s. 28-29.

²⁸ Hayrettin İvgin, "Ali Rıza Önder'in Türk Folklor Araştırmaları Dergisinde Yayımlanan Yazıları", **Erciyes**, Ekim 2019, Y. 42, S. 502, s. 30-32.

²⁹ Selahattin DüNDAR, "Ali Rıza Önder ve İlginç Bir tanışma Öyküsü", **Erciyes**, Ekim 2019, Y. 42, S. 502, s. 33.

³⁰ Y. Bekir Yurdakul, "Midilli Ali Rıza'dan Onurlu Yargıç Ali Rıza Önder'e", **Erciyes**, Ekim 2019, Y. 42, S. 502, .s. 3435.

Önder ile Mustafa Kemal Atatürk'ün karşılaştığı günün öyküsüne değinmiştir (Yurdakul 2019: 34).

28. *Vefa Borcu ve Teşekkür*³¹

Turan Sarımsaklı Derneği tarafından kaleme alınan yazıda Önder'in kısa biyografisinin ardından ona duydukları sevgiyi ve saygıyı dile getirmişlerdir. Son kısımda ise bu çalışmayı hazırlayanlara teşekkürlerini sunmuşlardır (Tursem 2019: 43).

29. *Deyişler Şiirleriyle Ali Rıza Önder*³²

Bahri Coşkun ve Hüseyin Cömert tarafından hazırlanan “Deyişler Şiirleriyle Ali Rıza Önder” adlı kitap Mart 2020’de yayımlanmıştır. Eser, sunuş ve beş bölümden oluşmaktadır. “Ali Rıza ÖNDER” adlı ilk bölümde Önder'in doğduğu coğrafya, basılmış kitapları, üyesi olduğu kurum ve dernekler, konferansları ve Erciyes Üniversitesi Kayseri ve Yöresi Tarih Araştırma Merkezinde bulunan 68 dosyanın içeriği aktarılmıştır. “Aile Bireylerinin Kaleminden Ali Rıza ÖNDER” isimli ikinci bölümde daha önce Erciyes dergisinin 502. sayısında Filiz Dener, Prof. Dr. Tuna Ertem, Armağan Önder, Prof. Dr. Şefik Dener, Prof. Dr. Cengiz Ertem, Doç. Dr. Fulya Ertem Başkaya, Başak Ayçiçek ve Bahri Coşkun’un yayımlanmış yazılarına yer verilmiştir. “Ali Rıza ÖNDER’den Bir Mektup ve Hakkında Yazılan Şiirler” bölümde ilk olarak Ali Rıza Önder'in Kamil Arıkoğlu’na yazmış olduğu mektuba yer verilmiştir. Ardından Ömer Karaoğlu, Ümmügülsüm Coşkun ve Cengiz Ertem’in Önder için yazdığı şiirler aktarılmıştır. Dördüncü bölüm olan “Şiirler” de ise Önder'in 42 şiiri bulunmaktadır. Bunlardan 29’u dördlüklerden oluşmaktadır. Bu şiirlerde genellikle 7, 8, 11 ve 15’li hece ölçüsü kullanılmıştır. Diğer 5 şiiri beyitlerle, 3’ü bentlerle, 4’ü serbest nazım birimi ile kurulmuştur. Ayrıca bu bölümde bir adet bilmece de bulunmaktadır. “Resim ve Belgeler” isimli son bölümde ise Ali Rıza Önder'in fotoğrafları ve varisleri tarafından hukuk alanı ile ilgili 300 kitabının bağışlandığı Nuh Naci Yazgan Üniversitesi Rektörlüğü Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından takdim edilen teşekkür belgesine yer verilmiştir (Coşkun; Cömert 2020).

30. *Bir Biyograf Olarak Ali Rıza Önder ve Hazırladığı Biyografiler*³³

³¹ TURSEM, “*Vefa Borcu ve Teşekkür*”, **Erciyes**, Ekim 2019, Y. 42, S. 502, s. 43.

³² Coşkun B. ; Cömert, H. “*Deyişler: Şiirleriyle Ali Rıza Önder*”, Kayseri: 2020.

Dr Öğr. Üyesi Cavit Güzel ve Hava Gaygusuz tarafından kaleme alınan yazıda Ali Rıza Önder'in biyograf vasfı üzerinde durulmuştur. Çalışmada Önder'in çeşitli dergi ve gazetelerde yayımladığı farklı meslek grubundan kırk yedi şahsiyetin kısa biyografisi kronolojik olarak aktarılmıştır (Gaygusuz; Güzel 2020).

31. Ansiklopedi Maddelerinde Ali Rıza Önder

Aşağıda verilen ansiklopedilerin ilgili bölümlerinde Ali Rıza Önder'in kısa bir biyografisine yer verilmiştir:

Türk Ansiklopedisi³⁴

Meydan-Larousse³⁵

Yurt Ansiklopedisi³⁶

Günümüz Türkiye'sinde Kim Kimdir³⁷

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/Eserler/Terimler³⁸

Kayseri Ansiklopedisi³⁹

Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi⁴⁰

³³ Gaygusuz H. ; Güzel, C. “Bir Biyograf Olarak Ali Rıza Önder ve Hazırladığı Biyografiler”, **The Journal of Turkic Language and Literature Surveys (TULLIS)**, S. 1, C. 5, s. 1-14. Çalışmada altıncı sırada aktarılan ve Türk Dili dergisinde yer alan “Hüseyin Kazım Kadri ve Türkçe Sözlüğü” adlı çalışmanın künyesinin yılı yanlış olarak verilmiştir. Bahsi geçen makalenin künyesi S. 487, Temmuz 1992 s. 54-60. olacaktır.

³⁴ Türk Ansiklopedisi “Ali Rıza Önder”, Milli Eğitim Basımevi, 1977, C. 26 s. 271-272.

³⁵ Meydan-Larousse “Ali Rıza Önder”, Meydan Yayınevi, 1981, C. 9, s. 764.

³⁶ Yurt Ansiklopedisi “Kayseri”, Anadolu Yayıncılık, 1986, C. 7 s. 4782.

³⁷ Günümüz Türkiye'sinde Kim Kimdir, “Ali Rıza Önder”, Profesyonel İletişim, 1990, s. 516.

³⁸ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, “Ali Rıza Önder”, Dergâh Yayınları, 1990, C. 7, s. 189-190.

³⁹ Abdullah Satoğlu: Kayseri Ansiklopedisi, “Ali Rıza Önder”, Kültür Bakanlığı Yayınları, 2002, s. 346.

⁴⁰ Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi, “Ali Rıza Önder”, Elvan Yayıncılık, 2006, C. 7, s. 2771.

II. BÖLÜM

2.YAŞAYAN ANADOLU EFSANELERİ

Eser Kazım Özdoğan'ın sunuş yazısı ile başlıyor ardından Ali Rıza Önder'in ön sözü yer alıyor. Önder, efsaneyi ön sözünde şu şekilde tanımlamıştır: “*hayallerde doğar, gönüllerde beslenir, dudaklarda ve kalemlerle yaşar. Batıl inanışlar, kurnaz ellerde büyür, izbe yerlerde barınır, küflü kafalarda çöreklenir.*” (Önder 1955: 6). Çalışmada yer verdiği efsane örneklerini daha çok memurluk görevi yıllarında derlediğini belirtmiştir. Önder, eserde yer verilen metinlerin tarihten veya kitaplardan toplanmadığını halk ağzından derlendiğini bu yüzden kitabın adını Yaşayan Anadolu Efsaneleri olarak adlandırdığını ifade etmiştir (Önder 1955: 8).

Çalışmada yirmi üç efsane metnine yer verilmiştir. Bunlardan Munzur Baba, Çoban Baba, Kureyşi ve Bamasur, Kömür Baba, Sabanca, Yavaş Ovası, Hasan Dağı Ali Dağı, Karakoç, Eyvallah Şehri adlı efsaneler evliyalar ve kerametleri ile ilgilidir. Bingöl, Nemrut'un Develeri, Karayazı, Aygır Gölü, Çıldır Gölü, Kız Kurtaran Kaya, Dört Dağın Adı, Ağrı ve Allahuekber isimli efsaneler ise köken ile ilgilidir. Padişahın Rüyası, Gölcük, Bahtına Küsen Kız, Devlet Kuşu, Ağdamar Adası adlı çalışmalar ise tarihlilik efsanelerdir. Çalışmada verilen efsanelerin beşi Erciyes dergisinde, on sekizi ise İstiklâl Gazetesinde de yayımlanmıştır. Eserde yer alan efsaneler sıra ile şunlardır:

1. Munzur Efsanesi
2. Padişahın Rüyası
3. Çoban Baba Efsanesi
4. Kureyşi ile Bamasur
5. Gölcük Efsanesi
6. Bingöl Efsanesi
7. Bahtına Küsen Kız
8. Devlet Kuşu
9. Nemrut'un Develeri
10. Karayazı Efsanesi
11. Aygır Gölü Efsanesi

12. Kömür Baba Efsanesi
13. Çıldır Efsanesi
14. Sabanca Efsanesi
15. Ağdamar Efsanesi
16. Yavaş Ovası
17. Kız Kurtaran Kaya
18. Hasan Dağı-Ali Dağı
19. Eyvallah Şehri
20. Karakoç Efsanesi
21. Dört Dağın Adı
22. Ağrı Efsanesi
23. Allahuekber

Yazar, Munzur Efsanesini⁴¹ 1945 yılında Tunceli Ovacık Hâkimi olarak görev yapan İbrahim Aytuğ'dan dinlendiği belirtmiştir. Efsane, tayy-i mekân ve tayy-i zaman  rneği ile işlenmiştir. Zengin bir ağa bir gün ailesini Munzur adındaki bir çobana bırakarak Kâbe'ye gider. Ağanın hanımı da günlerin birinde helva yapar ve çobana yaptığı bu helvayı ağasına götürmesini söyler. Kendisine söyleneni yerine getiren oban, kısa bir süre içinde helvayı götürüp tekrar geri döner. Ağanın gelmesi ile ortaya çıkan olayda çobanın eren olduğu anlaşılınca herkes çobanın elini öpmek ister. O esnada elinde bir tas süt bulunan oban, geri geri çekilirken düşer ve ortadan kaybolur. Efsanede obanın düştüğü yerdeki parmak izleri ve yere saılan sütün bugünkü Munzur 'un görünüşü olduğu anlatılmıştır ( nder 1955: 11-12).

Padişahın R yası⁴² adlı efsanenin 30. 05. 1947'de Pertek'in ş r k köyünde kırk beş yaşlarında Ahmet Kaya'dan dinlendiği belirtilmiştir. Konusu don değiştirmedir. Padişah, gördüğü rüyayı yorumlatmak ister; bir dervif, rüyaları karşısına çıkan yılan vesilesi ile doğru bir şekilde yorumlar. Ancak yılan yorumladığı rüya karşılığında padişahtan alacağı altınları kendisiyle paylaşmasını söyler. Aynı olay iki defa yaşanır fakat dervif hırsına kapılıp altınları paylaşmak istemez. Padişahın gördüğü üçüncü rüyanın yorumu için tekrar yılanı başvuran dervif, bu defa aldığı bütün altınları yılanın önüne serer. Nihayet yılan donunda gezdiği anlaşılan Hızır, dervifin doğruluğu öğrendiğini anlar ve oradan kaybolur ( nder 1955: 13-16).

⁴¹ Munzur Efsanesi adlı yazı Ağustos- Eylül 1945 S. 31-32 s. 19'da Erciyes dergisinde yayımlanmıştır.

⁴² Padişahın Rüyası adlı yazı Haziran-Temmuz 1948 S. 65-66 s. 29-31. Erciyes dergisinde yayımlanmıştır.

Yazar, Çoban Baba Efsanesi'ni⁴³ 1946'da Pertek'in Balişer Köyü'nden elli beş yaşlarında Şevket Kulu'dan dinlediğini belirtmiştir. Efsanede sürüden ayrılan koyunun peşinden giden çobanın saatler süren koşuşturmasından sonra çobanın seslenişi ile durması ve koyunun rahatlaması için sağılan süt damlalarının su olarak geri çıkması efsanenin konusunu oluşturmuştur (Önder 1955: 17-18).

Önder, Kureyşi ile Bamasur⁴⁴ isimli efsaneyi 07. 01. 1947'de Pertek'in Tanz köyünde kırk yaşlarında İlhami Çöteli'den dinlediğini belirtir. Tunceli'nin ünlü seyitlerinden olan Kureyşi ile Bamasur birbirlerini hiç görmemişlerdir. Kureyşi günlerden bir gün hem kendi marifetini göstermek hem de onun derecesini öğrenmek için büyük bir boz ayıya binip eline de kamçı olarak yılanı alır ve Bamasur'un köyüne gelir. Burada Bamasur'un duvarı yürüttüğünü görünce onun büyüklüğünü anlaması anlatılmıştır (Önder 1955: 19-20).

Yazar, Gölcük Efsanesini⁴⁵ Tunceli'nin Germili ve Karaoğlan bucak müdürlüklerinde bulunmuş altmış yaşında Hınıslı B. Şamil Bingöl'den 06. 05. 1948 tarihinde dinlediğini kaydetmiştir. Çalışmanın başında Elazığ'ın tabiat güzelliklerinden bahsedilmiştir. Ardından konusu aşk olan efsaneye geçilmiştir. Efsanede birbirini seven iki genç, köyleri arasında göl bulunması nedeniyle nasıl buluşacaklarına dair aralarında anlaşır. Olayı öğrenen kızın başka âşıkları bu oyununu bozar ve oğlan sevdiğine kavuşmadan göle kurban gider (Önder 1955: 21-22).

Ali Rıza Önder, Bingöl Efsanesi⁴⁶'ni 22. 04. 1948 tarihinde Hınıs'ta iskân memuru görevinde bulunan Reşat Doğangün'den dinlediğini belirtmiştir. Önder ilk olarak İstanbul'da bir resim sergisini gezerken üzerinde Bingöl Efsanesi yazılı bir tablonun dikkatini çektiğini o günden beri konuyu merak ettiğini söylemiştir. Pertek'e gelince konusu ab-ı hayat olan bu efsaneyi öğrenip yazıya geçirmiştir (Önder 1955: 23-25).

Yazar, Bahtına Küsen Kız⁴⁷ adlı efsaneyi 22. 04. 1948 tarihinde Hınıs'ta iskân memurluğu görevinde bulunan Reşat Doğangün'den dinlediğini belirtmiştir. Efsanede hükümdarın kızı sevdiği gence kavuşmadan onu kaybeder. Üzüntü içerisinde olan genç kız babasından dağın tepesine bir kale yaptırmasını söyler. Artık orada yaşamaya başlar. Aradan uzun zaman geçer bahtına küsen genç kız bir kış günü dağların iniltisine ve uğultusuna dayanamayarak ölür (Önder 1955: 29-30).

⁴³ Çoban Baba Efsanesi adlı yazı Şubat-Mart 1948 S. 61-62 s. 7 Erciyes dergisinde yayımlanmıştır.

⁴⁴ Kureyşi ile Bamasur adlı yazı Ağustos 1948 S. 67 s. 23 Erciyes dergisinde yayımlanmıştır.

⁴⁵ Gölcük Efsanesi adlı yazı Ekim 1948 S. 69 s. 21-22 Erciyes dergisinde yayımlanmıştır.

⁴⁶ Bingöl Efsanesi adlı yazı İstiklal Gazetesi 133.sayısında yayımlanmıştır.

⁴⁷ Bahtına Küsen Kız adlı yazı 07. 01. 1953 tarihli İstiklâl Gazetesi'nde yayımlanmıştır.

Ali Rıza Önder Devlet Kuşu⁴⁸ adlı efsaneyi 08. 07. 1954 tarihinde Tekman ilçesinin Dengiz köyünden altmış yaşında Hamza Zer'den dinlediğini belirtmiştir. Efsanenin konusunu Keloğlan'ın başına kuş konması dolayısıyla padişah seçilmesi ve ardından halkın yaşadığı önce zulüm sonra adalet, bu efsanenin konusunu oluşturmuştur (Önder 1955: 29-30).

Yazar, Nemrut'un Develeri⁴⁹ adlı efsaneyi 21. 07. 1949'da bir vazife dolayısıyla Karlıova'da bulunduğu sırada harita Yüzbaşısı Şecaettin Çamlıdağ'dan dinlediğini belirtmiştir. Efsanenin konusunu Allah'ın birliğine inanmayan Nemrut isimli kahramanın kendisinin de mülkün sahibi olduğunu kanıtlamaya çalışması neticesinde Allah tarafından cezalandırılışı oluşturur (Önder 1955: 31-32).

Önder, Karayazı Efsanesini⁵⁰ 1948 yılında Hınıs hâkim yardımcısı İlhan Tıpıgil'den dinlediğini belirtmiştir. Efsaneye konu olan olay Erzurum'da geçmektedir. Gelin almaya giden oğlan tarafı, dönüş yolunda kar fırtınasına yakalanır. Damat gelini atına bindirip köye gönderir ancak kendisi ve diğer kişilerden kurtulan olmaz. Efsane, gelinin karayazısı olarak anlatılmaktadır (Önder 1955: 33-35).

Yazar, Aygır Gölü⁵¹ adlı efsaneyi 1950 yılında Göle Sorgu Hâkimi Cemal Sümerpalazıoğlu'dan dinlediğini onun da Bedirhan Kılıç'tan öğrendiğini belirtmiştir. Efsaneye gölün içinden çıkan ve göle ismini veren Aygır konu olmuştur (Önder 1955: 36-38).

Ali Rıza Önder, Kömür Baba⁵² adlı efsaneyi 12. 10. 1952 tarihinde Göle'nin Muzarat köyüne bağlı Kömür Komu'nda yaşayan yetmiş yaşlarında İzzettin Bozkurt'tan dinlediğini aktarmıştır. Çalışmada Kömür Baba olarak adlandırılan bir dervişin ölmüş olmasına rağmen yolda kalmış insanlara yol gösterdiği kerameti anlatılmıştır (Önder 1955: 39-40).

Yazar, Çıldır Efsanesi⁵³ adlı çalışmayı 03. 04. 1948 tarihinde Hınıs'ta İlköğretim Denetmeni Artvinli Hasan Tekin'den dinlediğini belirtmiştir. Efsanede Doğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan Çıldır Gölü'nün nasıl oluştuğu anlatılmıştır (Önder 1955: 41-43).

⁴⁸ Devlet Kuşu adlı yazı 30. 01. 1953 tarihli İstiklâl Gazetesi'nde yayımlanmıştır.

⁴⁹ Nemrut'un Develeri adlı yazı 05. 02. 1953 tarihli İstiklâl gazetesinde ve 20. 03. 1979 S. 824 sayılı Yeni Adam dergisinde yayımlanmıştır.

⁵⁰ Karayazı Efsanesi adlı yazı 11 Şubat 1953 tarihli İstiklâl gazetesinde yayımlanmıştır.

⁵¹ Aygır Gölü Efsanesi adlı yazı 16/17. 06. 1953 tarihli İstiklâl gazetesinde yayımlanmıştır.

⁵² Kömür Baba adlı yazı 17. 08. 1953 tarihli İstiklâl gazetesinde yayımlanmıştır.

⁵³ Çıldır Efsanesi adlı yazı 15. 07. 1953 tarihli İstiklâl gazetesinde yayımlanmıştır.

Ali Rıza Önder, Sabanca Efsanesi⁵⁴ adlı efsaneyi 14. 03. 1948 tarihinde Hınıs'ta elli yaşlarında aslen Erzurumlu olan Şefika Tipigil'den dinlediğini belirtmiştir. Efsanede zamanında bolluk bereket içinde yaşayan ova halkının günün birinde gelen Tanrı misafirine aç gözlü davranıp ikramda bulunmamaları neticesinde sular altında kalarak cezalandırılışı anlatılmaktadır (Önder 1955: 44-45).

Önder, Ağdamar Adası⁵⁵ adlı efsaneyi 06. 05. 1948'de Hınıs'ta Siirtli Bedri Ünal'dan dinlediğini ifade etmiştir. Efsanede farklı dine mensup birbirini seven iki genç evlenmek ister. Ancak aileleri rıza göstermez bunun üzerinde çareyi kaçmakta bulurlar ve Van Gölü'nün karşısında bulunan ada onların kurtuluşu olur (Önder 1955: 46-48).

Yazar, Yavaş Ovası⁵⁶ adlı efsaneyi 04. 06. 1953 tarihinde Ürgüp'te kırk beş yaşlarında İzzettin Sezgin'den dinlediğini belirtmiştir. Efsaneye sefer sırasında yorgun ve aç olan orduya yardıma gelen bir derviş konu olmuştur. Dervişin seslenişi efsanenin adlandırılışına kaynaklık etmiştir (Önder 1955: 49-50).

Ali Rıza Önder, Kızı Kurtaran Kaya⁵⁷ adlı çalışmasını 26. 02. 1953 tarihinde Kayseri'nin Vekse köyünden altmış yaşlarında Termiha Aydemir'den dinlediğini ifade etmiştir. Güzelliği ile gönülleri titretmiş bir genç kızın peşine kötü niyetli dört genç düşer. Kız kendini korumak için bir kayaya sığınır ve Allah'a yalvarır. Duası sonucunda kaya yarılr ve kızı içine alarak kapanır (Önder 1955: 51-53).

Yazar, Hasan Dağı-Ali Dağı⁵⁸ adlı efsaneyi 1942 yılında Niğde'de İsmail Güven'den dinlediğini belirtmiştir. Efsaneye konu olan kahramanlardan biri dağın başında tek yaşayan Hasan Baba öteki halkın içinde olan Ali Baba'dır. İki evliyanın kerametlerini sınaması sonucu Ali Baba bahsi kazanmıştır (Önder 1955: 54-56).

Önder, Eyvallah Şehri⁵⁹ adlı efsaneyi 07. 09. 1946 tarihinde Mazgirt ilçesinde Hâkim Enver Ergin'den dinlemiştir. Efsanede bir derviş şeyhinin yanından kovulur. Eyvallah adlı bir diyara gelir ancak burada yaşamının üç kuralı vardır. Derviş üç kuralı da bozar ve şehirden atılır. Olanlara çok üzülen derviş şeyhini terk ettiği için pişman olduğu sırada karşısında şeyhini görür (Önder 1955: 57-63).

⁵⁴ Sabanca Efsanesi adlı yazı 27. 03. 1954 tarihli İstiklâl gazetesinde yayımlanmıştır.

⁵⁵ Ağdamar Adası adlı yazı 10. 04. 1954 tarihli İstiklâl gazetesinde yayımlanmıştır.

⁵⁶ Yavaş Ovası adlı yazı 14. 04. 1954 tarihli İstiklâl gazetesinde yayımlanmıştır.

⁵⁷ Kızı Kurtaran Kaya adlı yazı 21. 04. 1954 tarihli İstiklâl gazetesinde yayımlanmıştır.

⁵⁸ Hasan Dağı-Ali Dağı adlı yazı 15. 05. 1954 tarihli İstiklâl gazetesinde yayımlanmıştır.

⁵⁹ Eyvallah Şehri adlı yazı 21/22. 05. 1954 tarihli İstiklâl gazetesinde yayımlanmıştır.

Ali Rıza Önder, Karakoç Efsanesi⁶⁰ adlı çalışmayı Yakup Koşçuoğlu'nun 25. 12. 1945 tarihli mektubundan aktardığını belirtmiştir. Efsanede ağanın kızına âşık olan çoban, ağadan kızını ister. Ağa ise şart koşar. Koşulu yerine getiren çobana ağa yine kızı vermeyince sürünün içinde bulunan Karakoç ağayı öldürür (Önder 1955: 64-66).

Yazar, Dört Dağın Adı⁶¹ adlı efsaneyi Fahrettin Kırzioğlu tarafından 1949 yılında Ülkü dergisinde *Allahüekber Dağları Üzerine* başlığı ile yayımlanan yazıdan aldığını ifade etmiştir. Efsanede Süphan, Allahüekber, Elegez ve Ağrı Dağlarının adlarını Nuh Tufanı sırasında meydana gelen olaylar sonucunda aldığı anlatılır (Önder 1955: 67-69).

Ağrı Efsanesi⁶² adlı çalışmanın Hamit Zübeyr Koşay tarafından Şubat 1948 tarihli Ülkü dergisinde yayımlanan *Kuzeydoğu Anadolu'da Bir Gezi* başlıklı yazısından alındığı belirtilmiştir. Büyük Ağrı ve Küçük Ağrı dağlarına ad verilmesi efsanenin konusunu oluşturur. İki kız kardeş sürekli kavga ederler. Bir gün kavga ettikleri sırada birbirlerine beddua ederek dağa dönüşmelerini isterler. Duaları kabul edilir büyük kız Büyük Ağrı küçük kız da Küçük Ağrı olur (Önder 1955: 70-72).

Önder, Allahüekber⁶³ isimli çalışmayı Şenkaya gazetesinin 3-11'nci sayılarında yer alan "Şeyh Sanani" konulu yazı dizisinden aldığını belirtmiştir. Masalsı bir üslupla anlatılan efsanede Abdülkadir Geylânî'nin müritlerinden olan Sananî'nin sevdiği kız uğruna dervişliğin görevlerinden uzaklaşır, bunu öğrenen Geylânî müridini ve âşık olduğu kızı kurtarmaları için adamlarını gönderir. Kaçtıklarını anlayan kızın babasının adamları peşlerine düşer ve yakayı ele verirler. Artık kaçacakları yer kalmadığını anlayınca Allahüekber diyerek ölürler. Onların bu seslenişi dağa ismini vermiştir (Önder 1955: 73-76).

⁶⁰ Karakoç Efsanesi adlı yazı 28. 06. 1954 tarihli İstiklâl gazetesinde yayımlanmıştır.

⁶¹ Dört Dağın Adı adlı yazı 05. 07. 1954 tarihli İstiklâl gazetesinde yayımlanmıştır.

⁶² Ağrı Efsanesi adlı yazı 13. 07. 1954 tarihli İstiklâl gazetesinde yayımlanmıştır.

⁶³ Allahüekber adlı yazı 20. 07. 1954 tarihli İstiklâl gazetesinde yayımlanmıştır.

III. BÖLÜM

3. MAKALE VE YAZILARI

3.1. Erciyes Dergisindeki Yazıları

1. *Kişi Yorganına Göre Ayağını Uzatmalıdır*⁶⁴

Ali Rıza Önder bu çalışmasında, çok sık kullanılan folklor unsurlarından birisi olan atasözlerinden “Kişi Ayağını Yorganına Göre Uzatmalıdır” örneği üzerinde değerlendirme yapmıştır. Önder, bizde eskiden beri tavsiye edilen ihtiyaçlarımızı elimizde bulunanlara göre ayarlamalı ve kullanmalıyız anlamındaki sözün, akla gelen bu anlamını yararlı bulmadığını ifade eder. Neden hep ilk manası ile kullanıldığını ayağımıza göre yorgan bulmalıyız şeklinde düşünülmediğini sorgular (Önder 1939: 19, 32).

2. *Kadın Halk Şairi Şerife Soykan*⁶⁵

Yazar, bu yazısında 1879-1945 yılları arasında Kayseri'nin Turan köyünde yaşamış olan Şerife Hatun ve deyişleri üzerinde durmuştur. Deyişlerinde Hakka, birliğe aşk konusunu işlediğini ifade etmiştir. Son kısımda ise şairin deyişlerinden örnekler sunmuştur (Önder 1945: 15, 18).

3. *Ölüm ve İman Üzerine*⁶⁶

Bu çalışmada Şerife Soykan'ın ölüm temalı deyişine yer verilmiştir (Önder 1945: 13).

4. *Hasan Baba- Ali Baba*⁶⁷

Çalışmada, Yaşayan Anadolu Efsaneleri adlı kitapta Hasan Dağı-Ali Dağı olarak adlandırılan efsanenin kısa özeti verilmiştir (Önder 1945: 16).

⁶⁴ Ali Rıza Önder, “Kişi Yorganına Göre Ayağını Uzatmalıdır”, **Erciyes**, S. 11, Y. 1, (Ocak 1939), s. 19-32. Ali Rıza Önder'in yayımlanmış ilk düzyazısıdır. Rıza Yonuz takma adı ile yayımlanmıştır.

⁶⁵ Ali Rıza Önder, “Kadın Halk Şairi Şerife Soykan”, **Erciyes**, S. 26-27, Y. 3, (Mart-Nisan 1945), s. 15-18.

⁶⁶ Ali Rıza Önder, “Ölüm ve İman Üzerine”, **Erciyes**, S. 28, Y. 3, (Mayıs 1945), s. 13. Çalışmada Ali Rıza Önder'in ismi geçmemektedir.

⁶⁷ Ali Rıza Önder, “Hasan Baba-Ali Baba”, **Erciyes**, S. 29-30, Y. 3, (Haziran-Temmuz 1945), s. 16. Çalışmada Ali Rıza Önder'in ismi A.R.Ö olarak geçmektedir.

5. *Öşür ve Hezir*⁶⁸

Önder çalışmanın başında öşür vergisi ile ilgili kısa açıklama yaptıktan sonra Şerife Soykan'ın Öşür ve Hezir başlıklı şiirini aktarmıştır (Önder 1945: 18).

6. *Munzur Efsanesi*⁶⁹

Munzur Efsanesi adlı çalışma “Yaşayan Anadolu Efsaneleri” adlı eserde yer aldığı için buraya tekrar alınmamıştır. İlk olarak Erciyes dergisi Ağustos-Eylül 1945 S. 31-32 s. 19 da yayımlanmıştır (Önder 1945: 19).

7. *Erzincan'a Ağıt*⁷⁰

Bu çalışmada Şerife Soykan'ın Erzincan'da yaşanan depremi ve geride kalanlar anlattığı deyişine yer verilmiştir (Önder 1945: 11).

8. *Halkevi-Cami*⁷¹

Önder bu çalışmasında halkevi ile cami arasında farklılıklar olmasına rağmen birleştirici özelliklerinden dolayı onları birbirine benzetir. Temelde caminin bir halkevi olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

“Doğrusu şudur ki doğuşunda, cami de bir halkevi idi. Bir halkevi kadar realist büyümüştü. Dünyaya sırtını çevirmemiş, dervişler kisvesine bürümemişti. Bununla beraber o güne bakınca ülkücülükte çok ileri sayılırdı.” (Önder 1946: 4-5).

9. *Şerife Soykan'ın Birinci Dünya Savaşı Destanından Birkaç Parça*⁷²

Yazıda, Şerife Soykan'ın Birinci Dünya Savaşında halkın birlik beraberlik içinde olması gerektiğini vurgulayan deyişi aktarılmıştır (Önder 1946: 11).

10. *Gönül Şeheri*⁷³

Çalışmada, Şerife Soykan'ın dört dörtlükten oluşan deyişi aktarılmıştır (Önder 1946: 11).

11. *Halk Şairi Osmancıkoğlu (1908-1945)*⁷⁴

⁶⁸ Ali Rıza Önder, “Öşür ve Hezir”, **Erciyes**, S. 31-32, Y. 3, (Ağustos-Eylül 1945), s. 18. Çalışmada Ali Rıza Önder'in ismi geçmemektedir.

⁶⁹ Ali Rıza Önder, “Munzur Efsanesi”, **Erciyes**, S. 31-32, Y. 3, (Ağustos-Eylül 1945), s. 19.

⁷⁰ Ali Rıza Önder, “Erzincan'a Ağıt”, **Erciyes**, S. 34-35, Y. 3, (Kasım-Aralık 1945), s. 11. Çalışmada Ali Rıza Önder'in ismi geçmemektedir.

⁷¹ Ali Rıza Önder, “Halkevi-Cami”, **Erciyes**, S. 38-39, Y. 4, (Mart-Nisan 1946), s. 4-5.

⁷² Ali Rıza Önder, “Şerife Soykan'ın Birinci Dünya Savaşı Destanından Birkaç Parça”, **Erciyes**, S. 38-39, Y. 4, (Mart-Nisan 1946), s. 11. Ali Rıza Önder'in adı geçmemektedir.

⁷³ Ali Rıza Önder, “Gönül Şeheri”, **Erciyes**, S. 40-41, Y. 4, (Mayıs-Haziran 1946), s. 11. Ali Rıza Önder'in adı geçmemektedir.

⁷⁴ Ali Rıza Önder, “Halk Şairi Osmancıkoğlu”, **Erciyes**, S. 40-41, Y. 4, (Mayıs-Haziran 1946), s. 24.

Asıl adı Hamdi Öztosun olan âşık, Osmancıkoğlu adı ile tanınmıştır. Önder yazısında, ilk olarak âşığın kısa biyografisini vermiş ardından 1908-1945 yılları arasında yaşayan âşığın vaktiyle Âşık Veysel ile karşılıklı deyişler söylediğini belirtmiştir. Son olarak ise 1942 yılında söylemiş olduğu Kıtlık Destanı ve Erzincan Destanı adlı metinlerden bölümler vermiştir (Önder 1946: 24).

12. *Hacı Seyit Mehmet Ağa*⁷⁵

Yazar, bu yazısında Kayseri’de ticaret ile uğraşan yardımsever, cömert bir kişiliğe sahip Hacı Seyit Mehmet Ağa’nın efsaneleşmiş hayatına yer vermiştir. Hakkında anlatılan dört hikâyeyi aktarmıştır. Ayrıca kaynak kişinin ismini ve dinlediği tarihi de belirtmiştir (Önder 1946: 2, 4).

13. *Molulu Revaî’nin İki Şiiri*⁷⁶

Molulu Revaî, XIX. yüzyılda yaşamıştır ve bir divanı bulunmaktadır. Yazar, onun hayatına dair elde başka bir bilgi bulunmadığını söylemiştir. Önder, 15. 03. 1945 tarihinde Fikret Molu’nun defterinden kaydettiğini belirttiği Revaî’ye ait olan iki şiiri de sunmuştur (Önder 1946: 9).

14. *Sabır*⁷⁷

Şiirde sabır, kişinin dostu olarak görülmüştür. Üç dörtlükten oluşan bu şiir Şerife Soykan’a aittir (Önder 1946: 12).

15. *Şeyh İbrahim Tennuri*⁷⁸

XV. yüzyılda yaşamış olan Şeyh İbrahim Tennuri Kayseri meşhurlarındandır. Önder, çalışmasında Şeyh İbrahim ile bütünleşmiş olan Tennuri lakabının verilme nedeni üzerinde durmuştur. Şeyh İbrahim’in bazı hastalıkların tedavisinde kendisinin kullandığı başkalarına da tavsiye ettiği tennur adı verilen araç dolayısıyla bu ismin verildiğini söylemiştir. Tennur’un kelime anlamı hakkında da bilgi veren yazar, son kısımda ise Şeyh İbrahim’e ait konusu tasavvuf olan “Kahrın da hoş lütfun da hoş” redifli altı dörtlükten oluşan şiire yer vermiştir (Önder 1946: 37-38).

16. *Bir Dua*⁷⁹

Bu yazıda Önder, hakkında derleme çalışmalarının az olduğunu belirttiği dualar ile ilgili kısa bilgi aktarmıştır. Ardından Yedek Subay Okulunda öğrenci iken aldığı bir

⁷⁵ Ali Rıza Önder, “Hacı Seyit Mehmet Ağa”, **Erciyes**, S. 42-43, Y. 4, (Temmuz-Ağustos 1946), s. 2-4.

⁷⁶ Ali Rıza Önder, “Molulu Revaî’nin İki Şiiri”, **Erciyes**, S. 42-43, Y. 4, (Temmuz-Ağustos 1946), s. 9.

⁷⁷ Ali Rıza Önder, “Sabır”, **Erciyes**, S. 42-43, Y. 4, (Temmuz-Ağustos 1946), s. 12.

⁷⁸ Ali Rıza Önder, “Şeyh İbrahim Tennuri”, **Erciyes**, S. 46-47, Y. 5, (Kasım-Aralık 1946), s. 37-38.

⁷⁹ Ali Rıza Önder, “Bir Dua”, **Erciyes**, S. 50, Y. 5, (Mart 1947), s. 23, 26.

mektuptan bahsetmiştir. Millî duyguları kamçılayan ve dua içeren bu mektup Şerife Soykan'dan gelmektedir (Önder 1947: 23, 26).

17. *Elbistanlı Âşık İmam*⁸⁰

Yazar, bu yazısında asıl adı Cafer Uçak olan deyişlerinde Âşık İmam, İmamî ve Yılmaz mahlaslarını kullanan âşık ile bir tren yolculuğunda tanıştıklarından bahseder. Âşığın önemli bir rahatsızlık geçirdiği ve bu hastalığı sırasında doktora yazmış olduğu iki şiirini aktarmıştır. Ayrıca Âşık İmam'ın taşlaması ile muammasının da olduğunu belirtmiştir (Önder 1947: 7-8).

18. *Maniler*⁸¹

Önder, Maniler adlı bu yazısını er mektuplarından derleyerek hazırlamıştır. Çalışmasının başında manilerin özelliklerine yer vererek bunları beş madde halinde sunmuştur. İlk maddede manilerin besteli şekillerinin yanı sıra bestesiz şekillerinin de olabileceğini belirtmiştir. İkinci olarak daha çok kadınlar tarafından icra edildiğini söyler. Sonraki maddede konu çeşitliliğinin kişinin duygu dünyasına göre değişebileceğini dile getirir. Dördüncü olarak yedili hece ölçüsünün en çok tercih edilen ölçü olduğu ve son maddede ise manilerde mısralar arası uyuma dikkat çekmiştir. Bunun dışında konusu aşk, ayrılık, gurbet, sevgi, ölüm, özlem, vatan olan 7, 8 ve 11'li hece ölçüsüyle yazılan kırk altı mani metnine yer vermiştir (Önder 1947: 29-32).

19. *Erkilet Dili*⁸²

Önder, çalışmasında halkın çoğu çerçicilikle geçinen Erkiletliğin dili üzerinde durmuştur. Kullandıkları bu dili, ana dil veya argo dili olarak değerlendirmeyen yazar, bu dilin mizah ve parola dili olabileceğini söyler. Yazının son bölümünde ise alfabetik olarak sıraladığı otuz dört kelimeyi anlamları ile birlikte aktarmıştır (Önder 1947: 7).

20. *Çoban Baba Efsanesi*⁸³

Tunceli civarında efsanelerin bolluğuna dikkat çeken yazar, çalışmasında Mazgirt'te bir çeşmenin ortaya çıkışını konu edinen efsaneye yer vermiştir. Yaşayan Anadolu Efsaneleri adlı eserde de geçmektedir (Önder 1948: 7).

21. *Padişahın Rüyası*⁸⁴

Konusu don değiştirme olan efsaneyi, Yaşayan Anadolu Efsaneleri adlı eserde incelediğimiz için tekrar almıyoruz (Önder 1948: 29-31).

⁸⁰ Ali Rıza Önder, "Elbistanlı Âşık İmam", **Erciyes**, S. 51, Y. 5, (Nisan 1947), s. 7-8.

⁸¹ Ali Rıza Önder, "Maniler", **Erciyes**, S. 52, Y. 5, (Mayıs 1947), s. 29-32.

⁸² Ali Rıza Önder, "Erkilet Dili", **Erciyes**, S. 59-60, (Aralık-Ocak 1947), s. 7.

⁸³ Ali Rıza Önder, "Çoban Baba Efsanesi", **Erciyes**, S. 61-62, Y. 6, (Şubat-Mart 1948), s. 7.

⁸⁴ Ali Rıza Önder, "Padişahın Rüyası", **Erciyes**, S. 65-66, Y. 6, (Haziran-Temmuz 1948), s. 29-31.

22. Gölcük Efsanesi⁸⁵

Gölcük Efsanesi de “Yaşayan Anadolu Efsaneleri” adlı eserde yer aldığı için tekrarlamıyoruz (Önder 1948: 22).

23. Pilvenk’lilerde Oruç ve Bayram⁸⁶

Tunceli’nin sayılı aşiretlerinden kabul edilen ve Alevi mezhebine bağlı olan Pilvenk’lilerde iki tür oruç ve bayram bulunur. Birincisi Muharrem ayının başında tutulmaya başlanıp on iki gün devam eden “imam orucu”dur. Diğeri ise ocak ayının son cumasından önce bitecek şekilde tutulan ve üç gün süren “hızır orucu”dur. Önder, her iki orucun bitiminin ertesi günü bayram olarak kutlandığını ve bu törenlerde yapılan ritüelleri aktarmıştır (Önder 1949: 7-8).

24. Pertek’ten Derlenmiş Kelimeler, Deyimler, Atasözleri⁸⁷

Önder bu çalışmasında, Pertek’ten derlediği elli beş kelime, yedi deyim ve beş tane atasözünü aktarmıştır. Kelimeler alfabetik olarak verilmiştir. Ayrıca Önder, kullanılan kelime, deyim ve atasözlerinden çıkarımda bulunarak Pertek’te konuşulan dilin, Türkçenin Azeri lehçesine yakın olduğunu ifade etmiştir (Önder 1949: 19-20).

25. Türk Millî Destanı (Oğuzlama)⁸⁸

Önder bu yazısında, Basri Gocul tarafından yazılan “Türk Millî Destanı Oğuzlama” adlı eseri, kitabın çıkacağını haber veren iki kitapçıktan yola çıkarak değerlendirir. Değerlendirmeyi de dili ve konusu-kapsamı açısından iki yönüyle ele alır. Dilinin günlük konuşma diline yakın olmadığı, içinde eski sözcükler bulunduğunu bunu da destanın genel havası içinde uygun olarak görür.

Esere eleştiri konunun kapsamı bakımından gelir. Basri Gocul’un destanın konusunu daha çok Asya Türklüğünden almasını Malazgirt’ten sonraki Türklüğü ele almamasından dolayı eleştirir.

Çalışmanın devamında Enver Behnan Şapolyo’nun Türk Efsaneleri adlı eserini de konu bakımından eksik bulur. Ayrıca yazının sonunda not düşülerek bir önceki yazıda yapılan yazım yanlışları düzeltilmiştir (Önder 1950: 8-10).

3.2. Türk Folklor Araştırmaları Dergisindeki Yazıları

⁸⁵ Ali Rıza Önder, “Gölcük Efsanesi”, **Erciyes**, S. 69, Y. 6, (Ekim 1948), s. 22.

⁸⁶ Ali Rıza Önder, “Pilvenk’lilerde Oruç ve Bayram”, **Erciyes**, S. 74-75, Y. 7, (Mart-Nisan 1949), s. 7-8.

⁸⁷ Ali Rıza Önder, “Pertek’ten Derlenmiş Kelimeler, Deyimler, Atasözleri”, **Erciyes**, S. 82-83, Y. 12, (Kasım-Aralık 1949), s. 19-20.

⁸⁸ Ali Rıza Önder, “Türk Millî Destanı Oğuzlama”, **Erciyes**, S. 84-85, Y. 12, (Şubat-Mart 1950), s. 8-10.

1. *Âşık Ali Huzurî Coşkun*⁸⁹

Kavasoğullarından Âşık Ali Huzurî Coşkun, Yusufelili âşıklardandır. Önder yazısında, Huzurî'nin daha önce yayımlanmamış olan dört şiirini tanıtmıştır. Tanıttığı bu şiirleri Posoflu Müdami'den derlediğini belirtmiştir. Şiirlerin ikisi koşma tarzındadır. Biri aruzla kaleme alınmış tasavvuf konulu bir şiirdir. Diğeri ise satranç nazım şekliyle yazılmıştır (Önder 1952: 639-640).

2. *Tunceli Bölgesindeki Aşiretler ve Kabile Adları*⁹⁰

Yazar bu yazısında, Tunceli bölgesindeki aşiret ve kabile adlarından bahsetmiştir. Eskiden Dersim diye adlandırılan bu bölgede, aşiretlerin Şeyh Ahmet Yesevi'ye bağlı olanlar ve Dersimliler olmak üzere iki büyük zümreye ayrıldığını belirtmiştir. Bunlarında kendi içinde ayrı ayrı iki grubu olduğu ifade etmiş ve isimleri vermiştir (Önder 1953: 757-758).

3. *Hınıs'ta Oyun Çeşitleri*⁹¹

Önder, Hınıs'ta bulunduğu yıllarda dikkatini çeken oyun çeşitlerinden bahsetmiştir. Yirmi bir oyun adını alfabe sırası ile aktarmıştır. Ardından “Yarkuşta” adı verilen oyun havası üzerinde durmuştur. Oyunun nasıl oynandığı hakkında bilgi verdikten sonra oynanan bu oyunda sergilenen hareketlerden dolayı spor sayılabileceğini dile getirmiştir (Önder 1953: 818).

4. *Hınıs'tan Kelimeler ve Deyimler*⁹²

Yazar, Hınıs'tan derlediği on beş deyim ve yüz otuz üç kelimeyi alfabetik olarak vermiştir. Kullanılan kelime ve deyimlerin Azeri lehçesinden başka bir şey olmadığını ifade etmiştir (Önder 1954: 923-926).

5. *Hınıs Konuşması*⁹³

Önder çalışmasında, Hınıs'tan derlediği Türkçe konuşma şekilleri üzerinde durmuştur. Ses-kelime değişmelerinin, fiil çekimlerinin ve soru eklerinin kullanımı ile ilgili örnekleri on beş madde halinde aktarmıştır (Önder 1954: 970).

6. *Hınıs'ta Aşiretler*⁹⁴

⁸⁹ Ali Rıza Önder, “Âşık Ali Huzurî Coşkun”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 40, Y. 4, (2 Kasım 1952), s. 639-640.

⁹⁰ Ali Rıza Önder, “Tunceli Bölgesindeki Aşiretler ve Kabile Adları”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 48, Y. 4, (2 Temmuz 1953), s. 757-758.

⁹¹ Ali Rıza Önder, “Hınıs'ta Oyun Çeşitleri”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 52, Y. 5, (3 Kasım 1953), s. 818.

⁹² Ali Rıza Önder, “Hınıs'tan Kelimeler ve Deyimler”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 58, Y. 5, (Mayıs 1954), s. 923-926.

⁹³ Ali Rıza Önder, “Hınıs Konuşması”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 61, Y. 6, (Ağustos 1954), s. 970.

Çalışmada, Hınıs'ta bilinen aşiretler ve bu aşiretlere bağlı olan köylerin isimleri sıralanmıştır. Yer verilen aşiretler şunlardır: Zerikanlı Aşireti, Kobati Aşireti, Şıhkanlı Aşireti, Sevikar Aşireti, Dilhıran Aşireti, Dimili Aşireti, Şadiyan Aşireti, Cibranlı Aşireti, Belikan Aşireti, Belican Aşireti, Hasenan Aşireti, Çarek Aşireti ve Hormek Aşireti (Önder 1954: 1029).

7. *Hınıs'ta İnsan İsimleri*⁹⁵

Önder yazısında, Erzurum'un Hınıs ilçesinde tespit ettiği insan isimlerini alfabetik olarak vermiştir. Verilen isimler halkın konuşma dilinde nasıl kullanılıyor ise o şekilde alınmıştır. Kadın veya erkek ismi olduğunu yanına parantez açarak belirtmiştir. Çalışmada doksan üç erkek, yetmiş kadın ismi olmak üzere toplam yüz altmış üç insan ismine yer verilmiştir (Önder1955: 1099-1100).

8. *Göle'de İnsan İsimleri*⁹⁶

Kars'ın Göle ilçesinden derlenen insan isimleri, bu çalışmanın konusunu oluşturmuştur. İsimlerin özelliklerine dikkat çeken Önder, askerlik unvan ve rütbeleri ile ilgili isimlerin varlığını, coğrafi konumdan dolayı savaşımlara açık bir bölge olmasına bağlar. Yazar çalışmasında Türk tasavvuf tarihinden ve Türk mitolojisinden de isimlerin olduğunu belirtmiştir. Toplamda iki yüz yirmi yedi ismin yer aldığı çalışmanın yüz on birini kadın, yüz on altısını erkek ismi oluşturmaktadır (Önder 1955: 1180-1182).

9. *Ürgüp Düğünlerinde Nahıl*⁹⁷

Önder çalışmasında, Ürgüp düğünlerinde “nahıl” geleneğini anlatmıştır. Oğlan evi tarafından yaptırılan ve kına gecesinde eğlenme unsuru olan bu gereci, geline ve ağaca benzeten Önder, bunu nasıl süslediklerini ve yapılan etkinlikleri aktarmıştır. Nahıl'ın kelime anlamının hurma olduğunu, Ürgüp'e İstanbul'dan geldiğini ülkemize ise Arap devletlerinden gelmiş olabileceğini ifade etmiştir. Son kısımda ise Ürgüplü Mehmet Kuş'un “Nahıl Övmesi” ile “Yorgancı Sadık'ın Destanı” adlı şiirinden bölümler vermiştir (Önder 1956: 1315-1317).

10. *Hırsızlıkta Uğur*⁹⁸

⁹⁴ Ali Rıza Önder, “Hınıs'ta Aşiretler”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 65, Y. 6, (Aralık 1954), s. 1029.

⁹⁵ Ali Rıza Önder, “Hınıs'ta İnsan İsimleri”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 69, Y. 6, (Nisan 1955), s. 1099-1100.

⁹⁶ Ali Rıza Önder, “Göle'de İnsan İsimleri”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 74, Y. 7, (Eylül 1955), s. 1180-1182).

⁹⁷ Ali Rıza Önder, “Ürgüp Düğünlerinde Nahıl”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 82, Y. 7, (Mayıs 1956), s. 1315-1317.

⁹⁸ Ali Rıza Önder, “Hırsızlıkta Uğur”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 87, Y. 8, (Ekim 1956), s. 1388-1399.

Yazar bu yazısında, hırsızlıkta tılsım arayan insanların inanışından bahsetmiştir. Ürgüp'ün ve Kayseri'nin bir köyünde rastladığı örnekleri aktarmıştır. Çalmada amacın, uğur ve bereketin çalınan şey (nesne veya canlı) ile kendisine ve ailesine geçeceğine inanma olduğunu belirtmiştir (Önder 1956: 1388-1389).

11. Kırlangıç Uşağı⁹⁹

Önder çalışmasında, halk hekimliği ile uğraşan “Kırlangıç Uşağı” diye adlandırılan kişilerin kim olduğuna dair görüşlerini aktarmıştır. Arkasından Turanlı Yunus Bekir'in yayımlanmamış eseri olan “Turan'dan Bir Ziya” adlı kitapta bahsi geçen kişilerin, efsanevi hikâyesine değinmiştir (Önder 1957: 1444-1445).

12. Bir Ürgüp Güzellemesi¹⁰⁰

Yazıda, şair Yusuf Sâdi'nin ne zaman yaşadığına dair tespitte bulunulmuş ardından ilahi başlıklı yedi beyitten oluşan şiirine yer verilmiştir. Önder, şairin şiiri ilahi olarak adlandırmış olmasına rağmen Ürgüp'ün güzelliklerinden bahsettiği için güzelleme olarak değerlendirmiştir (Önder 1957: 1474).

13. Ürgüplü Âşık Mahfi¹⁰¹

Asıl adı Ali olan Âşık Mahfi, halk arasında Mahfi Baba olarak tanınmıştır. 1791 yılında Ürgüp'te doğmuştur. Önder, âşık hakkında elde bulunan bilgileri Ali Baran tarafından bastırılan kitaptan edindiğini belirtir. Son kısımda ise âşığın dördlüklerden oluşan üç şiirini aktarmıştır (Önder 1957: 1573-1574).

14. Ürgüplü Memiş Şahin¹⁰²

Memiş Şahin 10 Mart 1939 Ürgüp doğumludur. Yazar, şairin kısa biyografisine değinmiştir. Arkasından da, şairin içinde bulunduğu topluma eleştirisini anlatan “On Bir Haziran Destanı” ve “On Dört Haziran Destanı” adlı şiirlerine yer vermiştir (Önder 1958: 1680-1681).

15. Oğuzlama ve Basri Gocul¹⁰³

Basri Gocul, 1910 yılında Çorlu'da doğmuştur. Yazar, Gocul'un hayatı hakkında kısa bilgi aktarmıştır. Devamında ise Gocul'un “Oğuzlama” adlı yayımlanmamış eserinden

⁹⁹ Ali Rıza Önder, “Kırlangıç Uşağı”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 91, Y. 8, (Şubat 1957), s. 1444-1445.

¹⁰⁰ Ali Rıza Önder, “Bir Ürgüp Güzellemesi”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 93, Y. 8, (Nisan 1957), s. 1474.

¹⁰¹ Ali Rıza Önder, “Ürgüplü Âşık Mahfi”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 105, Y. 9, (Ekim 1957), s. 1573-1574.

¹⁰² Ali Rıza Önder, “Ürgüplü Memiş Şahin”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 105, Y. 9, (Nisan 1958), s. 1680-1681.

¹⁰³ Ali Rıza Önder, “Oğuzlama ve Basri Gocul”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 108, Y. 9, (Temmuz 1958), s. 1727-1728.

bahsetmiş ve örnek vermiştir. Son kısımda ise ulusal değerlerin korunup yaşatılması için bu eserin basılmasının önemli olduğunu vurgulamıştır (Önder 1958: 1727-1728).

16. Eğin Manileri¹⁰⁴

Erzincan'ın Kemaliye ilçesinin eski adı Eğin'dir. Önder, ilçenin bulunduğu konum itibarıyla büyük şehirlere göç verdiğini, gidenlerin söyledikleri ve dinledikleri manilerin konusunun gurbet ve özlem olduğunu belirtir. Bu manilerin hatta Anadolu'daki çoğu anonim eserin de kadınlar tarafından oluşturulduğunun altını çizer. Çalışmada Erzincan'da çıkan Kazankaya ile Yeşil Eğin gazetelerinde yayımlanan manilerden on dokuz, Ethem Korçam'ın "Köylü Ansiklopedisi" adlı kitaptan da iki mani metni olmak üzere toplam yirmi bir mani metnine yer vermiştir. Son kısımda ise Behçet Kemal Çağlar'ın Eğin üzerine yazılmış yedi dörtlükten oluşan şiirini aktarmıştır (Önder 1959: 1839-1840).

17. Kemah'lı Tahir ve Divanı¹⁰⁵

Tiryakioğlu lâkabı ile anılan Tahir Yavuzaslan 1869 yılında Kemah'da doğmuştur. İstanbul'da medrese eğitimi almış ve Şeyh Yazıcıoğlu'nu takip etmiştir. Önder çalışmasında, Kemahlı Tahir'in Hâkim Hamit Özdemir'de bulunan divanından hareketle bu tasavvuf şairini tanıtmıştır. Divanında (R) ve (M) diye adlandırılan bölümlerden metin aktarmıştır (Önder 1959: 1969).

18. Erzincan'da Mizah I¹⁰⁶

1930 doğumlu olan Alaettin Sağ, Erzincan'da bakır işlemeciliği sanatı ile uğraşmaktadır. Ortaokul yıllarında koşuklar yazmaya başlar ve bunları bölgenin gazetelerinde yayımlar. Yazar çalışmasında, Sağ'ın kısa biyografisine değindikten sonra içerisinde güldürü unsurları barındıran "Yemekler" başlıklı yedi dörtlükten oluşan şiirine yer vermiştir (Önder 1959: 2048).

19. Erzincan'da Mizah II¹⁰⁷

Bu çalışmada, Türk Folklor Araştırmaları dergisinin yüz yirmi beşinci sayısında tanıtılan Erzincanlı Alaettin Sağ'ın koşuklarından iki tanesi aktarılmıştır. Önder yazısında, gelin ile kaynana arasında karşılıklı deyişlerden oluşan ve "Cadı Kaynananın Dudu Gelini"

¹⁰⁴ Ali Rıza Önder, "Eğin Manileri", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 115, Y. 10, (Şubat 1959), s. 1839-1840.

¹⁰⁵ Ali Rıza Önder, "Kemahlı Tahir ve Divanı", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 124, Y. 11, (Ağustos 1959), s. 1969.

¹⁰⁶ Ali Rıza Önder, "Erzincan'da Mizah I", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 125, Y. 11, (Aralık 1959), s. 2048.

¹⁰⁷ Ali Rıza Önder, "Erzincan'da Mizah II", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 129, Y. 11, (Nisan 1960), s. 2130-2131.

ile “Anamın Sinemaya Gidişi” başlıklı biri on bir diğeri dokuz dörtlükten oluşan şiirlere yer vermiştir (Önder 1960: 2130-2131).

20. *Bir Er Mektubu*¹⁰⁸

Önder yazısında, dava dosyasında bulunan bir asker mektubunun içinde yer alan şiiri aktarmıştır. Şiir Gaziantep’li Osman Dönmez’e aittir. Yedi dörtlükten oluşan “Gurbet Destanı” başlıklı şiir, anne ve sevgiliye özlem konuludur (Önder 1962: 2622).

21. *Kayseri Halkbilimi ve Kazım Yedekçioğlu*¹⁰⁹

1919 yılında Kayseri’de doğan Kazım Yedekçioğlu, ilk ve orta öğrenimini burada tamamlamış yükseköğrenimini ise Gazi Terbiye Enstitüsü’nde yapmıştır. Önder çalışmasında, Yedekçioğlu’nun kısa biyografisine değindikten sonra Erciyes ve Yeni Erciyes dergilerinde yayımlanmış olan halk bilimi ile ilgili yazılarının listesini vermiştir (Önder 1962: 2687-2688).

22. *Bahrat ile Atık*¹¹⁰

Önder bu yazısında konusu aşk olan bir efsane metnine yer vermiştir (Önder 1962: 2772-2773).

23. *Vehbi Cem Aşkun ve Çalışmaları*¹¹¹

Sivas halk bilimi denilince akla gelen ilk isimlerden biri de Vehbi Cem Aşkun’dur. Yazar; onun hayatı, bulunduğu görevler ve çalışmalarından söz etmiştir. Merzifon Şairleri, Piri Baba, Kurtulan Merzifon ve iki ciltlik Sivas Folkloru adlı eserinden övgüyle bahsetmiştir. Bunların dışında da basılacak olan eserlerinin adları ile yazılarını yayımladığı dergi ve gazeteleri de aktarmıştır (Önder 1962: 2887-2888).

24. *Gül Baba*¹¹²

Yazar, konusunu Sultan Murat Han zamanından alan bir efsaneyi aktarır. Askerin yiyeceğinin azaldığını ve halktan toplandığını duyan yoksul bir ihtiyar elinde bulunan azıcık yağ ve bulgur ile ordunun bulunduğu yere gelir. Burada getirdiği malzemelerle yemek yapar ve kazanlar dolup taşar. Olanlar Sultan’ın kulağına gider ihtiyarı çağırıp teşekkür eder. İhtiyarın çıkarken Sultan’a verdiği gül, hem ihtiyarın adının Gül Baba hem de olayın geçtiği yerin Güllüce olarak adlandırılmasına vesile olur (Önder 1963: 2941).

¹⁰⁸ Ali Rıza Önder, “Bir Er Mektubu”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 150, Y. 13, (Ocak 1962), s. 2622.

¹⁰⁹ Ali Rıza Önder, “Kayseri Halkbilimi ve Kazım Yedekçioğlu”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 153, Y. 13, (Nisan 1962), s. 2687-2688.

¹¹⁰ Ali Rıza Önder, “Bahrat ile Atık”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 156, Y. 13, (Temmuz 1962), s. 2772-2773.

¹¹¹ Ali Rıza Önder, “Vehbi Cem Aşkun ve Çalışmaları”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 160, Y. 14, (Kasım 1962), s. 2887-2888.

¹¹² Ali Rıza Önder, “Gül Baba”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 162, Y. 14, (Ocak 1963), s. 2941.

25. *Ömer Asım Aksoy*¹¹³

Ömer Asım Aksoy 1898 Gaziantep doğumludur. Önder; onun aile, eğitim ve çalışma hayatından bahseder. Türk Dil Kurumundaki derleme ve tarama faaliyetlerine yer verir. Dil Kurumu dışında yazdığı eserlerin de listesini aktarır. Ayrıca Aksoy'un "Gaziantep Ağzı" adlı üç ciltten oluşan eserinin içeriği ile ilgili kısa bilgi sunar (Önder 1963: 3032-3033).

26. *Şevket Beysanoğlu*¹¹⁴

14 Ağustos 1920 de Diyarbakır'da doğan Şevket Beysanoğlu; ilk, orta ve lise eğitimini burada tamamlamıştır. 1942 yılında ise Ankara Hukuk Fakültesini bitirmiştir. Yazar, Beysanoğlu'nun aile, okul ve çalışma hayatı hakkında kısa bilgi verdikten sonra onun eserleri üzerinde durmuştur. Basılmış eserleri olarak Diyarbakır Folkloru, Ziya Gökalp'in İlk Yazısı, Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları, Diyarbakır Coğrafyası, Kısaltılmış Diyarbakır Tarihi ve Abideleri, Bütün Cepheleri ile Diyarbakır adlı kitapları listelemiştir. Ardından Diyarbakır Tarihi, Diyarbakır Ağzı ve Diyarbakır Abideleri ve Üzerindeki Kitabeler adlı üç kitabını da basılacak eserler listesine eklemiştir. Ayrıca Şevket Beysanoğlu'nun "Kavut" soyadı ile de yazılarının bulunduğunu ifade etmiştir. Son kısımda ise yazarın Diyarbakır Folkloru adlı eserinde yer alan iki mani metnini aktarmıştır (Önder 1964: 3426-3427).

27. *Mehmet Önder ve Konya Halkbilimi*¹¹⁵

Konya'nın halk bilim yönünden önemine dikkat çeken Önder, Cumhuriyetten beri yapılan çalışmaları genel olarak değerlendirmiştir. Ardından Eski Eserler ve Müzeler Müdürlüğü görevi de yapmış olan Mehmet Önder'in kısa biyografisine yer vermiştir. Son bölümde ise yayımlanmış yirmi altı eserinin listesini vermiştir (Önder 1964: 3514-3516).

28. *Mehmet Fahrettin Kırzioğlu*¹¹⁶

Kırzioğlu ailesi, Kars'ın tanınmış ailelerindedir. Bu ailenin bir ferdi olan Fahrettin Kırzioğlu küçük yaşta öksüz kalmış, halası ve teyzesi tarafından okutulmuştur. Kendilerine anadan doğma saçlarının bir kısmı beyaz/kır olduğu için aile bu isimle anılmış ve 1943'te soyadı olarak kullanmaya başlamışlardır. Önder, Kırzioğlu'nun aile, okul, çalışma ve yazın

¹¹³ Ali Rıza Önder, "Ömer Asım Aksoy", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 165, Y. 14, (Nisan 1963), s. 3032-3033.

¹¹⁴ Ali Rıza Önder, "Şevket Beysanoğlu", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 179, Y. 15, 8Haziran 1964), s. 3426-3427.

¹¹⁵ Ali Rıza Önder, "Mehmet Önder ve Konya Halkbilimi", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 182, Y. 16, (Eylül 1964), s. 3514-3516.

¹¹⁶ Ali Rıza Önder, "Mehmet Fahrettin Kırzioğlu", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 185, Y. 16, (Aralık 1964), s. 3595-3597.

hayatı hakkında bilgi vermiş ardından basılmış on bir eserinin isimlerini aktarmıştır (Önder 1964: 3595-3597).

29. Hikmet Dizdaroğlu¹¹⁷

Kafkasya'dan göç ederek Kars'a yerleşen aile buradan da 1. Dünya Savaşı nedeniyle Zile'ye göç etmek zorunda kalmıştır. Zile'de dünyaya gelen Dizdaroğlu'nun babası iyi bir eğitim almış olan Mehmet Şevki Efendi, annesi ise Akkoyunlulardan gelen bir ailenin çocuğudur. Önder yazısında, Dizdaroğlu'nun Kars'ta başlayan aile hayatından, eğitiminden, çalıştığı yer ve kurumlardan bahsetmiştir. Talim Terbiye Kurulu ve Türk Dil Kurumunda da görevi bulunan Hikmet Dizdaroğlu'nun, çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanmış yazılarının, basılmış-basılmamış olan eserlerinin listesini de vermiştir. Ayrıca Erciyes ve Yeni Erciyes dergilerinde yayımlanmış yazılarının bir kısmının da adına yer vermiştir (Önder 1965: 3737-3738).

30. İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu¹¹⁸

Önder, folklor bilgini olarak gördüğü İsmayıl Hakkı Balatacıoğlu'nu çalışmasında tanıtmıştır. Öncelikle 1886 yılında İstanbul'da doğan yazarın eğitim, aile, yazın hayatı hakkında bilgi vermiştir. Ardından 1904'ten 1946'ya kadar çalışma hayatında bulunduğu görevlere değinmiştir. Son kısımda ise pek çok konuda eser veren yazarın yayımlanmış kitapları; felsefe, sosyoloji, pedagoji, estetik, edebi eserleri; piyesleri ve savunduğu tezleri ayrı ayrı liste halinde sunmuştur (Önder 1965: 3903-3905).

31. Cahit Öztelli¹¹⁹

1917 yılında Erzincan'da doğan Cahit Öztelli, ilköğrenimini Tokat'ta, ortaokulu Gümüşhane'de, liseyi Trabzon'da yükseköğrenimini ise Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesinde tamamlamıştır. Edebiyat öğretmeni olarak yurdun çeşitli illerinde görev yapmıştır. Yazar, çalışmasında Öztelli'nin kısa biyografisine değindikten sonra onun halk bilim alanında üç yüze yakın yazısının yayımlandığını ifade etmiştir. Türk Dil Kurumu ve Ankara Etnoğrafya ve Folklor Derneğinde görevli olan Öztelli'nin basılmış on bir kitabı, basıma hazır eserleri ile çeşitli dergilerde yayımlanmış yüz on iki yazısının ismini aktarmıştır. Yazılarında âşık edebiyatı konularının fazlalığı dikkat çekmektedir. Son

¹¹⁷ Ali Rıza Önder, "Hikmet Dizdaroğlu", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 190, Y. 16, (Mayıs 1965), s. 3737-3738.

¹¹⁸ Ali Rıza Önder, "İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 196, Y. 17, (Kasım 1965), s. 3903-3905.

¹¹⁹ Ali Rıza Önder, "Cahit Öztelli", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 193, Y. 17, (Ağustos 1965), s. 3819-3821.

kısımda ise Öztelli'nin yazma eserleri toplama ve korumadaki önemini takdir etmiştir (Önder 1965: 3819-3821).

32. *Popüler Türküler Şairi Hasan Turan*¹²⁰

Çalışmada, Köy Enstitüsü çıkışlı olan Hasan Turan tanıtılmıştır. Önder, ilk olarak yazarın; aile, okul ve çalışma hayatı hakkında bilgi vermiştir. Devamında pek çok dergide yayımlanan ve haberi olmadan bestelendiği belirtilen “Ana Beni Eversene” ve “Züğürtlük” başlıklı ikisi de altı dördlükten oluşan şiirine yer vermiştir (Önder 1966: 4031-4032).

33. *Mustafa Adil Özder*¹²¹

Önder, Yusufelili folklorcularımızdan Mustafa Adil Özder üzerinde durmuştur. Yazarın aile, eğitim ve çalışma hayatından bahsetmiştir. Ardından daha okul sıralarında yazmaya başladığından ve halkevlerinde yayımlanan yazılarından söz etmiştir. Bölgesinde yaşayan ünlü âşıklardan Huzurî, Ardanuçlu Efkârî ve PosofluMüdamî ile yakın ilişkisi olduğunu belirtmiştir. Kendisinin de Azmî takma adı ile bu tarzda şiirler yazdığını fakat yayımlamadığını söyler. Yazar, Artvin ve Kuzeydoğu Anadolu folkloru ile ilgili çalışma yapacakların Mustafa Adil Özder'in çalışmalarına bakmaları gerektiğini vurgular. Son kısımda ise Özder'in inceleme ve derleme yaptığı konular sıralanarak yayımlanmış kitapları ile yayımlanmış yazılarından bir kısmını aktarmıştır (Önder 1966: 4214-4215).

34. *Naki Tezel*¹²²

6 Ağustos 1915 yılında İstanbul'da doğan Naki Tezel ilk, orta ve yükseköğrenimini de burada tamamlamıştır. Yazar, Tezel'in 1940-1965 yılları arasında çalıştığı kurumları da aktarmıştır. İstanbul ve Ankara Halkevlerinde görev yaptığını ifade etmiştir. Halk bilimi ile ilgili konularının daha çok Halk Bilgisi Haberleri diğer edebi türdeki yazılarının ise Yeni Türk de yayımlandığını belirtmiştir. Masal türünde otuza yakın kitabının olduğu bunlardan “İstanbul Masalları” adlı eserinin İngilizceye çevrildiği, aynı eserin Millî Eğitim Bakanlığınca Fransızcaya da çevrildiğini söylemiştir. Son kısmında ise Tezel'in yayımlanmış eserleri ile şimdiye kadar yayımlanmış yazılarının hangi gazete ve dergilerde yer aldığını aktarmıştır (Önder 1966: 4267-4268).

35. *Ahmet Kutsi Tecer (1901-1967)*¹²³

¹²⁰ Ali Rıza Önder, “Popüler Türküler Şairi Hasan Turan”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 200, Y. 17, 8Mart 1966), s. 4031-4032.

¹²¹ Ali Rıza Önder, “Mustafa Adil Özer”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S.207, Y. 18, (Ekim 1966), s. 4214-4215.

¹²² Ali Rıza Önder, “Naki Tezel”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 209, Y. 18, (Aralık 1966), s. 4267-4268.

¹²³ Ali Rıza Önder, “Ahmet Kutsi Tecer”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 218, Y. 19, (Eylül 1967), s. 4515-4517.

Önder çalışmasına, Türk Folklor Araştırmaları dergisinin sahibi İhsan Hınçer'in kendisine Ahmet Kutsi Tecer hakkında yazı yazmasını istediğini aktararak başlar. Yazar, istenilen zamanda yazısını yazacak durumda olmadığını sonrasında ise Tecer'e bir mektup yazarak doküman istediğini ancak zamanlamanın vefatına denk geldiğini üzüntü ile dile getirmiştir. Sonrasında ise eldeki bilgiler ile onu tanıtmaya başlar. Aile, eğitim, çalışma hayatı ve üyesi olduğu kurumlar hakkında bilgi verir. Yöneticiliğini üzerine aldığı Ülkü dergisinden, Kutsi adını ve Tecer soyadını alışından bahseder. Önder, Ahmet Kutsi Tecer ile yüz yüze görüştiklerini ve bu görüşmede Şerife Soykan'dan söz ettiğini de belirtir. Onun halk oyunlarına ayrı bir önem verdiğinden, Âşık Veysel ve pek çok âşığı edebiyatımıza kazandırdığından, piyeslerinden, yazılarının yayımlandığı yayınlardan söz etmiştir. Son kısımda ise kitaplığındaki eserleri İstanbul Belediyesi Kütüphanesine bağışladığını ifade etmiştir (Önder 1967: 4515-4517).

36. *Ord. Prof. Dr. Fındıkoğlu Ziyaeddin Fahri*¹²⁴

Asıl adı Ahmet Ziyaeddin olup 1934 yılından itibaren Fındıkoğlu soyadını kullanmıştır. Yazar çalışmasında Fındıkoğlu'nun İstanbul ve Fransa'da Felsefe Bölümünü okuduğunu, doçent ve profesörlüğü sosyoloji alanında yaptığını ifade etmiştir. Yurt dışında bu alanda toplantılar yaptığını da eklemiştir. Takma isimle pek çok yazısının yayımlandığı kullandığı takma isimlerden bazılarının Ahmet Halil, Kadıoğlu ve Ali Hikmet olduğunu belirtmiştir. Önder yazısında Fındıkoğlu'nun Türkiye'de folklor konusunda çalışanların başında geldiğini söylemiştir. Halk bilim ile ilgili yazılarını; Anadolu, Halkbilgisi, Halkbilgisi Haberleri, İş, Çığır, Türk Folklor Araştırmaları, Bilgi dergileri ile Halk, Hâkimiyet-i Millîye, Kızılırmak, Cumhuriyet ve Tasvir-i Efkâr gazetelerinde yayımlanan yazılarını ayrı ayrı listelemiştir (Önder 1967: 4353-4355).

37. *Ahmet Şükrü Esen (1893-1944)*¹²⁵

Önder çalışmasında, folklorcularımızdan Ahmet Şükrü Esen'i ele almıştır. Kısaca aile, eğitim ve çalışma hayatına değinmiştir. Ardından 1923-1930 yılları arasında Kayseri'de bulunduğu dönemde bölgenin halk bilim çalışmalarını derlediğini belirtmiştir. Yazarı ilk tanıtanın Fındıkoğlu olduğunu ifade ederek onun Halk Bilgisi Mecmuası ile Cumhuriyet gazetelerinde yayımlanan yazılarından bölümler aktarmıştır. Fındıkoğlu'nun bahsi geçen gazetede belirttiği gibi Ahmet Şükrü Esen'in eserlerini Türk Dil Kurumuna

¹²⁴ Ali Rıza Önder, "Ord. Prof. Fındıkoğlu Ziyaeddin Fahri", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 212, Y. 18, (Mart 1967), s. 4353-4355.

¹²⁵ Ali Rıza Önder, "Ahmet Şükrü Esen", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 222, Y. 19, (Şubat 1968), s. 4631-4633.

bağışladığı ve buna pişman olduğuna dair bulgusunun yanlış olduğunu ifade etmiştir. Hem Türk Dil Kurumundan hem de arkadaş ve ailesinden aldığı bilgilerle bunu teyit etmiştir. Son kısımda ise Esen'in eserlerinin bir kısmını Pertev Naili Boratav'a verdiği dolayısıyla kendisinden bunları araştırıp değerlendirmesini beklediğini dile getirmiştir (Önder 1968: 4631-4633).

38. Karacaali Köyünde Mezar Taşları¹²⁶

Yazar, Gemlik'e bağlı Karacaali köyünde dolaşırken dikkatini çekmiş olan mezar taşları üzerinde durmuştur. Halk bilim araştırmacılarının konusu kapsamına girdiğini ifade ederek önemine değinmiştir. Yirmi altı mezar taşını okuyup tarih sırası ile aktarmıştır. Okuduğu en eski mezar taşı 1609 en yeni ise 1911 yılına aittir. Mezar taşlarına ait fotoğraflara da yer vermiştir. Sonuçta ise dokuz madde halinde genel değerlendirmede bulunmuştur (Önder 1968: 4779-4782).

39. Veysel Arseven¹²⁷

Küçük yaştan itibaren müzik ile uğraşan Veysel Arseven Gagauz Türklerindedir. Önder, Arseven'in 1946 yılında Beşikdüzü Köy Enstitüsüne müzik öğretmeni olarak atanmasıyla Türk halk müziğine ilgi duyup incelemeye başladığını ifade etmiştir. Türk halk ezgileri üzerinde çok seslendirme sistemini çalışmaya başladığını ancak bunun için ayrı bir armoniye ihtiyaç olduğundan bahsetmiştir. Yazar, onun basılı kitaplarından, hazırladığı ansiklopedi maddelerinden, yayımlanmış yazılarından ve üyesi olduğu kuruluşlardan söz etmiştir. Son kısımda ise bu alanda daha nice eserler beklediği başarı ve temenni dilekleri ile noktalamıştır (Önder 1968: 5120-5122).

40. Şükrü Elçin¹²⁸

Şükrü Elçin 1912 yılında Florina'da doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini Manisa'da lise eğitimini İzmir'de, yükseköğrenimini İstanbul'da tamamlamıştır. Önder çalışmasında, Türk kültürü alanındaki yazılarıyla tanınmış olan Şükrü Elçin üzerinde durmuştur. Elçin'in aile, eğitim ve çalışma yaşamından kısaca bahsettikten sonra üyesi olduğu derneklerden, daha okul sıralarındayken yayımladığı yazılardan söz etmiştir. Ardından da çeşitli dergilerde yayımlanmış halk bilim konulu yazıları ile basılmış kitaplarını listelemiştir (Önder 1969: 5232-5233).

41. Şerif Baykurt¹²⁹

¹²⁶ Ali Rıza Önder, "Karacaali Köyünde Mezar Taşları", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 227, Y. 19, (Haziran 1968), s. 4779-4782.

¹²⁷ Ali Rıza Önder, "Veysel Arseven", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 232, Y. 20, (Kasım 1968), s. 5120-5122.

¹²⁸ Ali Rıza Önder, "Şükrü Elçin", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 236, Y. 20, (Mart 1969), s. 5232-5233.

Çalışmada, 1919 yılında Yunanistan'da doğan ve 1923'de yaşanan mübadele dolayısıyla Türkiye'ye gelmiş olan Şerif Baykurt tanıtılmıştır. Yazar; Baykurt'un aile, eğitim ve çalışma hayatını kısaca aktardıktan sonra onun Nihat Sami Banarlı, Halide Nusret Zorlutuna, Ziya Somar gibi sanat ve fikir adamlarından ders aldığını ifade etmiştir. Resim İş bölümü mezunu olan Baykurt'un resim alanında çeşitli yarışmalara katıldığı ve başarılı olduğunu söylemiştir. Ayrıca halk dansları ile halk el işleri üzerinde de araştırma yaptığını belirtmiştir. Devamında Trakya halk dansları üzerine bir piyes yazdığını ve bundan ilgiyle bahsedildiğinden söz etmiştir. Son kısımda ise yazarın yayımlanmış eseri ile çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanmış yazılarını aktarmıştır (Önder 1969: 5475-5476).

42. Tomarzalı Ali Kırbıyık¹³⁰

Yazar Hamdi Üçok tarafından tanıma imkânı bulduğu Tomarzalı Ali Kırbıyık'ın öncelikle kısa yaşam öyküsünden bahsetmiştir. Ardından yazara ait olduğu belirtilen dört şiirini vermiştir. Hepsinin konusu günlük yaşam şartlarından doğan olumsuzluklar, felaketler ve hastalık neticesinde Tanrı'ya sitemdir (Önder 1970: 5566-5568).

43. Fikret Memişoğlu (1917-1968)¹³¹

Yazar bu çalışmasında, hukukçu folklorcularımızdan birisi olan Fikret Memişoğlu'nu tanıtmıştır. Önder, Memişoğlu'nun kısa yaşam öyküsüne değindikten sonra onun halk oyunları ve halk türküleri ile ilgili bir dernek kurduğundan bu derneğin de yurt dışında yapmış olduğu gösterilerdeki başarısından bahsetmiştir. Devamında ise onun Türk Folklor Araştırmaları ile Yeni Fırat dergilerindeki halk bilim çalışmalarını aktarmıştır. Son kısımda ise "Harput Ahengi" adlı eserinden söz etmiş ve bu eserde yer alan şiirden bir bölüm sunmuştur (Önder 1973: 6642-6643).

44. İshak Sunguroğlu¹³²

1888 yılında Harput'ta doğan İshak Sunguroğlu eğitimlerini de burada tamamlamıştır. Önder çalışmasında, folklorcularımız arasında yer alan Sunguroğlu'nun öncelikle aile, eğitim ve değişen çalışma hayatından bahsetmiştir. Ardından yazı merakının okul yıllarından itibaren başladığını ifade ederek bu konudaki çalışmalarına değinmiştir. İlk olarak ünlü şair ve yazarların seçme şiirlerini bir araya getirdiğinden devamında ise

¹²⁹ Ali Rıza Önder, "Şerif Baykurt", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 245, Y. 21, (Aralık 1969), s. 5475-5476.

¹³⁰ Ali Rıza Önder, "Tomarzalı Ali Kırbıyık", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 248, Y. 21, (Mart 1970), s. 5566-5568.

¹³¹ Ali Rıza Önder, "Fikret Memişoğlu", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 286, Y. 24, (Mayıs 1973), s. 6642-6643.

¹³² Ali Rıza Önder, "İshak Sunguroğlu", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 290, Y. 25, (Eylül 1973), s. 6754-6755.

“Harput Yollarında” adlı dört ciltlik eserin içeriğinden bahsetmiştir. 1958 yılında yayımlanan eserin birinci cildinde Harput ile ilgili genel bilgilere yer verildiğinden, ikinci ciltte bölgenin kültür konularından, üçüncü ve dördüncü ciltte ise Harput’un zengin folklorundan bahsedildiğini ifade etmiştir. Ayrıca yazar, beşinci cildin basıma verildiğinden altıncısının ise hazırlanmakta olduğunu belirtmiştir (Önder 1973: 6754-6755).

45. *Osman Baki Yey (1906-1969)*¹³³

Önder çalışmasında, yayımlanmış kitap ve yazısı bulunmayan Osman Baki Yey’in ilk olarak kısa biyografisine yer vermiştir. Devamında Türk Dil Kurumuna olan ziyaretine değinmiştir. TDK yazmanı Ömer Asım Aksoy ile görüştiklerinde yazar kendisinin de orada olduğunu aktarır. “Atasözleri ve Deyimler, Dilekler, İlençler, Temsili Fıkralar, İstişhad ve İstidlalleriyle” adlı bir dosyayı teslim ettiğinden söz eder. Son kısımda ise çalışmasını nasıl oluşturduğunu anlatan yazının giriş kısmını olduğu gibi aktarır (Önder 1974: 6987-6988).

46. *Hasan Eşref Ertekin*¹³⁴

Yazıda, Çorum’da halk bilimi alanındaki araştırmaları ile bilinen Hasan Eşref Ertekin üzerinde durulmuştur. İlk olarak yazar, Ertekin’in aile, eğitim ve çalışma hayatından bahsetmiştir. Devamında dedesinin Âşık Paşa ve Elvan Çelebi ile ilgisi olduğunu belirterek Halkevleri ile Türk Dil Kurumuna hizmetlerinden söz etmiştir. Yazarın araştırma ve derleme çalışmalarını bölgede çıkan dergilerde yayımlandığını, “Çorum’da Derlenen Maniler” adlı eserinin ise Çorum Belediyesi tarafından bastırıldığını ifade etmiştir. Son kısımda ise Önder’e gönderdiği mektupta tamamlanmamış eserleri üzerine düşüncelerine yer vermiştir (Önder 1974: 7114-7115).

47. *Kayseri Halkbilimi Çalışmaları ve Kayserim*¹³⁵

Önder yazısında, ilk olarak memleketi Kayseri ile ilgili daha önce yazmış olduğu Ahmet Şükrü Esen, İki Kayseri Sözlüğü, Kayseri Halkbilimi ve Kazım Yedekçioğlu, Nuh Naci Kum adlı çalışmalarından bahsetmiştir. Devamında ise Yunus Emre Özulu tarafından çıkarılan “Kayserim” adlı eseri tanıtmıştır. Kitabın içeriğinin halk bilim ve dilbilim ile ilgili olduğunu ifade etmiştir. Son kısımda ise yazarı çalışmasından dolayı tebrik edip

¹³³ Ali Rıza Önder, “Osman Baki Yey”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 298, Y. 25, (Mayıs 1974), s. 6987-6988.

¹³⁴ Ali Rıza Önder, “Hasan Eşref Ertekin”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 303, Y. 26, (Ekim 1974), s. 7114-7115.

¹³⁵ Ali Rıza Önder, “Kayseri Halkbilimi Çalışmaları ve Kayserim”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 312, Y. 26, (Temmuz 1975), s. 7361.

böyle eserlerin diğer şehirlerde de yaygınlaşması temennisinde bulunmuştur (Önder 1975: 7361).

48. *Kastamonulu İhsan Ozanoğlu*¹³⁶

Aslen Türkistanlı olan Ozanoğlu ailesi Moğolların istilası nedeniyle Anadolu'ya göç etmişlerdir. Önce Erzincan'a oradan Malatya'ya sonrada Kastamonu'ya yerleşmişlerdir. Önder çalışmasında, çok yönlü bir sanat ve fikir insanı olan İhsan Ozanoğlu'nu ele almıştır. Onun âşık olan dede ve babasından, dönemin iyi mevlit okuyucusu olarak anılan annesinden, hafızlığından, çalıştığı kurumlardan bahsetmiştir. Yazdığı eser sayısının çok fazla olduğunu söyleyen yazar, basılmış kitaplarından bazıları ile edebiyat ve musiki alanındaki çalışmaları hakkında kısa bilgi aktarmıştır. Âşıklar hakkında da değerlendirmelerine yer verilen yazıda son olarak 10. Türkiye Âşıklar Bayramında en usta ozan armağanını aldığını belirtmiştir (Önder 1976: 7543-7545).

49. *Halk Ozanı Şerife Soykan (1879-1944)*¹³⁷

Önder, kendi köyünde yetişmiş biri olan ve halk arasında Kara Şerif, Şerife Hala diye tanınan deyişlerinde ise Esmer Hatun adını kullanan Şerife Soykan üzerinde durmuştur. Erciyes ve Türk Dili dergilerinde yayımladığı yazılarından bahsetmiştir. Devamında Müjgan Cunbur'un "Başakların Sesi" ile "Türk Kadın Şairleri" adlı kitapları ile Abdullah Satoğlu'nun "Kayseri Şairleri" adlı kitaplarda yer aldığını belirtmiştir. Son kısımda ise onu daha iyi tanımamız için "Kader" başlıklı beş dörtlükten oluşan tasavvuf konulu şiiri ile "Sinek Pastırması" başlıklı içinde güldürü unsuru barındıran şiirine yer vermiştir (Önder 1976: 7701-7702).

50. *Mama Hatun Efsanesi*¹³⁸

Bey kızı olan Mama Hatun ile bu hatunun ölümsüz bir eser bırakmak istemesi üzerine yaptırdığı türbede görevli olan mimarın, hatuna duyduğu aşk efsanesinin konusunu oluşturur. Önder bu efsaneyi ilk olarak Erzincan C. Savcılığı görevi sırasında iken duyduğunu ancak eldeki derlemeyi yetersiz bulduğunu daha sonra 1974 yılında Hikmet Turhan Dağlıoğlu'nun anlatımıyla tamamlayıp yazdığını ifade etmiştir (Önder 1976: 7750-7751).

51. *Altın Kalbur*¹³⁹

¹³⁶ Ali Rıza Önder, "Kastamonulu İhsan Ozanoğlu", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 318, Y. 27, (Ocak 1976), s. 7543-7545.

¹³⁷ Ali Rıza Önder, "Halk Ozanı Şerife Soykan", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 324, Y. 27, (Temmuz 1976), s. 7701-7702.

¹³⁸ Ali Rıza Önder, "Mama Hatun Efsanesi", **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 326, Y. 28, (Eylül 1976), s. 7750-7751.

Yazıda, Bitlis civarında bir köyde Altın Kalbur diye anılan gözenin ortaya çıkışını anlatan efsaneye yer verilmiştir. Önder, efsaneyi 5 Nisan 1974 tarihinde Sabri Menteş'ten dinlediğini belirtmiştir (Önder 1977: 7911-7912).

52. İncili Köyün Batışı¹⁴⁰

Yazıda, eski adı Anç olan sonradan İncili olarak anılan Ardanuç'a bağlı bir köyde halka zulüm eden keşişin, cezalandırılışı ile yok olan bir köyün öyküsüne yer verilmiştir. Önder efsaneyi halk bilim araştırmacısı Adil Özder'den öğrendiğini belirtmiştir. Yazar, metnin sonunda parantez açarak efsaneden nasıl çıkarımda bulunmamız gerektiğini de eklemiştir (Önder 1978: 8229).

53. Karacadağ¹⁴¹

Önder çalışmasında, Diyarbakır çevresinde anlatılan bir efsaneye yer vermiştir. Efsane, bölge halkı tarafından Karacadağ olarak adlandırılan bu dağın tepesinde bir ejderhanın yaşadığı ve ağzından çıkan alevler neticesinde dağın bugünkü görünümüne sahip olduğunu konu edinir. Yazar, çalışmada yer verdiği efsanenin konusunu Şevket Beysanoğlu'nun bir yazısından aldığı ifade etmiştir (Önder 1978: 8341).

54. Kutu Deresi¹⁴²

Önder çalışmasında, Tunceli bölgesinde bulunan ve Kutu Deresi olarak adlandırılan vadinin mistik hikâyesine yer vermiştir. Halkın, bulunduğu konum ve yer itibarıyla bu adlandırmayı uygun gördüğünü belirtmiştir. Önder ise bu adlandırmanın kut kavramı ile ilişkili olabileceğini söylemiştir. Ayrıca yazar, efsanenin konusunu Edip Yavuz'un "Tarih Boyunca Türk Kavimleri" adlı eserinden aldığı da ifade etmiştir (Önder 1978: 8524).

3.3. İstiklal Gazetesindeki Yazıları

1. Eski Pertek I¹⁴³

Önder yazısında, 10 Ağustos 1946 tarihinde, yeni tanıştığını belirttiği öğretmen bir arkadaşı ile haraba olarak adlandırılan Eski Pertek'e olan gezisinden bahsetmiştir. Burada yıkıntılar arasında kalmış çeşmeden, türbeden, yıkılmış olan cami minaresinden, caminin iç kapısından ve üzerindeki yazıttan söz etmiştir (Önder 1952: 2).

¹³⁹ Ali Rıza Önder, "Altın Kambur", *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 331, Y. 28, (Şubat 1977), s. 7911-7912.

¹⁴⁰ Ali Rıza Önder, "İncili Köyün Batışı", *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 343, Y. 29, (Şubat 1978), s. 8229.

¹⁴¹ Ali Rıza Önder, "Karacadağ", *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 347, Y. 29, (Haziran 1978), s. 8341.

¹⁴² Ali Rıza Önder, "Kutu Deresi", *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 353, Y. 30, (Aralık 1978), s. 8524.

¹⁴³ Ali Rıza Önder, "Eski Pertek I", *İstiklâl*, S. 30, (15 Eylül 1952), s. 2

2. *Eski Pertek II*¹⁴⁴

Çalışma, bir önceki Eski Pertek I başlıklı yazının devamıdır. Önder, yazısında kasabanın batısında kalan bölgeyi ziyaretinden bahsetmiştir. Bir öncekine göre daha iyi durumda olan camiden, eski Pertek kalesi ve köprüsündeki izlenimlerini aktarmıştır (Önder 1952: 2).

3. *Tunceli Merkezi: Kalan*¹⁴⁵

Halk arasında “Mamiki” olarak adlandırılan ve merkez kasaba konumunda olduğu belirtilen yer Kalan’dır. Önder, çalışmanın giriş kısmında Tunceli’nin geçmiş teşkilat yapısına değinmiştir. Ardından Kalan ismini nereden aldığından söz etmiştir (Önder 1952: 2).

4. *Kalan’dan Bir Hatıra*¹⁴⁶

Yazar, çalışmasına Kalan bölgesinde yer alan yerleşim yerlerini tanıtmakla başlar. Ardından Kalan’daki çeşme zenginliğinden söz eder. Bir erin Murat suyuna düşüp boğulması sonucu Kalan köprüsünün yapıldığından bahseder. Yazar, 29 Eylül 1952 tarihli bu yazının devamı olduğu belirtir (Önder 1952: 2).

5. *Kalan’dan Bir Hatıra*¹⁴⁷

Çalışma bir önceki yazının devamıdır. Bu bölümde Önder, Kalan’da bulunan yapılardan söz etmiştir. Yazar burada yaşayan halkın öz Türkçe kullandığını birkaç yerleşim yeri adından örnek vererek göstermiştir (Önder 1952: 2).

6. *Pertek I*¹⁴⁸

Önder çalışmasında, Pertekli Ahmet Civelek’in Turan gazetesinde çıkan yazılarından yararlandığını belirtmiştir. Yazar, eski bir kalenin etrafında kurulmuş olan Pertek’in tarihteki yeri ve öneminden bahsetmiştir (Önder 1952: 2).

7. *Pertek II*¹⁴⁹

Çalışma, bir önceki Pertek I yazısının devamıdır. Burada da Pertek’in nüfusundan, doğa güzelliklerinden, ikliminden, sularının bolluğundan bahseden Önder, çalışmasının sonunda Bahri Kurban’ın altı dörtlükten oluşan Pertek Türküsünü aktarmıştır (Önder 1952: 2).

8. *Alevi Yârenliği*¹⁵⁰

¹⁴⁴ Ali Rıza Önder, “Eski Pertek II”, *İstiklâl*, S. 36, (22 Eylül 1952), s. 2.

¹⁴⁵ Ali Rıza Önder, “Tunceli Merkezi: Kalan”, *İstiklâl*, S. 41, (27 Eylül 1952), s. 2.

¹⁴⁶ Ali Rıza Önder, “Kalan’dan Bir Hatıra”, *İstiklâl*, S. 42, (29 Eylül 1952), s. 2.

¹⁴⁷ Ali Rıza Önder, “Kalan’dan Bir Hatıra”, *İstiklâl*, S. 43, (30 Eylül 1952), s. 2.

¹⁴⁸ Ali Rıza Önder, “Pertek I”, *İstiklâl*, S. 50, (7 Ekim 1952), s. 2.

¹⁴⁹ Ali Rıza Önder, “Pertek II”, *İstiklâl*, S. 52, (9 Ekim 1952), s. 2.

Yazar, görevi dolayısıyla gittiği Abdül köyündeki izlenimlerini aktarmıştır. Burada yaşayan Alevilerin tuttukları Hızır orucundan, namaz hakkındaki görüşlerinden, gusül abdesti ve temizlik anlayışlardan bahsetmiştir. Konu ile ilgili anlatılan hikâyelere de yer veren yazar, bunların akla uygun olarak görmediğini ve tanıdığı hiçbir Alevi'nin anlatılanlardaki gibi bir yaşantılarının olmadığını da eklemiştir (Önder 1952: 2).

9. Koçpınarlı Seyit Rıza¹⁵¹

Önder, çalışmasında “Yaşayan Anadolu Efsaneleri” adlı eserde de yer alan Koçpınar Efsanesine kısaca değindikten sonra burada bulunan çeşmeden ve Seyit Rıza adlı bir Bektaşî pirinin evine yaptığı ziyaretten bahseder. Son kısımda ise Seyit Rıza'ya ait yedi dörtlükten oluşan şiire yer vermiştir (Önder 1952: 2).

10. Sultan Hıdır Ziyaret¹⁵²

Önder, Tunceli'ye bağlı bir köy olan Zeve'ye görevi dolayısıyla giderken yol üzerinden bulunan Sultan Hıdır Türbesi'ne ziyaretinden söz etmiştir. Hem Sünnilerin hem de Alevilerin uğrak yolu olduğunu belirtmiştir. Yazar, burada üç tane mezar bulunduğunu ve her birinin üzerinde yazılı taşlar olduğu ancak kirlendiği için okuyamadığını ifade etmiştir. Ayrıca Sultan Hıdır'ın neden sultan olarak adlandırıldığına da kısaca değinmiştir (Önder 1952: 2).

11. Konaklı Köy¹⁵³

Görevi nedeniyle Haresek diye adlandırılan bölgeye giden Önder, iklim şartlarından dolayı dönemeyince geceyi burada bulunan bir konakta geçirir. Çalışmaya başlık olmuş olan konaklı evi, avlusundaki yapılardan ötürü kervansaraya benzettir. Konakta dikkatini çeken keklük motifli yastıklardan ve duvarlardaki yazıtlardan bahseder ayrıca konağın kim tarafından ne zaman yapıldığı ve şimdiki sahibi hakkında da bilgi verir. Son kısımda ise yazar, görevini tamamlayıp Pertek'e geldiğini belirtir (Önder 1972: 2).

12. Mazgirt¹⁵⁴

Yazıda, Önder arkadaşları ile Tunceli'ye bağlı olan Mazgirt'e yaptıkları gezintiden bahseder. Burada bulunan çeşmeye ve Çoban Baba Çeşmesi adlı efsaneye de kısaca değinen yazar, çeşmenin üzerinde Faruk Nafiz Çamlıbel'in Çoban Çeşmesi adlı şiirinin olmamasını eksiklik olarak değerlendirir. Burada bulunan diğer pınara ve özelliğine de yer

¹⁵⁰ Ali Rıza Önder, “Alevi Yârenliği”, **İstiklâl**, S. 71, (28 Ekim 1952), s. 2

¹⁵¹ Ali Rıza Önder, “Koçpınarlı Seyit Rıza”, **İstiklâl**, (25 Kasım 1952), s. 2.

¹⁵² Ali Rıza Önder, “Sultan Hıdır Ziyaret”, **İstiklâl**, (19 Aralık 1952), s. 2.

¹⁵³ Ali Rıza Önder, “Konaklı Köy”, **İstiklâl**, (11 Aralık 1952), s. 2.

¹⁵⁴ Ali Rıza Önder, “Mazgirt”, **İstiklâl**, (26 Aralık 1952), s. 2.

veren Önder, ayrıca Mazgirt'in geçmişi ile ilgili çıkarımlarda da bulunmuştur (Önder 1952: 2).

13. Binbulak Dağlarında¹⁵⁵

Yazar, su bolluğu ile bilinen ve yöre halkı tarafından Binbulak diye adlandırılan bölgedeki izlenimlerini aktarmıştır. Bölgenin; tarihi kalıntılarından, çeşmelerinden, kalelerinden ve bunlarla ilgili anlatılan efsanelerden söz etmiştir. Ayrıca bu bölgedeki ağaçsızlıktan da bahsetmiştir (Önder 1953: 2).

14. Kiğihamzan Çermiği¹⁵⁶

Önder, doktor bir arkadaşı ile birlikte görev için gittikleri bölgedeki izlenimlerini aktarmıştır. İlk olarak Gökoğlan yaylasında dikkatini çeken basit taş yapılardan söz etmiştir. Ardından Kiğihamzan köyünde bulunan şifalı sudan ve dönüş yolunda Şeviti yaylasındaki çadır yerleşmesinden bahsetmiştir. Ayrıca burada yaşayan halkın kökeni hakkında da bilgi aktarmıştır (Önder 1953: 2).

15. Kâlûbelâ¹⁵⁷

Önder, bu yazısında yine görev dolayısıyla gittiği bölgedeki anılarını anlatmaktadır. Tekman civarına giden yazar, Aygır Gölünden, Hırt suyundan ve burada bulunan mezarlıktan söz etmiştir. Son kısımda ise yazarın muhtar odasında dinlediğini belirttiği çalışmaya başlık olan fıkraya yer vermiştir (Önder 1953: 2).

16. Karlova-Varto¹⁵⁸

Yazar, Karlova'dan Varto'ya uzanan oradan da görev yeri Hınıs'a kadar ki beş günlük iş seyahatinden söz etmiştir. Bu seyahatlerden hoşnutluğunu da dile getiren Önder, böylelikle yeni kişiler ve yerler keşfettiğini ifade etmiştir (Önder 1953: 2).

17. Hınıs'ın Tarihçesi¹⁵⁹

Önder çalışmasında, Hınıs'ın Osmanlı devleti dönemindeki durumundan, bölgede yapılan savaşlardan, tarihi mağara ve camisinden, 1925'teki ayaklanmanın öncüsü Şeyh Said'ten söz etmiştir. Son kısımda ise Şeyh Said'in bir beyitini aktarmıştır (Önder 1953: 2).

18. Rüştü Efendinin Bir Münacaatı¹⁶⁰

¹⁵⁵Ali Rıza Önder, "Binbulak Dağlarında", **İstiklâl**, (23-24 Şubat 1953), s. 2."Binbulak Dağlarında" adlı çalışma **İstiklâl Gazetesi** 23/24 Şubat 1953 tarihli devam eden bir yazıdır.

¹⁵⁶Ali Rıza Önder, "Kiğihamzan Çermiği", **İstiklâl**, (13-14 Mart 1953), s. 2. "Kiğihamzan Çermiği" adlı çalışma **İstiklâl Gazetesi** 13/14 Mart 1953 tarihli devam eden bir yazıdır.

¹⁵⁷ Ali Rıza Önder, "Kâlûbelâ", **İstiklâl**, (1 Nisan 1953), s. 2

¹⁵⁸Ali Rıza Önder, "Karlova-Varto", **İstiklâl**, (13-14 Nisan 1953), s. 2. "Karlova-Varto" adlı çalışma 13/14 Nisan 1953 tarihli devam eden bir yazıdır.

¹⁵⁹ Ali Rıza Önder, "Hınıs'ın Tarihçesi", **İstiklâl**, (19 Mayıs 1953), s. 2.

Yazar çalışmasında, Hınıslı Rüştü Aras'ın tasavvuf temalı bir manzumesine yer vermiştir (Önder: 1953: 2).

19. Ardahan Posof¹⁶¹

Önder, 10 Kasım tarihinde Ardahan'dan Posof'a yaptığı seyahatten söz etmiştir. İlk olarak Ardahan'ın ova ile dağlardan, nüfusundan ve tarihî yapılarından bahsetmiştir. Devamında Posof'a geçerken gördüğü pınarlardan, meşhur olan elma ve patatesinden söz etmiştir. Yazar, buranın insanını da üçüncü meşhur olan şey olarak değerlendirmiştir (Önder 1953: 2).

20. Kosor Pehlivanları¹⁶²

Yazıda, Doğu Anadolu'da yaygın bir spor ve eğlence olan güreşten bahsedilmiştir. Önder, Göle'den arkadaşları ve iki pehlivan ile birlikte Kosar'a gelirken yolda yaşadıklarını ve burada yapılan güreş gösterisini anlatmıştır. Son kısımda ise dönüş yolunda rastladıkları şehit mezarlıkları üzerindeki yazılara yer vermiştir (Önder 1953: 2).

21. Ata İnkisârı¹⁶³

Önder, Kosor'da Âşık Ali Rıza Kahan'dan dinlediği Âşık Şenlik'e ait olan sekiz dörtlükten oluşan şiire yer vermiştir. Şiir, kızının kendisine uygun olmayan birine kaçtığını öğrenen Şenlik'in bedduasını içermektedir (Önder 1953: 2).

22. Göle'ye Dair¹⁶⁴

Yazıda, Ardahan'ın ilçesi olan Göle hakkında bilgi verilmiştir. Yazar buranın nüfusundan, yerleşmesinden, geçim kaynaklarından, çeşme ve ırmaklarından söz etmiştir. Köroğlu ile Gazenfer Kalesi hakkında anlatılanlardan ve fiziksel özelliklerinden, yaylacılık geleneklerinden, konuştukları dilden de bahsetmiştir. Son kısımda ise Bey unvanının yaygın olarak kullanılması ile ilgili görüşlerini aktarmıştır (Önder 1953: 2).

23. Tahsinağa Kütüphanesi¹⁶⁵

Önder çalışmasında, Ürgüp'te bulunan Tahsinağa Kütüphanesinin adını nereden aldığı ve hangi tarihte kurulduğu üzerinde durmuştur. Kütüphanede yer alan kitapların üzerindeki mühürlerden yola çıkarak değerlendirmelerde bulunmuştur. Burada bulunan

¹⁶⁰ Ali Rıza Önder, "Ali Rıza Efendinin Bir Münacaatı", **İstiklâl**, (21 Mayıs 1953), s. 2.

¹⁶¹ Ali Rıza Önder, "Ardahan Posof", **İstiklâl**, (24-25 Haziran 1953), s. 2. "Ardahan-Posof" adlı çalışma 24/25 Haziran 1953 tarihli devam eden bir yazıdır.

¹⁶² Ali Rıza Önder, "Kosor Pehlivanları", **İstiklâl**, (5 Ağustos 1953), s. 2.

¹⁶³ Ali Rıza Önder, "Ata İnkisârı", **İstiklâl**, (12 Ağustos 1953), s. 2.

¹⁶⁴ Ali Rıza Önder, "Göle'ye Dair", **İstiklâl**, (25-26 Ağustos 1953), s. 2. "Göle'ye Dair" başlıklı çalışma 25/26 Ağustos 1953 tarihli devam eden bir yazıdır.

¹⁶⁵ Ali Rıza Önder, "Tahsinağa Kütüphanesi", **İstiklâl**, (26-27 Eylül 1953), s. 2. "Tahsinağa Kütüphanesi" adlı çalışma 26/27 Eylül 1953 tarihli devam eden bir yazıdır.

kitapların yeni binaya taşındığını belirten Önder, kitapların sayısı ve özellikleri hakkında da bilgi vermiştir. Ayrıca kütüphanede görev yapan memurların isimlerine de yer veren yazar, burada on adet el yazması eser bulunduğunu belirterek bunlardan dördünün adını vermiştir (Önder 1953: 2).

24. Ürgüp'te Kılıç Arslan Türbesi¹⁶⁶

Önder, *Tahsinağa Kütüphanesi* adlı çalışmasında bahsettiği Gazi Kılıç Arslan ile ilgili Ürgüp'te bulunan Temenni tepesinde yer alan mezar taşındaki yazıtı, bir türbe yazıtını ve manzumeyi aktarmıştır. Bahsi geçen Kılıç Arslan'ın kim olabileceği üzerinde araştırma yapan Önder, tarihte hükümdar olan dört Kılıç Arslan hakkında bilgi aktardıktan sonra bu yazıtlarda anlatılan kişinin II. veya IV. Kılıçarslan olabileceği üzerinde durmuştur. Bunlardan da IV. Kılıçarslan'ın olma ihtimalinin daha yüksek olduğunu açıklamıştır (Önder 1953: 2).

25. Taşkınpaşa¹⁶⁷

Yazıda, Ürgüp'e bağlı Taşkınpaşa köyünde yer alan bir camiden söz edilmiştir. Camiyi yaptıran kişi olduğu belirtilen Taşkın Paşa'nın hakkında da eldeki bilgiler yetersizdir. Yazar, konu ile ilgili olarak Veli Göktaş'ın Erciyes dergisinde yayımladığı yazıdan bahsetmiştir. Önder tarihi eskilere dayandığı anlaşılan bu caminin onarılmasını milli kültürümüz için önemli görüp yetkililerin üzerine düşen görevi yapmalarını istediğini ifade etmiştir (Önder 1953: 2).

26. Sarıhan Kervansarayı¹⁶⁸

Yazar, Ürgüp'ün kuzeyinde yer alan Sarıhan Kervansarayı üzerinde durmuştur. Dış, iç kapı ve avlunun özelliklerinden bahsetmiştir. İç kapı üzerinde bulunan yazıttan hangi dönemde yapıldığını tespit etmeye çalışmıştır. Ayrıca burada bulunan çeşmenin başında önceleri bir aslan heykeli olduğundan ve bunun yıkıldığından da söz etmiştir. Son kısımda ise Önder, Türk tarihi için önemli olan Sarıhan Kervansarayı ve Taşkınpaşa'nın hiç bilinmediğinden yakınmaktadır (Önder 1953: 2).

27. Göreme¹⁶⁹

Yazıda, Nevşehir'e bağlı olan tarihi Göreme beldesinden bahsedilmiştir. Önder, öncelikle buranın çevresinde yer alan yerleşmelerden, kiliseleri ve süslemelerinden söz edip burada bulunan ünlü kiliselerin adlarını sıralamıştır. Ardından Göreme ve çevresinden

¹⁶⁶ Ali Rıza Önder, "Ürgüp'te Kılıç Arslan Türbesi", *İstiklâl*, (8-9 Ekim 1953), s. 2. "Ürgüp'te Kılıç Arslan Türbesi adlı çalışma 8/9 Ekim 1953 tarihli devam eden bir yazıdır.

¹⁶⁷ Ali Rıza Önder, "Taşkınpaşa", *İstiklâl*, (2 Kasım 1953), s. 2.

¹⁶⁸ Ali Rıza Önder, "Sarıhan Kervansarayı", *İstiklâl*, (16 Kasım 1953), s. 2.

¹⁶⁹ Ali Rıza Önder, "Göreme", *İstiklâl*, (6 Ağustos 1954), s. 2-3.

bahseden yabancı seyyaha ve Göreme adının nereden geldiği ile ilgili tespiti de ğinmiştir. Son kısımda ise Basın Yayın Turizm Genel Müdürlüğü tarafından bastırılmış olan yabancı turistlerin notlarından oluşan kitaptan yararlandığını ifade ederek teşekkür etmiştir (Önder 1954: 2).

28. *Hıms'ta Kavga Sebepleri*¹⁷⁰

Önder çalışmasının başında, kavga ile ne kastettiğini açıklayarak 1948 yılında dava dosyalarına kaydedilen kavga sebeplerini, sayısını ve yüzdelerini vermiştir. Bunlardan seksen iki tanesinin dava konusu olarak kabul edildiğine altmış dördüne ise takipsizlik kararı verildiğini ifade ederek toplam yüz kırk altı kavga sebebini listelemiştir (Önder 1954: 2).

29. *Göle'de Kavga Sebepleri*¹⁷¹

Çalışmada bir önceki yazıda izlenen yol bu defa 1951 yılında Göle için uygulanmıştır. Toplam elli iki kavganın sebebi, sayısı ve oranı verilmiştir. İki bölgedeki kavga sebeplerinin oranının en yüksek konu mal ile ilgilidir (Önder 1954: 2).

30. *Halk Şairi Süleyman Mutlu*¹⁷²

Önder çalışmasında, Ürgüplü şair Süleyman Mutlu'yu tanıtmıştır. Şairin, kısa yaşamöyküsüne de ğindikten sonra onun küçük yaştan itibaren şiire merakı olduğunu dile getirmiştir. Ardından yayımlanmış şiir kitabından ve yazdığı destanlardan bahsetmiştir. Son kısımda ise 1946 yılında Ürgüp Hükümet Konağının yanması üzerine kaleme aldığı on dörtlükten oluşan şiirine yer vermiştir (Önder 1954: 2).

31. *Hacı Bektaş Dergâhı Açılırken*¹⁷³

Yazar çalışmasında, Hacı Bektaş Veli dergâhının halka açıldığının haberini verdikten sonra, ilk olarak türbenin konumundan, avlularından ve bu avluların bölümlerinden ve işlevlerinden söz etmiştir. Sonrasında İbrahim Alaeddin Gövsa, Cemal Bardakçı, Fuad Köprülü'den alıntılar yaparak Hacı Bektaş-ı Veli'nin hayatı ile ilgili tespitlerde bulunmuştur. Bektaşilik hakkında da bilgi veren yazar, ayrıca Hacı Bektaş ile ilgili efsanelere de de ğinmiştir (Önder 1956: 2).

32. *Melik Gazi Türbesi*¹⁷⁴

¹⁷⁰ Ali Rıza Önder, "Hıms'ta Kavga Sebepleri", *İstiklâl*, (14 Eylül 1954), s. 2.

¹⁷¹ Ali Rıza Önder, "Göle'de Kavga Sebepleri", *İstiklâl*, (21 Eylül 1954), s. 2.

¹⁷² Ali Rıza Önder, "Halk Şairi Süleyman Mutlu", *İstiklâl*, (7 Ekim 1954), s. 2.

¹⁷³ Ali Rıza Önder, "Hacı Bektaş Dergâhı Açılırken", *İstiklâl*, (24 Ağustos 1956), s. 2.

¹⁷⁴ Ali Rıza Önder, "Melik Gazi Türbesi", *İstiklâl*, (22-23 Ekim 1956), s. 2. "Melik Gazi Türbesi" adlı yazı 22/23 Ekim 1956 tarihli devam eden bir yazıdır.

Önder, Kayseri bölgesinde yer alan Melik Gazi Türbesi üzerinde durmuştur. Öncelikle civar yerlerden buraya nasıl gelineceğinin izahını yapmıştır. Ardından türbenin bulunduğu belde olan Pınarbaşı'nın tarihinden, camilerinden, Sivas valisi Muammer Bey'den söz etmiştir. Devamında kim tarafından ne zaman yapıldığı hakkında elde bilgi bulunmayan Melik Gazi Türbesini ele almıştır. Türbenin yanında bulunan çeşmeden, fiziksel özelliklerinden ve avlusundaki mezarlıklardan bahsetmiştir. Yazar, Melik Gazi'nin cesedini de gördüğünü ifade ederek tespitlerde bulunmuştur. Konu ile ilgili Halil Ethem'in görüşlerine de yer vermiştir. Türbenin bir bölümünden çalınan tuğlalar ile şifa arayıp medet umanları eleştiren Önder, son kısımda ise türbede bulunan diğer mezarlıkların üzerindeki yazıları değerlendirmiştir (Önder 1956: 2).

33. Ağırnas'ta Arap Ocağı¹⁷⁵

Yazarın çalışması, Mimar Sinan'ın da doğduğu yer olan Ağırnas'ın Arap Ocağı olarak adlandırılması üzerinedir. Ağırnas'a ilkokul öğretmenlerini ziyarete gittiği vakit hocalarından işittiği efsanelere yer veren Önder, bahsi geçen ocağa giderek buranın fiziksel özelliklerinden ve insanların hangi hastalıklarının tedavisi için buraya geldiklerinden söz etmiştir. Yazar, Arap Ocağı olarak adlandırılan yerde şaman inancının etkisi olduğunu belirtmiştir. Son kısımda ise bölgede başka ocakların da olduğunu ifade etmiştir (Önder 1956: 2).

34. Alvarlı Mehmet Budak I¹⁷⁶

Yazar çalışmasında, Erzurum halkı tarafından sevilip sayılan Hacı Mehmet Efendi'yi tanıtmıştır. Vasiyeti üzerine Alvar'a defnedildiği için bu isimle anıldığını belirten Önder, Alvarlı Mehmet'in nüfus kayıtlarında ölüm tarihi ile bilgilerinin de yanlış olduğu ile ilgili tespitini de aktarmıştır. Mehmet Efendi hakkındaki bilgileri Abbas Yazıoğlu'ndan, yeğeni Seyit Efendi'den ve muhtar Ünal'dan aldığını ifade eden yazar, onun eserlerinden de bahsetmiştir (Önder 1956: 2).

35. Alvarlı Mehmet Budak II¹⁷⁷

Önder yazısında, daha önce tanıttığı Alvarlı Mehmet'e ait olan Lütfi mahlaslı üç şiiri aktarmıştır. Yer verilen şiirin ilki beş dörtlükten oluşmakta ve teması aşktır; ikincisi dedim dedili tarzda bent şeklidir; üçüncüsü ise yedi dörtlükten oluşmakta ve I.Dünya Savaşı sonrası çekilen acıları anlattığı tahmin edilmektedir. Yazar, son kısımda ise şiirlerde geçen yabancı kelimeleri sözlük başlığı altında vermiştir (Önder 1956: 2).

¹⁷⁵ Ali Rıza Önder, "Ağırnas'ta Arap Ocağı", **İstiklâl**, (8 Kasım 1956), s. 2.

¹⁷⁶ Ali Rıza Önder, "Alvarlı Mehmet Budak I", **İstiklâl**, (19 Aralık 1956), s. 2.

¹⁷⁷ Ali Rıza Önder, "Alvarlı Mehmet Budak II", **İstiklâl**, 20 Aralık 1956), s. 2.

36. Alvarlı Mehmet Budak IV¹⁷⁸

Yazar, bu yazısında Alvarlı Mehmet Budak'a ait konusu tasavvuf olan dört şiirini aktarmıştır. Yabancı kelimelerin anlamları bir önceki yazıda olduğu gibi verilmiştir (Önder 1956: 2).

3.4.Yeni Erciyes Dergisindeki Yazıları

1. Ürgüplü Fethi Baba¹⁷⁹

Asıl adı Süleyman olan Ürgüplü Fethi Baba, Darendeli Fethi ile çağdaştır. Yazar çalışmasında, ilk olarak Fethi Baba'nın adının ilk hangi kaynakta geçtiğine ve hayatı hakkında yapılan diğer çalışmaya değinmiştir. Ardından isminin Fethi olmasının âşık olan amcasından miras kaldığını söylemiştir. Son kısımda ise Ürgüplü Fethi'nin, her biri üç dörtlükten oluşan koşmalarına yer vermiştir (Önder 1955: 11, 22).

2. Hatay'dan Sesleniş¹⁸⁰

Önder, Harput ile ilgili bir anısını anlatarak yazısına başlar. Doğu Anadolu'nun ve Akdeniz'in kendine has özelliklerini sıralar güneye iner ve Antakya'yı tasvir eder. Amik ovasından, Asi ırmağından, Hatay müzesinden bahseder. Son kısımda ise Kayseri Lisesinden arkadaşı Hataylı şair Ali İlmi Fani'nin *Akif'e* başlıklı dizelerine yer vermiştir (Önder 1955: 12-13).

3. Kervansaraylar Geçidi¹⁸¹

Yazar, Faruk Nafiz Çamlıbel'in *Han Duvarları* adlı şiirine de konu olan kervansaraylar üzerinde durmuştur. Anadolu'nun her bölgesinde bu yapılara rastlayabileceğimizi söyleyen Önder, Nevşehir'den Aksaray'a giderken görebileceğimiz üç Han'dan bahsetmiştir. Konusu geçen hanların, isim ve fiziki özellikleri hakkında da bilgi verilmiştir. Son bölümde ise Aksaraylı Âşık Mehmet Akça'dan alınan *Aksaray'ın Vehbi Beyi Uyandı* başlıklı destandan altı dörtlük aktarmıştır (Önder 1955: 9-10).

4. Ölenler ve Kalanlar¹⁸²

¹⁷⁸ İstiklâl Gazetesi'nin Millî Kütüphanedeki nüshasında 20 Aralık'tan sonra 22 Aralık yer almaktadır. Aradaki sayfa eksiktir. Alvarlı Mehmet Budak II adlı çalışmasında üç şiirine yer veren Önder, Alvarlı Mehmet Budak IV numaralı çalışmasındaki şiirlerde dokuz numara ile başladığına göre elde olmayan nüshada beş şiirinin yer aldığını anlamaktayız. Aynı nüsha da 22 Aralıktan da 27 Aralık'a geçtiği görülmektedir bu eksik olan sayfalarda da yazının beşincinin olması gerekmektedir. Çünkü konu ile ilgili ilk çalışmasında Mehmet Efendi ile ilgili on altı şiiri not ettiğini belirtmektedir.

¹⁷⁹ Ali Rıza Önder, "Ürgüplü Fethi Baba", **Yeni Erciyes**, S. 5, C. 1, (Mayıs 1955), s. 11, 22.

¹⁸⁰ Ali Rıza Önder, "Hatay'dan Sesleniş", **Yeni Erciyes**, S. 6, (Haziran 1955), s. 12-13.

¹⁸¹ Ali Rıza Önder, "Kervansaraylar Geçidi", **Yeni Erciyes**, S. 13, (Ekim 1956), s. 9-10.

¹⁸² Ali Rıza Önder, "Ölenler ve Kalanlar", **Yeni Erciyes**, S. 21-22, (Kasım-Aralık 1957), s. 5-6, 22.

Önder, görevi dolayısıyla gittiği Erzincan'ın, kendisinde bıraktığı izlenimleri aktarmıştır. 1939 yılındaki büyük Erzincan depremin ardından anlatılan hikâyelere yer vermiştir. Ayrıca Erzincan'da görev yapmış ve buradaki halkın sevgisini kazanmış olan iki Kayserili hemşerisinden de bahsetmiştir. Son kısımda ise hayatta olanlara tavsiyeler vermiştir (Önder 1957: 5).

3.5.Filiz Dergisindeki Yazıları

1. *Oğuzlama ve Basri Gocul*¹⁸³

Türk Folklor Araştırmaları dergisinde yayımlanmış yazıları başlığı ile on beşinci sırada incelediğimiz çalışmanın tekrarı olduğu için yeniden almıyor künye bilgilerini aktarıyoruz. Filiz Ekim 1958 Y. 1 S. 5 s. 8-9 (Önder 1958: 8-9).

2. *Kayseri Şâirleri*¹⁸⁴

Yazar, Abdullah Satoğlu tarafından 1962 yılında “Kayseri Şâirleri” adı ile yayımlanan eserde bulunmayan Kayseri şâirleri hakkında bilgi vermiştir. Kitapta Ruzi, Hasan Baba, Samatlıoğlu Hacı Osman ve Hâdi ile ilgili bilgi olmadığını belirtmiştir. Hâdi tarafından yazıldığı tahmin edilen “Boz Ahmedin Osman’ın Türküsü” başlıklı sekiz dörtlükten oluşan şiirine yer vermiştir. Devamında Doğru Yol gazetesinde isimsiz olarak yayımlanan bu konudaki yazıda sadece Seyranî üzerine olduğu Gülşenî, Mahfî, Ferahî, Fethî ve Âşık Hasan’ın da yalnız adının geçtiği ifade edilerek bunlardan Satoğlu’nun eserinde yer alanlar aktarılmıştır. Son kısımda ise Faruk Nafiz Çamlıbel’in Kayseri Lisesinde görev yaptığı zaman yazdığı “Talas Bağlarında” adlı şiirine yer vermiştir (Önder 1965: 4).

3.6.Yeni Adam Dergisindeki Yazıları

1. *Efsane Nedir?*¹⁸⁵

Önder çalışmasında, öncelikle efsanenin tanımını vermiştir. Ardından insanoğlu ile yaşıt olduğunu belirttiği efsanenin mit ile masal arasındaki farkına değinmiştir. Bu anlatıların bilimsel gerçeklerden uzak olarak değerlendiren yazar, onları iç dünyamızı renklendiren unsurlar olarak gördüğünü belirtir. Devamında efsane metinlerinin

¹⁸³ Ali Rıza Önder, “Oğuzlama ve Basri Gocul”, **Yeni Erciyes**, S. 5, (Ekim 1958), s. 8-9.

¹⁸⁴ Ali Rıza Önder, “Kayseri Şâirleri”, **Yeni Erciyes**, S. 7, (Nisan 1965), s. 4.

¹⁸⁵ Ali Rıza Önder, “Efsane Nedir”, **Yeni Adam**, S. 825, (Mayıs 1970), s. 4.

derlenmesinin önemine vurgu yaparak kültür ve tarih ilişkisi açısından değerlendirir. Son kısımda ise “Yaşayan Anadolu Efsaneleri” adlı eserinden söz etmiştir (Önder 1970: 4).

2. *Kesdoğan Efsanesi*¹⁸⁶

Yazıda, Sivas’ın Divriği ilçesinde bulunan ve Kesdoğan Kalesi diye adlandırılan yerin efsanevi hikâyesine yer verilmiştir. Divriği Kalesi ve karşısında bulunan Kesdoğan Kalesinin iki ayrı beyi vardır. Bunlarında birbirlerini seven bir oğlu ve kızı varmış. Kavuşmak istiyorlar lakin kızı babası izin vermiyor türlü şartlar koşuyormuş. Sonuncusu ise iki kale arasına ip gerilecek kaleye ulaşırsa kızını verecektir. Oğlan tam kaleye varmak üzereyken bey hırsına yenik düşüp yanında bulunan Doğan isimindeki görevlisine kes Doğan diye seslenmesi efsanenin ismini oluşturmuştur. Ayrıca Önder, ele aldığı bu efsaneyi ilk olarak 1958 yılında işittiğini daha sonra 03. 08. 1970 tarihinde Necmettin Decdeli’den dinlediğini belirtmiştir (Önder 1970: 4, 19).

3. *Ayşe Bacı Efsanesi*¹⁸⁷

Yazıda, Fatih Sultan Mehmet Han zamanından bir efsaneye yer verilmiştir. Sultan askerleriyle Balıkesir’e doğru giderken yolda karşılarına çıkan Ayşe isimli kadından su ister. Ayşe kadın da çok terli oldukları görür ve çok soğuk olan suyun üstüne saman koyup sunar bu durum Sultan’ın çok hoşuna gider. Bundan sonra sen benim bacımsın der ve askerlerin bulunduğu o bölge bundan böyle “Ayşe Bacı” diye anılır (Önder 1970: 6, 9).

4. *Çoban Dede Efsanesi*¹⁸⁸

Çalışmada, Doğu Anadolu Bölgesi’nde yer alan bir köprünün yapılış hikâyesi efsanenin konusudur. Ulaşımın kolay sağlanması için zamanın hükümdarı Aras nehrinin üzerine bir köprü inşa ettirmek ister. İşinin ehli birçok mimar gelir inceleme yapıp işe koyulur ancak bir türlü temel tutmaz. Olan biteni izleyen yaşlı bir çoban, elindeki sopayı yere atar ve düştüğü yerden başlamalarını söyler. Köprü sonunda bitmiştir yalnız tek bir taşın yeri eksiktir, çobanın yanıldığını düşünürler hemen yaşlı adamı çağırırlar ama adam sözünden emindir. Tekrar sayarlar ve çobanın haklı olduğunu görülür, ermişliği dillerde dolaşmaya başlar. Çalışmanın devamında Çoban Dede ile ilgili kısa bir efsaneye daha yer verilmiştir. Önder bu konuyu Aka Gündüz’ün 07. 06. 1953 tarihli radyo konuşmasından aldığını belirtmiştir (Önder 1970: 6, 21).

5. *Seyit Halil Menkıbesi*¹⁸⁹

¹⁸⁶ Ali Rıza Önder, “Kesdoğan Efsanesi”, **Yeni Adam**, S. 829, (Eylül 1970), s. 4, 19.

¹⁸⁷ Ali Rıza Önder, “Ayşe Bacı Efsanesi”, **Yeni Adam**, S. 830, (Ekim 1970), s. 6, 9.

¹⁸⁸ Ali Rıza Önder, “Çoban Dede Efsanesi”, **Yeni Adam**, S. 831, (Kasım 1970), s. 6, 21.

¹⁸⁹ Ali Rıza Önder, “Seyit Halil Menkıbesi”, **Yeni Adam**, S. 832, (Aralık 1970), s. 6, 15.

Önder'in, Cevat Yılmaz'dan dinlediğini belirttiği menkıbe şöyledir; başarılı bir komutan savaşa girmeden önce Kayseri yakınlarında konaklar ve civar köylerin ileri gelenlerini bir araya toplayıp konuşmak ister Seyit Halil de bunlardandır. Haber ederler gelsin diye fakat gelmez. Bu defa komutan askerlerine zorla getirmelerini emreder. Seyit Halil'in kerametlerini de bu çağrılma esnasında görülmeye başlar. Ermiş olduğunu anlayan komutan, kazandığı zafer sonunda yanına ziyarete gider ve Seyit Halil'in istediği üzerine burada adına bir türbe yaptırır (Önder1970: 6, 15).

6. Kazankaya Efsanesi¹⁹⁰

Yazıda, Erzincan'ı çevreleyen dağlardan biri olan Kazankaya'ya niçin bu ismin verildiğini anlatan efsane aktarılmıştır. Zamanın birinde bu dağlarda yaşayan çok varlıklı bir Yörük ağası varmış. Bu kadar varlığın içinde olmasına rağmen cimri olan bu adamın çadırına bir gün yoksul bir ihtiyar gelip kaynayan kazandan süt istemiş lakin vermemişler. Yoksul ihtiyarda beddua etmiş ve kazan da kaynayan süt de dağlardaki sürü de taş dönmüş. Önder efsaneyi ilk olarak 1958 yılında Lütfü Gürkan'dan dinlediğini daha sonra Muammer Erkılıç'ın Türk Folklor Araştırmaları dergisindeki yazısı ile paralellik olduğunu belirtmiştir (Önder 1971: 6).

7. Işıldak Kız Efsanesi¹⁹¹

Çalışmada çok eski zamanlarda Kayseri çevresinde anlatılan bir efsaneye yer verilmiştir. Yüzyıllar önce Bedahşan adında güçlü Türk bir hükümdarın tek bir kızı varmış babasından sonra yerini o almış denizde ve karada almadığı yer kalmayan bu kızın giydiği kıyafetlerdeki renkten dolayı ona Işıldak Kız demişler. Yazıda, bölgenin hâkimiyetinin geçen zaman içinde Hıristiyanlara sonra tekrar Türklere geçtiği ancak günümüzde bu anıt ile somut hiçbir delil bulunmadığı halk arasında anlatılan bir öykü olarak kaldığı ifade edilmiştir (Önder 1971: 6, 16).

8. Ulupınar Efsanesi¹⁹²

Yazar çalışmasında, doğduğu köy olan Dimidere (Turan)'de bir su kaynağı ile ilgili efsaneye yer vermiştir. Efsaneye göre Hz. Ali bu bölgede gerçekleşen bir savaşta komutanken savaş esnasında düşman ordusunun üzerine tonlarca ağırlıkta olduğu söylenen bir taşı atmasıyla köyün susuz kalışı daha sonra Hz. Ali'nin sözleri ile suyun tekrar çıkışı anlatılmaktadır. Burada yaşayan halkın yere düşen bu taşı kutsal kabul edip etrafında

¹⁹⁰ Ali Rıza Önder, "Kazankaya Efsanesi", **Yeni Adam**, S. 833, (Ocak 1971), s. 6.

¹⁹¹ Ali Rıza Önder, "Işıldak Kız Efsanesi", **Yeni Adam**, S. 834, (Şubat 1971), s. 6, 16.

¹⁹² Ali Rıza Önder, "Ulupınar Efsanesi", **Yeni Adam**, S. 835, (Mart 1971), s. 10.

çeşitli inanışların olduğunu belirten yazar günümüzde ise bunun izine rastlanmadığını ifade etmiştir (Önder: 1971: 10).

9. *Koramaz Efsanesi*¹⁹³

Çalışmada Kayseri çevresinde anlatılan bir efsane metnine yer verilmiştir. Efsanenin konusunu Sarımsaklı diye adlandırılan su kaynağının köyün ileri gelen bir ağası tarafından suyun akış yönünü değiştirip kanal yardımıyla taşımak istemesi oluşturur. Gerekli çalışmalar yapılır su tam akmaya başladığında ağanın kendini büyük görerek sarf ettiği sözler suların kesilmesine neden olur (Önder 1971: 8).

10. *Ali Taşı Efsanesi*¹⁹⁴

Yazıda Ankara Kalesinin alınış efsanesine yer verilmiştir. Ulupınar Efsanesi'ndeki gibi kahramanımız Hz. Ali'dir. Zor durumda kalan ordu, bu durumu Hz. Ali'ye haber verir. Onun gelmesiyle kuşatmanın seyri değişir. Düşen bu taş Ali Taşı olarak isimlendirilmiş ve bu taş etrafında çeşitli toplantılar yapılmış. Çalışmanın son kısmında Şeref Erdoğan'nun "Ankaram" adlı kitabında yer alan Alilerin on bir tanesinin lakabına yer vermiştir (Önder 1971: 9, 11).

11. *Halim Baki Kunter*¹⁹⁵

Yazıda, Kurtuluş Savaşındaki başarılarından ötürü İstiklâl madalyası verilmiş olan Halim Baki Kunter'e yer verilmiştir. Önder, yazarın değişen okul ve çalışma hayatı hakkında bilgi aktarmıştır. Ardından tarım ile ilgili basılmamış kitaplarından ve "Köylünün Kitabı" adlı eserinden, basılmış eserlerinden, çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanmış yazılarından söz etmiştir. Son kısımda ise Ali Rıza Önder'in babası Ali Bey ile Halim Baki Kunter'in arkadaşlığına değinmiştir (Önder 1971: 8, 16).

12. *Yedi Tuğla Efsanesi*¹⁹⁶

Anadolu beyliklerinden olan Danişmentliler' in hükümdarlarından birisi de Emir Mehmet'tir. Efsane de belirtilen zaman bu hükümdar dönemine rastlamaktadır. Emir Mehmet yıkılmış olan kilisenin üzerine sadece devletin eliyle bir cami yaptırmak ister. Çalışanlarına da dışarıdan hiçbir yardımı kabul etmemelerini tembihler. Ancak hükümdara rüyasında caminin yapımında yaşlı bir kadının rolü olduğu söylenir. Sabah olan biteni öğrenen hükümdar, yaşlı kadının getirdiği yedi tuğlanın duvardaki yerinin kapatılmamasını

¹⁹³ Ali Rıza Önder, "Koramaz Efsanesi", **Yeni Adam**, S. 836, (Nisan 1971), s. 8.

¹⁹⁴ Ali Rıza Önder, "Ali Taşı Efsanesi", **Yeni Adam**, S. 837, (Mayıs 1971), s. 9, 11.

¹⁹⁵ Ali Rıza Önder, "Halim Baki Kunter", **Yeni Adam**, S. 839, (Temmuz 1971), s. 8, 16.

¹⁹⁶ Ali Rıza Önder, "Yedi Tuğla Efsanesi", **Yeni Adam**, S. 841, (Eylül 1971), s. 9.

söyler. Önder, çalışmasının sonunda günümüzde bu yedi tuğlanın izinin hala korunduğunu ifade etmiştir (Önder 1971: 9).

13. Oğuzlama¹⁹⁷

Basri Gocul tarafından yazılan ve Dede Korkut kitabının günümüz Türkçesine çevirisi olan “Oğuzlama” adlı eseri, Gocul kendi imkânlarıyla bastırmıştır. Yazar, toplam üç ciltten oluşan eserin ilk cildinin yayımlandığı ifade etmiştir. Önder, eserin dış kapağından ve Boğaç adlı bölümden parçalar aktarmıştır. Gocul’un kısa biyografik hikâyesine de yer veren yazar, son kısımda kitabın önemini yinelemiştir (Önder 1971: 7, 21).

14. Ayasofya Efsanesi¹⁹⁸

Çalışmada, Ayasofya’nın efsanevi hikâyesine yer verilmiştir. Bizans imparatoru bir bina inşa etmek ister ancak kubbesini bir türlü tutturamazlar. Abdal kılığında gelen Hızır, Hz. Peygamberin tükürüğü, zenzem suyu ve Mekke’den gelecek toprak ile yapılan harcı kullanırlarsa binanın tamamlanacağını söyler. Bina tamamlanır aradan zaman geçer İstanbul fethedilir, Ayasofya Türklerin eline geçer Hızır’ın tekrar gelmesi ve kiblenin yönünü değiştirmesi efsanenin konusunu oluşturmuştur (Önder 1971: 8, 11).

15. Akça Sultan¹⁹⁹

Önder yazısında, sultana benzettiği para ile ilgili atasözlerinden birkaçını aktarmıştır. Yer verdiği atasözleri şunlardır; Çivi çiviye söker, para parayı çeker; parayı veren düdüğü çalar; akça deyiş, don yürüyüş öğretir; para bir yüzü ak bir yüzü kara. Para kelimesinin Farsça’dan dilimize geçtiğini söyleyen yazar, bu atasözleri ile ilgili kısa açıklamalarda bulunmuş ve yer verdiği son atasözü ile ilgili bir otobüs yolculuğunda yaşadığı anısına değinmiştir. (Önder: 1972: 8).

16. Cimcime Sultan²⁰⁰

Yazıda, üvey annesi tarafından istenmeyen ve çok bilmişliği yüzünden “cimcime” olarak adlandırdığı kızın hikâyesine yer verilmiştir. Türlü hile ve iftiralarla evden atılıp ormana bırakılan kız, artık burada yaşamaya başlar. Karganın yol göstericiliği ile suya

¹⁹⁷ Ali Rıza Önder, “Oğuzlama”, **Yeni Adam**, S. 843, (Kasım 1971), s. 7, 21.

¹⁹⁸ Ali Rıza Önder, “Ayasofya Efsanesi”, **Yeni Adam**, S. 844, (Aralık 1971), s. 8, 11. Ayrıca yazar, “Ayasofya Efsanesi” adlı efsanenin konusunu Prof. Dr. Süheyl Ünver’in “Ayasofya Türk Efsaneleri” başlıklı yazısından aldığını belirtmiştir.

¹⁹⁹ Ali Rıza Önder, “Akça Sultan”, **Yeni Adam**, S. 845, (Ocak 1972), s. 8.

²⁰⁰ Ali Rıza Önder, “Cimcime Sultan”, **Yeni Adam**, S. 846, (Şubat 1972), s. 8, 19. Ayrıca Önder bu efsaneyi, Haymana’da Cimcime Otelinde çalışan bir bayandan dinlediğini ifade etmiştir.

ulaşır. İçtiği su sonucunda sıkıntılarından kurtulur ve padişahın oğlu ile evlenip Cimcime Sultan olur (Önder 1972: 8, 19).

17. Yaratıcı Göz Yaşları²⁰¹

Önder, Türk Folklor Araştırmaları dergisi için hazırlamış olduğu “Folklorcularımız” yazı dizisinde yer alan İshak Sunguroğlu’dan söz etmiştir. Bu yazı öncesi mektuplaşmaları bu çalışmanın konusunu oluşturur. Bahsi geçen mektupta Turan gazetesinde Mevlüt Hoca diye anılan kişinin Harput ile ilgili makalesini okuduktan sonra uygulanan Sunguroğlu, “Harput Yollarında” adlı eserinin yazılmasında etkili olduğunu ifade etmiştir. Mektupta konusu geçen bölüm olduğu gibi aktarılmıştır. Çalışmanın sonunda ise Önder, yazarı öven iki beyitlik söz ile yazısını bitirir (Önder 1974: 6).

18. Sivas Folkloru²⁰²

Yazar, 1975 yılında katıldığı Uluslararası Türk Folklor Kongresinde tanıştığını belirttiği İbrahim Aslanoğlu ’nun Sivas’ta aylık folklor dergisi olarak yayımlanan “Sivas Folkloru” dergisi üzerinde durmuştur. Aslanoğlu’nun yayımlanmış bazı eserlerinin isimlerine de yer veren yazar, rastgele incelediğini belirttiği iki yazıda halk diline ait ve Türkçe olan “deme” ve “düşüt” kelimeleri hakkında bilgi vermiştir. Son kısımda ise Aslanoğlu’nu çalışmalarından dolayı tebrik etmektedir (Önder 1975: 6).

19. Doksan Yaşa Saygı²⁰³

Yazıda, çalışmayı kendine ilke edinmiş olan İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu’ndan bahsedilmiştir. Biyografisine ve eserlerine değinilmemiştir. Önder, onun hakkında bilgi sahibi olmak isteyenlerin hakkında çıkan yazılara ve Baltacıoğlu’nun kendini anlattığı Yeni Adam dergisinde “Hayatım” başlığı ile dizi halinde yayımlanan yazılarına bakması gerektiğini belirtmiştir. Son kısımda ise Baltacıoğlu’nun kültür ve dil hayatımıza getirdiği yeniliklerini on madde de sıralamış ve onun 1976 yılı itibariyle doksan yaşına girdiğini ilgili kurumlar tarafından bir anma programı düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir (Önder 1976: 3, 21).

20. Basri Gocul’dan Sesler²⁰⁴

Önder, Ocak ayında vefat eden Basri Gocul’un ilk olarak kısa biyografisine yer vermiştir. Ardından çeşitli gazetelerde yayımlanmış olan mısralarından birkaçını aktarmıştır (Önder 1976: 16).

²⁰¹ Ali Rıza Önder, “Yaratıcı Göz Yaşları”, **Yeni Adam**, S. 870, (Şubat 1974), s. 6.

²⁰² Ali Rıza Önder, “Sivas Folkloru”, **Yeni Adam**, S. 888, (Ağustos 1975), s. 6.

²⁰³ Ali Rıza Önder, “Doksan Yaşa Saygı”, **Yeni Adam**, S. 894, (Şubat 1976), s. 3, 21.

²⁰⁴ Ali Rıza Önder, “Basri Gocul’dan Sesler”, **Yeni Adam**, S. 895, (Mart 1976), s. 16.

21. Yok Olan Mezarlıklarımız²⁰⁵

Yazar çalışmasında, Türk kültür tarihinin önemli kaynaklarından biri olan mezarlıklar üzerinde durmuştur. Konu ile ilgili yeterli çalışmanın yapılmadığını söyleyen Önder, araştırmacılara yarar sağlayacağı düşüncesiyle Kayseri’de bulunan Hacı Kılıç Mezarlığı, Kömürlük Mezarlığı, Çipil Mezarlığı, İyiler Mezarlığı ve Seyit Burhanettin Mezarlığı hakkında bilgi vermiştir. Mezar taşlarının sanatsal özelliklerine de değinen yazar, son kısımda mezarlıkların yok olmadan ilgili araştırmacılar tarafından okunup incelenmesi gerektiğini vurgulamıştır (Önder 1976: 7).

22. Konya’da Bayram²⁰⁶

Yazar, bayram tatili için gittiği Konya’da gezdiği üç yer ile ilgili bilgi aktarmıştır. Yazının başında kısaca Konya’nın gezilip görülmeye değer bir yer olduğunu ifade eden tekerlemelere yer vermiştir. Ardından ilk olarak Meram bağlarına yakın bölgede bulunan ve adını Cemal Tural’dan alan ormandan söz etmiştir. İkinci olarak Sille Kilisesi ve üzerindeki Yunan alfabesi ile yazılmış Türkçe yazıttan bahsetmiştir. Son olarak ise Mevlâna Müzesinin hem edebi hem de tasavvuf açısından zenginliğine dikkat çekerek Konya’nın Türk kültüründe önemli bir yere sahip olduğunun altını çizmiştir (Önder 1977: 7).

23. Halk Oyunları²⁰⁷

Önder çalışmasında, Türk halk oyunlarına yer vermiştir. İlk olarak kurulan derneklerden, düzenlenen programlardan ve seminerlerden bahsetmiştir. Ardından Turizm ve Tanıtma Bakanlığı tarafından kurulan Halk Oyunları Topluluğu’nun çalışmalarından söz edip bahsi geçen topluluk tarafından tanıtılan dokuz halk oyununu hakkında bilgi vermiştir. Verilen oyunların tipi, kıyafeti, hangi enstrüman ile icra edildiği, kim tarafından oynandığını kısaca aktarmıştır. Yer verilen halk oyunları ise şunlardır: (Elazığ) Çayda Çıra, (Bingöl) Kartal, (Karadeniz) Horon, (Bitlis) Sözlü Oyun, (Artvin) Horon, (Erzurum) Bar, (Silifke) Kaşıklı Oyunlar, (Kırklareli) Hora, (Gaziantep) Halay’dır. Sonuç kısmında ise yazar, yenileşen dünya ile eski geleneklerimiz arasındaki dengenin önemine değinmiştir (Önder 1977: 6, 22).

24. Keklik Pınarı²⁰⁸

²⁰⁵ Ali Rıza Önder, “Yok Olan Mezarlıklarımız”, **Yeni Adam**, S. 904, (Aralık 1976), s. 7.

²⁰⁶ Ali Rıza Önder, “Konya’da Bayram”, **Yeni Adam**, S. 905, (Ocak 1977), s. 7.

²⁰⁷ Ali Rıza Önder, “Halk Oyunları”, **Yeni Adam**, S. 907, (Mart 1977), s. 6, 22.

²⁰⁸ Ali Rıza Önder, “Keklik Pınarı”, **Yeni Adam**, S. 917, (Ocak 1978), s. 10.

Yazıda, Ankara'nın Dikmen ilçesinde bulunan ve adı Keklik Pınarı olarak geçen yerde yapılan yenileşme çalışmalarından bahsedilmiştir. Eskiden çeşmeyi yaptırmanın mermer üzerinde isminin yazılı olduğunu ancak yeni bir düzenleme ile bu levhaların kaldırıldığından üzüntü duyduğunu ifade etmiştir. Bu durumu eleştiren yazar, devamında biri Ürgüp'ten diğeri Kayseri'den benzer iki örnek vermiştir. Son kısımda ise yenileşmeyi ve kalkınmayı yanlış anladığımızdan yakınmaktadır (Önder 1978: 10).

25. *İyimser Hasta*²⁰⁹

Yazı Yeni Adam dergisinin sahibi, İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun hasta olduğunun haberini vermektedir. Önder, Baltacıoğlu'nu ziyarete gittiğinde önce kendisini tanımadığından söz eder. Ardından kendisine sıhhatini sorduğu vakit ise daha iyi olduğunu söylemesi üzerine Önder onu iyimser hasta olarak adlandırır. Yazının son kısmında ise Allaktan ümit kesilmemesi gerektiğini ifade eden Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın sözlerine yer vermiştir (Önder 1978: 8).

26. *Örnek Bir Başarı*²¹⁰

Yazar, bu çalışmasında, İhsan Hınçer tarafından çıkarılan Türk Folklor Araştırmaları dergisinden söz etmiştir. Önder çalışmasının başında derginin 1982 yılında yayına veda edeceğinden dolayı duyduğu üzüntüyü aktarmıştır. Ardından derginin 1949 yılındaki ilk sayısında yer alan Hınçer'in sözlerine yer vermiştir. Yazar, derginin ekonomik sıkıntılar yüzünden sonlandırıldığını belirtmiştir. Derginin her cildinin sonunda dizini bulunduğu her beş ciltte bir olarak ise konu dizinine yer verdiğini bunun da araştırmaları kolaylaştırdığını ifade etmiştir. Son kısımda ise Önder kendisinin de bu dergide elli yazısının bulunduğunu söylemiştir (Önder 1978: 16).

27. *Hocanın Yeri*²¹¹

Yazar, çok yönlü kişiliği ile tanınan İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun ilk olarak vefat haberi vermiş ardından onun Türk kültürüne olan katkılarından söz etmiştir. Az bilinen hattatlığından, hitabetinin gücünden, Türkiye Cumhuriyetinin ilk rektörü oluşundan, milletvekilliğinden, sahibi olduğu Yeni Adam dergisinden bahsetmiştir. Önder çalışmasının son kısmında Baltacıoğlu'nu nasıl bir düşünür olduğunu göstereceğine inandığı inkılap, cinsel eğitim ve amaç temalı üç sözünü aktarmıştır (Önder 1978: 33).

28. *Altmışınca Durak*²¹²

²⁰⁹ Ali Rıza Önder, "İyimser Hasta", **Yeni Adam**, S. 919, (Mart 1978), s. 8.

²¹⁰ Ali Rıza Önder, "Örnek Bir Başarı", **Yeni Adam**, S. 920, (Nisan 1978), s. 16.

²¹¹ Ali Rıza Önder, "Hocanın Yeri", **Yeni Adam**, S. 921, (Mayıs 1978), s. 33.

²¹² Ali Rıza Önder, "Altmışınca Durak", **Yeni Adam**, S. 924, (Ağustos 1978), s. 19.

1978 yılı itibariyle altmış yaşına girmiş olan Ali Rıza Önder, çalışmasının başında altmış yaşın kutsal olduğunu ve yaşlılığın başlangıcı olarak kabul edenlere katılmadığını ifade eder. Önder, önemli olanın bu geçen ömürde topluma ne kadar fayda sağlamış olduğuna vurgu yapar. Devamında da Kayseri, İstanbul, Ankara ve görev yaptığı bölgelerde çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanmış yazılarından söz etmiştir (Önder 1978: 19).

3.7. Türk Dili Dergisindeki Yazıları

1. *Tanrı Gönendire*²¹³

Önder çalışmasının giriş kısmında Tanrı-Allah kavramlarına değindikten sonra Ürgüp'te bina üzerlerinde dikkatini çeken "Tanrı Gönendire" yazısı hakkında bilgi aktarmıştır. Yazar, maşallah kelimesi ile aynı anlama gelen bu sözün Türkçe olarak kullanılmasındaki sevincini ve şaşkınlığını dile getirmiştir (Önder 1954: 282).

2. *İl Var Ulus Var*²¹⁴

Yazar, Türkçecilik akımının dilimize katkılarında kısaca bahsettikten sonra Kars'ın Göle ilçesinde Âşık Müdamî ile Cafer Usta adlı âşıkların atışmalarında dikkatini çeken ulus kelimesi üzerinde durmuştur. Ayrıca halk arasında kullanılan "İl Var Ulus Var" deyimindeki ilk kelimenin hem yurt hem de yabancı-el anlamına gelebileceğini ancak ulus kelimesinde millet-halk anlamları dışında bir anlam aramanın yanlış olduğunu dile getirmiştir. Son kısımda ise yazar, öz Türkçe kelimelerin kullanılmasına tepki gösterenlere bir öneri sunmaktadır (Önder 1954: 477-478).

3. *Göğcebaylık*²¹⁵

Önder yazısında, Göğcebaylık kelimesi üzerinde durmuştur. Bu sözcüğün hem gök hem de güzel, latif anlamlarında kullanılan örneklerini aktarmıştır (Önder 1954: 672-673).

4. *Diyarbakır Ağzı*²¹⁶

Ali Rıza Önder yazısında, Şevket Beysanoğlu'nun "Diyarbakır Ağzı" adlı kitabını tanıtmıştır. Eserin, halk bilim ve dil yönünden önemli olduğuna değinen yazar, bölümlerine kısaca değinmiştir. Ardından on iki mani, iki hoyrat, iki ninni, dokuz atasözü ve yedi deyim örneği aktarmıştır. Son kısımda ise eserde bulunan türkü ve masalların sadece ismini sunmuştur (Önder 1968: 542-545).

²¹³Ali Rıza Önder, "Tanrı Gönendire", **Türk Dili**, S. 29, (Şubat 1954), s. 282-283.

²¹⁴Ali Rıza Önder, "İl Var Ulus Var", **Türk Dili**, S. 32, (Mayıs 1954), s. 477-478.

²¹⁵Ali Rıza Önder, "Göğcebaylık", **Türk Dili**, S. 35, (Ağustos 1954), s. 672-673.

²¹⁶Ali Rıza Önder, "Diyarbakır Ağzı", **Türk Dili**, S. 196, (Ocak 1968), s. 542-545.

5. *Kayserili Esmer Hatun ve Deyişleri*²¹⁷

Halk arasında Esmer Hatun, Şerife Hala ve Kara Şerif olarak bilinen Şerife Soykan, 1879 yılında Kayseri’de doğmuştur. Yazar Soykan’ın kısa aile hayatına değindikten sonra onunla ilgili anısına yer vermiştir. Ardından daha önce Erciyes dergisinde yayımlanmış olan Arı, Erzincan Ağdı, Seferberlik, Gönül Şeheri ve Sabır başlıklı şiirlerini aktarmıştır (Önder 1969:717-722).

6. *Türklerde Ant İçme Geleneği*²¹⁸

Çalışmada ant içme geleneği; dil, tarih, halk bilim ve din olmak üzere dört başlıkta ele alınmıştır. Yazar, Dil Yönünden konu başlığı altında Türkçe Sözlük, Lûgati Naci, Kamus-ı Türkî, Türk Lûgati ve Divan Lûgat-it-Türk’teki anlamlarını aktarmıştır. Tarih Yönünden bölümünde, Türk boylarından örnekler sunmuştur. Halkbilim Yönünden adlı bölümde ant biçimlerinden olan üç taş atma geleneğinin nasıl icra edildiğine değindikten sonra aldatıcı antlara ve andın bedduaya dönüşen örneklerini vermiştir. Ayrıca bu bölümde konu ile ilgili bir fıkra metnine de yer vermiştir. Son olarak Din Yönünden de İslâmiyet açısından andın önemini anlatan çeşitli araştırmacıların görüşlerini aktarmıştır (Önder 1969: 228-232).

3.8.Hâkimiyet Gazetesindeki Yazıları

1. *Bir Düzelti*²¹⁹

Yazar çalışmasında, Mehmet Halit Bayrı’nın Türk Dili dergisinde yayımlanan Âşık Kaşifi ile ilgili yazısından bahseder. Yazıda yer adlarının yanlış verildiğine dikkat çeken Önder, Bayrı’ya gönderdiği mektubu ve onun da Önder’e gönderdiği teşekkür yazısını aktarmıştır (Önder 1956: 3).

2. *Feramus Uçaravcı*²²⁰

Yazıda, Ürgüplü şair Feramus Uçaravcı tanıtılmıştır. İrticalen söyleme yeteneği olmayan buna karşın sazının ve kaleminin güçlü olduğuna değinen yazar, şairin bir suçtan ötürü cezaevine girdiği ve oradan kendisine gönderdiği mektupta yer alan on dörtlükten oluşan şiirini aktarmıştır (Önder 1957: 2, 4).

3. *Kayseri Şiirleri Antolojisi*

²¹⁷ Ali Rıza Önder, “Kayseri’li Esmer Hatun ve Deyişleri,” *Türk Dili*, S. 209, (Şubat 1969), s. 717-722.

²¹⁸ Ali Rıza Önder, “Türklerde Ant İçme Geleneği”, *Türk Dili*, S. 219,(Aralık 1969), s. 228-232.

²¹⁹ Ali Rıza Önder, “Bir Düzelti”, *Hâkimiyet*, (16 Haziran 1956), s. 3.

²²⁰ Ali Rıza Önder, “Feramus Uçaravcı”, *Hâkimiyet*, (20 Şubat 1957), s. 2, 4.

Çalışmada, “Kayseri, Erciyes ve Çevresi Üzerine Yazılmış Şiirler Antolojisi” adlı Asım Yahyabeyoğlu ile Abdullah Satoğlu tarafından hazırlanan kitap üzerinde kısaca durulmuştur. Eseri şiir sayısı ve sanatı bakımından antoloji olarak değerlendirmeyen Önder, eserde Haydar Niyazi, Coşkun Ertepinar, Mehmet Selim Karaca’nın şiirlerinin olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Faruk Nafiz Çamlıbel, Halide Nusret ve Habib Karaslan’ın Kayseri ile ilgili şiirlerinin de yer aldığını ifade etmiştir. Behçet Kemal Çağlar’ın Erciyes Tekerlemesi başlıklı dört dörtdükten oluşan şiirini ve Hamdi Üçok’un üç dörtdükten oluşan Halay Türküsü’nü aktarmıştır (Önder 1958: 2).

3.9. Türk Folkloru Araştırma Yılığındaki Yazıları

1. Atasözlerinde Tüze Kuralları²²¹

Önder çalışmasını Atasözlerinin Önemi ve Geçmişteki Yeri, Atasözlerini Benzer Sözlerden Ayıran Özellikler ve Tüze Kurallarını Kapsayan Atasözlerine Örnekler başlığı ile üç bölümde incelemiştir. İlk bölümde atasözlerinin Türk toplumundaki yerine ve farklı milletlerin atasözlerine bakışına kısaca değinmiştir. İkinci bölümde atasözleri ile sıklıkla karıştırılan deyimler ve özdeyişlerin özelliklerini açıklayarak aralarındaki benzerlik ve farklılıklardan söz etmiştir. Son bölüm ise şu on üç alt başlıkla ele alınmıştır: Tüzenin Ana Kavramları ile İlgili Atasözleri, Devletlerarası Tüze Kuralları, Yönetim Tüzesi, Ceza Tüzesi ile İlgili Atasözleri, Yerine Getirme Çalıştırma Tüzesi ile İlgili Atasözleri, Usul Hukukuna Değinen Atasözleri, Özel Tüze Alanındaki Atasözleri, Aile Tüzesi Alanındaki Atasözleri, Miras Tüzesine Değinen Atasözleri, İş ve Çalışma Tüzesine İlişkin Atasözleri, Orman Tüzesine Değinen Atasözleri, Alış Veriş ve Ekonomi Tüzesi ile İlgili Atasözleri ve Eğitim Tüzesiyle İlgili Atasözleri. Önder, bu başlıklar altında toplam iki yüz doksan dört atasözü örneğine yer vermiştir. Sonuç kısmında ise Türk hukuk tarihi ile ilgili araştırmalarda atasözlerinin önemine dikkat çekmiştir (Önder 1974: 109-121).

3.10. Sivas Folklorundaki Yazıları

1. Ülkütaşır’ı Anarken²²²

Önder yazısında, 25 Şubat 1977 yılında Ankara’da halk bilimci Mehmet Şakir Ülkütaşır’ı andıklarının haberini verir. Biyografisi ve kitapları hakkında bilgi vermeyen

²²¹ Ali Rıza Önder, “Atasözlerinde Tüze Kuralları”, *Türk Folkloru Araştırma Yılığında Belleten*, (1974), s. 109-121.

²²² Ali Rıza Önder, “Ülkütaşır’ı Anarken”, *Sivas Folkloru*, S. 53, (Haziran 1977), s. 20-21.

yazar konu ile ilgili Türk Folklor Araştırmaları dergisinin 97. sayısını kaynakça göstermiştir. İki binden fazla araştırma inceleme yazıları bulunan Ülkütaşır'ın tam bir bibliyografyasının da olmadığını belirten yazar, yazılarının bir kısmını listelemiştir (Önder 1977: 20-21).

3.11. Türk Folklor Araştırmalarındaki Yazıları

1. Yağmur Duasından Ana Tanrıçaya²²³

Çalışma beş ana başlık ile sonuç bölümünden oluşmaktadır. “İslâm’da Dua” başlığı altında yazar, İslâmiyet’ten önceki ana tanrıça ile İslâm’da uygulanan yağmur duası törenleri arasında ilişki kurmaktadır. Dua sözcüğünün anlamlarına da değinen Önder, yazının devamında İslâm kültüründe yer alan yağmur duası uygulamasının nasıl gerçekleştiğine değinmiştir. “Kayseri’den Örnekler” adlı ikinci bölümde; Turan köyünde uygulanan yağmur duası ritüeli ayrıntılı olarak sunulmuş ve dört örnek metne yer verilmiştir. “Ege Kökenli Tanrıça (Demeter)” adlı bölümde ise Kayseri’nin Turan köyünün eski adı olan Dimidere’nin Ege kökenli tanrıça Demeter’den gelmiş olabileceği üzerinde durulmuştur. “Anadolu Kökenli Tanrıça (Kıbele)” adlı dördüncü bölümde yazar, Anadolu’da ana tanrıça olarak karşımıza çıkan “Kıbele” hakkında bilgi aktarmış ve İslâm dünyası ile ortak noktaları üzerinde durmuştur. “Orta Asya Kökenli Tanrıça (Umay) “adlı beşinci bölümde, Türklerdeki tanrıça “Umay”ın İran uygarlıklarında farklı isimlerle geçtiği ifade edilmiş ve “Umay” ile ilgili araştırmacıların görüşlerine yer verilmiştir. Sonuç kısmında ise yazar, yağmur duası ritüelinin evrensel olduğunun ve farklı uygarlıklarda yaygın olarak uygulandığının altını çizmiştir (Önder 1981: 49-65).

2. Türklerde Renk Geleneği²²⁴

Önder, çalışmasının giriş kısmında renk sözcüğü üzerinde durarak sözlükteki anlamlarına kısaca değinmiştir. Ardından dört ana renk olan siyah, beyaz, kırmızı ve maviyi tarihimizde, coğrafyamızda ve halk kültürümüzde olmak üzere üç alt başlıkta ele almıştır. “Tarihimizde Renkler” bölümünde eski Türk devletlerinde yukarıda saydığımız renklerin neyi temsil ettiğini, boy adlarındaki kullanımını ve İslâm tarihimizden örnekleri farklı araştırmacıların görüşlerine de yer vererek aktarmıştır. “Coğrafyamızda Renkler” kısmında dağ, ova, ırmak ve yerleşim yerlerine ad olarak verilen isimler hakkında bilgi vermiştir. “Halk Kültüründe Renkler” adlı son bölümde ise bu ana dört rengin kişi isimleri

²²³ Ali Rıza Önder, “Yağmur Duasından Ana Tanrıçaya”, Türk Folkloru Araştırmaları, (1981), s. 49-65.

²²⁴ Ali Rıza Önder, “Türklerde Renk Geleneği”, Türk Folkloru Araştırmaları, ,(1982), s. 125-131.

üzerindeki örneklerini sunmuştur. Son kısımda ise konu ile ilgili iki atasözü ile yazısını sonlandırmıştır (Önder 1982: 125-131).

3. *Halk Hukukunun Kaynakları*²²⁵

Yazar çalışmasını; Giriş, Halk ve Hukuk Kavramları, Halk Hukukunun Önemi, Halk Hukukunun Kaynakları başlıkları altında incelemiştir. Girişte konu ile ilgili daha önce yayımlanmış yazılarından söz eden Önder, yazının devamında hak ve hukuk mefhumlarının tanımını yapmıştır. Ardından hem halk bilim hem de hukuk sosyolojisinin araştırma alanına giren halk hukukunun önemine dikkat çekmiştir. Kaynaklarını ise eski Türk töresi, atasözleri, İslâm kültürü ve çıkış noktası belli olmayan gelenek görenekler olarak ele alarak ayrı başlık altında değerlendirmiştir. Sonuç kısmında ise konu hakkında yapılan diğer araştırmalara yer veren yazar, halk hukukunda araştırılması gereken çok fazla konunun olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca halk hukuku diye adlandırılan kuralların yalnızca kırsal bölgelerde geçerli olmadığını kentlerden bir örnek vererek açıklamıştır. Yazar, halk hukukunun kanunlarımızdaki izleri konusu üzerinde çalışma yaptığını ifade ederek yazısını sonlandırmıştır (Önder 1984: 153-160).

3.12.Şükrü Elçin Armağanı Kitabında Yer Alan Yazısı

1. *Danışıkla Dağ Aşılır*²²⁶

Önder, Şükrü Elçin'in 1982 yılında Erciyes dergisinin kırk sekizinci sayısında yayımlanan "Bir Emsal Kitabı" başlıklı yazısında yer alan "Danışıkla Dağ Aşılır" atasözünün dikkatini çektiğini ifade ederek bunun üzerinde durmuştur. İlk olarak danışık kelimesinin anlamına değinmiş ve bu anlama gelen diğer atasözlerini de sıralamıştır. Ardından İslâmiyet'ten önceki Türk devletlerinde önemli işlerinin görüşüldüğü kurultaydan, Osmanlı Devleti döneminde yönetiminde etkili olan ünlü vezirlerden örnekler aktararak danışmanın tarihteki yerini göstermeye çalışmıştır. Devamında Kânûn-u Esasî'den, Hz. Muhammed'in hadislerinden, İmamı Azâm ve Ebüssuud Efendi'nin sözlerinden alıntılar yaparak İslâmiyet ve hukuktaki yerine dikkat çekmiştir. Kurtuluş Savaşı devam ederken toplanılan kongrelerde alınan kararlarda da etkili olduğuna değinen yazar, böylelikle önemli olaylardaki önemi de ifade etmiştir (Önder 1983: 93-96).

²²⁵ Halk Hukukunun Kaynakları adlı çalışma Hayrettin İvgin'in hazırladığı Türk Halkbiliminde ve Halk Edebiyatında Görüşler (Antoloji) adlı eserde de yer almaktadır. İvgin, Hayrettin, *Türk Halkbiliminde ve Halk Edebiyatında Görüşler (Antoloji)*, Kültür Ajans Yayınları, Ankara, 1996.

²²⁶ Ali Rıza Önder, "Danışıkla Dağ Aşılır", **Şükrü Elçin Armağanı**, (1983), s. 93-96.

3.13.Folklor ve Etnografya Araştırmalarındaki Yazıları

1. *Nuh Naci Kum*²²⁷

Nuh Naci Kum, 1898 yılında Seydişehir’de doğmuştur. Önder çalışmasında, ölümünün otuzuncu yılında araştırmacı yazar Naci Kum’u anmıştır. Aile, eğitim ve değişen çalışma hayatına değinmiştir. Ardından M. Adil Özder’in yayımlanmamış bibliyografya eserinden yararlandığını ifade ederek yazarın, bibliyografyasını vermiştir. İlk olarak Kemalname, Şifa Destanı ve Eshab-ı Kehf’in Tarihçesi adlı yayımlanmış kitaplarını listelemiştir. Ardından 1933 yılından 1963 yılına kadar yayımlanmış toplam elli altı makalenin künyelerini yıllara göre tasnifini aktarmıştır. Son kısımda ise yayımlanmamış on iki eserinin listesini vermiştir (Önder 1984: 592-600).

3.14.Türk Folkloru Dergisindeki Yazıları

1. *Seyrani'nin Eğitici Yönü*²²⁸

Önder yazısında, Seyrani'nin iki dörtlükten oluşan bir şiirine yer vererek onun eğitim anlayışı hakkında değerlendirme yapmıştır. Şiirinde yer alan oklamalı, çoklamalı, elde var sözlerinin rastgele seçilmediğini belirten yazar, Seyrani'nin bu sözcüklerle doğruluk, zenginlik ve tasavvufa işaret ettiğini ifade etmiştir. Son kısımda ise konu ile ilgili kısa bir öykü aktarmıştır (Önder 1984: 3-4).

2. *Hak Yolcusu Seyrani*²²⁹

Yazar çalışmasında, Mehmet Seyrani'nin ilk olarak mahlasına değinmiştir. Onun gezip dolaşmasının ruh âlemine olduğunu ifade etmiştir. Ardından Seyrani için kullandığı “Hak Yolcusu” hitabının toplumsal ve tasavvufî anlamına değinmiştir. Vahdet-i vücut anlayışı ile ilgili de bilgi veren yazar, son kısımda Seyrani’ye ait konusu tasavvuf ve yergi olan şiirlere yer vermiştir. (Önder 1985: 12-14).

3.15.Millî Kültür Dergisindeki Yazıları

1. *Seyranî’de Yergi Sanatı*²³⁰

Yazıda, Seyranî'nin taşlamalarından örnekler aktarılmıştır. Önder, ilk kısımda bu sanat alanında daha önce adı geçen kişilere de kısaca değinmiştir. Ardından içinde yaşadığı

²²⁷ Ali Rıza Önder, “Nuh Naci Kum”, **Folklor ve Etnografya Araştırmaları**, (1984), s. 592-600.

²²⁸ Ali Rıza Önder, “Seyrani'nin Eğitici Yönü”, **Türk Folkloru**, S. 61, (Ağustos 1984), s. 3-4.

²²⁹ Ali Rıza Önder, “Hak Yolcusu Seyrani”, **Türk Folkloru**, S. 69, (Nisan 1985), s. 12-14.

²³⁰ Ali Rıza Önder, “Seyranî’de Yergi Sanatı”, **Millî Kültür**, S. 74, (Temmuz 1990), s. 48-49.

topluma, yargı mensuplarına, cimri kişilere, iman etmediği halde eder gibi gözükken ve münafık diye adlandırdığı kişilere ve “Adam Azgını” başlığı ile sekiz şiirine yer vermiştir. Son kısımda ise onun aruz vezni ile oluşturduğu bir şiirinin son iki dizesini vererek kendisinin de aynı aruz kalıbı ile yazdığı şiirini sunmuştur (Önder 1990: 48-49).

3.16.Littera Edebiyat Yazıları Adlı Dergideki Yazıları

1. Yunus Emre'nin Kimliği ve Kişiliği²³¹

Yazı, Yunus Emre'nin adı üzerine açıklama ve yaşamına ilişkin bilgiler olmak üzere iki yönlü ele alınmıştır. İlk kısımda isminin Yunus Peygamberden geldiği inanın yüksek olduğunu belirtmekle birlikte Yunus kökünden de gelebileceği üzerinde durmuştur. Emre isminin de kökü üzerinde duran Önder, bu kök ile olan kelimelerden örnekler aktararak bu isim ile aralarında ilişki olabileceğini düşünmektedir. Yunus Emre'nin hayatı hakkındaki bilgilerin karışıklığı bakımından Homer'e benzeten Önder, onun farklı yerlerde bulunan mezarlarından ve tasavvuf anlayışından kısaca bahsetmiştir. Ardından Yunus Emre'nin hümanist dünya anlayışını inandırıcı bulmayan Hüseyin Nihal Atsız'ı eleştirmektedir. Son kısımda ise Azeri Mürsel Hekimov'un “Yunus Emre Dünyasına Selam Olsun”, Nurettin Özdemir'in “Vatan”, Selahattin Dünder'in “Yunus Emre'de” başlıklı şiirlerinden örnekler sunmuştur (Önder 1991: 50-54).

3.17.Kemalist Ülkü Dergisindeki Yazıları

1. Şemmas Dede²³²

Çalışmada Anadolu'da yaşayan Şemmas Dede geleneği üzerinde durulmuştur. IV. Türk Halk Kültürü Sempozyumu'nda sunduğu “Anadolu'nun Bazı Yörelerinde Şemmas Geleneği” adlı bildiriye soru sorup katkı sağlayanların Ali Haydar Bayat, Fahrettin Kırzıoğlu, Kutlu Özen, Yaşar Kalafat, Hasan Köksal'ın öneri ve görüşlerini maddeler halinde aktardıktan sonra aynı şekilde maddeler halinde yanıtlamıştır (Önder 1991:27-29).

²³¹ Ali Rıza Önder, “Yunus Emre'nin Kimliği ve Kişiliği”, **Littera Edebiyat Yazıları**, C. 2, (1991), s. 50-54.

²³² Ali Rıza Önder, “Şemmas Dede”, **Kemalist Ülkü**, S. 274, C. 22-24, (Ağustos 1991), s. 27-29.

VI. BÖLÜM

4.ALİ RIZA ÖNDER'İN KONGRE VE SEMİNER BİLDİRİLERİ

1. *Türkiye’de Mitoloji Çalışmalarına Bir Bakış*²³³

Önder çalışmasında, folklorun önemli konularından olan mitoloji üzerinde durmuştur. Efsane ile miti aynı anlamda kullanan yazar, listelediği mitoloji çalışmalarını da bu şekilde değerlendirmiştir. Çalışmasının on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından itibaren yayımlanan eserleri kapsadığını belirtmiştir. Şemseddin Sami'nin “Esatir”, Nabizade Nazım'ın “Esatir”, Mehmet Tevfik'in “Esatir-i Yunaniyan” adlı eserlerinin künyelerini veren yazar, kitapların giriş kısımlarından örnekler aktarmıştır. Bunların dışında yetmiş sekiz eserin de sadece künyeleri verilmiştir. Son olarak ise Muraz Uraz'ın “Türk Mitolojisi” adlı eserinin önemli olduğunu ifade ederek eserin konu başlıklarını vermiştir. Aynı eserin ön sözünden de bir bölüm aktarmıştır. Önder verdiği bu kaynakçaların dışında Ankara’da yayımlandığını belirttiği Türk Folklor ve Etnografya Bibliyografyası, Cumhuriyetle Birlikte Türkiye’de Folklor ve Etnografya Çalışmaları ve Türk Halkbilgisi ve Halk Edebiyatı Üzerine Seçme Yayınlar Kaynakçası adlı eserlerin isimlerini vererek konu ile ilgili bölümlerin sayfa numaralarını aktarmıştır. Son kısımda ise yer verdiği bu eserler dışında da çalışmaların olabileceğini ifade etmiştir (Önder 1974: 140-147).

2. *Geleneksel Halk Hukuku*²³⁴

Önder'in çalışması, daha önce müstakil olarak incelenmemiş olan “halk hukuku” konusu üzerinedir. Yazının ilk kısmında incelemenin planını aktaran yazar, Giriş ve Sonuç bölümleriyle birlikte çalışmasını beş bölüm halinde sunmuştur. Giriş kısmında, konu ile ilgili araştırmaların yapılmadığını belirterek hukuk ve halk hukuku kavramları hakkında açıklama yapmıştır. Türk Töresi ve Örfi Hukuk Kavramı bölümünde, İslâmiyet'ten önceki Türk toplumlarında yazısız hukuk kuralları olan törenin uygulandığı, İslâmiyet ile birlikte örfî hukuk ile birlikte şer’î hukukun da geçerli olduğunu ifade etmiştir. Osmanlı

²³³ Ali Rıza Önder, “Türkiye’de Mitoloji Çalışmalarına Bir Bakış”, I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri, (8-14 Ekim 1973), s. 140-147.

²³⁴ Ali Rıza Önder, “Geleneksel Halk Hukuku”, I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, (1976), s. 225-240. Bu çalışma ayrıca S. 3, C. 1, Mart 1975 yılında Yargıtay Dergisinde yayımlanmıştır.

padişahları döneminde hukuk alanında yapılan yeniliklerden de bahseden Önder, II. Mahmut'un Batı'dan aldığı hukuk kurallarıyla birlikte örfî, şer'î ve Batı etkisiyle üçlü bir durumun ortaya çıktığını belirtmiştir. Bugünkü Türkiye'de Halk Hukuku adlı bölümde ise incelediği örnekler genelinin toplumun büyük bir kısmını kapsadığını bir kısmının ise bölgesel nitelikte olduğunu ifade etmiştir. Verilen tüm örneklerin kaynağını örfî, şer'î ve bölgesel kalıntılar olarak göstermiştir. Dördüncü bölüm olan Örnekler kısmında, Evlenme Hukuku'nda kız kaçırma, mehir (ağırlık-kalın), imam nikâhı, sıyga nikâhı, bedel ailesi (değiş-tokuş) hakkında bilgi vermiştir. Alış-Veriş Usulleri (Taşınır Mallarda), ağırlık ve uzunluk ölçülerinden söz etmiştir. Alım-Satım Biçimleri (Taşınmaz Mallarda), Kan Gütme, Kayseri'de Fıkıh Uygulamaları'nda kuyu temizleme ve hülle örneklerinin aktarmıştır. Diyarbakır'da Arfeler, Çukurova'da Sulama Geleneği, Ant İçme, Hırsızlıkta Uğur Arama, Ortaklaşa Davranışlar da imece, başaklama ve eğreti mülkiyeti, Senetler-Belgeler de tapu senedi, satış senedi, sulh ve ibra senedi hakkında açıklama yapmıştır. Sonuç kısmında ise halk hukukunu ana hatlarıyla ele aldığını ifade ederek konuya dikkat çekmeye çalıştığını belirterek programı düzenleyen Millî Folklor Araştırma Dairesi Başkanlığına teşekkürlerini sunmuştur (Önder 1975: 19-37).

3. Kayseri'nin Turan Köyünde Yer Adları²³⁵

Yazar çalışmasının, ilk kısmında yer adlarının Türkçeleştirilmesi ile ilgili yapılan yanlışlıklara değinmiştir. Yer adlarının yabancı sanılarak zaten Türkçe olan isimlerinin tekrar Türkçeleştirme yoluna gidildiğini, kaba veya farklı uluslara ait olduğu düşünülerek yeni isimler verildiğini yahut kelimenin anlamının bilinmediği için yakıştırma yoluna gidildiğini belirtmiştir. Yazının devamında yazarın doğduğu yer olan Kayseri'nin Turan köyünde bulunan seksen bir yer adı hakkında bilgi verilmiştir. Bulunan yerin nerede olduğu, etrafında hangi yapıların bulunduğu da bilgisi verilen çalışmada yer adlarının çoğu bölgede kullanılan ağza göre olduğundan verilen yer adının anlamı hakkında da bilgi aktarmıştır. Verilen yer adlarının tarım arazisi, çeşme, dağ, ova, yokuş, şifalı bitkiler, mezar, bağ, bahçe, torağın yapısı, yetişen bitki, toprağın verimliliği veya hayvanların yoğun olarak bulunduğu yere göre isimlendirmenin yapıldığı görülmektedir. Son bölümde ise Önder, yer adlarını kaynakları, türleri ve dil yönünden kısaca değerlendirmiş ve yer adları ile ilgili çalışmaların Türkiye genelinde yaygınlaştırılmasının halk kültürüne katkı sağlayacağını ifade etmiştir (Önder 1982: 409-418).

²³⁵ Ali Rıza Önder, "Kayseri'nin Turan Köyünde Yer Adları", II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, (1982), s. 409-418.

4. *Halk Şiirinde Dört Durak Kavramı*²³⁶

Çalışma, tasavvuftaki dört kapı anlayışı ve halk şiirindeki örnekleri üzerinedir. Önder, çalışmasının giriş kısmında kapı adlandırmasının Türk çadır ve saraylarında yönü temsil eden kapılarla karışıklık olmasın diye bu adlandırmaya gittiğini ifade etmiştir. Ardından dört durak olan Şeriat, Tarikat, Hakikat ve Marifet'i sırasıyla ele alan yazar, bu duraklarda yapılması gerekenlere ve tasavvuftaki yerlerine kısaca değinmiştir. Yusufelili Huzuri, Molulu Revai, Everekli Seyrani, Mehmet Ali Hilmi, Kadirî şairlerinden Tahir ve Yunus Emre'nin şiirlerinden örnekler aktarmıştır. Şiirlerde geçen hakikat, zikir, şeriat, tarik, ehl-i irfan, ârif, irfan, marifet, tarikat ve durak kelimeleri koyu harf ile göstermiştir. Sonuç kısmında ise bu konunun sadece halk şiirinin çalışma alanına girmediğini ve yakın zamana kadar bunun örneklerinin edebiyatımıza yansıdığını belirtmiş ve 1925 yılında İstanbul'da basılan Ali Salahaddin'den verdiği örnek ile göstermiştir (Önder 1985: 227-237).

5. *Mezar Taşlarında Halk Kültürü*²³⁷

Önder'in bu çalışması, Giriş, Örnekler Üzerine Açıklamalar ve Sonuç olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. İlk kısımda çalışmanın kapsamını belirten yazar, Türk alfabesinin kabulünden sonraki mezar taşlarının sade olduğunu ifade ederek araştırma dışında tuttuğunu belirtmiştir. Konu ile ilgili Türk Folklor Araştırmaları ve Erciyes dergileri ile İstiklâl Gazetesindeki yazılarının künyelerini vermiştir. Farklı araştırmacıların da konu ile ilgili çalışmalarının listesini aktarmıştır. İkinci bölümde, İstanbul'da aralarında Ziya Gökalp'in bulunduğu 7, Ankara'da 21, İzmir'de 7, Şebinkarahisar'dan 8, Sivas, Kayseri, Kırşehir ve Ürgüp'ten birer mezar taşı örneği vermiştir. Sonuç bölümünde ise yazar, bu taşlarda yalnızca vefat eden kişinin kimliği değil yaşı, cinsiyeti, kültür ortamı, mesleği ve ölüm sebebi gibi pek çok bilgiyi edinebileceğimizi ifade etmiştir. Önder, mezar taşlarının yok olmadan gereken araştırma ve incelemelerin yapılması gerektiğinin altını çizmiştir (Önder 1987: 265-281).

6. *Battal Gazi Kayseri'de*²³⁸

²³⁶ Ali Rıza Önder, "Halk Şiirinde Dört Durak Kavramı", I. Uluslararası Türk Halk Edebiyatı Semineri, (1983 Eskişehir), s. 235-243. Ayrıca bu çalışma Folklor ve Etnografya Araştırmaları, (1985), s. 227-237. yayımlanmıştır.

²³⁷ Ali Rıza Önder, "Mezar Taşlarında Halk Kültürü", III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, (1987), s. 265-281.

²³⁸ Ali Rıza Önder, "Battal Gazi Kayseri'de" I. Battal Gazi ve Malatya Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu, (Eylül 1987), s. 19-25.

Çalışmada Yunus Emre, Nasrettin Hoca gibi Battal Gazi'nin de farklı yerlerde mezarının olduğu ifade edilerek Kayseri ile ilgisine değinilmiştir. Çalışma beş başlıkta incelenmiştir. İlk olarak “Battal Ne Demektir” adlı başlık altında Türkçe ve Arapça kaynaklarda Battal sözcüğünün anlamlarından bahsedilmiştir. Ardından “Battal Gazi'nin Kimliği” başlığında Battal Gazi kısaca tanıtılmıştır. “Battal Gazi'nin Kayseri ile İlgisi” adlı bölümde konu ile ilgili çeşitli araştırmacıların görüşlerine yer verilerek Battal Gazi'nin Kayseri'de bulunan türbesinden ve aynı adı taşıyan camiden söz edilmiştir. Bu bölümde kahramanın Kayseri tarihindeki yeri saptanmaya çalışılmıştır. “Bir Söylence (Boğaz Köprü Efsanesi)” adlı başlıkta Battal Gazi ile ilgili Kayseri'de geçen bir efsane aktarılmıştır. Son başlık olan “Halk Edebiyatında Battal Gazi” de ise XI. XVIII. ve XX. Yüzyıllarda yazılan Battalname, Battal Gazi Destanlarından kısaca söz edilmiştir (Önder 1987: 19-25).

7. *Niyazi-i Mısri'nin Tasavvuftaki Yeri*²³⁹

XVII. yüzyıl tasavvuf şairlerinden olan Niyazi uzun süre Mısır'da bulunduğu için “Mısri” takma adı verilmiştir. Önder çalışmasında ilk olarak Niyazi-i Mısri'nin kimliği ve kişiliğinin tespitini yapmıştır. Doğum yeri ile ilgili bilgilerin farklılık gösterdiğini ifade ederek Abdülbaki Gölpınarlı'nın incelemesini doğru olarak kabul etmiştir. Bağlı olduğu tarikatlerden ve cifir ilmine ilişkin açıklamalarından dolayı sürgün edildiğinden bahsetmiştir. Sonrasında Niyazi'nin eserlerinden ve üslubundan de söz eden Önder, bazı araştırmacılara göre on üç bazılarına göre on sekiz eserinin olduğunu bunlardan yalnızca üçünün basıldığını belirtmiştir. Devamında tasavvuftaki yerine değinen yazar, öncelikle tasavvuf ve tarikat kavramları üzerinde durmuştur. Ardından Niyazi'nin bağlı olduğu Nakşibendiyye, Halvetiyye, Mısriyye, Kadiriyye tarikatleri hakkında kısa bilgi vermiştir. Önder Niyazi'yi Ahmet Yesevi, Yunus Emre gibi tasavvuf zincirinin halkası olarak görür ve onu ulusal şair olarak kabul eder. Yazının devamında Mısri'nin divanını tahmis eden Derviş Azbî'den varlıkta birlik inancı, ahlak öğütleri, evrendeki evrim konulu şiirinden parçalar sunmuştur. Sonrasında Derviş Azbî'nin kısa biyografisine yer vermiştir. Sonuç kısmında ise Mısri'nin evrim hakkındaki fikirlerinin önemine değinilmiş ve tasavvufa bakışının temelini ise Tanrı aşkı ile özgürlüğün oluşturduğu ifade edilmiştir. Tasavvuf anlayışını hakkında gerekli incelemeler yapıldığı takdirde uygar Türk kültürüne ve evrensel kültüre katkı sağlayacağını belirtmiştir (Önder 1988: 224-241).

8. *Cebelibereket Sancağı ve Rahime Hatun*²⁴⁰

²³⁹ Ali Rıza Önder, “Niyazi Mısri'nin Tasavvuftaki Yeri”, III. Battalgazi ve Malatya Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu Bildirileri”, (1988), s. 224-241.

Çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Yazar, ilk bölümde Cebelibereket Sancağı olarak adlandırılan bu yerin tarihçesine değinmiştir. Konum olarak Amanos Dağları çevresinde yer alan bu yere niçin bu ismin verildiğinden söz edilmiştir. Devamında Osmanlı yönetim sisteminde bulunan sancağın, hangi vilayetlere bağlı olduğundan ve 1933 yılından itibaren Adana'ya bağlı ilçe durumuna geldiğini ifade etmiştir. İkinci bölümde ise 1890-1920 yılları arasında yaşadığı bilinen Rahime Hatun'un, kimliğinin tespitine geçilmeden önce I. Dünya Savaşı döneminde Fransızların işgali altında olan güney bölgelerimizin durumundan bahsetmiştir. Ardından Rahime Hatun'un aile hayatına kısaca yer verilmiş ve onu tanıyanların dilinden R.H. tasvir edilmiştir. Devamında Rahime Hatun'un çete savaşlarına katılıp on başı rütbesi verilmesi ve karargâhın kurtarılması esnasında şehit düşmesi anlatılmıştır. Reşat Güler'in Rahime Hatun adlı kitabından da söz eden Önder, son kısımda Rahime Hatun'u konu alan üç şiire yer vermiştir (Önder 1990: 334-341).

9. Anadolu'nun Bazı Yörelerinde Şemmas Geleneği²⁴¹

Yazıda kökeni hakkında tam bilgi edinilememekle birlikte İslâmiyet'ten önceki dönemden kaldığı ve İslâmiyet ile birlikte değişikliğe uğrayarak varlığını devam ettiren bir yatıra adakta bulunulan ziyaret yeri olan ve Şemmas adı verilen gelenekten söz edilmiştir. Çalışmada Hıristiyanlar tarafından kutsal kabul edilen bu yerlerin Battal Gazi ile birlikte İslâm dünyasına geçtiği belirtilmiştir. Konu ile ilgili Kutlu Özen'in çalışmalarından söz eden Önder, Pir Şemmas, Şemmas Dede, Baba Şemmas isimleriyle anılan ziyaret yerlerinin Divriği'nin Duruköy; Kangal'da Bulak köyü ve Çorum'un Alaca ilçesinde olduğunu ifade etmiştir. Yazar Şemmas Baba ziyaretinin bulunduğu diğer yerlerden Aksaray'ın Mamasun köyü ile Develi'nin Kulpak köyü civarındaki yatlardan da söz etmiştir. Yazının devamında, "Peygamberler Ansiklopedisi" adlı kitapta Şemsun Aleyhisselam adının geçtiği belirtilerek Şemmas ile benzerliğine dikkat çekilmiştir. Cemal Kutay'ın da konu ile ilgili görüşlerine yer veren yazar, "Zeytun Destanı" adlı şiirinin iki dördünlüğünü aktarmıştır. Ayrıca Şemmas adının sözlükteki anlamlarını da inceleyen Önder, Kayseri müftüsü Ahmet Remzi Efendi'nin Kayseri Lisesinde bir öğrencisinin adı olan Şemmas isminin uygun olmadığını açıkladığı Kayseri'de yayımlanan Misak gazetesindeki yazısını aktarmıştır. Sonuç kısmında ise bu geleneğin hem Türk İslâm hem de Hıristiyan

²⁴⁰ Ali Rıza Önder, "Cebelibereket Sancağı ve Rahime Hatun", I. Uluslararası Karacaoğlan ve Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu Bildirileri, Adana, s. 334-341.

²⁴¹ Ali Rıza Önder, "Anadolu'nun Bazı Yörelerinde Şemmas Geleneği", IV. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi, s. 197-202.

toplumlarında benimsendiğini ifade ederek bunun da çıkış noktası olarak sevgi anlayışına dayandığını belirtmiştir (Önder 1992: 197-202).

V. BÖLÜM

5. DİĞER YAZILARI

5.1. *Yurdum*²⁴²

Ali Rıza Önder'in tespit edilen ilk çalışmasıdır. Kayseri Lisesinde öğrenci iken kaleme aldığı bu şiir yedi dörtlükten oluşmaktadır (Önder 1935: 1).

5.2. *Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında*²⁴³

Yazıda, Kayseri'de çıkmış olan on iki gazete ve derginin ismi alfabetik sıra ile listelenmiştir. Çalışmada Erciyes adı ile çıkan gazete ve dergilerden ilk dördü üzerinde durulmuştur. Yazar, 1910 yılında çıkarılan Erciyes Gazetesi'nin 1911 yılında yayın hayatına dergi olarak devam ettiğini belirtmiştir. Devamında 1913 yılında tekrar Erciyes adı ile çıkarılan gazete ile Halkevi tarafından çıkarılan Erciyes dergisinden kısaca söz etmiştir. Son kısımda da adı geçen gazete ve dergiler ile ilgili dokümanları sağlayan Mustafa Aydın'a teşekkür etmiştir (Önder 1945: 10-11).

5.3. *Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında II*²⁴⁴

Bir önceki çalışmada Erciyes ismi ile yayımlanan gazete ve dergilerden söz eden Önder, bu yazısında Kayseri adı ile çıkan iki gazeteden bahsetmiştir. Gazetelerin gün, yıl, sayfa, sütun ve yazarları hakkında da bilgi vermiştir. Ayrıca yazar, gazeteden alıntılar da aktarmıştır (Önder 1945: 11-12).

5.4. *Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında III*²⁴⁵

Çalışmada yayın hayatına Misak-ı Millî adı ile başlayıp daha sonra Misak olarak devam eden gazete hakkında bilgi verilmiştir. Önder, gazetelerin nüshalarını B. Reşat Çivicioğlu'ndan temin ettiğini belirtmiştir (Önder 1945: 10-11).

5.5. *Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında IV*²⁴⁶

²⁴² Ali Rıza Önder, "Yurdum", **Kayseri Vilayet Gazetesi**, (5 Eylül 1935).

²⁴³ Ali Rıza Önder, "Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında", **Erciyes**, S. 28, Y. 3, (Mayıs 1945), s. 10,11.

²⁴⁴ Ali Rıza Önder, "Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında II", **Erciyes**, S. 29-30, Y. 3, (Haziran-Temmuz 1945), s. 11-12.

²⁴⁵ Ali Rıza Önder, "Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında III", **Erciyes**, S. 31-32, Y. 3, (Ağustos-Eylül 1945), s. 10-11.

Önder bu yazıda Cuma gazetesinden söz etmiştir. Gazetenin sahibi Abdülkadir Sarıkelle'den elde ettiği ilk ve tek nüshayı değerlendirerek tespitlerde bulunmuştur. Ayrıca "Meslek" başlıklı yazıdan alıntılara da yer vermiştir (Önder 1945: 11, 17).

5.6. Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında V²⁴⁷

Önder bu yazısında, Kayseri'de çıkmış ve imtiyaz sahibi Mehmet Tevfik olan Ülker gazetesi üzerinde durmuştur. Gazetenin 29 Ağustos 1928 tarihinde Kayseri'deki gazetelerin tarihçesine değinen Abdullah Satoğlu'nun yazısının özetini aktarmıştır (Önder 1945: 16, 19).

5.7. Atatürk ve Sağduyu²⁴⁸

Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatının yedinci yılı dolayısıyla kaleme alınmış bir yazıdır. Atatürk'ü milletin sağduyusu olduğunu belirten Önder, onun açtığı bu devrim yolunun durmadan ilerleyeceğini ifade etmiştir (Önder 1945: 5).

5.8. Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında VI²⁴⁹

Önder'in konu ile ilgili altıncı yazısında, Kayseri Lise Mecmuası'ndan söz etmiştir. Adı geçen okulun öğretmenleri ve öğrencileri tarafından çıkarılan derginin; basım yeri, fiyatı ve müdürü hakkında bilgi vermiştir. Ardından Kayseri Lise Mecmuası'nın ilk beş sayısında dikkatini çeken Mükremin, V-B'den Fahri, V-A'dan Ali imzalı yazılara kısaca değinmiştir. Son kısımda ise derginin başka yayınlarının da olduğunu ifade ederek bunlar ile ilgili de kısa notlar aktarmıştır (Önder 1946: 19, 24).

5.9. Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında VII²⁵⁰

Yazar, derginin bu sayısında Kayseri'de çıkan Atayolu gazetesinden bahsetmiştir. Gazetenin sayfa ve sütun düzeni, ebadı, fiyatı, basım yeri ve başyazarı hakkında bilgi vermiştir. Devamında gazetenin "Sakın İnanma" adlı köşesinden "İncili" takma adıyla eleştiri yazıları yazan Sait Azmi Fevzioğlu'ndan alınan iki örneğini aktarmıştır (Önder 1946: 15, 16).

5.10. Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında VIII²⁵¹

²⁴⁶ Ali Rıza Önder, "Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında IV", **Erciyes**, S. 33, Y. 3, (Ekim 1945), s. 11,17.

²⁴⁷ Ali Rıza Önder, "Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında V", **Erciyes**, S. 34-35, Y. 4, (Kasım-Aralık 1945), s. 16,19.

²⁴⁸ Ali Rıza Önder, "Atatürk ve Sağduyu", **Erciyes**, S. 34-35, Y. 4, (Kasım-Aralık 1945), s 5.

²⁴⁹ Ali Rıza Önder, "Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında VI", **Erciyes**, S. 36-37, Y. 4, (Ocak-Şubat 1946), s. 19,24.

²⁵⁰ Ali Rıza Önder, "Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında VII", **Erciyes**, S. 38-39, Y. 4, (Mart-Nisan 1946), s. 15,16.

²⁵¹ Ali Rıza Önder, "Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında VIII", **Erciyes**, S. 40-41, Y. 4, (Mayıs-Haziran 1946), s. 10-11.

Önder bu yazısında, Kayseri’de çıkan ancak elde nüshası bulunmayan Mini Mini Kocaman, Mazaka, Türk Ortodoks, Adanaya Doğru ve Kayseri Meşveret adlı altı gazete ile Kızıl Hilâl dergisi hakkında kısa bilgiler aktarmıştır. (Önder 1946: 10, 11).

5.11. *Anadolu Fatihî Kutulmuşoğlu Süleyman*²⁵²

Yazar, çalışmanın ilk kısmında devir açıcı bir Türk diye tanıttığı Kutulmuşoğlu Süleyman’ın Kayseri ile ilişkisinden söz eder. Ardından Türk tarihinde önemli olan beş Süleyman hakkında kısa bilgi verir. Altıncı olarak Kutulmuşoğlu Süleyman’ın ailesinden, fetihlerinden ve saltanat yönetimindeki başarısından bahseder (Önder 1947: 33, 34).

5.12. *Turanlı Yunus Bekir*²⁵³

Önder çalışmasında, Erciyes gazetesinin sahibi, İttihat Terakki Partisi üyelerinden çok yönlü bir şahsiyet olan amcası Yunus Bekir’den bahsetmiştir. Ressamlığından ve yayımlanmamış kitaplarından da söz eden Önder son kısımda ise Yunus Bekir’in gurbette iken yazdığı bir mektubunu aktarmıştır (Önder 1947: 5, 7, 32).

5.13. *İki Kayseri Sözlüğü*²⁵⁴

Yazar, Kayseri ve çevresinden derlenen kelimeler ile ilgili iki sözlükten söz eder. Birincisi H. Hüsnü İrkılata’nın yazdığı “Kayseri Sözlüğü” ikincisi Kazım Özyedekçi tarafından yazılan Erciyes dergisinde yayımlanmış ancak kitap olarak basılmamış olan “Kayseri Ağzı Kelimeler Üzerine Araştırmalar” adlı çalışmalardır. İlk olarak İrkılata’nın sözlüğü üzerinde durmuştur. Alfabetik olarak sıraladığı otuz dokuz kelimenin eksik ve yanlışları hakkında değerlendirmede bulunmuştur (Önder 1947: 9-11).

5.14. *İki Kayseri Sözlüğü II*²⁵⁵

Çalışmanın konusu, bir önceki sayıda yer alan Kayseri Sözlüğü üzerinedir. Bu sayıda da Kazım Özyedekçi’nin çalışmasını ele alan yazar, dikkatini çeken yirmi kelimeyi alfabetik olarak sıralayıp değerlendirme de bulunmuştur. Son kısımda ise iki sözlüğü karşılaştıran Önder, İrkılata’nın sözlüğünde eksik ve yanlışların çok olmasını onun Kayserili olmayışına ve sözcükleri kendisinin derlememesine bağlamıştır (Önder 1947: 10-11).

5.15. *Alfabemize Girmeyen İki Harf*²⁵⁶

²⁵² Ali Rıza Önder, “Anadolu Fatihî Kutulmuşoğlu Süleyman”, **Erciyes**, S. 48-49, Y. 5, (Ocak-Şubat 1947), s. 33-34.

²⁵³ Ali Rıza Önder, “Turanlı Yunus Bekir”, **Erciyes**, S. 53, Y. 5, (Haziran 1947), s. 5-7, 32.

²⁵⁴ Ali Rıza Önder, “İki Kayseri Sözlüğü”, **Erciyes**, S. 54, Y. 5, (Temmuz 1947), s. 9-11.

²⁵⁵ Ali Rıza Önder, “İki Kayseri Sözlüğü II”, **Erciyes**, S. 55-56, Y. 5, (Ağustos-Eylül 1947), s. 10-11.

²⁵⁶ Ali Rıza Önder, “Alfabemize Girmeyen İki Harf”, **Erciyes**, S. 57-58, Y. 5, (Ekim-Kasım 1947), s. 22-24.

Yazıda, yeni harflerin kabulü ile alfabemizde bulunmayan sağır kâf ile eski alfabemizde de adı olmayan (e) ile (i) sesi arasındaki sesi karşılayan harfin yeni alfabe ile birlikte yazı ve konuşma dilinde nasıl bir durum oluşturduğuna bakılmıştır. Önder ayrıca, bu iki durum ile ilgili tespit ettiği kelimeleri aktarmıştır (Önder 1947: 22-24).

5.16. *Sitem*²⁵⁷

Önder, bu sayıda “Sitem” adlı üç dörtlükten oluşan şiirine yer vermiştir (Önder 1948: 24).

5.17. *Teselli*²⁵⁸

Yazar bu sayıda, Eğrioğlu takma adı ile yazmış olduğu beş dörtlükten oluşan şiirini aktarmıştır (Önder 1948: 10).

5.18. *Akıl ve Milliyetçilik*²⁵⁹

Önder bu yazısında, milliyetçilik kavramının her yerde karşımıza çıktığını ifade ederek bu kavramı bilim ve sağduyu açısından değerlendirmiştir (Önder 1948: 7, 16).

5.19. *Aşk*²⁶⁰

Önder, Eğrioğlu takma adı ile yazdığı bir şiirini aktarmıştır. Dokuz dörtlükten oluşan şiirin konusu sevgi ve aşır (Önder 1948: 16).

5.20. *Sükût*²⁶¹

Yazarın Eğrioğlu takma adı ile yazmış olduğu bir diğer şiiridir. Yedi dörtlükten oluşmaktadır (Önder 1948: 6).

5.21. *Türkçülük Neden Gereklidir?*²⁶²

Önder, milliyetçiliğin genel bir kavram Türkçülüğün ise Türk milletine özgü olduğunun altını çizmiştir. Bu kavramları gereksiz görenlerini de eleştiren yazar, son kısımda Türk milliyetçiliğinden söz etmiştir (Önder 1948: 14).

5.22. *Adalet ve Saadet*²⁶³

Yazı, hem bireylerin hem toplumların ulaşmak istediği amaçlardan biri olan saadet ile ona ulaşmamız için vasıta olarak kullandığımız adalet kavramları üzerinedir (Önder 1948: 3).

5.23. *Zaman İzafî Midir?*²⁶⁴

²⁵⁷ Ali Rıza Önder, “Sitem”, **Erciyes**, S. 59-60, Y. 5, (Aralık-Ocak 1947), s. 24.

²⁵⁸ Ali Rıza Önder, “Teselli”, **Erciyes**, S. 61-62, Y. 6, (Şubat-Mart 1948), s. 10.

²⁵⁹ Ali Rıza Önder, “Akıl ve Milliyetçilik”, **Davran**, (15 Haziran 1948), s. 7, 16.

²⁶⁰ Ali Rıza Önder, “Aşk”, **Erciyes**, S. 65-66, Y. 6, (Haziran–Temmuz 1948), s. 16.

²⁶¹ Ali Rıza Önder, “Sükût”, **Erciyes**, S. 69, Y. 6, (Ağustos 1948), s. 11.

²⁶² Ali Rıza Önder, “Türkçülük Neden Gereklidir?”, **Davran**, (1 Ekim-1 Kasım 1948), s. 14.

²⁶³ Ali Rıza Önder, “Adalet ve Saadet”, **Erciyes**, S. 70, Y. 6, (Kasım 1948), s. 3.

²⁶⁴ Ali Rıza Önder, “Zaman İzafî Midir”, **Erciyes**, S. 72, Y. 6, (Ocak 1949), s. 13-14, 18.

Önder, yazısında zaman kavramı üzerinde durmuştur. Ne olduğu, mekân ve mekâna bağlı yaşanan olaylar ile ilgisine, gerçekte olup olmadığına ve kişiye göre nasıl şekillendiği hakkında görüşlerini aktarmıştır (Önder 1949: 13-14, 18).

5.24. *Sarhoş*²⁶⁵

Önder bu sayıda, Eğrioğlu takma adı ile yazdığı sekiz dörtlükten oluşan ve konusu içinde yaşadığı topluma eleştiri olan şiirine yer vermiştir (Önder 1949: 45).

5.25. *Kayseri Tarihi Hakkında*²⁶⁶

Yazı, Kazım Özdoğan tarafından kaleme alınan “Kayseri Tarihi” adlı eser üzerinedir. Önder eserin yayımlanan ilk cildinden hareketle değerlendirme yapmıştır. Eserde tespit ettiği eksiklikleri ve yanlışları aktarmıştır. Son kısımda ise eksik ve yanlışlarına rağmen Kayseri ile ilgili çalışmalarından dolayı yazarı tebrik etmiştir (Önder 1949: 19-20).

5.26. *Pertek Ağzının Özellikleri*²⁶⁷

Çalışma, Pertek’te konuşulan Türkçe kelimeler üzerinedir. Önder, kullanılan kelimelerde Azeri lehçesi özellikleri görüldüğünü belirtmiştir. On altı maddede incelediği Pertek ağzının özelliklerini örneklerle açıklamıştır (Önder 1949: 16-17).

5.27. *“Kayseri Tarihi” Hakkında*²⁶⁸

Önder bu yazısında, Kâzım Özdoğan’ın “Kayseri Tarihi” adlı kitabının birinci cildi üzerinde durmuştur. Eserde Kayseri basını ile ilgili kısımda yer verilmeyen gazeteleri, bazı adlandırmaları ve tarih ile ilgili yanlışları dile getirmiştir. Ayrıca çalışmada sadece Türk ve İslâm eserlerinden faydalandığı için eleştirmiştir. Son kısımda ise Kayseri ile ilgili en kapsamlı çalışma yapmış olan Özdoğan’a teşekkürlerini sunmuştur (Önder 1949: 19).

5.28. *Kayseri Türk Anıtları*²⁶⁹

Çalışmada, Albert Gabriel tarafından Fransızca olarak yazılan ve çevirisi Ahmet Akif Tütenk’e ait olan “Kayseri Türk Anıtları” adlı eserden bahsedilmiştir. Önder eserdeki dizgi hatalarından, medrese ve türbe duvarlarındaki damgaların yüzeysel olarak ele alındığından ve Külük Camisi ile ilgili bilgi verilmediğinden söz etmiştir. Son kısımda ise Kayseri tarihi ile ilgili çalışmalarıyla tanınan Kazım Özdoğan’ın eserinin basılmasını temenni etmektedir (Önder 1955: 16-22).

²⁶⁵ Ali Rıza Önder, “Sarhoş”, **Erciyes**, S. 72, Y. 6, (Ocak 1949), s. 45. Aynı şiir, Filiz dergisi C. 2, S. 8, s. 7 de Eğrioğlu adı ile yayımlanmıştır.

²⁶⁶ Ali Rıza Önder, “Kayseri Tarihi Hakkında”, **Erciyes**, S. 73, Y. 7, (Şubat 1949), s. 19-20.

²⁶⁷ Ali Rıza Önder, “Pertek Ağzının Özellikleri”, **Erciyes**, S. 81, Y. 12, (Ekim 1949), s. 16-17.

²⁶⁸ Ali Rıza Önder, “Kayseri Tarihi Hakkında”, **Erciyes**, S. 73, Y. 7, (Şubat 1949), s. 19-20.

²⁶⁹ Ali Rıza Önder, “Kayseri Türk Anıtları”, **Yeni Erciyes**, S. 1, (Ocak 1955), s. 16-22.

5.29. *Ürgüp'te Kavga Sebepleri*²⁷⁰

Önder yazısında, Ürgüp'teki kavga nedenlerini sıralayarak bunların dava konusu olanlarını da liste halinde vermiştir. Ardından İstiklâl gazetesinde aynı konuyu Hınıs ve Göle için ele aldığını belirterek genel değerlendirme yapmıştır (Önder 1955: 11-12).

5.30. *Türk Ne Demektir*²⁷¹

Yazıda, Türk kelimesinin kökü ve anlamı irdelenmiştir. Konu ile ilgili Hüseyin Namık Orkun, Sadri Maksudi Arsal ve yabancı araştırmacılarının da görüşlerine yer veren Önder, Türk kelimesinin turmak-durmak köküne bağlanabileceği fikrini öne sürmüştür. (Önder 1955: 3-4, 16).

5.31. *İşçi Damgalarından Eski Türk Yazısına*²⁷²

Önder çalışmasında, Kayseri'nin Sarıhan yöresindeki anıtların üzerinde bulunan işçi damgalarının eski Türk yazıtlarındaki Orhon alfabesi ve Oğuz damgaları ile benzer olabileceğinden söz etmiştir. Eski Türk alfabesinin, Oğuz damgalarının ve Sarıhan'daki işçi işaretleri ile ilgili görselleri de aktarmıştır (Önder 1955: 5-7).

5.32. *Yunus Bekir*²⁷³

Çalışmada Yunus Bekir'in biyografisine yer verilmemiştir. Ahmet Hilmi Kalaç'ın Yunus Bekir hakkındaki görüşleri aktarılmıştır. Ardından oğlu İbrahim Hakkı'ya yazdırdığı din, iktisat, ahlak, ilim ve uhrevi hayat ile ilgili öğütlerine yer verilmiştir (Önder 1956: 11-12).

5.33. *Develi Üzerine İki İnceleme*²⁷⁴

Önder bu yazısında, Kayseri'nin Develi ilçesi hakkında yazılmış iki kitabı tanıtmıştır. "Develi Ovası ve Ekonomik Gelişmesi" adlı ilk eser Reşat İzbrick'a aittir. Diğeri, Tahsin Özgünç ve Mahmut Akok tarafından yazılan "Develi Abideleri" adlı eserdir (Önder 1956: 19-20, 22).

5.34. *Yunus Bekir'in Son Sözleri*²⁷⁵

Yazar, Yunus Bekir'in vefat ettiği gün oğlu İbrahim Hakkı Yurdakul ile aralarında geçen ve kayda alınmış olan konuşmanın yine oğlu tarafından metne aktarıldığını ifade

²⁷⁰ Ali Rıza Önder, "Ürgüp'te Kavga Sebepleri", **Yeni Erciyes**, S. 4, (Nisan 1955), s. 11-12.

²⁷¹ Ali Rıza Önder, "Türk Ne Demektir", **Yeni Erciyes**, S. 7, (Ekim 1955), s. 3-4, 16.

²⁷² Ali Rıza Önder, "İşçi Damgalarından Eski Türk Yazısına", **Yeni Erciyes**, S. 8, (Kasım 1955), s. 5-7.

²⁷³ Ali Rıza Önder, "Yunus Bekir", **Yeni Erciyes**, S. 9-10, (Aralık-Ocak 1956), s. 11-12.

²⁷⁴ Ali Rıza Önder, "Develi Üzerine İki İnceleme", **Yeni Erciyes**, S. 114-115, (Kasım-Aralık 1956), s. 19-20, 22.

²⁷⁵ Ali Rıza Önder, "Yunus Bekir'in Son Sözleri", **Yeni Erciyes**, S. 19-20, (Nisan-Mayıs 1957), s. 3-4, 14.

edip çalışmasında bu metne yer vermiştir. Son kısımda ise metnin iyi anlaşılması için yazar sözlük eklemiştir (Önder 1957: 3-4, 14).

5.35. *Pınarbaşı İlçesi Üzerine*²⁷⁶

Önder bu çalışmasında, bizzat inceleme fırsatı bulduğu bir Salnâme'den kısaca söz etmiştir. 1916 yılına ait bu Salnâme, o dönem Sivas'a bağlı olan Pınarbaşı ilçesi için hazırlanmıştır (Önder 1958: 2).

5.36. *Türk Milleti*²⁷⁷

Yazıda, İnanetullah C. Özkaya'nın kaleme aldığı "Türk Milleti" adlı eser tanıtılmıştır. Eserde, Osmanlı Devleti içindeki Türk milleti ile diğer dünya milletleri arasındaki Türk milletinin yeri tespit edilmeye çalışılmıştır. Önder, yazarı uzun cümleler kurduğu ve Tanzimat döneminden karamsar bahsettiği için eleştirmiştir. Buna karşın Türk dilini kullanmadaki titizliğinden övgüyle söz etmiştir (Önder 1953: 2).

5.37. *Dilimiz Çirkin Midir?*²⁷⁸

Önder bu yazısında, birçok kelimenin içinde yer alan (k) ve (ç) harflerinin dilimizi çirkinleştirdiğini ancak gelişen Türkçe ile bunların yumuşadığını ve bugün İstanbul ağzının esas olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca konu ile ilgili Hamdullah Suphi Tanrıöver'in görüşlerine de yer vermiştir (Önder 1953: 2).

5.38. *Demirperde Önünde*²⁷⁹

Önder yazıda, Erzurum'dan Kafkas sınırına uzanan bir tren seyahatinden bahsetmiştir. Yol boyu gördüğü köy, ova, dere ve ormanları tasvir eden yazar, Rus sınırında yer alan demir tellere karşı bizim sınırımızda bir tedbirin olmamasını cesurluğa bağlayanları eleştirmiştir (Önder 1953: 2).

5.39. *Ticanî*²⁸⁰

Yazıda hâkim Cemal Sümer Palazoğlu'nun görev için gittiği bir köydeki hikâyesine yer verilmiştir (Önder 1953: 2).

5.40. *Şeyhülislam Hayri Efendi*²⁸¹

Çalışmada, Ürgüplü Mustafa Hayri Efendi'nin ilk olarak kısa biyografisine yer verilmiştir. Ardından Niğdeli Hakkı Efendi ile Mithat Cemal tarafından yazıldığı tespit

²⁷⁶ Ali Rıza Önder, "Pınarbaşı İlçesi Üzerine", **Yeni Erciyes**, S. 29-30, C. 2, (Kasım-Aralık 1958), s. 2, 14.

²⁷⁷ Ali Rıza Önder, "Türk Milleti", **İstiklâl**, (21 Ocak 1953), s. 2.

²⁷⁸ Ali Rıza Önder, "Dilimiz Çirkin Midir?", **İstiklâl**, (4-5 Mart 1953), s. 2.

²⁷⁹ Ali Rıza Önder, "Demirperde Önünde", **İstiklâl**, (5-6 Temmuz 1953), s. 2.

²⁸⁰ Ali Rıza Önder, "Ticanî", **İstiklâl**, (21-22 Temmuz 1953), s.2.

²⁸¹ Ali Rıza Önder, "Şeyhülislam Hayri Efendi", **İstiklâl**, (13-14 Ekim 1953), s. 2.

edilen mezar taşındaki kitabe aktarılmıştır. Son kısımda ise Hayri Efendinin medreselerin ıslahı konusundaki görüşlerine yer verilmiştir (Önder 1953: 2).

5.41. *Ruh ve Kâinat*²⁸²

Önder bu yazısında, Ruhselman'ın "Ruh ve Kâinat" adlı eseri üzerinde durmuştur. Eserin iki cilt olduğunu belirten Önder, kitaptaki başlıklara değinmiştir. Devamında, enkarnasyon, reenkarasyon, tenasüh ve rüya kavramları hakkında açıklamalara yer vermiştir. Son kısımda ise Ruhselman'ın eserinin ikinci cildinden hipnoz ile ilgili bir bölüm aktarmıştır (Önder 1953: 2-3).

5.42. *Jön Türkler ve İttihat Terakki*²⁸³

Çalışmada, Ahmet Bedevi Kuran'ın "İnkilâp Tarihimiz ve Jön Türkler" ile "İnkilâp Tarihimiz ve İttihat Terakki" adlı kitapları tanıtılmıştır. Önder, birbirinin devamı niteliğinde olduğunu belirttiği kitapların ilkinde yer alan Damat Mahmut Paşa'nın Abdülhamid'e yazdığı mektubu aktarmıştır. Ardından ikinci kitapta yer alan Mithat Paşa'nın Abdülhamid'e yazdığı mektubu sunmuştur. Son kısımda ise eserin veriliş sırasının düzensiz olduğundan dolayı karışık olduğunu ifade etmiştir (Önder 1953/1954: 2).

5.43. *Yılların Fısıltısı*²⁸⁴

Yazıda, halk arasından derlenmiş olduğu gözlenen öğüt niteliğindeki on söze yer verilmiştir (Önder 1954: 1).

5.44. *Küçük Asya Ürgüp*²⁸⁵

Önder bu çalışmasında, Fransız arkeolog Charles Texier'in Anadolu'daki gezileri anlattığı eseri olan "Küçük Asya" üzerinde durmuştur. Çalışmasında yalnızca Ürgüp'teki kiliselerden söz eden Texier'in burada yaşayan Rum ve Ermenilerle ilgili yanlış ve eksik bilgi verdiği için eleştirmiştir (Önder 1954: 2-3).

5.45. *Ürgüpte Ulu Cami*²⁸⁶

Önder, Charles Texier'in Küçük Asya adlı eserinde "tek minareli ufak bir cami" olarak birkaç kelime ile geçiştirdiği Ürgüp'teki Ulu Cami'den söz etmiştir. Nerede bulunduğu, kim tarafından ne zaman yapıldığından, yazıtlarından, avlusundan ve mimarisinden bahsetmiştir (Önder 1954: 2).

²⁸² Ali Rıza Önder, "Ruh ve Kâinat" **İstiklâl**, (22-23 Aralık 1953), s. 2-3.

²⁸³ Ali Rıza Önder, "Jön Türkler ve İttihat Terakki", **İstiklâl**, (31 Aralık 1953, 2-4 Ocak 1954 s. 2 devam eden bir yazıdır).

²⁸⁴ Ali Rıza Önder, "Yılların Fısıltısı", **Anadolu**, S. 50, (5 Ocak 1954), s. 1.

²⁸⁵ Ali Rıza Önder, "Küçük Asya Ürgüp", **İstiklâl**, (20 Ocak 1954), s. 2-3.

²⁸⁶ Ali Rıza Önder, "Ürgüpte Ulu Cami", **İstiklâl**, (29-29 Ocak 1954), s. 2.

5.46. *Şarl Teksiye Gesi Dolaylarında*²⁸⁷

Yazar bu yazısında, Charles Texier'in yukarıda bahsi geçen eserinde Gesi ve Efkere civarını da ziyaret ettiği ve burada bulunan kilise ile manastırlardan söz eden Texier'in bilimden ve objektiflikten uzak oluşundan dolayı eleştirmiştir (Önder 1954: 2).

5.47. *Tanrı – Allah*²⁸⁸

Önder, çalışmasında Türk Dili dergisinde yayımlanmış olduğu “Tanrı Gönendire” adlı yazısında Tanrı kelimesinin Allah ile eş anlamlı kullandığı için eleştiren Muin Feyzioğlu'na cevap vermiştir. Yazar bu kelimelerin eş anlamlı kullanan farklı araştırmacıların görüşlerine de yer vermiştir (Önder 1954: 2).

5.48. *Çağlayanlar Beldesi Bünyan*²⁸⁹

Yazar, Hamdi Üçok'un “Çağlayanlar Beldesi Bünyan” adlı eseri üzerinde durmuştur. Eserde Bünyan'daki Ulu Cami, Büyükbürüngüz'deki Aliddevle Cami ve Emir Karatay Kervansarayı ile ilgili verilen tarih bilgilerinin tereddüte yol açtığını ifade ederek izah etmiştir (Önder 1954: 2).

5.49. *Azerbaycan Türklüğü*²⁹⁰

Azerbaycan Türkleri ile Anadolu Türklerinin pek çok yönden benzer olduğunu belirten Önder, çalışmasında Azerbaycan'ın bağımsızlık mücadelesine kısaca değindikten sonra edebiyat, bilim ve sanat alanındaki önemli isimlerden bahsetmiştir. Son kısımda ise Mehmet Hadi'nin “Karışık Hayaller” adlı şiirinden iki dörtlük aktarmıştır (Önder 1954: 2).

5.50. *Süleyman Han'ın Kanunları*²⁹¹

Çalışmada, Fatih Sultan Mehmet ve Kanuni Sultan Süleyman zamanında hazırlanan kanunların karşılaştırılması yapılmıştır. Önder her iki kanunnâmenin de örf, adet ve İslâm hukukuna dayandığını ifade etmiştir. Hukuk folklorunun işlenmesi gerekliliğini yinelemiştir (Önder 1954: 2).

5.51. *Tek Adam*²⁹²

Önder bu yazısında, Coşkun Ertepinar'ın deneme tarzında yazdığı “Tek Adam” adlı eserini tanıtmıştır. Kitabın yalın bir dil ile kaleme alındığını belirten yazar, Tek Adam'ı insanoğlunun kendisi olarak görmektedir (Önder 1954: 2).

5.52. *Ziya Gökalp*²⁹³

²⁸⁷ Ali Rıza Önder, “Şarl Teksiye Gesi Dolaylarında”, *İstiklâl*, (3 Şubat 1954), s. 2.

²⁸⁸ Ali Rıza Önder, “Tanrı-Allah”, *İstiklâl*, (3-5 Nisan 1954 s. 2-3 devam eden bir yazıdır).

²⁸⁹ Ali Rıza Önder, “Çağlayanlar Beldesi Bünyan”, *İstiklâl*, (5-6 Mayıs 1954), s. 2.

²⁹⁰ Ali Rıza Önder, “Azerbaycan Türklüğü”, *İstiklâl*, (28 Mayıs 1954), s. 2.

²⁹¹ Ali Rıza Önder, “Süleyman Han'ın Kanunları”, *İstiklâl*, (18 Ağustos 1954), s. 2-3.

²⁹² Ali Rıza Önder, “Tek Adam”, *İstiklâl*, (13 Ekim 1954), s. 2.

Yazıda, Türk düşünce tarihinin önemli isimlerinden biri olan Ziya Gökalp'e yer verilmiştir. Önder, onun ileri görüşlülüğü, samimiyeti ve ahlakından kısaca söz ettikten sonra gelecek kuşaklara tanıtılması için gerekenlerden bahsetmiştir (Önder 1954: 2).

5.53. *Türkçede (Aydın) Yoktur*²⁹⁴

Çalışmada 1928 yılında kabul edilen yeni Türk alfabesinde ayın harfinin olmadığı dolayısıyla imla kılavuzunda yer almaması gerektiği üzerinde durulmuştur. Konu ile ilgili çeşitli dergi, gazete ve kitaplardan örnekler aktaran Önder, Türkçenin sadeleşmesi için yabancı kelimelerden arındırılması gerektiğini vurgulamıştır (Önder 1954: 164-166).

5.54. *Kanunlarımızın Dili*²⁹⁵

Fatih Sultan Mehmet ve Kanuni Sultan Süleyman zamanında hazırlanan kanunların dilinde Arapça kelimelerin fazla olduğunu ifade eden Önder, Cumhuriyet ile birlikte hukuk dilimizin Türkçeleştiğini söylemiştir. Usul Kanunundan ve Ticaret Kanunundan terimler ile deyimler vererek bunu örneklemiştir (Önder 1957: 216-218).

5.55. *Mahkemelerimizin Dili*²⁹⁶

Önder bu yazısında, mahkemelerimizde kullanılan sözlü ve yazılı dilin Arapça ve Farsça sözcüklerden kurtularak Türkçeleşmesi gerekliliği üzerinde durmuştur. Yasalarımızda kullanılan terim ve deyimlerden yirmi dört tanesi için de öneri sunmuştur (Önder 1957: 324-329).

5.56. *Günümüzün Türkçesi*²⁹⁷

Yazar, dilimize giren Arapça ve Farsça sözcüklerin fazlalığına dikkat çekmiştir. Çevresinden, çeşitli dergi ve gazetelerden örnekler aktararak kullanılan yabancı kelimelerin Türkçenin önüne geçmemesi için Türkçenin özleştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır (Önder 1957: 540-542).

5.57. *Sadri Maksudi Arsal*²⁹⁸

Ali Rıza Önder, Ankara Hukuk Fakültesinden hocası Sadri Maksudi Arsal'ın 20 Şubat 1957 tarihinde İstanbul'da vefat ettiğini üzüntüyü ile haber vermektedir. Çalışmanın devamında Arsal'ın biyografisine ve eserlerine değinmiştir (Önder 1957: 52-56).

5.58. *Dilimize Sızan Batılı Sözler*²⁹⁹

²⁹³ Ali Rıza Önder, "Ziya Gökalp", *İstiklâl*, (23 Ekim 1954), s. 2.

²⁹⁴ Ali Rıza Önder, "Türkçede (Aydın) Yoktur", *Türk Dili*, S. 39, C. 4, (Aralık 1954), s. 164-166.

²⁹⁵ Ali Rıza Önder, "Kanunlarımızın Dili", *Türk Dili*, S. 64, C. 6, (Ocak 1957), s. 216-218.

²⁹⁶ Ali Rıza Önder, "Mahkemelerimizin Dili", *Türk Dili*, S. 66, C. 6, (Mart 1957), s. 324-329.

²⁹⁷ Ali Rıza Önder, "Günümüzün Türkçesi", *Türk Dili*, S. 70, C. 7, (Temmuz 1957), s. 540-542.

²⁹⁸ Ali Rıza Önder, "Sadri Maksudi Arsal", *Türk Düşüncesi*, S. 7, C. 7, (Haziran 1957), s. 52-56.

²⁹⁹ Ali Rıza Önder, "Dilimize Sızan Batılı Sözler", *Türk Dili*, S. 74, C. 7, (Kasım 1957), s. 79-81.

Önder, Türkçede birçok alanda kullanılan batıdan alınan sözcükler üzerinde durmuştur. Araç-gereç, makine isimlerinde bu kullanımın fazlalığına dikkat çeken yazar halkın kullandığı karşılıklara da yer vermiştir. Ayrıca baraj yerine kargın ya da gölce; turist yerine gezmen, turizm yerine ise gezin sözcüğünün kullanılmasının uygun olduğunu ifade etmiştir (Önder 1957: 79-81).

5.59. *Erzincanlı Ahmet Tevhit*³⁰⁰

Ahmet Tevhit Ulusoy 1868 yılında Erzurum’da doğmuştur. Yazıda Ulusoy’un aile, eğitim ve çalışma hayatına değinilmiştir (Önder 1958: 1-2).

5.60. *Erzincanlı Ahmet Tevhit*³⁰¹

Bir önceki yazının devamıdır. Önder, bu çalışmasında Ahmet Tevhit Ulusoy’un sikke ve para bilimi ilmi ile uğraştığını belirtmiştir. İstanbul Müzesi Meskûkat katalogunun dördüncü kısmını hazırladığını ifade ettikten sonra önemine dikkat çekmiştir (Önder 1958: 1-2).

5.61. *Erzincanlı Ahmet Tevhit*³⁰²

Konu ile ilgili bu son çalışmada Önder, Tarih-i Osmani Encümeni Mecmuasında Ahmet Tevhit imzasını taşıyan yazıların listesini künyesi ile birlikte aktarmıştır (Önder 1958: 1).

5.62. *Altın Tepe*³⁰³

Yazar çalışmanın giriş kısmında 1930 depremi sonrası Erzincan’ın yıkık çehresinden bahseder. Ardından burada Altın Tepe adıyla anılan höyükten söz eder (Önder 1958: 1-2).

5.63. *Altın Tepe*³⁰⁴

Önder, 11 Haziran 1958 tarihinde ziyaret ettiği Altın Tepe höyüğünden söz etmiştir. Tepenin konumunu, fiziki özelliklerini ve çevre şartlarını değerlendirmiştir. Son kısımda ise önemine dikkat çekmiştir (Önder 1958: 1).

5.64. *Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunumuzun Dili Üzerinde Bir İnceleme*³⁰⁵

Önder’in bu çalışmasının konusu da Türkçeleştirmedir. Ceza Yasası ile Usul Yasasında kullanılan eski terim ve deyimler ile yeni terim ve deyimler listelenmiştir. Yazar bu liste de yer almayan sözcükler için de öneride bulunmuştur (Önder 1961: 928-931).

³⁰⁰ Ali Rıza Önder, “Erzincanlı Ahmet Tevhit”, **Öz Erzincan**, (21 Mayıs 1958), s. 1-2.

³⁰¹ Ali Rıza Önder, “Erzincanlı Ahmet Tevhit”, **Öz Erzincan**, (22 Mayıs 1958), s. 1-2.

³⁰² Ali Rıza Önder, “Erzincanlı Ahmet Tevhit”, **Öz Erzincan**, (23 Mayıs 1958), s. 1.

³⁰³ Ali Rıza Önder, “Altın Tepe”, **Öz Erzincan**, (18 Temmuz 1958), s. 1-2.

³⁰⁴ Ali Rıza Önder, “Altın Tepe”, **Öz Erzincan**, (19 Temmuz 1958), s. 1.

³⁰⁵ Ali Rıza Önder, “Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunumuzun Dili Üzerine”, **Türk Dili**, S. 120, C. 10, (Eylül 1961), s. 928-931.

5.65. *Din Dili*³⁰⁶

Yazar, din dilinin de Türkçeleşmesi gerektiği bunun ile ilgili çalışmaların yapıldığı ancak benimsenmediğini ifade etmiştir. Din dilinin özleşmesiyle bu konudaki kavramların anlaşılır olacağını dile getirmiştir (Önder 1962: 692-693).

5.66. *Hukuk Dilimiz*³⁰⁷

Önder çalışmasında, eski çağlardan Cumhuriyete kadar yasa dilimizde kullanılan terim ve deyimlerden örnekleri on beş madde halinde aktarmıştır (Önder 1965: 413-419).

5.67. *Bir Tasarı Üzerine*³⁰⁸

Yazıda, Genel Muhasebe Kanunu dilinin özleşmesi için hazırlanan taslakta yer alan kırk bir sözcüğe ve karşılıklarına yer verilmiştir. Önder bu sözcüklerden on tanesini üzerinde değerlendirmede bulunmuştur (Önder 1965: 193-195).

5.68. *Yasalarımızda Dil Birliği*³⁰⁹

Çalışmada hukuk terimlerinin Türkçeleştirilmesi yolundaki adımların atılmış olmasına rağmen yürürlükte olan yasalarda kullanılan dilde birlik olmadığı belirtilmiştir. Önder, metinlerde hem eski hem de öz Türkçe kelimelerin yer almasını eleştirmiştir. Danıştay Yasasından örnekler aktararak diğer yasalarda da bu birliğin olmadığını bunun önüne geçilmesi gerektiğini ifade etmiştir (Önder 1966: 483-485).

5.69. *Dilde Değişme, Devrim-Evrime İlişkileri*³¹⁰

Önder'in bu çalışması "Dil Devrimi Sorunları" yazı dizisinin ilkidir. Çalışmada devrim, değişme kavramları üzerinde durmuştur. Türkçeleşme hareketinin kökten bir değişme olmadığını belirten yazar, dil devriminde yapılması gerekenleri aktarmıştır (Önder 1966: 1104-1106).

5.70. *Bilim, Din ve Siyasa Açısından Dil Devrimi*³¹¹

"Dil Devriminin Sorunları" dizisinin ikinci yazısında bilim, din ve politik çevrelerden Türkçenin özleşme çalışmalarına yapılan saldırılara değinilmiştir (Önder 1966: 183-185).

5.71. *Dil Devriminin Türkçeye Kazandırdıkları*³¹²

³⁰⁶ Ali Rıza Önder, "Din Dili", **Türk Dili**, S. 128, C. 11, (Mayıs 1962), s. 692-693.

³⁰⁷ Ali Rıza Önder, "Hukuk Dilimiz", **Türk Dili**, S. 161, C. 14, (Şubat 1965), s. 413-419.

³⁰⁸ Ali Rıza Önder, "Bir Tasarı Üzerine", **Türk Dili**, S. 171, C. 15, (Aralık 1965), s. 193-195.

³⁰⁹ Ali Rıza Önder, "Yasalarımızda Dil Birliği", **Türk Dili**, S. 175, C. 15, (Nisan 1966), s. 483-485.

³¹⁰ Ali Rıza Önder, "Dilde Değişme, Devrim-Evrime İlişkileri", **Türk Dili**, S. 180, C. 15, (Eylül 1966), s. 1104-1106.

³¹¹ Ali Rıza Önder, "Bilim, Din ve Siyasa Açısından Dil Devrimi", **Türk Dili**, S. 183, C. 16, (Aralık 1966), s. 183-185.

Serinin üçüncü yazısında özleşme çalışmalarının Türkçeyi kısırlaştırdığını, bozduğunu öne sürenleri eleştiren yazar, dil devrimin Türkçeye anlama-anlatma kolaylığı, açıklık, kısalık getirdiğini üç bölüm halinde örneklerle kısaca incelemiştir (Önder 1967: 342-344).

5.72. *Yanlış Uygulamalar, Yersiz Benzetişler*³¹³

Yazıda, dil devrimi çalışmalarında da yanlışların ve belirsizliklerin olduğunu örneklerle ele alan Önder, yapılan yanlışların bilgisizlikten ve Osmanlıcadan kaynaklandığını ileri sürerek bu sözcüklerden kurtulmamız gerektiğinin altını çizmiştir (Önder 1967: 706-708).

5.73. *Örnekler Üzerinde Düşünceler*³¹⁴

“Dil Devriminin Sorunları” adlı dizinin son yazısında, özleşme çalışmalarıyla Türk dilinin karmaşık bir hal aldığı öne sürenleri eleştiren yazar, örneklerle durumu açıklamıştır. Özleşme akımına karşı olanların da çalışmalarında bu sözcüklere yer verdiğini belirten Önder, ayrıca dilimiz üzerindeki Batı etkisi ve dış Türkler ile olan dil birliği konuları hakkında da görüşlerini aktarmıştır (Önder 1967: 857-861).

5.74. *Soyadlarımız Üzerine*³¹⁵

Önder çalışmasında ilk olarak Soyadı Kanunundan önce kullanılan aile adları ile ilgili bilgi vermiştir. Ardından Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu'nun soyadı ile ilgili yazmış olduğu yazıların isimlerini belirterek konu ile ilgili düşüncelerine ve eleştirdiği noktalara değinmiştir. Konu ile ilgili olarak Ziya Gökalp, Remzi Oğuz Arık, Hüseyin Namık Orkun'un da görüşlerini aktaran yazar, son kısımda ise soyadları konusunda yeteri kadar titizlik gösterilmediğini ifade ederek yapılması gerekenleri maddeler halinde sunmuştur (Önder 1968: 307-317).

5.75. *Tüze Dilinde Yeni Bir Atılım*³¹⁶

Yazıda, Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nun Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanununun Türkçeye çevrilmesini millî gelişmemize katkı sağlayacağını belirten Önder, iki maddeyi de örnek olarak sunmuştur (Önder 1970: 165-167).

5.76. *Tüze Dilinin Öncüsü Recai Seçkin*³¹⁷

³¹² Ali Rıza Önder, “Dil Devriminin Türkçeye Kazandırdıkları”, **Türk Dili**, S. 185, C. 16, (Şubat 1967), s. 342-344.

³¹³ Ali Rıza Önder, “Yanlış Uygulamalar, Yersiz Benzetişler”, **Türk Dili**, S. 189, C. 16, (Haziran 1967), s. 706-708.

³¹⁴ Ali Rıza Önder, “Örnekler Üzerinde Düşünceler”, **Türk Dili**, S. 191, C. 16, (Ağustos 1967), s. 857-861.

³¹⁵ Ali Rıza Önder, “Soyadlarımız Üzerine”, **Türk Dili**, S. 201, C. 18, (Haziran 1968), s. 307-317.

³¹⁶ Ali Rıza Önder, “Tüze Dilinde Yeni Bir Atılım”, **Türk Dili**, S. 224, C. 22, (Mayıs 1970), s. 165-167.

³¹⁷ Ali Rıza Önder, “Tüze Dilinin Öncüsü Recai Seçkin”, **Türk Dili**, S. 255, C. 27, (Aralık 1977), s. 290-293.

Hukuk ve dil alanındaki çalışmalarıyla tanınan Recai Seçkin'in vefatı üzerine kaleme alınan yazıda, Seçkin'in aile, eğitim ve çalışma hayatı hakkında bilgi verilmiştir (Önder 1972: 290-293).

5.77. *Ak Denizin Ak Kenti Bodrum*³¹⁸

Ali Rıza Önder bu yazısında Bodrum'dan izlenimlerini aktarmıştır. Burada bulunan çoğu yapının dış duvarları beyaz olduğu için çalışmasına bu adı vermiştir. Bodrum'un günümüzdeki isminin XV. yüzyıla dayandığını söyleyen Önder, tarihte burada yaşayan bilginlere ve sanatçılara da değinmiştir. Ayrıca doğal güzelliklerinden ve çevresindeki kalıntılardan da kısaca söz etmiştir (Önder 1973: 117-118).

5.78. *Yargı Dili*³¹⁹

Çalışmada tarihi gelişim sırası ile yargı kuruluşlarının adları, yargı görevlilerinin adları, başlıca yargı terim ve deyimleri, yargı kararlarından örneklere yer verilmiştir. Sonuç kısmında ise Önder, özleşmenin yargı dilinde de olması gerektiği ifade etmiştir (Önder 1977: 177-185).

5.79. *Kayyum-Kayyım*³²⁰

Yazıda Tüze terimi olan Kayyım'ın pek çok yerde Kayyum olarak yanlış kullanıldığını belirten Önder, anlamı bilinmeyen bu kavramlar yerine H.V. Velidedeoğlu'nun önerdiği "görmen" terimini veya kendisinin önerdiği "kayıрман" teriminin kullanılmasını uygun bulduğunu ifade etmiştir (Önder 1981: 875-876).

5.80. *Mahkeme-Yargılık*³²¹

Önder bu yazısında mahkeme terimi yerine yargılık teriminin uygun olduğunu ifade ederek konu hakkında değerlendirme yapmıştır (Önder 1982: 184-186).

5.81. *Hüseyin Kâzım Kadri ve Türkçe Sözlüğü*³²²

Hüseyin Kâzım Kadri 1870 yılında İstanbul'da doğmuştur. Çalışmada ilk olarak H.Kadri'nin aile, eğitim ve çalışma hayatından bahsedilmiştir. Ardından İbrahim Alâaddin Gövsa, Hüseyin Cahit Yalçın ve İsmail Kara'nın H.Kâzım Kadri hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir. Yayımlanmış eserlerine ve Ziya Gökalp ile ilişkisine de değinen yazar, "Türk Lûgati" adlı eserinden örnekler aktarmıştır (Önder 1992: 54-60).

5.82. *Kayseri Ağzı. II. Sözcükler*³²³

³¹⁸ Ali Rıza Önder, "Ak Denizin Ak Kenti Bodrum", *Türk Dili*, S. 260, C. 28, (Mayıs 1973), s. 117-118.

³¹⁹ Ali Rıza Önder, "Yargı Dili", *Türk Dili*, S. 312, C. 36, (Eylül 1977), s. 177-185.

³²⁰ Ali Rıza Önder, "Kayyum-Kayyım", *Türk Dili*, S. 354, C. 42, (Haziran 1981), s. 875-876.

³²¹ Ali Rıza Önder, "Mahkeme-Yargılık", *Türk Dili*, S. 369, C. 44-45, (Eylül 1982), s. 184-186.

³²² Ali Rıza Önder, "Hüseyin Kâzım Kadri ve Türkçe Sözlüğü", *Türk Dili*, S. 482, C. 63, (Şubat 1992), s. 54-60.

Yazıda, Kâzım Yedekçioğlu'nun "Kayseri Ağzı Deyimler" kitabının devamı niteliğindeki "Kayseri Ağzı Sözcükler" adlı eserinin çıktığı haber verilmektedir (Önder 1993: 306-308).

5.83. *Kayseri'de Çıkan Dergiler*³²⁴

Önder çalışmasında, Kayseri'de çıkan Erciyes, Kızıl Hilâl, Kayseri Lise Mecmuası, Erciyes (Halkevleri tarafından çıkarılan), Davran, Kayseri Ticaret Mecmuası, Âbide, Zamantı, Eğitim Yolu, Yeni Erciyes ve Filiz dergileri hakkında bilgi vermiştir. Yazar, kronolojik sıra gözeterek ele aldığı dergilerin konusu, yazarları, ücreti ile ilgili kısa açıklamalara yer vermiştir (Önder 1958: 4-5).

5.84. *Yeni Bir Ansiklopedi*³²⁵

Önder bu yazısında, "Türk ve Dünya Meşhurları Ansiklopedisi" hakkında değerlendirme yapmıştır. Türkiye'de yapılmış olan diğer ansiklopedi çalışmalarının isimlerini de sıralayan yazar, Hilmi Ziya Ülken, İsmail Hakkı Baltacıoğlu ve Sadri Maksudi Arsal gibi pek çok değerli isme yer verilmemesini eksiklik olarak görür ve bunun nedenleri üzerinde kısa açıklama yapmıştır (Önder 1958: 6-7).

5.85. *Yunus Bekir'in Düşünceleri*³²⁶

Önder, çalışmasında amcası Yunus Bekir'in yayımlanmamış eseri olan "Asrın Feryadı" adlı kitaptan hürriyet ile ilgili görüşlerini açıkladığı bir bölümü aktarmıştır. Ayrıca yazının sonuna sözlük eklenerek bilinmeyen kelimeler alfabetik sıra ile verilmiştir (Önder 1959: 4, 15).

5.86. *Yunus Bekir'in Düşünceleri II*³²⁷

Yazıda Yunus Bekir'in "Turan'dan Bir Ziya" adlı basılmamış eserinden bir bölüm aktarılmıştır. Sunulan bölümün konusu din, hurafe ve Müslümanlıktır (Önder 1959: 12, 16).

5.87. *Yunus Bekir'in Düşünceleri III*³²⁸

Çalışma, Yunus Bekir'in Düşünceleri II adlı yazının devamı niteliğindedir. Kayserili Ziya Efendi ile Konyalı bir ihtiyarın aynı konulardaki konuşmasına yer verilmiştir (Önder 1964: 10).

³²³ Ali Rıza Önder, "Kayseri Ağzı. II. Sözcükler" **Türk Dili**, S. 496, S. C. 64, (Nisan 1993), s. 306-308.

³²⁴ Ali Rıza Önder, "Kayseri'de Çıkan Dergiler", **Filiz**, S. 4, Y. 1, (Eylül 1958), s. 4-5.

³²⁵ Ali Rıza Önder, "Yeni Bir Ansiklopedi", **Filiz**, S. 6, Y. 1, (Kasım 1958), s. 6-7.

³²⁶ Ali Rıza Önder, "Yunus Bekir'in Düşünceleri", **Filiz**, S. 8, Y. 1, (Ocak 1959), s. 4, 15. (Aynı yazı Filiz dergisi, Ekim 1964, S. 5, Y. 6, s. 9'da da yayımlanmıştır).

³²⁷ Ali Rıza Önder, "Yunus Bekir'in Düşünceleri 2", **Filiz**, S. 9, Y. 1, (Şubat 1959), s. 12,16. (Aynı yazı Filiz dergisi, Kasım 1964, S. 10 da da yayımlanmıştır).

³²⁸ Ali Rıza Önder, "Yunus Bekir'in Düşünceleri 3", **Filiz**, S. 10, Y. 6, (Aralık 1964), s. 10.

5.88. *Yunus Bekir'in Düşünceleri IV*³²⁹

Yunus Bekir'in "Turan'dan Bir Ziya Efendi" adlı eserinden bir bölüm aktarılmıştır (Önder 1965: 10).

5.89. *Coğrafya Terimleri Sözlüğü*³³⁰

Önder bu yazısında, Prof. Dr. Reşat İzbirak'ın "Coğrafya Terimleri Sözlüğü" adlı eserini tanıtmıştır. Ön Söz ve Giriş kısımlarından da bölümler aktaran yazar, eseri hem coğrafya hem de dil yönünden başarılı bulduğunu ilave etmiştir. Ayrıca kitaptan elli bir sözcüğü de örnek olarak aktarmıştır (Önder 1965: 7, 12).

5.90. *Sözcükler Arasında*³³¹

Yazarın sözcüklerle ilgili yazı dizisinin ilkidir. "Kırgın" sözcüğü üzerinde duran Önder, katliâmın yerine kullanılabileceğini ifade ederek örnek sunmuştur (Önder 1965: 2).

5.91. *Kayseri Meydan Savaşı*³³²

Müslüman Türklerin Malazgirt Savaşı'ndan önce Kayseri'ye geldiklerini belirten Önder, 1072 yılında Bizanslılarla yapılan Kayseri Meydan Savaşından söz etmiştir. Gününün tespit edilip Türklük günü olarak kutlanmasını önermektedir (Önder 1965: 7, 11).

5.92. *Sözcükler Arasında*³³³

Dizinin ikinci yazısında, "sınav" ve "betik" kelimeleri üzerinde duran Önder, sonu "-ev, -av" ile biten isimlerin asıllarının "-ek, -ak" olduğunu ve "betik" in yazma anlamında kullanıldığını örneklerle açıklamıştır (Önder 1965: 2).

5.93. *Sözcükler Arasında*³³⁴

Önder bu yazısında da şiir yerine kullanılan "ırlam" ile sat- kökünden gelen "satı" sözcükleri üzerinde durmuştur (Önder 1965: 2).

5.94. *Sözcükler Arasında*³³⁵

Dizinin son yazısında Önder, şart anlamında kullanılan "koşul" ile paralel, arası anlamındaki "koşut" sözcükleri hakkında kısa değerlendirme yapmıştır (Önder 1965: 2).

5.95. *Yunus Bekir*³³⁶

Çalışmada Yunus Bekir'in aile, çalışma, yayın, sürgün ve siyasi hayatı ile ilgili bilgiler aktarılmıştır. Yayımlanmayan eserlerine de yer veren yazar, son kısımda amcası

³²⁹ Ali Rıza Önder, "Yunus Bekir'in Düşünceleri 4", **Filiz**, S. 9, C. 2, (Ocak 1965), s. 10.

³³⁰ Ali Rıza Önder, "Coğrafya Terimleri Sözlüğü", **Filiz**, S. 9, C. 2, (Haziran 1965), s. 7, 12.

³³¹ Ali Rıza Önder, "Sözcükler Arasında", **Filiz**, S. 10, C. 2, (Temmuz 1965), s. 2.

³³² Ali Rıza Önder, "Kayseri Meydan Savaşı", **Filiz**, S. 11, C. 2, (Ağustos 1965), s. 7, 11.

³³³ Ali Rıza Önder, "Sözcükler Arasında", **Filiz**, S. 13, C. 2, (Ekim 1965), s. 2.

³³⁴ Ali Rıza Önder, "Sözcükler Arasında", **Filiz**, S. 14, C. 2, (Kasım 1965), s. 2.

³³⁵ Ali Rıza Önder, "Sözcükler Arasında", **Filiz**, S. 15, C. 2, (Aralık 1965), s. 2.

³³⁶ Ali Rıza Önder, "Yunus Bekir", **Filiz**, S. 16, C. 2, (Ocak 1966), s. 7, 11.

Yunus Bekir'in mezar taşına yazılması için kaleme aldığı dizelere yer vermiştir (Önder 1966: 7, 11).

5.96. *Öğretmen Galip Öcal*³³⁷

Galip Öcal, kırk altı yıl köy öğretmenliği yapmıştır. Önder bu yazısında ilkokul öğretmenlerinden olan Öcal'in meslek hayatından ve eğitim ile ilgili görüşlerinden söz etmiştir (Önder 1966: 3).

5.97. *Serpinti*³³⁸

Yazıda, Kayserili Refik İmren'in kırk dokuz şiirinden oluşan "Serpinti" başlıklı şiir kitabından bahsedilmiştir. Kitabın arka kapak yazısını da aktaran yazar, Gel, Akış, Vakitsiz Şiir, Dünya Bu ve Atatürk başlıklı beş şiirini aktarmıştır (Önder 1966: 9, 12).

5.98. *Abdülkadir Sarıkelle*³³⁹

Yazar, vefatının yirminci yılında ildeşi Abdülkadir Sarıkelle'nin aile, eğitim ve çalışma hayatından söz etmiştir (Önder 1966: 5, 11).

5.99. *Ahmet Hilmi Kalaç*³⁴⁰

Ahmet Hilmi Kalaç, 27 Şubat 1888'de Kayseri'de doğmuştur. Önder, bu yazısında 1910 yılında Kayseri'de çıkan ilk gazete olan Erciyes'in başyazarı Ahmet Hilmi Kalaç'ın biyografisine yer vermiştir (Önder 1966: 3, 9, 11).

5.100. *Yunus Bekir'in Hamdullah Suphi'ye Mektubu*³⁴¹

Önder çalışmasında, Yunus Bekir'in Millî Eğitim Bakanlığı görevine getirilen Hamdullah Suphi Tanrıöver'e yazdığı tebrik mektubunu aktarmıştır. Mektupta Tanrıöver'den övgüyle söz eden Yunus Bekir, ayrıca Tanrıöver'e hükümet yönetim sistemi ile ilgili sorularda yöneltmektedir (Önder 1966: 3, 10).

5.101. *Ölümünün 16. Yılında Remzi Oğuz Arık (1899-1954)*³⁴²

Önder bu yazısında, Remzi Oğuz Arık'ın aile, eğitim ve çalışma hayatıyla ilgili bilgiler aktarmıştır. Türk Tarih Kurumu üyesi de olan Arık'ın Türk bilim hayatına kazandırdıklarına değindikten sonra siyasete girişi ile ilgili de kısa bir açıklama sunmuştur. Son kısımda ise bir uçak kazasında hayatını kaybeden Arık'ın mezar taşında yazılmasını arzu ettiği yazıyı da aktarmıştır (Önder 1970: 4, 21).

³³⁷ Ali Rıza Önder, "Öğretmen Galip Öcal", **Filiz**, S. 18, C. 2, (Mart 1966), s. 3.

³³⁸ Ali Rıza Önder, "Serpinti", **Filiz**, S. 19, C. 2, (Nisan 1966), s. 9, 12.

³³⁹ Ali Rıza Önder, "Abdülkadir Sarıkelle", **Filiz**, S. 20, C. 2, (Mayıs 1966), s. 5, 11.

³⁴⁰ Ali Rıza Önder, "Ahmet Hilmi Kalaç", **Filiz**, S. 22, C. 2, (Temmuz 1966), s. 3, 9, 11.

³⁴¹ Ali Rıza Önder, "Yunus Bekir'in Hamdullah Suphi'ye Mektubu", **Filiz**, S. 23, C. 2, (Ağustos 1966), s. 3, 10.

³⁴² Ali Rıza Önder, "Ölümünün 16. Yılında Remzi Oğuz Arık (1899-1954)", **Filiz**, S. 1, C. 4, (Haziran 1970), s. 4, 21.

5.102. *Ölümünün 16. Yılında Remzi Oğuz Arık (1899-1954) II*³⁴³

Remzi Oğuz Arık ile ilgili olan serinin bu ikinci yazısında yazarın arkeoloji alanında yazdığı ve basılmış olan on iki kitabı listelenmiştir. Ardından edebiyat, genel kültür ve düşünce alanında yazmış olduğu eserlerin ismi verilmiştir. Yazının devamında ise Arık'ın Millet dergisinde yayımlanan yazılarından bölümler sunularak Arık'ın ulusçuluk anlayışı ile ilgili görüşleri aktarılmıştır (Önder 1970: 4).

5.103. *Ölümünün 16. Yılında Remzi Oğuz Arık (1899-1954) III*³⁴⁴

Aynı başlığı taşıyan bu üçüncü yazı dizisinde yazar, Arık'ın Türk Dili dergisinin 20. sayısında yer alan "İstanbul ve Fetih" konulu çalışmasından kesitler aktararak felsefe ve din konuları üzerinde kısa değerlendirmede bulunmuştur (Önder 1970: 4, 22-23).

5.104. *Ölümünün 16. Yılında Remzi Oğuz Arık (1899-1954) IV*³⁴⁵

Çalışmada bir önceki sayıda yer alan fetih İslâm medeniyeti konuları üzerinde kısaca durulduktan sonra Arık'ın Gurbet dergisinin ilk sayısında çıkan yazısından bölümler aktarılmıştır. Devamında ise Arık'ın vefatından sonra Hilmi Ziya Ülken'in kaleme almış olduğu yazıdan bölümler verilerek Arık'ın mizacı yansıtılmaya çalışılmıştır (Önder 1970: 4, 22-23).

5.105. *Ali Sâni Yalçın ve Sâkinamesi*³⁴⁶

Çalışmada, Kayserili Ali Sâni Yalçın üzerinde durulmuştur. Hamdi Üçok'a ithaf edilen bu Sâkiname Önder tarafından yayımlanmıştır. Yazıda, Yalçın'ın kısa biyografisine ve Önder ile anısına değinildikten sonra metne yer verilmiştir. Yalnız metnin tamamı bu sayıda yer almamış derginin altıncı sayısında devam ettirilmiştir (Önder 1970: 9, 15).

5.106. *Yunus Bekir'in Bir Bakan'a Mektubu*³⁴⁷

Önder bu çalışmasında, Yunus Bekir'in 1921-1922 yılları arasında görev yapmış olan Eğitim Bakanı Mehmet Vehbi Budak'a yazmış olduğu mektubu aktarmıştır (Önder 1970: 6-7).

5.107. *Ali Sâni Yalçın ve Sâkinamesi*³⁴⁸

³⁴³ Ali Rıza Önder, "Ölümünün 16. Yılında Remzi Oğuz Arık (1899-1954) II", **Filiz**, S. 2, C. 4, (Temmuz 1970), s. 4, 22, 23.

³⁴⁴ Ali Rıza Önder, "Ölümünün 16 Yılında Remzi Oğuz Arık (1899-1954) III", **Filiz**, S. 3, C. 4, (Ağustos 1970), s. 4, 22, 23.

³⁴⁵ Ali Rıza Önder, "Ölümünün 16.Yılında Remzi Oğuz Arık (1899-1954) IV", **Filiz**, S. 4, C. 4, (Eylül 1970), s. 4, 22-23.

³⁴⁶ Ali Rıza Önder, "Ali Sâni Yalçın ve Sâkinamesi", **Filiz**, S. 5, C. 4, (Ekim 1970), s. 9, 15.

³⁴⁷ Ali Rıza Önder, "Yunus Bekir'in Bir Bakan'a Mektubu", **Filiz**, S. 7, C. 4, (Aralık 1970), s. 6-7.

³⁴⁸ Ali Rıza Önder, "Ali Sâni Yalçın ve Sâkinamesi", **Filiz**, S. 6, C. 4, (Kasım 1970), s. 16-17.

Çalışma, derginin beşinci sayısında yayımlanan yazının devamıdır. Sâkinamenin kalan kısmını veren Önder, ardından da metinde geçen 96 Arapça ve Farsça sözcük için sözlük kısmı oluşturmuş okuyucuya sunmuştur (Önder 1970: 16-17).

5.108. *Yunus Bekir'in Bir Bakan'a Mektubu II*³⁴⁹

Filiz dergisinin yedinci sayısında yayımlanan yazının devamıdır. Dönemin Milli Eğitim Bakanına yazılmış olan mektubun bu bölümünde devletin eğitim ile ilgili politikasına eleştiri ve toplumun eğitim anlayışı vardır (Önder 1971: 27-28).

5.109. *Yunus Bekir'in Bir Bakan'a Mektubu III*³⁵⁰

Önder'in aynı başlıklı bu son yazısında Yunus Bekir'in mektubunun kısa değerlendirmesi yapılmıştır (Önder 1971: 18-19).

5.110. *Arsal'ın Öğütleri*³⁵¹

Çalışmada, Sadri Maksudi Arsal'ın Ankara Hukuk Fakültesi yıllığında yayımlanmış olan ve hukuk öğrencilerine nasihatleri içeren yazı üzerinde durulmuştur. Hukuk mezunu bir Türk öğrencide bilim, ahlak, inanç, hukuk ve Türkçülük özelliklerinin olması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca Önder, Arsal'ın Türkçülük ile ilgili görüşlerini de aktarmıştır (Önder 1971: 4-5, 24).

5.111. *Yaylada Akşam*³⁵²

Önder'in 8 Ağustos 1936 yılında memleketi Turan Köyünde yazdığını belirttiği dört dörtdükten oluşan pastoral şiirine yer verilmiştir (Önder 1971: 4).

5.112. *Kültür Ocaklarımızdan Kayseri Lisesi*³⁵³

Yazıda, İç Anadolu Bölgesinin önemli okullarından biri olan Kayseri Lisesinin 1893 yılındaki kuruluşundan başlayarak 1971 yılına kadar ki tarihçesi aktarılmıştır (Önder 1971: 6-7).

5.113. *Osmaniye'nin Kurtuluşu*³⁵⁴

Önder, Osmaniye'nin Fransız işgalinden kurtuluşunu savaşın canlı tanıklarından Ahmet Hamdi Efendi'nin not defterinden aktarmıştır. Yazının son kısmında ise farklı dönemlerde Osmaniye'yi ziyaret etmiş olan ve aynı not defterinde yazıları bulunan

³⁴⁹ Ali Rıza Önder, "Yunus Bekir'in Bir Bakan'a Mektubu II", **Filiz**, S. 8-9, C. 4, (Ocak-Şubat 1971), s. 27-28.

³⁵⁰ Ali Rıza Önder, "Yunus Bekir'in Bir Bakan'a Mektubu III", **Filiz**, S. 10, C. 4, (Mart 1971), s. 18-19.

³⁵¹ Ali Rıza Önder, "Arsal'ın Öğütleri", **Filiz**, S. 12, C. 4, (Mayıs 1971), s.4-5, 24.

³⁵² Ali Rıza Önder, "Yaylada Akşam", **Filiz**, S. 14, C. 4, (Aralık 1971), s. 4.

³⁵³ Ali Rıza Önder, "Kültür Ocaklarımızdan Kayseri Lisesi", **Filiz**, S. 19, C. 4, (Aralık 1971), s. 6-7.

³⁵⁴ Ali Rıza Önder, "Osmaniye'nin Kurtuluşu", **Yeni Adana**, S. 11083, C. 1, (8 Ocak 1962), s. 3.

Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü ve Fevzi Çakmak'ın notlarını da sunmuştur (Önder 1962: 3).

5.114. *Ziya Paşa ve Adana*³⁵⁵

Çalışma, 1825 yılında İstanbul'da doğan ve Adana valisi görevi sırasında vefat eden kültür tarihimizin önemli isimlerinden Ziya Paşa üzerinedir. Yazıda Ziya Paşa kabrinin ve çevresindeki Ulu Caminin tarihi ve kültürel önemine dikkat çekmek istenmiştir (Önder 1962: 2).

5.115. *Adana Dolaylarında Bir Eti Kalesi: Kara Tepe*³⁵⁶

Yazıda Etiler döneminden kalma Kara Tepe olarak adlandırılan bir kale tanıtılmıştır. Önder kalenin tarihi, fiziki özellikleri ve çevresi ile ilgili bilgiler aktarmıştır (Önder 1962: 2).

5.116. *Osmaniye ve Atatürk*³⁵⁷

Yazının ilk kısmında Osmaniye'nin tarihçesi ve isminin nereden geldiği ile ilgili görüşler aktarılmıştır. Çalışmanın devamında ise Atatürk'ün Osmaniye'de bir tren istasyonunda halk ile arasında geçen şehrin ismi ile ilgili kısa hikâye sunulmuştur (Önder 1962: 2).

5.117. *Sözcükler Arasında: Sözcük*³⁵⁸

Önder'in Osmaniye Postası gazetesinde kırk üç yazıdan oluşan yazı dizinin ilkidir. Bu bölümde yazar, yazı dilimize yeni giren sözcükler ile öz Türkçe sözcüklerin kök ve anlamları üzerinde durmuştur. Önder, "kelime" yerine alternatif olarak kullanılan "sözcük" üzerinde kısa açıklamada bulunmuştur (Önder 1962: 1).

5.118. *Sözcükler Arasında: Kaplam*³⁵⁹

Yazar bu çalışmasında, bir kavramın içinde bulunan şeyleri anlatan "kaplam" sözcüğünü "işlem" üzerinden ele almıştır (Önder 1962: 1).

5.119. *Sözcükler Arasında: Çoğunluk*³⁶⁰

Önder yazısında Türkçemizde isim olarak kullanılan "çoğunluk" sözcüğünün yanlış kullanımından örnek vererek doğrusunu açıklamıştır (Önder 1962: 1).

5.120. *Sözcükler Arasında: Süre*³⁶¹

³⁵⁵ Ali Rıza Önder, "Ziya Paşa ve Adana", **Yeni Adana**, S. 11103, C. 1, (31 Ocak 1962), s. 2.

³⁵⁶ Ali Rıza Önder, "Adana Dolaylarında Bir Eti Kalesi: Kara Tepe", **Yeni Adana**, S. 11141, C. 1, (19 Mart 1962), s. 2.

³⁵⁷ Ali Rıza Önder, "Osmaniye ve Atatürk", **Yeni Adana**, S. 11177, C. 1, (30 Nisan 1962), s. 2.

³⁵⁸ Ali Rıza Önder, "Sözcükler Arasında: Sözcük", **Osmaniye Postası**, S. 802, Y. 9, (23 Ekim 1962), s. 1.

³⁵⁹ Ali Rıza Önder, "Sözcükler Arasında: Kaplam", **Osmaniye Postası**, S. 803, Y. 9, (28 Ekim 1962), s. 1.

³⁶⁰ Ali Rıza Önder, "Sözcükler Arasında: Çoğunluk", **Osmaniye Postası**, S. 804, Y. 9, (30 Ekim 1962), s. 1.

³⁶¹ Ali Rıza Önder, "Sözcükler Arasında: Süre", **Osmaniye Postası**, S. 805, Y. 9, (2 Kasım 1962), s. 1.

Sür- kökünden gelen süre sözcüğü üzerinde duran Önder, yazısında sürenin yakın anlamlarına da yer vermiştir (Önder 1962: 1).

5.121. *Sözcükler Arasında: Düzey*³⁶²

Seviye anlamına gelen düzeyin, düzen ile karıştığını belirten yazar; ayrıca bu sözcüğün sonundaki “y” sesinden rahatsız olanlara da Türkçemizde sonu “y” ile biten birkaç örnek sözcük vererek eskiden beri dilimizde var olduğunu açıklamıştır (Önder 1962: 1).

5.122. *Sözcükler Arasında: Özgü*³⁶³

Çalışmada mahsus anlamına gelen “özgü” sözcüğü hakkındaki görüşlerini aktaran Önder, bu sözcüğün özge ile karıştırılmaması gerektiğini belirterek hususi anlamındaki “özel” in karşılığı olarak kullananları da eleştirmiştir. Ayrıca özgü ile aynı yapıda türetilen sözcüklere de değinmiştir (Önder 1962: 1).

5.123. *Sözcükler Arasında: Ulus*³⁶⁴

Yazıda “ulus”un millet sözcüğünün Türkçeleştirilmiş hali olduğu ifade edilerek sonradan türetilen bir sözcük olmadığı ve eskiden beri kullanıldığı belirtilmiştir (Önder 1962: 1).

5.124. *Sözcükler Arasında: Kural*³⁶⁵

Kurmak fiiline al takısı eklenerek oluşturulan “kural” sözcüğünün özentisi yoluyla dilimize girdiğini savunanları eleştiren Önder, benzer yapıdaki sözcükleri örneklemiştir (Önder 1962: 1).

5.125. *Sözcükler Arasında: Teksel-Topsal*³⁶⁶

Yazar bu çalışmada toplumsal sözcüğü yerine “topsal”ı ferdi sözcüğü yerine ise “teksel” i kullanmamızı önermektedir (Önder 1962: 1-2).

5.126. *Sözcükler Arasında: Tikel-Tümel*³⁶⁷

Önder, “tikel” ve “tümel” sözcüklerinin köküne yer verdikten sonra cüzi ve külli sözcüklerinin yerine kullanılması gerektiğini ifade etmiştir (Önder 1962: 1).

5.127. *Sözcükler Arasında: Utku*³⁶⁸

³⁶² Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında”, **Osmaniye Postası**, S. 806, Y. 9, (6 Kasım 1962), s. 1.

³⁶³ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Özgü”, **Osmaniye Postası**, S. 807, Y. 9, (9 Kasım 1962), s. 1.

³⁶⁴ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Ulus”, **Osmaniye Postası**, S. 808, Y. 9, (13 Kasım 1962), s. 1.

³⁶⁵ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Kural”, **Osmaniye Postası**, S. 809, Y. 9, (16 Kasım 1962), s. 1.

³⁶⁶ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Teksel-Topsal”, **Osmaniye Postası**, S. 810, Y. 9, (20 Kasım 1962), s. 1-2.

³⁶⁷ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Tikel-Tümel”, **Osmaniye Postası**, S. 811, Y. 9, (23 Kasım 1962), s. 1.

³⁶⁸ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Utku”, **Osmaniye Postası**, S. 812, Y. 9, (27 Kasım 1962), s. 1.

Yazar, Arapça “zafer” sözcüğü yerine “utku”nun benimsenmesi gerektiğini belirtmiştir (Önder 1962: 1).

5.128. *Sözcükler Arasında: Özerk*³⁶⁹

Çalışmada muhtar ve muhtariyet sözcükleri yerine Türkçe’de “özerk” ve “özerklik”in kullanıldığı belirtilerek anayasadan örnek aktarılmıştır (Önder 1962: 1).

5.129. *Sözcükler Arasında: Zorun*³⁷⁰

Farsça zor kökünden türetilen ve zaruret yerine kullanılan “zorun” sözcüğü hakkında bilgi veren Önder dilimize yerleşen yabancı sözcüklerin kullanımın yanlış olmadığını ifade etmiştir (Önder 1962: 1-2).

5.130. *Sözcükler Arasında: Okul*³⁷¹

Yazıda mektep yerine kullanılan ve okumak fiilinden türetilen “okul” sözcüğünün yaygınlaştığı ifade edilerek konu hakkında kısa bilgi aktarılmıştır (Önder 1962: 1-2).

5.131. *Sözcükler Arasında: Öğretmen*³⁷²

Çalışmada muallim sözcüğünü karşılamak için öğret kökünden türetilen “öğretmen” üzerinde durulmuştur. Önder, konu ile ilgili yapılan itirazların sözcüğün sonunda bulunan -men ekinden kaynaklandığını belirtmiştir (Önder 1962: 1).

5.132. *Sözcükler Arasında: Yalman*³⁷³

Önder bu yazısında, Göle’de görevi sırasında işittiği ve eğri, yan anlamlarına gelen “yalman” sözcüğünün kökü ile bu kökten türetilen sözcükler hakkında bilgi vermiştir (Önder 1962: 1).

5.133. *Sözcükler Arasında: Gerçek*³⁷⁴

Çalışmada “gerçek” sözcüğünün hem isim hem de sıfat niteliğini taşıdığı ifade edilerek örnekler aktarılmıştır (Önder 1962: 1-2).

5.134. *Sözcükler Arasında: Örneğin*³⁷⁵

Önder bu çalışmasında, örnek sözcüğüne –in eki getirilerek yapılan ve mesela yerine kullanılan “örneğin” sözcüğü üzerinde durmuştur. Konu ile ilgili yapılan itirazları

³⁶⁹ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Özerk”, **Osmaniye Postası**, S. 813, Y. 9, (30 Kasım 1962), s. 1.

³⁷⁰ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Zorun”, **Osmaniye Postası**, S. 814, Y. 9, (4 Aralık 1962), s. 1-2.

³⁷¹ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Okul”, **Osmaniye Postası**, S. 815, Y. 9, (7 Aralık 1962), s. 1-2.

³⁷² Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Öğretmen”, **Osmaniye Postası**, S. 816, Y. 9, (11 Aralık 1962), s. 1.

³⁷³ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Yalman”, **Osmaniye Postası**, S. 817, Y. 9, (14 Aralık 1962), s. 1.

³⁷⁴ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Gerçek”, **Osmaniye Postası**, S. 819, Y. 9, (21 Aralık 1962), s. 1-2.

³⁷⁵ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Örneğin”, **Osmaniye Postası**, S. 820, Y. 9, (25 Aralık 1962), s. 1-2.

da değerlendiren yazar, bu sözcüğü kullanmak istemeyenlere sözgelişi veya sözgelimini önermektedir (Önder 1962: 1-2).

5.135. *Sözcükler Arasında: Oy*³⁷⁶

Rey yerine kullanılan “oy” sözcüğünün aslında uymak mastarından geldiğini söyleyen Burhan Felek’e açıklamada bulunan Önder, “o” ile “u” seslerinin Türkçede yer değiştirebileceğini ifade ederek bu iki kelimenin anlam ve temel yönünden benzer olduğunu belirtmiştir (Önder 1963: 1-2).

5.136. *Sözcükler Arasında: Bayrak*³⁷⁷

Yazar, ilk kısımda bayrak sözcüğünün bayra- mastarından geldiğini ifade edenlerin olduğuna dikkat çekmiş ardından bayra- mastarının kaynağının da baymaktan geldiğini belirterek örneklerle açıklamıştır (Önder 1963: 1).

5.137. *Sözcükler Arasında: Bay-Bayan*³⁷⁸

Bay sözcüğünün Farsçadan dilimize gelmediğini vurgulayan Önder, İslâmiyetten önceki dönemde Altay Türklerinde Tanrı adı olarak kullanıldığını izah etmiştir (Önder 1963: 1).

5.138. *Sözcükler Arasında: Oymak*³⁷⁹

Önder bu çalışmada, Reşit Rahmeti Arat’ın İslâm Ansiklopedisinde yer alan “oymak” maddesindeki açıklamalarına kısaca değinmiştir. Yazar, söz konusu maddede Arat’ın Ziya Gökalp’in görüşlerine yer vermediğini belirterek yazısında konu ile ilgili Gökalp’in görüşlerini aktarmıştır (Önder 1963: 1).

5.139. *Sözcükler Arasında: Sav*³⁸⁰

Çalışmada “sav” sözcüğünün anlam ve türevleri ile ilgili kısa bilgi aktarıldıktan sonra Âşık Veysel’in bir deyişinden verilen dörtlük ile örneklendirilmiştir (Önder 1963: 1).

5.140. *Sözcükler Arasında: Yargı*³⁸¹

Yazıda yar kökünden türetilen ve Anadolu’da yaşayan sözcüklerden biri olan yargı üzerinde durulmuştur (Önder 1963: 1).

5.141. *Sözcükler Arasında: Umay*³⁸²

³⁷⁶ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Oy”, **Osmaniye Postası**, S. 824, Y. 9, (11 Ocak 1963), s. 1-2.

³⁷⁷ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Bayrak”, **Osmaniye Postası**, S. 825, Y. 9, (15 Ocak 1963), s. 1.

³⁷⁸ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Bay-Bayan”, **Osmaniye Postası**, S. 826, Y. 9, (18 Ocak 1963), s. 1.

³⁷⁹ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Oymak”, **Osmaniye Postası**, S. 827, Y. 9, (22 Ocak 1963), s. 1.

³⁸⁰ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Sav”, **Osmaniye Postası**, S. 828, Y. 9, (25 Ocak 1963), s. 1.

³⁸¹ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Yargı”, **Osmaniye Postası**, S. 829, Y. 9, (29 Ocak 1963), s. 1.

³⁸² Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Umay”, **Osmaniye Postası**, S. 831, Y. 9, (5 Şubat 1963), s. 1-2.

Önder bu çalışmasında, günümüzde az da olsa kullanılan “umay” sözcüğünün eski Türklerde ongun adı olduğunu belirtmiştir. Farsça’da ise hüma, hümay şekillerinin kullanıldığını ifade eden yazar, ayrıca aynı kökten çıkmış kelimelere de kısaca değinmiştir (Önder 1963: 1-2).

5.142. *Sözcükler Arasında: Oğuz*³⁸³

Oğuz’un ok sözcüğünün sonuna “z” çoğul eki getirilerek okz-oğuz şeklini aldığı belirten Önder, konu hakkında araştırmacıların da görüşlerine yer vermiştir (Önder 1963: 3).

5.143. *Sözcükler Arasında: Essik*³⁸⁴

Yazıda es kökünden türetilen ve çukur çökük anlamlarında kullanılan “esik” sözcüğünden bahsedilmiştir. Yazar, aynı kökten türeyen başka sözcüklere de yer vermiştir (Önder 1963: 1).

5.144. *Sözcükler Arasında: Eril-Dişil*³⁸⁵

Önder, Türkçede isim-fiil çeşitlerinde dişî ve erkek diye ayrı bir kullanım olmadığı ancak bir ayırım söz konusu olursa bunu karşılayacak eklerimizin olduğunu ifade etmiştir (Önder 1963: 1).

5.145. *Sözcükler Arasında: Özel-Genel*³⁸⁶

Yazar, “öz” isminin sonuna “el” getirilerek oluşturulan özel ile “gen” kökünden türetilen genel sözcüklerinin Anadolu’daki kullanımlarını örneklemiştir (Önder 1963: 1).

5.146. *Sözcükler Arasında: Yaşantı*³⁸⁷

Yazıda, yaşamak mastarından türetilen ve hayatı karşılayan söz olan yaşantının genç kuşaklar tarafından yaygın olarak kullanıldığı belirtilmiştir (Önder 1963: 1).

5.147. *Sözcükler Arasında: Gömlek*³⁸⁸

Önder, Anadolu’da “göyne” Toroslar’da ise “könçek” olarak adlandırılan gömleğin, kön-gön deri sözünden türetildiğini ve zamanla şekil değiştirdiğini ifade etmiştir (Önder 1963: 1).

5.148. *Sözcükler Arasında: Yazı*³⁸⁹

³⁸³ Ali Rıza Önder “Sözcükler Arasında: Oğuz”, **Osmaniye Postası**, S. 832, Y. 9, (8 Şubat 1963), s. 1.

³⁸⁴ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Essik”, **Osmaniye Postası**, S. 833, Y. 9, (12 Şubat 1963), s. 1.

³⁸⁴ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Eril-Dişil”, **Osmaniye Postası**, S. 833, Y. 9, (12 Şubat 1963), s. 1.

³⁸⁵ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Eril-Dişil”, **Osmaniye Postası**, S. 834, Y. 9, (15 Şubat 1963), s. 1.

³⁸⁶ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Özel-Genel”, **Osmaniye Postası**, S. 835, Y. 9, (19 Şubat 1963), s. 1.

³⁸⁷ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Yaşantı”, **Osmaniye Postası**, S. 836, Y. 9, (22 Şubat 1963), s. 1.

³⁸⁸ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Gömlek”, **Osmaniye Postası**, S. 837, Y. 9, (1 Mart 1963), s. 1.

³⁸⁹ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Yazı”, **Osmaniye Postası**, S. 838, Y. 9, (5 Mart 1963), s. 1.

Harflerin kağıda yahut bir nesneye dizilişi olarak adlandırılan “yazı” ile düz yer, ova anlamındaki sözün kaynak ve anlam yönünden benzer olduğunu vurgulayan Önder, bu kökten çıkmış olan sözcüklerden de örnekler vermiştir (Önder 1963: 1).

5.149. *Sözcükler Arasında: Yarıyıl*³⁹⁰

Önder çalışmasında, dilimize Arapça, Farsça ve Fransızcadan pek çok sözcük aldığımızdan yakınmaktadır. Bunlardan üniversite ile ilgili olanların sayıca fazla olduğu ifade ederek öneride bulunmuştur (Önder 1963: 1).

5.150. *Sözcükler Arasında: Yazın*³⁹¹

Yazar bu çalışmasında, yazmaktan türetilen ve edebiyat yerine önerilen “yazın” sözcüğü üzerinde durmuştur (Önder 1963: 1).

5.151. *Sözcükler Arasında: Tin*³⁹²

Çalışmada can, nefes anlamına gelen tin/tın sözcüğünün öz Türkçeyi savunanlar tarafından kullanıldığından bahseden Önder, bu sözün zamanla dilimize yerleşmesini öngördüğünü ifade etmiştir (Önder 1963: 1).

5.152. *Sözcükler Arasında: Ekin*³⁹³

Nurullah Ataç tarafından kültür sözünün yerine önerilen “ekin” sözcüğünün başka araştırmacılar tarafından ekite, ekinç gibi şekillerinin ortaya atıldığını belirten Önder, Türkçe söz bulmanın kolay olmadığını izah etmiştir (Önder 1963: 1-2).

5.153. *Sözcükler Arasında: Sınav*³⁹⁴

Önder yazısında, sınamak fiiline –av,-ev eki getirilerek oluşturulan “sınav” sözcüğü ile aynı yapı ile türetilen diğer sözcüklere kısaca yer vermiştir. Ayrıca tecrübe yerine de “sımanı” sözünü önermektedir (Önder 1963: 1).

5.154. *Sözcükler Arasında: Top*³⁹⁵

Yazıda “top” sözünün hem oyun aracı olarak kullanılan karşılığı olduğu hem de çokluğu ifade ettiğini belirtip ikinci anlamı ile ilgili deyim ve dörtlük örnekleri aktarılmıştır (Önder 1963: 1).

5.155. *Sözcükler Arasında: Az-İz*³⁹⁶

³⁹⁰ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Yarıyıl”, **Osmaniye Postası**, S. 839, Y. 9, (8mart 1963), s. 1.

³⁹¹ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Yazın”, **Osmaniye Postası**, S. 840, Y. 9, (12 Mart 1963), s. 1.

³⁹² Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Tin”, **Osmaniye Postası**, S. 841, Y. 9, (15 Mart 1963), s. 1.

³⁹³ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Ekin”, **Osmaniye Postası**, S. 842, Y. 9, (9 Mart 1963), s. 1-2.

³⁹⁴ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Sınav”, **Osmaniye Postası**, S. 843, Y. 9, (22 Mart 1963), s. 1.

³⁹⁵ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Top”, **Osmaniye Postası**, S. 845, Y. 9, (26 Mart 1963), s. 1.

³⁹⁶ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Az-İz”, **Osmaniye Postası**, S. 846, Y. 9, (29 Mart 1963), s. 1-2.

Yazıda çok sözünün zıttı olarak kullanılan az sözcüğünde geçen “a” sesinin “ı” sesi ile yer değiştirebileceği belirtilerek örnekler aktarılmıştır (Önder 1963: 1-2).

5.156. *Sözcükler Arasında: Önem*³⁹⁷

Önder çalışmasında, ehemmiyetin Türkçe karşılığı olarak kullanılan “önem” sözcüğünün sanılanın aksine sıfat değil fiil kökünden türetildiğini örneklerle aktarmıştır (Önder 1963: 1).

5.157. *Sözcükler Arasında: Öngörmek*³⁹⁸

Bir işin ilerideki durumunu görebilmek, kestirebilmek anlamındaki “öngörmek” sözünden bahseden yazar, ayrıca ön kökü ile türetilmiş diğer sözcüklere de çalışmasında yer vermiştir (Önder 1963: 1).

5.158. *Sözcükler Arasında: Aşama*³⁹⁹

Önder bu çalışmasında, aşmak mastarından türetilen ve derece, rütbe anlamına gelen “aşama” sözcüğünden söz etmiştir (Önder 1963: 1).

5.159. *Sözcükler Arasında: Anıt*⁴⁰⁰

Yazar, abide anlamına gelen ve anmak fiilinden türetilen “anıt” sözcüğü üzerinde durmuştur. Önder, ayrıca aynı kökten meydana gelen “andaç” sözünden de bahsetmiştir (Önder 1963: 1).

5.160. *Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir’in Şiirleri 1*⁴⁰¹

Yazar, çalışmada amcası Yunus Bekir’e ait “Altınordu” başlıklı ve Türk tarihini anlatan şiirini aktarmıştır (Önder 1968: 1).

5.161. *Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir’in Şiirleri 2*⁴⁰²

Yazıda, Yunus Bekir’in “Vatan Manzumesi” adlı şiirine yer verilmiştir. Yazar ayrıca şiirin sonuna sözlükte eklemiştir (Önder 1968: 1).

5.162. *Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir’in Şiirleri 3*⁴⁰³

Yazıda, Yunus Bekir’in “Harbi Umumiye Tasvir Ederken” başlıklı Birinci Dünya Savaşını konu alan şiirine yer verilmiştir. Yazar çalışmanın sonuna sözlük de eklemiştir (Önder 1968: 1).

³⁹⁷ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Önem”, **Osmaniye Postası**, S. 847, Y. 9, (2 Nisan 1963), s. 1.

³⁹⁸ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Öngörmek”, **Osmaniye Postası**, S. 848, Y. 9, (5 Nisan 1963), s. 1.

³⁹⁹ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Aşama”, **Osmaniye Postası**, S. 849, Y. 9, (9 Nisan 1963), s. 1.

⁴⁰⁰ Ali Rıza Önder, “Sözcükler Arasında: Anıt”, **Osmaniye Postası**, S. 850, Y. 9, (12 Nisan 1963), s. 1.

⁴⁰¹ Ali Rıza Önder, “Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir’in Şiirleri 1”, **Hâkimiyet**, S. 4426, Y. 18, (5 Şubat 1968), s. 1.

⁴⁰² Ali Rıza Önder, “Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir’in Şiirleri 2”, **Hâkimiyet**, S. 4433, Y. 18, (12 Şubat 1968), s. 1.

⁴⁰³ Ali Rıza Önder, “Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir’in Şiirleri 3”, **Hâkimiyet**, S. 4441, Y. 18, (18 Şubat 1968), s. 1.

5.163. *Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 4*⁴⁰⁴

Çalışmada Yunus Bekir'in 23 Temmuz 1909'da kaleme aldığı "Hürriyet Manzumesi" adlı şiir aktarılmıştır. Bu çalışmanın sonuna da sözlük eklenmiştir (Önder 1968:1).

5.164. *Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 5*⁴⁰⁵

Bir önceki şiirinde Yunus Bekir Meşrutiyetle gelen hürriyeti kaleme alırken aynı adı taşıyan bu şiirinde ise hürriyetin yozlaşması üzerinde durmuştur. Önder çalışmanın sonuna sözlük eklemiştir (Önder 1968: 1).

5.165. *Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 6*⁴⁰⁶

Önder çalışmasında, Yunus Bekir'e ait olan "Kalmadı" ve "Sergüzeştimi Düşündükçe" adlı iki şiiri aktarmıştır (Önder 1968: 1).

5.166. *Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 7*⁴⁰⁷

Önder bu yazısında, Yunus Bekir'in oğlu İbrahim Hakkı Yurdakul ve onun arkadaşı Kenan Hulusi için yazdığı şiirleri aktarmıştır. Ayrıca çalışmanın sonunda sözlük bulunmaktadır (Önder 1968: 1).

5.167. *Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 8*⁴⁰⁸

Çalışmada, Yunus Bekir'in kız kardeşi Adile Hanım'ın vefatı üzerine kaleme aldığı şiire yer verilmiştir. Yazının sonunda sözlük eklenmiştir (Önder 1968: 1).

5.168. *Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 9*⁴⁰⁹

Çalışmada Ali Rıza Bey'in ablası Ferruha Hanım'ın kolera salgınına yakalanarak ölmesi üzerine amcası Yunus Bekir tarafından kaleme alınan şiire yer verilmiştir. Yazının sonuna sözlük eklenmiştir (Önder 1968: 1).

5.169. *Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 10*⁴¹⁰

⁴⁰⁴ Ali Rıza Önder, "Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 4", **Hâkimiyet**, S. 4447, Y. 18, (26 Şubat 1968), s. 1.

⁴⁰⁵ Ali Rıza Önder, "Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 5", **Hâkimiyet**, S. 4453, Y. 18, (4 Mart 1968), s. 1.

⁴⁰⁶ Ali Rıza Önder, "Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 6", **Hâkimiyet**, S. 4461, Y. 18, (18 Mart 1968), s. 1.

⁴⁰⁷ Ali Rıza Önder, "Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 7", **Hâkimiyet**, S. 4467, Y. 18, (25 Mart 1968), s. 1.

⁴⁰⁸ Ali Rıza Önder, "Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 8", **Hâkimiyet**, S. 4475, Y. 18, (1 Nisan 1968), s. 1.

⁴⁰⁹ Ali Rıza Önder, "Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 9", **Hâkimiyet**, S. 4481, Y. 18, (8 Nisan 1968), s. 1.

⁴¹⁰ Ali Rıza Önder, "Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 10", **Hâkimiyet**, S. 4407, Y. 18, (15 Nisan 1968), s. 1.

Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri adlı yazı dizisinin bu son yazısında Önder, Yunus Bekir'e ait olan ve yergi içeren bir şiiri aktarmıştır (Önder 1968: 1).

5.170. *Eğitimde Denge*⁴¹¹

Yazıda öncelikle Baltacıoğlu'nun eğitim hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir. Ardından Önder, ezberci bir eğitim yerine yaratıcı eğitimin yaygınlaşması için uğraşmamız gerektiğini ve insan-doğa arasındaki dengeden söz etmiştir (Önder 1969: 4).

5.171. *Liselerimiz Üzerine*⁴¹²

Önder bu yazısında, liselerdeki eğitim anlayışında yenileşmeye gidilmediğini belirterek öğrencileri yeteneklerine, amaçlarına ve ilgi alanlarına göre ayrı ayrı olarak yönlendirilmesi gerektiğini önermektedir (Önder 1969: 4, 8).

5.172. *Din Konusunun Önemi*⁴¹³

Din Üzerine Düşünceler yazı dizisinin ilkidir. Önder, herhangi bir bilimsel konuda inceleme yapacak kişilerde özgür düşüncenin olması gerektiği gibi din konusunda da bunun böyle olması gerektiğini ifade etmiştir (Önder 1969: 4).

5.173. *Din Üzerine Düşünceler II*⁴¹⁴

Serinin ikinci yazısında, Tanrı, kutsallık kavramları üzerinde duran Önder, dinin gelenek ve çevrenin etkisiyle günlük yaşantımızı etkilediğini belirtmiştir (Önder 1969: 4).

5.174. *Dinin Toplumdaki Yeri*⁴¹⁵

Din Üzerine Düşünceler adlı konu dizisinin üçüncüsünde Önder, dinin bireysel değil toplumsal bir olgu olduğunu belirtmiştir. Yazar, geçmişte olduğu gibi gelecekte de dinsiz bir toplumun düşünülmeceğini ifade etmiştir (Önder 1969: 4).

5.175. *Din Üzerine Düşünceler IV*

Önder bu yazısında dinin maddi ve manevi yönleri üzerinde durmuştur. Maddi dayanağı toplumsal düzen manevi dayanağı ise kutsallık olarak açıklamaktadır (Önder 1969: 817).

5.176. *Din-Bilim*⁴¹⁶

Din ile ilgili bilgilerin bilimsel bir temele dayanmadığını belirten Önder, konuyu iki örnek üzerinden değerlendirmiştir (Önder 1969: 4).

⁴¹¹ Ali Rıza Önder, "Eğitimde Denge", **Yeni Adam**, S. 811, (Mart 1969), s. 4.

⁴¹² Ali Rıza Önder, "Liselerimiz Üzerine", **Yeni Adam**, S. 813, (Mayıs 1969), s. 4, 8.

⁴¹³ Ali Rıza Önder, "Din Konusunun Önemi", **Yeni Adam**, S. 814, (Haziran 1969), s. 4.

⁴¹⁴ Ali Rıza Önder, "Din Üzerine Düşünceler II", **Yeni Adam**, S. 815, (Temmuz 1969), s. 4.

⁴¹⁵ Ali Rıza Önder, "Dinin Toplumdaki Yeri", **Yeni Adam**, S. 816, (Ağustos 1969), s. 4.

⁴¹⁶ Ali Rıza Önder, "Din-Bilim", **Yeni Adam**, S. 818, (Ekim 1969), s. 4.

5.177. *Türk Övün, Çalış, Güven*⁴¹⁷

Önder bu çalışmasında, Mustafa Kemal Atatürk'ün söylediği ve Ankara'da Güvenlik Anıtı'nda yer alan "Türk Övün, Çalış, Güven" sözünün yazılış sırasının yanlış olduğunu eleştirenlere cevap vermektedir (Önder 1969: 8).

5.178. *Çalışma Düzenimiz*⁴¹⁸

Önder bu yazısında, büyük kentlerdeki ve taşradaki çalışma düzensizliği üzerinde durmuştur. Kentlerdeki vatandaşların taşralı yakınları ile ilgili işlerini yürütmesini, taşradaki doktor, eczacı ve kaymakam gibi pek çok yetkilinin ise görevlerini başkalarına yaptırmasını eleştirmiştir (Önder 1969: 84).

5.179. *Yunus Bekir'in Anıları*⁴¹⁹

Yazıda Yunus Bekir'in anılarının seri halinde yayınlanacağını haberi verilerek bu ilk yazıda onun aile, eğitim, çalışma, siyaset ve yurt dışındaki hayatı ile ilgili kısa bilgiler verilmiştir (Önder 1970: 4).

5.180. *Yunus Bekir'in Politikaya Girişi*⁴²⁰

Önder çalışmasında, Yunus Bekir'in mevcut olan Abdülhamit hükümetinin karşısında yer alan ve meşrutiyeti savunan İttihat Terakki cemiyetine nasıl girdiğini kendi kaleminden aktarmıştır. Yazar çalışmanın son kısmına sözlük de eklemiştir (Önder 1970: 4).

5.181. *Yunus Bekir'in Mektubu*⁴²¹

Önder yazıda, Yunus Bekir'in 1 Temmuz 1899 tarihinde Osmanlı gazetesinde yayımlanan mektubuna yer vermiştir. "Filibe'den Mektup" başlıklı yazıda; uğradığı haksızlıkları, suçlamaları ve başından geçenleri anlatmaktadır. Ayrıca yazar çalışmanın sonuna sözlük eklemiştir (Önder 1970: 4).

5.182. *Bir Genç Türk Avrupa Yollarında*⁴²²

Yazar, Yunus Bekir'in Bulgaristan'dan Romanya'ya oradan Viyana'ya ve ardından da İstanbul'a gelişini anlattığı anılarına yer vermiştir. Diğer yazılarında olduğu gibi bunun da son kısmına sözlük eklemiştir (Önder 1970. 4, 20).

5.183. *Zaman Eğitimi*⁴²³

⁴¹⁷ Ali Rıza Önder, "Türk Ögün, Çalış, Güven", **Yeni Adam**, S. 819, (Kasım 1969), s. 8.

⁴¹⁸ Ali Rıza Önder, "Çalışma Düzenimiz", **Yeni Adam**, S. 820, (Aralık 1969), s. 4.

⁴¹⁹ Ali Rıza Önder, "Yunus Bekir'in Anıları", **Yeni Adam**, S. 821, (Ocak 1970), s. 4.

⁴²⁰ Ali Rıza Önder, "Yunus Bekir'in Politikaya Girişi", **Yeni Adam**, S. 822, (Şubat 1970), s. 4.

⁴²¹ Ali Rıza Önder, "Yunus Bekir'in Mektubu", **Yeni Adam**, S. 823, (Mart 1970), s. 4.

⁴²² Ali Rıza Önder, "Bir Genç Türk Avrupa Yollarında", **Yeni Adam**, S. 826, (Haziran 1970), s. 4, 20.

⁴²³ Ali Rıza Önder, "Zaman Eğitimi", **Yeni Adam**, S. 827, (Temmuz 1970), s. 4, 23.

Yazısında zaman kavramı üzerinde duran Önder, toplum olarak zamanı iyi kullanmadığımız için çağdaş uygarlık düzeyine ulaşamadığımızı belirtir. Ayrıca vaktinde verilmemiş olan haklar hakkında da meslek hayatından bir örnek aktarmıştır (Önder 1970: 4, 23).

5.184. *Eğitim Anketine Cevaplar*⁴²⁴

Çalışmada, Yeni Adam dergisinin Dünya Eğitim Yılı dolayısıyla hazırladığı özel sayısında yer alan anketteki soruların cevapları aktarılmıştır (Önder 1970: 5).

5.185. *Ana Hakkı*⁴²⁵

Önder, Anneler Günü dolayısıyla kaleme aldığı yazısında, annesini yitirmiş olan Mevlüt adındaki kahramanın hikâyesine yer vermiştir (Önder 1971: 11).

5.186. *Pakistan ve İkbal*⁴²⁶

Halkın büyük bir kısmı Müslüman olan Pakistan devletinin ikiye bölünmesiyle zor günler geçirdiğini belirten Önder, içinde bulunan durumdan kurtulmak için halkın dinî değerlere, dile, kültür ve geleneklerine sahip çıkmaları gerektiğini ifade etmiştir (Önder 1972: 9, 16).

5.187. *Gökalp Nasıl Bir Bilgedir*⁴²⁷

Önder, ulu bir Türk bilgisi olarak nitelendirdiği Gökalp'in yapıcı, yükseltici, toplayıcı, uzlaştırıcı ve birleştirici olduğunu örneklerle ele almıştır (Önder 1972: 12, 13).

5.188. *Budan'ın Sesi*⁴²⁸

Yazar, Buda'nın her şeyin değiştiğini anlatan sözünü verdikten sonra onun ahlâk kuralları olarak belirlediği doğruluk, düşünme, bilgelik ve iyi davranış hakkındaki kısa açıklamalarına yer vermiştir (Önder 1972: 14).

5.189. *Konfüçyus'un Ahlâk İlkeleri*⁴²⁹

Önder, bir Çin bilgisi olan Konfüçyus'un insanlık, adalet, dine ve geleneklere saygı, doğruluk, bağlılık ve iyi niyet ilkelerini kısaca değerlendirmiştir (Önder 1972: 10).

5.190. *Kalkınmanın Koşulları*⁴³⁰

⁴²⁴ Ali Rıza Önder, "Eğitim Anketine Cevaplar", **Yeni Adam**, S. 828, (Ağustos 1970), s. 5.

⁴²⁵ Ali Rıza Önder, "Ana Hakkı", **Yeni Adam**, S. 838, (Haziran 1971), s. 11.

⁴²⁶ Ali Rıza Önder, "Pakistan ve İkbal", **Yeni Adam**, S. 847, (Mart 1972), s. 9, 16.

⁴²⁷ Ali Rıza Önder, "Gökalp Nasıl Bir Bilgedir", **Yeni Adam**, S. 848, (Nisan 1972), s. 12, 13.

⁴²⁸ Ali Rıza Önder, "Budun'ın Sesi", **Yeni Adam**, S. 849, (Mayıs 1972), s. 14.

⁴²⁹ Ali Rıza Önder, "Konfüçyus'un Ahlâk İlkeleri", **Yeni Adam**, S. 851, (Temmuz 1972), s. 10.

⁴³⁰ Ali Rıza Önder, "Kalkınmanın Koşulları", **Yeni Adam**, S. 852, (Ağustos 1972), s. 9, 18.

Önder yazısında, Yüksek Planlama Kurulunun kalkınma hedeflerine değindikten sonra kalkınmada temel şartın eğitim olduğu diğer ilkelerin onun üzerine ekleneceğini ifade etmiştir (Önder 1972: 9, 18).

5.191. *Bektaş Ağanın Serkisof Saati*⁴³¹

Önder bu çalışmasında İskenderun'da yaşanmış bir hikâyeye yer vermiştir. Hikâyenin kahramanı Serkisof Ağanın başından geçen olayın konusu ise alın teridir (Önder 1972: 6, 15).

5.192. *Atatürk'ün Tüze Devrimi*⁴³²

Çalışmanın ilk kısmında Selçuklu ve Osmanlı devletlerinden başlayarak Türk hukuk kurallarının nasıl işlediğine değinilmiştir. Ardından Atatürk'ün yeni Türk devletinin hukukunu bağımsız ve laik bir kimliğe kavuşturmak istediği ifade edilmiştir (Önder 1972: 8, 21).

5.193. *Atatürk'ün Kayseri'ye İlk Gelişi*⁴³³

Önder, Atatürk'ün Kayseri'ye dört defa geldiğini belirtmiştir. Yazıda Sivas Kongresi'nden sonra 20 Aralık 1919 tarihindeki ilk gelişi üzerinde durulmuştur. Konu ile ilgili Ahmet Hilmi Kalaç'ın "Kendi Kitabım" adlı eserinden alıntılara da yer vermiştir (Önder 1972: 7, 21).

5.194. *Yeni Adam Kavramı Üzerine*⁴³⁴

Yeni Adam dergisinin kırkıncı yılını doldurduğunu belirten Önder yazısında, derginin adı üzerinde durmuştur. Arzulanan ideal Yeni Adam'ın özelliklerini açıklamıştır (Önder 1974: 7).

5.195. *Şenkaya Gazetesi Üzerine*⁴³⁵

Yazar çalışmasında, sahibi Hüseyin Köycü olan ve Doğu Anadolu bölgesinin önemli kültür ve tarih kaynağı olarak gördüğü Şenkaya gazetesi ile ilgili bilgi aktarmıştır. Kendisinin de bu gazetede "Marifetnâme'den Parçalar" başlıklı yazı dizisi ile "Göle'nin Kurtuluşu" başlıklı yazılarının olduğunu ifade etmiştir (Önder 1974: 8, 19).

5.196. *Taşranın Sesi*⁴³⁶

⁴³¹ Ali Rıza Önder, "Bektaş Ağanın Serkisof Saati", *Yeni Adam*, S. 853, (Eylül 1972), s. 6, 15.

⁴³² Ali Rıza Önder, "Atatürk'ün Tüze Devrimi", *Yeni Adam*, S. 855, (Kasım 1972), s. 8, 21.

⁴³³ Ali Rıza Önder, "Atatürk'ün Kayseri'ye İlk Gelişi", *Yeni Adam*, S. 856, (Aralık 1972), s. 7, 21.

⁴³⁴ Ali Rıza Önder, "Yeni Adam Kavramı Üzerine", *Yeni Adam*, S. 869, (Ocak 1974), s. 7.

⁴³⁵ Ali Rıza Önder, "Şenkaya Gazetesi Üzerine", *Yeni Adam*, S. 871, (Mart 1974), s. 8, 19.

Yazıda, Kazım Yedekçioğlu'nun “İğneden İpliğe” adlı fıkra türündeki eserinin yayımlandığının haberi verilmektedir. Önder, taşrada bunun gibi yayımlanmamış ve yayımlanmayı bekleyen pek çok eserin olduğunu da söylemiştir (Önder 1974: 8).

5.197. *Eski Türklerde Kur'an Çevirileri*⁴³⁷

Türklerin İslâmiyet'i kabul etmeleri ile birlikte Kur'an çevirilerine ihtiyaç duyduklarını belirten Önder, elde olan çevirilerin sayısı ile ilgili kesin bilginin bulunmadığını da eklemiştir. Konu ile ilgili olarak Abdülkadir Erdoğan'ın bir yazısından faydalandığını belirten yazar, çeviri örneklerine de yer vermiştir (Önder 1974: 7).

5.198. *Kur'an Dili*⁴³⁸

Çalışmada İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun “Kur'an Çevirisindeki Türkçe Sözcükler” adlı eserinden söz edilmiştir. Eserde Kur'an'da geçen Arapça kelimeler yerine Türkçelerinin verildiğini belirten Önder, örnekler aktarmıştır. Ayrıca kelime örneklerin dışında Fatiha, İhlâs ve Kevser surelerinin de tam çevirisini sunmuştur (Önder 1974: 7).

5.199. *Kültür Yenilenmesi*⁴³⁹

Önder izlediği bir televizyon programında konusu “kültür” olan bir açık oturumu değerlendirmiştir. Bozkurt Güvenç ve Özdemir Nutku'nun konuk olduğu programda Ziya Gökalp'ten yeterince söz edilmediğini İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun ise adının bile anılmadığını belirterek eleştirmiştir. Ayrıca yazıda Hamdullah Suphi ile milletvekili Ziya Efendi arasındaki kültür konulu tartışmaya da yer verilmiştir (Önder 1974: 6, 21).

5.200. *Ruh Eğitimi*⁴⁴⁰

Yazıda, Millî Eğitim Şurası toplantısında alınan kararla ahlâk derslerinin verilmesine karar verildiğinin haberi verilmektedir. Konu ile ilgili değerlendirmede bulunan Önder, ilk olarak ahlâkın ne olduğu, bu dersi kimlerin vermesi gerektiği ile ilgili görüşlerini aktarmıştır. Devamında dersin adının ruh eğitimi olarak değiştirilmesini uygun bulduğunu ifade etmiştir (Önder 1974: 6).

5.201. *Gökalp'in Kişiliği*⁴⁴¹

⁴³⁶ Ali Rıza Önder, “Taşranın Sesi”, **Yeni Adam**, S. 873, (Mayıs 1974), s. 8.

⁴³⁷ Ali Rıza Önder, “Eski Türklerde Kur'an Çevirileri”, **Yeni Adam**, S. 874, (Haziran 1974), s. 7.

⁴³⁸ Ali Rıza Önder, “Kur'an Dili”, **Yeni Adam**, S. 874, (Temmuz 1974), s. 7.

⁴³⁹ Ali Rıza Önder, “Kültür Yenilenmesi”, **Yeni Adam**, S. 877, (Eylül 1974), s. 6, 21.

⁴⁴⁰ Ali Rıza Önder, “Ruh Eğitimi”, **Yeni Adam**, S. 878, (Ekim 1974), s. 6.

⁴⁴¹ Ali Rıza Önder, “Gökalp'in Kişiliği”, **Yeni Adam**, S. 879, (Kasım 1974), s. 9.

Ziya Gökalp'in vefatının ellinci yıldönümü dolayısıyla kaleme alınan bir anma yazısıdır. Yazar, Türk tarihinin simge isimlerden biri olduğunu belirttiği Gökalp'in nasıl bir düşünür olduğu ile ilgili daha önce yayımlanmış olduğu yazıyı yinelemiştir. Ardından ise Gökalp'in toplum konusunda Yeni Mecmua'da yayımlanmış bir yazısını aktarmıştır (Önder 1974: 9).

5.202. *Din Dilinin Ağırlığı*⁴⁴²

Yazıda, din dilinin anlaşılmasızlıktan kurtulup anlaşır hale getirilmesi için Türkçeleştirilmesi gerektiğini savunan Önder, bu konuya niçin karşı çıkıldığından da bahsetmiştir (Önder 1974: 7, 22).

5.203. *Vefa Öldü Mü?*⁴⁴³

Yazar, çalışmasında vefanın bir erdem olduğunu ifade etmiştir. Yazının devamında vefat eden Türk büyükleri ile ilgili çalışmaların az olduğundan yakınmaktadır. Hatta gazetelerin ölüm ilânlarını dahi yayımlamadıklarını üzüntüyle dile getirmiştir (Önder 1975: 6).

5.204. *Türk Hukuk Dili*⁴⁴⁴

Önder çalışmasında, Türk dilindeki özleşme çalışmalarının hukuk dilindeki yansımalarını ele almıştır. Konuyu Yasa Adları, Kuruluş Kanunları, Yayın Organlarının Adları, Hukuk Terimleri ve Genel Anlatım Biçimleri başlıkları altında kısaca incelemiştir (Önder 1975: 6).

5.205. *Kaş İlçesi Üzerine*⁴⁴⁵

Yazar, yaz tatili için gittiği Antalya'nın Kaş ilçesinin şehre uzak oluşundan ve yol sorunundan dolayı gelişmediğini ifade etmiştir. Önder, Gömbe kasabasından, ilçede bulunan adalardan, Kokova'dan ve Uçağızlar Köyü'den de bahsetmiştir (Önder 1975: 6).

5.206. *Ali Ulvi Elöve*⁴⁴⁶

Önder bu yazıyı, dil çalışmalarıyla tanınan Ali Ulvi Elöve'nin 15 Ağustos 1975 tarihinde vefatı üzerine kaleme almıştır. Yazarın eğitim ve çalışma hayatı hakkında kısa

⁴⁴² Ali Rıza Önder, "Din Dilinin Ağırlığı", *Yeni Adam*, S. 880, (Aralık 1974), s. 7, 22.

⁴⁴³ Ali Rıza Önder, "Vefa Öldü Mü?", *Yeni Adam*, S. 882, (Şubat 1975), s. 6.

⁴⁴⁴ Ali Rıza Önder, "Türk Hukuk Dili", *Yeni Adam*, S. 883, (Mart 1975), s. 6.

⁴⁴⁵ Ali Rıza Önder, "Kaş İlçesi Üzerine", *Yeni Adam*, S. 889, (Eylül 1975), s. 6.

⁴⁴⁶ Ali Rıza Önder, "Ali Ulvi Elöve", *Yeni Adam*, S. 890, (Ekim 1975), s. 11.

bilgi verdikten sonra yayımlanmış eserlerinden bazılarının isimlerine yer vermiştir (Önder 1975: 11).

5.207. *Meis Adası-Yeis Adası*⁴⁴⁷

Önder bu yazısında, Lozan antlaşması ile Yunanistan'a verilmesi kararlaştırılan Ege denizindeki on iki adadan en küçüğü ve kıyılarımıza en yakını olan Meis adasının ana vatandan koparılmasından duyduğu üzüntüyü dile getirmiştir (Önder 1976: 6).

5.208. *Abdülhamid'in Anıları*⁴⁴⁸

Yazıda İsmet Bozdağ'ın "Abdülhamid'in Hatıra Defteri" adlı eserinden söz edilmiştir. Önder, Abdülhamid'in meşrutiyet, savaş, Jön Türkler, dış politika, eğitim, özgürlük ve bilgi, hoşgörülük, yeniçeriler, adalet ve ölüm korkusu konuları hakkındaki düşüncelerini aktarmıştır (Önder 1976: 10, 23).

5.209. *Abdülhamit'in Gözüyle Enver Paşa*⁴⁴⁹

Çalışmada, "Abdülhamid'in Hatıra Defteri" adlı kitapta yer alan Enver Paşa ile ilgili bölüm aktarılmıştır (Önder 1976: 8).

5.210. *Abdülhamid ve Atatürk*⁴⁵⁰

Yazıda, "Abdülhamit'in Hatıra Defteri" adlı kitabın 168-170 sayfaları arasında yer alan Abdülhamit'in Mustafa Kemal Atatürk ile ilgili düşünceleri aktarılmıştır (Önder 1976: 6).

5.211. *Üretici Eğitim*⁴⁵¹

Önder çalışmasında eğitim sistemimiz ile ilgili öneride bulunmuştur. İlk ve orta dereceli okullardan başlamak üzere uygulamalı eğitimin yapılması gerektiğini savunmuştur. Öğrencilerin yaptıkları çalışmalar sonucunda ücret de almaları gerektiğini belirten yazar bunun yararlarını üç madde halinde açıklamıştır (Önder 1976: 11, 22).

5.212. *Kültür Sömürüsü*⁴⁵²

Önder çalışmasında, Ürgüp'te turistik eşya satan dükkânlarda dikkatini çeken araç gereçlerden bahsetmiştir. Çoğunun müzeli olarak saklanması yerine satılmasını eleştiren

⁴⁴⁷ Ali Rıza Önder, "Meis Adası-Yeis Adası", **Yeni Adam**, S. 893, (Ocak 1976), s. 6.

⁴⁴⁸ Ali Rıza Önder, "Abdülhamit'in Anıları", **Yeni Adam**, S. 896, (Nisan 1976), s. 10, 23.

⁴⁴⁹ Ali Rıza Önder, "Abdülhamit'in Gözüyle Enver Paşa", **Yeni Adam**, S. 898, (Haziran 1976), s. 8.

⁴⁵⁰ Ali Rıza Önder, "Abdülhamit ve Atatürk", **Yeni Adam**, S. 899, (Temmuz 1976), s. 6.

⁴⁵¹ Ali Rıza Önder, "Üretici Eğitim", **Yeni Adam**, S. 900, (Ağustos 1976), s. 11, 22.

⁴⁵² Ali Rıza Önder, "Kültür Sömürüsü", **Yeni Adam**, S. 902, (Ekim 1976), s. 6.

yazar, devlet eliyle çözüm bulunmazsa kültür sömürüsüne maruz kalacağımızı ifade etmiştir (Önder 1976: 6).

5.213. *Geride Kalanlar*⁴⁵³

Çalışmada, Gülten Dayıoğlu'nun “Geride Kalanlar” adlı öykü kitabı tanıtılmıştır. Eserde on bir öykünün yer aldığını belirten Önder, öykülerden bölümler de aktarmıştır (Önder 1976: 14).

5.214. *Yeni Bir Anabetik*⁴⁵⁴

Yazar, Türk Dili ve Edebiyatı ansiklopedisinin ilk yayınının çıktığını haber vermiştir. Önder, eserden örnekler vererek eksik gördüğü noktaları da belirtmiştir (Önder 1977: 6).

5.215. *Toprak Kıyımı*⁴⁵⁵

Önder yazısında, kimi zaman yerleşim yeri açmak kimi zaman hava alanı veya yol yapmak için verimli tarım arazilerinin bilinçsizce kullanıldığına dikkat çekmiştir. Gereksiz toprak kullanımını kıyım olarak değerlendiren yazar, bu durumun önüne geçilmesi gerektiğini vurgulamıştır (Önder 1977: 6).

5.216. *İl Yıllıkları*⁴⁵⁶

Çalışmada devletin bir yıl boyunca yapacakları işlerin planı olan “salnameler” üzerinde durulmuştur. Yazar, Osmanlı dönemindeki salnamelerden kısaca bahsettikten sonra son yıllardaki çalışmalara değinmiştir. Önder, bu planın her yıl değil de on yılda bir yapılmasını önermektedir (Önder 1977: 7).

5.217. *Tinsel Kalkınma*⁴⁵⁷

Yazıda manevi anlamdaki kalkınmadan söz edilmiştir. Önder, bu kalkınmayı sadece ibadet yerlerinde değil hayatımızın içinde okulda, sokakta ve iş yerlerinde yaygınlaştırmamız gerektiğini belirtmektedir (Önder 1977: 6).

5.218. *Aygünlük İçinde Yeşerge Yazmak*⁴⁵⁸

⁴⁵³ Ali Rıza Önder, “Geride Kalanlar”, **Yeni Adam**, S. 903, (Kasım 1976), s. 14.

⁴⁵⁴ Ali Rıza Önder, “Yeni Bir Anabetik”, **Yeni Adam**, S. 906, (Şubat 1977), s. 6.

⁴⁵⁵ Ali Rıza Önder, “Toprak Kıyımı”, **Yeni Adam**, S. 908, (Nisan 1977), s. 6.

⁴⁵⁶ Ali Rıza Önder, “İl Yıllıkları”, **Yeni Adam**, S. 910, (Haziran 1977), s. 7.

⁴⁵⁷ Ali Rıza Önder, “Tinsel Kalkınma”, **Yeni Adam**, S. 912, (Ağustos 1977), s. 6.

⁴⁵⁸ Ali Rıza Önder, “Aygünlük İçinde Yeşerge Yazmak”, **Yeni Adam**, S. 913, (Eylül 1977), s. 10.

Önder bu yazısında Kazanlı bir Türk'ün yazmış olduğu bir cümlenin içinde yer alan “aygünlük içinde yeşerge yazmak” sözü üzerinde durmuştur. “Mutluluk içinde yaşatmak” anlamına gelen bu sözün içerisinde yer alan sözcüklere de kısaca değinen yazar, dış Türklerin dili üzerinde çalışılması gerektiğini belirtmiştir (Önder 1977: 10).

5.219. *Mutlu Barış*⁴⁵⁹

Yazar, Almanya, Avusturya ve İsviçre seyahatlerindeki izlenimlerini aktarmıştır. Yeşil alanlardan ve su kaynaklarından imrenerek bahseden yazar, Avrupa insanının doğa ile uyumunu mutlu bir barış olarak yorumlamıştır (Önder 1977: 6).

5.220. *İsviçre'de Üç Gün*⁴⁶⁰

Yazar, üç günlük İsviçre seyahatinin izlenimlerini aktarmıştır. Yaptığı doğa yürüyüşünden, gezdiği müzelerden ve kiliselerden söz etmiştir (Önder 1977: 6).

5.221. *İnançtan Bilime*⁴⁶¹

Önder yazısında, Sırrı Akıncı'nın laiklik esasına göre kaleme aldığı “İnançtan Bilime” adlı eserinin kendisinde bıraktığı izlenimlerini aktarmıştır (Önder 1977: 6).

5.222. *Gâvurdan Yana*⁴⁶²

Yazar çocukluğunda bir hayvanın “Gâvurdan Yana” olarak adlandırıldığını ifade etmiştir. Toplumunu bölen bu ismin niçin verdiğini sorgulayan yazar, günümüzde artık Müslüman - Gâvur ayrımının yapılmadığı ancak sağ-sol karşıtlığının olduğunu bunun da uzlaşma yolu ile çözüme kavuşacağını izah etmiştir (Önder 1978: 6).

5.223. *Cezalar Nasıl Çektirilmeli?*⁴⁶³

Önder yazısında, Adalet Bakanı Mehmet Can'a cezaların nasıl çektirilmesi gerektiği ile ilgili önerisini sunmuştur. Yükümlülerin kapalı ceza evlerinde kalmamaları devlet tarafından belirlenen alanlarda çalışmalarını gerektiğinden bahsetmiştir. Bu uygulamanın yararlarını da sıralayan Önder, bir de örnek aktarmıştır (Önder 1978: 6).

5.224. *Ermeni Hastalığı*⁴⁶⁴

⁴⁵⁹Ali Rıza Önder, “Mutlu Barış”, **Yeni Adam**, S. 914, (Ekim 1977), s. 6.

⁴⁶⁰Ali Rıza Önder, “İsviçre'de Üç Gün”, **Yeni Adam**, S. 915, (Kasım 1977), s. 6.

⁴⁶¹Ali Rıza Önder, “İnançtan Bilime”, **Yeni Adam**, S. 916, (Aralık 1977), s. 6.

⁴⁶²Ali Rıza Önder, “Gâvurdan Yana”, **Yeni Adam**, S. 918, (Şubat 1978), s. 6.

⁴⁶³Ali Rıza Önder, “Cezalar Nasıl Çektirilmeli”, **Yeni Adam**, S. 922, (Haziran 1978), s. 6.

⁴⁶⁴Ali Rıza Önder, “Ermeni Hastalığı”, **Yeni Adam**, S. 923, (Temmuz 1978), s. 6, 13.

Yazar, çalışmasında tarihteki Ermeni olaylarının sürekli olumsuz yönlerinin gündeme getirildiğinden yakınmaktadır. Duruma açıklık getirmek için Ermeni asıllı Türk vatandaşların aktardığı bilgileri sunmuştur. Son kısımda ise Bulgaristan’da karşılaştığı bir Ermeni vatandaş ile aralarında geçen diyaloga yer vermiştir (Önder 1978: 6, 13).

5.225. *Şeyh Galip’ten Sesler*⁴⁶⁵

Önder, Abdülbaki Gölpınarlı’nın “Şeyh Galib Divanı’ndan Seçmeler” adlı Bin Temel Eser arasına giren kitabından altı beyit ve bir dörtlük aktararak bunları kısaca açıklamıştır (Önder 1978: 7).

5.226. *Hırçınlaşan Toplum*⁴⁶⁶

Yazar bu çalışmasında, toplumun giderek tahammül ve uzlaşmadan yoksun oluşunu başından geçen üç olay üzerinden yorumlamıştır (Önder 1978: 7).

5.227. *Agâh Sırrı Levend (1894-1978)*⁴⁶⁷

Agâh Sırrı Levend’in vefat ettiğini üzüntü ile haber veren Önder yazısında, Levend’in Türk Dili dergisinin 1951-1972 yılları arasında iki yüz on yazısının yayımlandığını belirterek bunların ciltlere göre dağılımını vermiştir. Devamında bu yazılarından örnekler aktarmıştır (Önder 1978: 7).

5.228. *Ziya Gökalp’in Toplum Anlayışı*⁴⁶⁸

Önder’in bu çalışması 8 Nisan 1972’de TDK’ da yaptığı konuşmanın özetidir. Yazı Giriş ve Sonuç dışında üç başlık halinde oluşturulmuştur. Girişte, Ziya Gökalp ile ilgili yazılan çeşitli eserler sıralanarak onun adının ve düşüncelerinin etkisinden bahsedilmiştir. “Gökalp’in Yaşam Öyküsü” başlığı altında onun biyografisi ele alınmıştır. “Toplum Anlayışı ve İzleyicileri” başlığında Gökalp’in ülkücü toplum anlayışını temsil ettiğinin altı çizilerek Karl Marks ile karşılaştırılmıştır. Ayrıca Gökalp’in görüşlerinden etkilenen şahsiyetlere de yer verilmiştir. Son başlık olan “Gökalp’in Günümüze Etkisi”nde ise, Atatürk Devrimlerinde katkısının büyük olduğuna vurgu yapılmış ancak günümüzde Gökalp’in etkisinin azaldığından dolayı duyduğu üzüntüyü dile getirmiştir. Sonuç kısmında ise Gökalp’in uzlaştırıcı ve birleştirici yönüne değinilmiştir (Önder 1979: 43-48).

⁴⁶⁵ Ali Rıza Önder, “Şeyh Galip’ten Sesler”, **Yeni Adam**, S. 926, (Ekim 1978), s. 7.

⁴⁶⁶ Ali Rıza Önder, “Hırçınlaşan Toplum”, **Yeni Adam**, S. 927, (Kasım 1978), s. 7.

⁴⁶⁷ Ali Rıza Önder, “Agâh Sırrı Levend (1894-1978)”, **Yeni Adam**, S. 928, (Aralık 1978), s. 7.

⁴⁶⁸ Ali Rıza Önder, “Ziya Gökalp’in Toplum Anlayışı”, **Ziya Gökalp**, S. 15, C. 4, (Ekim 1979), s. 43-48.

5.229. *Türk Hukukunda Töre*⁴⁶⁹

Yazıda halk kültüründe ve hukuk tarihimizde önemli bir yere sahip olan “töre” kavramı üzerinde durulmuştur. Önder çalışmasını Orhun Yazıtlarında, Genel Olarak Eski Türklerde, Süleyman Kanunnamesinde, Siyaset-i Piyadegân, İslâm Hukukunda, Mecelle’de, Çağdaş Türk Hukukunda ve Ticaret Kanunu alt başlıklarını oluşturarak açıklamıştır (Önder 1984: 137-143).

5.230. *İç Anadolu Ağzında Fiil Çekimleri*⁴⁷⁰

Yazar çalışmasında, Kayseri-Bünyan çevresindeki konuşma dilini örneklem olarak İç Anadolu ağzı ile İstanbul ağzı arasındaki farklılıklara değinmiştir. Son kısımda ise İç Anadolu ağzı fiil çekimlerini aktarmıştır (Önder 1985: 5-6).

5.231. *Türkçe’de Anlatım Potlukları*⁴⁷¹

Önder bu çalışmasında Türkçede kullanılan dil yanlışları üzerinde durmuştur. Çalışmasının ilk kısmında “pot” sözcüğünün eskiden beri kullanıldığını gösteren örnekler aktarmıştır. Devamında ise yazılı ve görsel basında yer alan haberler ile çeşitli afiş ve levhalar üzerinde yer alan konu ile ilgili örnekleri yirmi bir madde halinde sunmuştur (Önder 1985: 14-22).

5.232. *Dil Devrimi*⁴⁷²

Dil ile ulus ilişkisine önem verilmemesinden yakınan Önder çalışmasında, Türkçenin yaşaması için önerilerde bulunmaktadır. Ayrıca yazar, öz Türkçe sözcüklerin kullanılması gerekliliğinin dilimize karşı görevimiz olduğunu ifade etmiştir (Önder 1986: 31-37).

5.233. *Coşturoğlu’nun Kaleminden Atatürkçülük*⁴⁷³

Yazar, çalışmasında Mustafa Coşturoğlu’nun 1981 yılında çıkardığı “Sosyal Şizofreni ve Atatürk” adlı eserini kısaca değerlendirmiştir (Önder 1990: 29-31).

5.234. *Müftü Abdür-rauf Efendi*⁴⁷⁴

⁴⁶⁹ Ali Rıza Önder, “Türk Hukukunda Töre”, **Halk Kültürü**, S. 1984/4, s. 137-144.

⁴⁷⁰ Ali Rıza Önder, “İç Anadolu Ağzında Fiil Çekimleri”, **Türk Folkloru**, S. 73, (Ağustos 1985), s. 5-6.

⁴⁷¹ Ali Rıza Önder, “Türkçe’de Anlatım Potlukları”, **4 Eylül Ortak Kitap**, S. 2, (Mayıs 1985), s. 14-22.

⁴⁷² Ali Rıza Önder, “Dil Devrimi”, **4 Eylül Ortak Kitap**, S. 2, (Mayıs 1986), s. 31-37.

⁴⁷³ Ali Rıza Önder, “Coşturoğlu’nun Kaleminden Atatürkçülük”, **Kemalist Ülkü**, S. 255, C. 23, (Ocak 1990), s. 29-31.

⁴⁷⁴ Ali Rıza Önder, “Müftü Abdür-rauf Efendi”, **Kemalist Ülkü**, S. 256, C. 23, (Şubat 1990), s. 19-21.

Önder çalışmasında, Sivas Kongresini başarıya ulaştıran aydınlardan biri olarak gördüğü dönemin müftüsü Abdürrauf Efendi'yi tanıtmıştır (Önder 1990: 19-21).

5.235. *Beysanoğlu'nun Kişiliği*⁴⁷⁵

Şevket Beysanoğlu 1920 yılında Diyarbakır'da doğmuştur. Önder yazısında Beysanoğlu ile elli yılı aşkın süredir arkadaş olduklarını belirtir. Onun çalışmaları ile ilgili Türk Folklor Araştırmaları adlı dergide bir yazısının olduğunu hatırlatır. Bu yazısında ise onun çalışmalarına değil kişiliğine kısaca değinir ve Beysanoğlu'nun Ziya Gökalp'in etkisinde kaldığının altını çizer (Önder 1991: 49-50).

5.236. *Velidedeoğlu Unutulamaz*⁴⁷⁶

Yazar çalışmasının ilk kısmında Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nun adının ansiklopedilerde yer almamasından dolayı duyduğu üzüntüyü dile getirmiştir. Ardından hukuk dilinin Türkçeleşmesi ile ilgili çalışmalarına değinmiştir (Önder 1992: 14-16).

5.237. *Erzincan'ın Yazgısı*⁴⁷⁷

Önder bu çalışmasında, 1939 ve 1992 yıllarında deprem felaketinin yaşandığı Erzincan üzerine yazmış olduğu bir şiiri aktarmıştır. "Kalmadı" başlıklı bu şiir daha önce yayımlanmamıştır. Aruz ölçüsüyle kaleme alınan şiir on dörtlükten oluşmaktadır. Ayrıca bu şiirde Önder, daha önce rastlamadığımız "Kaygusuz" takma adını kullanmıştır (Önder 1994:20).

⁴⁷⁵ Ali Rıza Önder, "Beysanoğlu'nun Kişiliği", **Ziya Gökalp**, S. 61, C. 11, (1991), s. 49-50.

⁴⁷⁶ Ali Rıza Önder, "Velidedeoğlu Unutulamaz", **Kemalist Ülkü**, S. 290, C. 25, (1992), s. 14-16.

⁴⁷⁷ Ali Rıza Önder, "Erzincan'ın Yazgısı", **Çağrı**, S. 412, Y. 38, (Mart 1994), s. 20.

VI. BÖLÜM

6.ALİ RIZA ÖNDER BİBLİYOGRAFYASI

6.1.Ali Rıza Önder'in Yayımlanmış Kitapları

1. Yaşayan Anadolu Efsaneleri, Erciyes Yayınları, Kayseri, 1955.
2. Yasa Dili Sözlüğü, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1966.
3. Hukuk Araştırmaları, İş Matbaacılık ve Ticaret, Ankara, 1968.
4. Kayseri Basın Tarihi, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1972.

6.2. Ali Rıza Önder'in Erciyes Dergisindeki Yazıları

1. Kişi Yorganına Göre Ayağına Uzatmalıdır, *Erciyes*, S. 11, Y. 1, Ocak 1939, s. 319-320.
2. Kadın Halk Şairi Şerife Soykan, *Erciyes*, S. 26-27, Y. 3, Mart-Nisan 1945, s. 15-18.
3. Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında I, *Erciyes*, S. 28, Y. 3, Mayıs 1945, s. 10-11.
4. Ölüm ve İman Üzerine, *Erciyes*, S. 28, Y. 3, Mayıs 1945, s. 13.
5. Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında II, *Erciyes*, S. 29-30, Y. 3, Haziran-Temmuz 1945, s. 11-12.
6. Hasan Baba-Ali Baba, *Erciyes*, S. 29-30, Y. 3, Haziran-Temmuz 1945, s. 16.
7. Kayseri 'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında III, *Erciyes*, S. 31-32, Y. 3, Ağustos-Eylül 1945, s. 10-11.
8. Öşür ve Hezir, *Erciyes*, S. 31-32, Y. 3, Ağustos-Eylül 1945, s. 18.
9. Munzur Efsanesi, *Erciyes*, S. 31-32, Y. 3, Ağustos-Eylül 1945, s. 19.
10. Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında IV, *Erciyes*, S. 33, Y. 3, Ekim 1945, s. 11, 17.
11. Erzincan'a Ağıt, *Erciyes*, S. 34-35, Y. 4, Kasım-Aralık 1945, s. 11.
12. Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında V, *Erciyes*, S. 34-35, Y. 4, Kasım-Aralık 1945, s. 16, 19, 24.
13. Atatürk ve Sağduyu, *Erciyes*, S. 34-35, Y. 4, Kasım-Aralık 1945, s. 5.

14. Kayseri’de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında VI, *Erciyes*, S. 36-37, Y. 4, Ocak-Şubat 1946, s. 19, 24.
15. Halkevi-Cami, *Erciyes*, S. 38-39, Y. 4, Mart-Nisan 1946, s. 4, 5.
16. Kayseri’de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında VII, *Erciyes*, S. 38-39 Mart-Nisan 1946, s. 15, 16.
17. Birinci Dünya Savaşından Birkaç Parça, *Erciyes*, S. 38-39, Y. 4, Mart-Nisan 1946, s. 35.
18. Kayseri’de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında VIII, *Erciyes*, S. 40-41, Y. 4, Mayıs-Haziran 1946, s. 10, 11.
19. Gönül Şeheri, *Erciyes*, S. 40-41, Y. 4, Mayıs-Haziran 1946, s. 11.
20. Halk Şairi Osmaniçkoğlu, *Erciyes*, S. 40-41, Y. 4, Mayıs-Haziran 1946, s. 24.
21. Hacı Seyit Mehmet Ağa, *Erciyes*, S. 42-43, Y. 4, Temmuz-Ağustos 1946, s. 2-4.
22. Sabır, *Erciyes*, S. 42-43, Y. 4, Temmuz-Ağustos 1946, s. 12.
23. Şeyh İbrahim Tennuri, *Erciyes*, S. 46-47, Y. 5, Kasım-Aralık 1946, s. 37, 38.
24. Anadolu Fatihî Kutulmuşoğlu Süleyman, *Erciyes*, S. 48-49, Y. 5, Ocak-Şubat 1947, s. 33, 34.
25. Elbistanlı Âşık İmam, *Erciyes*, S. 51, Y. 5, Nisan 1947, s. 7, 8.
26. Maniler, *Erciyes*, S. 52, Y. 5, Mayıs 1947, s. 29-32.
27. Turanlı Yunus Bekir, *Erciyes*, S. 53, Y. 5, Haziran 1947, s. 5-7, 32.
28. İki Kayseri Sözlüğü, *Erciyes*, S. 54, Y. 5, Temmuz 1947, s. 9-11.
29. İki Kayseri Sözlüğü II, *Erciyes*, S. 55-56, Y. 5, Ağustos-Eylül 1947, s. 10, 11.
30. Alfabemize Girmeyen İki Harf, *Erciyes*, S. 57-58, Y. 5, Ekim-Kasım 1947, s. 22-24.
31. Erkilet Dili, *Erciyes*, S. 59-60, Y. 5, Aralık-Ocak 1947, s. 7.
32. Sitem, *Erciyes*, S. 59-60, Y. 5, Aralık-Ocak 1947, s. 24.
33. Çoban Baba Efsanesi, *Erciyes*, S. 61-62, Y. 6, Şubat-Mart 1948, s. 7.
34. Teselli, *Erciyes*, S. 61-62, Y. 6, Şubat- Mart 1948, s. 10.
35. Aşk, *Erciyes*, S. 65-66, Y. 6, Haziran-Temmuz 1948, s. 16.
36. Padişahın Rüyası, *Erciyes*, S. 65-66, Y. 6, Haziran-Temmuz 1948, s. 29-31.
37. Kureyşi ile Bamasur, *Erciyes*, S. 67, Y. 6, Ağustos 1948, s. 23.
38. Sükut, *Erciyes*, S. 69, Y. 6, Ağustos 1948, s. 11.
39. Gölcük Efsanesi, *Erciyes*, S. 69, Y. 6, Ekim 1948, s. 22.
40. Adalet ve Saadet, *Erciyes*, S. 70, Y. 6, Kasım 1948, s. 3, 4.

41. Zaman İzafe Midir, *Erciyes*, S. 72, Y. 6, Ocak 1949, s. 13, 14-18.
42. Sarhoş, *Erciyes*, S. 72, Y. 6, Ocak 1949, s. 45.
43. Kayseri Tarihi Hakkında, *Erciyes*, S. 73, Y. 7, Şubat 1949, s. 19, 20.
44. Pilvenk'lilerde Oruç ve Bayram, *Erciyes*, S. 74-75, Y. 7, Mart-Nisan 1949, s. 7, 8.
45. Pertek Ağzının Özellikleri, *Erciyes*, S. 81, Y. 7, Ekim 1949, s. 16, 17.
46. Pertek'ten Derlenmiş Kelimeler, Deyimler, Atasözleri, *Erciyes*, S. 82-83, Y. 12, Kasım-Aralık 1949, s. 19-20.
47. Türk Millî Destanı Oğuzlama, *Erciyes*, S. 84-85, Y. 12, Şubat-Mart 1950, s. 8-10.

6.3. Ali Rıza Önder'in Türk Folklor Araştırmaları Dergisindeki Yazıları

1. Âşık Ali Huzurî Coşkun, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 40, Y. 4, C. 2, Kasım 1952, s. 639-640.
2. Tunceli Bölgesindeki Aşiretler ve Kabile Adları, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 48, Y. 4, C. 2, Temmuz 1953, s. 757-758.
3. Hınıs'ta Oyun Çeşitleri, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 52, Y. 5, C. 3, Kasım 1953, s. 818.
4. Hınıs'tan Kelimeler ve Deyimler, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 58, Y. 5, C. 3, Mayıs 1954, s. 923-926.
5. Hınıs Konuşması, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 61, Y. 6, C. 3, Ağustos 1954, s. 970.
6. Hınıs'ta Aşiretler, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 65, Y. 6, C. 3, Aralık 1954, s. 1029.
7. Hınıs'ta İnsan İsimleri, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 69, Y. 6, C. 3, Nisan 1955, s. 1099-1100.
8. Göle'de İnsan İsimleri, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 74, Y. 7, C. 4, Eylül 1955, s. 1180-1182.
9. Ürgüp Düğünlerinde Nahıl, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 82, Y. 7, C. 4, Mayıs 1956, s. 1315-1317.
10. Hırsızlıkta Uğur, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 87, Y. 8, C. 4, Ekim 1956, s. 1388-1389.
11. Kırlangıç Uşağı, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 91, y. 8, c. 4, Şubat 1957, s. 1444-1445.
12. Bir Ürgüp Güzellemesi, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 93, Y. 8, C. 4, Nisan 1957, s. 1474.
13. Ürgüplü Âşık Mahfi, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 105, Y. 9, C. 5, Ekim 1957, s. 1573-1574.

14. Ürgüplü Memiş Şahin, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 105, Y. 9, C. 5, Nisan 1958, s. 1680-1681.
15. Oğuzlama ve Basri Gocul, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 108, Y. 9, C. 5, Temmuz 1958, s. 1727-1728.
16. Eğin Manileri, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 115, Y. 10, C. 5, Şubat 1959, s. 1839-1840.
17. Kemahlı Tahir ve Divanı, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 124, Y. 11, C. 6, Ağustos 1959, s. 1969.
18. Erzincan'da Mizah I, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 125, Y. 11, C. 6, Aralık 1959, s. 2048.
19. Erzincan'da Mizah II, *Türk Folklor Araştırmaları*, S.129, Y. 11, C. 6, Nisan 1960, s. 2130-2131.
20. Bir Er Mektubu, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 150, Y. 13, C. 7, Ocak 1962, s. 2622.
21. Kayseri Halkbilimi ve Kazım Yedekçioğlu, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 153, Y. 13, C. 7, Nisan 1962, s. 2687-2688.
22. Bahrat ile Atik, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 156, Y. 13, C. 7, Temmuz 1962, s. 2772-2773.
23. Vehbi Cem Aşkun ve Çalışmaları, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 160, Y. 14, C. 7, Kasım 1962, s. 2887-2888.
24. Gül Baba, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 162, Y. 14, C. 7, Ocak 1963, s. 2941.
25. Ömer Asım Aksoy, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 165, Y. 14, C. 8, Nisan 1963, s. 3032-3033.
26. 8. Şevket Beysanoğlu, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 179, Y. 15, C. 8, Haziran 1964, s. 3426-3427.
27. Mehmet Önder ve Konya Halkbilimi, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 182, Y. 16, C. 9, Eylül 1964, s. 3514-3516.
28. Mehmet Fahrettin Kırzioğlu, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 185, Y. 16, C. 9, Aralık 1964, s. 3595-3597.
29. Hikmet Dizdaroğlu, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 190, Y. 16, C. 9, Mayıs 1965, s. 3737-3738.
30. Cahit Öztelli, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 193, Y. 17, C. 9, Ağustos 1965, s. 3819-3821.
31. İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 196, Y. 17, C. 9, Kasım 1965, s. 3903-3905.
32. Popüler Türküler Şairi Hasan Turan, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 200, Y. 17, C. 10, Mart 1966, s. 4031-4032.

33. Mustafa Adil Özer, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 207, Y. 18, C. 10, Ekim 1966, s. 4214-4215.
34. Naki Tezel, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 209, Y. 18, C. 10, Aralık 1966, s. 4267-4268.
35. Ord. Prof. Fındıkoğlu Ziyaeddin Fahri, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 212, Y. 18, C. 10, Mart 1967, s. 4353-4355.
36. Ahmet Kutsi Tecer, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 218, Y. 19, C. 11, Eylül 1967, s. 4515-4517.
37. Ahmet Şükrü Esen, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 222, Y. 19, C. 11, Şubat 1968, s. 4631-4633.
38. Karacaali Köyünde Mezar Taşları, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 227, Y. 19, C. 11, Haziran 1968, s. 4779-4782.
39. Veysel Arseven, *Türk Folklor Araştırmaları*, S.232, Y. 20, C. 11, Kasım 1968, s. 5120-5122.
40. Şükrü Elçin, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 236, Y. 20, C. 12, Mart 1969, s. 5232-5233.
41. Şerif Baykurt, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 245, Y. 21, C. 12, Aralık 1969, s. 5475-5476.
42. Tomarzalı Ali Kırbıyık, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 248, Y. 21, C. 12, Mart 1970, s. 5566-5568.
43. Fikret Memişoğlu, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 286, Y. 24, C. 14, Mayıs 1973, s. 6642-6643.
44. İshak Sunguroğlu, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 290, Y. 25, C. 15, Eylül 1973, s. 6754-6755.
45. Osman Baki Yey, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 298, Y. 25, C. 15, Mayıs 1974, s. 6987-6988.
46. Hasan Eşref Ertekin, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 303, Y. 26, C. 15, Ekim 1974, s. 7114-7115.
47. Kayseri Halkbilimi Çalışmaları ve Kayserim, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 312, Y. 26, C. 16, Temmuz 1975, s. 7361.
48. Kastamonulu İhsan Ozanoğlu, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 318, Y. 27, C.16, Ocak 1976, s. 7543-7545.
49. Ölümünün 32. Yılında Halk Ozanı Şerife Soykan, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 324, Y. 27, C. 16, Temmuz 1976, s. 7701-7702.
50. Mama Hatun Efsanesi, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 326, Y. 28, C. 17, Eylül 1976, s. 7750-7751.

51. Altın Kambur, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 331, Y. 28, C. 17, Şubat 1977, s. 7911-7912.
52. İncili Köyünün Batışı, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 343, Y. 29, C. 18, Şubat 1978, s. 8229.
53. Karacadağ, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 347, Y. 29, C. 18, Haziran 1978, s. 8341.
54. Kutu Deresi, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 353, Y. 30, C. 18, Aralık 1978, s. 8341.

6.4. Ali Rıza Önder'in Yeni Erciyes Dergisindeki Yazıları

1. Kayseri Türk Anıtları, *Yeni Erciyes*, S. 1, C. 1, Ocak 1955, s. 16-22.
2. Ürgüp'te Kavga Sebepleri, *Yeni Erciyes*, S. 4, C. 1, Nisan 1955, s. 11-12.
3. Ürgüplü Fethi Baba, *Yeni Erciyes*, S. 5, C. 1, Mayıs 1955, s. 11, 22.
4. Hatay'dan Sesleniş, *Yeni Erciyes*, S. 6, C. 1, Haziran 1955, s. 12-13.
5. Türk Ne Demektir, *Yeni Erciyes*, S. 7, C. 1, Ekim 1955, s. 3-4, 22.
6. İşçi Damgalarından Eski Türk Yazısına, *Yeni Erciyes*, S. 8, C. 1, Kasım 1955, s. 5-7.
7. Kervansaraylar Geçidi, *Yeni Erciyes*, S. 13, C. 3, Ekim 1956, s. 9-10.
8. Develi Üzerine İki İnceleme, *Yeni Erciyes*, S. 14-15, C. 2, Kasım-Aralık 1956, s. 19-20, 22.
9. Ölümünün Yirmi Beşinci Yılında Yunus Bekir, *Yeni Erciyes*, S. 9-10, C. 1, Aralık-Ocak 1956, s. 11-12.
10. Yunus Bekir'in Son Sözleri, *Yeni Erciyes*, S. 19-20, Nisan-Mayıs 1957, s. 3-4, 14.
11. Ölenler ve Kalanlar, *Yeni Erciyes*, S. 21-22, Kasım-Aralık 1957, s. 5-6, 22.
12. Pınarbaşı İlçesi Üzerine, *Yeni Erciyes*, S. 29-30, Kasım-Aralık 1958, s. 2, 14.

6.5. Ali Rıza Önder'in Türk Düşüncesi Dergisindeki Yazıları

1. Sadri Maksudi Arsal, *Türk Düşüncesi*, S. 7, C. 7, Haziran 1957, s. 52-56.

6.6. Ali Rıza Önder'in Filiz Dergisindeki Yazıları

1. Kayseri'de Çıkan Dergiler, *Filiz*, S. 4, Y. 1, Eylül 1958, s. 4-5.
2. Oğuzlama ve Basri Gocul, *Filiz*, S. 5, Y. 1, Ekim 1958, s. 8-9.
3. Yeni Bir Ansiklopedi, *Filiz*, S. 6, Y. 1, Kasım 1958, s. 6-7.
4. Yunus Bekir'in Düşünceleri, *Filiz*, S. 8, Y. 1, Ocak 1959, s. 4, 15.
5. Yunus Bekir'in Düşünceleri II, *Filiz*, S. 9, Y. 1, Şubat 1959, s. 12, 16.
6. Yunus Bekir'in Düşünceleri, *Filiz*, S. 5, Y. 6, C. 1, Ekim 1964, s. 9.
7. Yunus Bekir'in Düşünceleri III, *Filiz*, S. 5, Y. 6, C. 1, Aralık 1964, s. 10.

8. Yunus Bekir'in Düşünceleri IV, *Filiz*, S. 9, C. 2, Ocak 1965, s. 10.
9. Kayseri Şâirleri, *Filiz*, S. 7, C. 2, Nisan 1965, s. 4.
10. Sarhoş, *Filiz*, S. 8, C. 2, Mayıs 1965, s. 7.
11. Coğrafi Terimler Sözlüğü, *Filiz*, S. 9, C. 2, Haziran 1965, s. 7, 12.
12. Sözcükler Arasında, *Filiz*, S. 10, C. 2, Temmuz 1965, s. 2.
13. Kayseri Meydan Savaşı, *Filiz*, S. 11, C. 2, Ağustos 1965, s. 7, 11.
14. Sözcükler Arasında, *Filiz*, S. 13, C. 2, Ekim 1965, s. 2.
15. Sözcükler Arasında, *Filiz*, S. 14, C. 2, Kasım 1965, s. 2.
16. Sözcükler Arasında, *Filiz*, S. 15, C. 2, Aralık 1965, s. 2.
17. Yunus Bekir, *Filiz*, S. 16, C. 2, Ocak 1966, s. 7, 11.
18. Öğretmen Galip Öcal, *Filiz*, S. 18, C. 2, Mart 1966, s. 3.
19. Serpinti, *Filiz*, S. 19, C. 2, Nisan 1966, s. 9, 12.
20. Abdülkadir Sarıkelle, *Filiz*, S. 20, C. 2, Mayıs 1966, s. 5, 11.
21. Ahmet Hilmi Kalaç, *Filiz*, S. 22, C. 2, Temmuz 1966, s. 3, 9, 11.
22. Yunus Bekir'in Hamdullah Suphi'ye Mektubu, *Filiz*, S. 23, C. 2, Ağustos 1966, s. 3, 10.
23. Ölümünün 16. Yılında Remzi Oğuz Arık, *Filiz*, S. 1, C. 4, Haziran 1970, s. 4, 21.
24. Ölümünün 16. Yılında Remzi Oğuz Arık II, *Filiz*, S. 2, C. 4, Temmuz 1970, s. 4, 22-23.
25. Ölümünün 16. Yılında Remzi Oğuz Arık III, *Filiz*, S. 3, C. 4, Ağustos 1970, s. 4, 22-23.
26. Ölümünün 16. Yılında Remzi Oğuz Arık IV, *Filiz*, S. 4, C. 4, Eylül 1970, s. 4, 22-23.
27. Ali Sâni Yalçın ve Sâkinamesi, *Filiz*, S. 5, C. 4, Ekim 1970, s. 9, 15.
28. Ali Sâni Yalçın, *Filiz*, S. 6, C. 4, Kasım 1970, s. 16-17.
29. Yunus Bekir'in Bir Bakan'a Mektubu, *Filiz*, S. 7, C. 4, Aralık 1970, s. 6-7.
30. Yunus Bekir'in Bir Bakan'a Mektubu II, *Filiz*, S. 8-9, C. 4, Ocak-Şubat 1971, s. 27-28.
31. Yunus Bekir'in Bir Bakan'a Mektubu III, *Filiz*, S. 10, C. 4, Mart 1971, s. 18-19.
32. Arsal'ın Öğütleri, *Filiz*, S. 12, C. 4, Mayıs 1971, s. 4, 5, 24.
33. Yaylada Akşam, *Filiz*, S. 19, C. 4, Aralık 1971, s. 4.
34. Kültür Ocaklarımızdan Kayseri Lisesi, *Filiz*, 1971, S. 19, C. 4, Aralık 1971, s. 6-7.

6.7. Ali Rıza Önder'in Yeni Adam Dergisindeki Yazıları

1. Eğitimde Denge, *Yeni Adam*, S. 811, Mart 1969, s. 4.
2. Liselerimiz Üzerine, *Yeni Adam*, S. 813, Mayıs 1969, s. 4.
3. Din Konusunun Önemi, *Yeni Adam*, S. 814, Haziran 1969, s. 4.
4. Din Üzerine Düşünceler II, *Yeni Adam*, S. 815, Temmuz 1969, s. 4.
5. Din Üzerine Düşünceler III: Dinin Toplumdaki Yeri, *Yeni Adam*, S. 816, Ağustos 1969, s. 4.
6. Din Üzerine Düşünceler IV, *Yeni Adam*, S. 817, Eylül 1969, s. 4.
7. Din Üzerine Düşünceler v: Din-Bilim, *Yeni Adam*, S. 818, Ekim 1969, s. 4.
8. Türk Övün, Çalış, Güven, *Yeni Adam*, S. 819, Kasım 1969, s. 8.
9. Çalışma Düzenimiz, *Yeni Adam*, S. 820, Aralık 1969, s. 4.
10. Yunus Bekir'in Anıları, *Yeni Adam*, S. 821, Ocak 1970, s. 4.
11. Yunus Bekir'in Politikaya Girişi, *Yeni Adam*, S. 822, Şubat 1970, s. 4.
12. Yunus Bekir'in Mektubu, *Yeni Adam*, S. 823, Mart 1970, s. 4.
13. Türk Halk Efsanelerinden Kız Kurtaran Kaya, *Yeni Adam*, S. 823, Mart 1970, s. 23-24.
14. Nemrut'un Develeri, *Yeni Adam*, S. 824, Nisan 1970, s. 13.
15. Efsane Nedir, *Yeni Adam*, S. 825, Mayıs 1970, s. 4.
16. Bir Genç Türk Avrupa Yollarında, *Yeni Adam*, S. 826, Haziran 1970, s. 4, 20.
17. Zaman Eğitimi, *Yeni Adam*, S. 827, Temmuz 1970, s. 4, 23.
18. Eğitim Anketine Cevaplar, *Yeni Adam*, S. 828, Ağustos 1970, s. 5.
19. Kesdoğan Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 829, Eylül 1970, s. 4, 19.
20. Ayşe Bacı Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 830, Ekim 1970, s. 6, 9.
21. Çoban Dede Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 831, Kasım 1970, s. 6, 21.
22. Seyit Halil Menkıbesi, *Yeni Adam*, S. 832, Aralık 1970, s. 6, 15.
23. Kazankaya Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 833, Ocak 1971, s. 6.
24. Işıldak Kız Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 834, Şubat 1971, s. 6, 16.
25. Ulupınar Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 835, Mart 1971, s. 10.
26. Koramaz Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 836, Nisan 1971, s. 8.
27. Ali Taşı Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 837, Mayıs 1971, s. 9, 11.
28. Ana Hakkı, *Yeni Adam*, S. 838, Haziran 1971, s. 11.
29. Halim Baki Kunter, *Yeni Adam*, S. 839, Temmuz 1971, s. 8, 16.

30. Din Bilim, *Yeni Adam*, S. 840, Ağustos 1971, s. 14, 18.
31. Yedi Tuğla Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 841, Eylül 1971, s. 9.
32. Oğuzlama, *Yeni Adam*, S. 843, Kasım 1971, s. 7, 21.
33. Ayasofya Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 844, Aralık 1971, s. 8, 11.
34. Akça Sultan, *Yeni Adam*, S. 845, Ocak 1972, s. 8.
35. Cimcime Sultan Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 846, Şubat 1972, s. 8, 19.
36. Pakistan ve İkbâl, *Yeni Adam*, S. 847, Mart 1972, s. 9, 16.
37. Gökalp Nasıl Bir Bilgedir, *Yeni Adam*, S. 848, Nisan 1972, s. 12-13.
38. Budan'ın Sesi, *Yeni Adam*, S. 849, Mayıs 1972, s. 14.
39. Konfüçyus'un Ahlâk İlkeleri, *Yeni Adam*, S. 851, Temmuz 1972, s. 10.
40. Kalkınmanın Koşulları, *Yeni Adam*, S. 852, Ağustos 1972, s. 9, 18.
41. Bektaş Ağanın Serkisof Saati, *Yeni Adam*, S. 853, Eylül 1972, s. 6, 15.
42. Yavaş Ovası Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 854, Ekim 1972, s. 6.
43. Gökalp Nasıl Bir Bilgedir, *Yeni Adam*, S. 854, Ekim 1972, s. 7, 14.
44. Atatürk'ün Tüze Devrimi, *Yeni Adam*, S. 855, Kasım 1972, s. 8, 21.
45. Atatürk'ün Kayseri'ye İlk Gelişi, *Yeni Adam*, S. 856, Aralık 1972, s. 7, 21.
46. Yeni Adam Kavramı Üzerine, *Yeni Adam*, S. 869, Ocak 1974, s. 7.
47. Yaratıcı Göz Yaşları, *Yeni Adam*, S. 870, Şubat 1974, s. 6.
48. Şenkaya Gazetesi Üzerine, *Yeni Adam*, S. 871, Mart 1974, s. 8, 19.
49. Taşranın Sesi, *Yeni Adam*, S. 873, Mayıs 1974, s. 8.
50. Eski Türklerde Kur'an Çevirileri, *Yeni Adam*, S. 874, Haziran 1974, s. 7.
51. Kur'an Dili, *Yeni Adam*, S. 874, Temmuz 1974, s. 7.
52. Kültür Yenilenmesi, *Yeni Adam*, S. 877, Eylül 1974, s. 6, 21.
53. Ruh Eğitimi, *Yeni Adam*, S. 878, Ekim 1974, s. 6.
54. Gökalp'in Kişiliği, *Yeni Adam*, S. 879, Kasım 1974, s. 9.
55. Din Dilinin Ağırılığı, *Yeni Adam*, S. 880, Aralık 1974, s. 7, 22.
56. Vefa Öldü Mü, *Yeni Adam*, S. 882, Şubat 1975, s. 6.
57. Türk Hukuk Dili, *Yeni Adam*, S. 883, Mart 1975, s. 6.
58. Kaş İlçesi Üzerine, *Yeni Adam*, S. 889, Eylül 1975, S. 6.
59. Ali Ulvi Elöve, *Yeni Adam*, S. 890, Ekim 1975, s. 11.

60. Meis Adası-Yeis Adası, *Yeni Adam*, S. 893, Ocak 1976, s. 6.
61. Doksan Yaşa Saygı, *Yeni Adam*, S. 894, Şubat 1976, s. 3, 21.
62. Basri Gocul'dan Sesler, *Yeni Adam*, S. 895, Mart 1976, s. 16.
63. Abdülhamid'in Anıları, *Yeni Adam*, S. 896, Nisan 1976, s. 10, 23.
64. Abdülhamit'in Gözüyle Enver Paşa, *Yeni Adam*, S. 898, Haziran, s. 8.
65. Abdülhamit ve Atatürk, *Yeni Adam*, S. 899, Temmuz 1976, s. 6.
66. Üretici Eğitim, *Yeni Adam*, S. 900, Ağustos 1976, s. 11, 22.
67. Kültür Sömürüsü, *Yeni Adam*, S. 902, Ekim 1976, s. 6.
68. Geride Kalanlar, *Yeni Adam*, S. 903, Kasım 1976, s. 14.
69. Yok Olan Mezarlıklarımız, *Yeni Adam*, S. 904, Aralık 1976, s. 7.
70. Konya'da Bayram, *Yeni Adam*, S. 905, Ocak 1977, s. 7.
71. Yeni Bir Anabetik, *Yeni Adam*, S. 906, Şubat 1977, s. 6.
72. Halk Oyunları, *Yeni Adam*, S. 907, Mart 1977, s. 6, 22.
73. Toprak Kıyımı, *Yeni Adam*, S. 908, Nisan 1977, s. 6.
74. İl Yıllıkları, *Yeni Adam*, S. 910, Haziran 1977, s. 7.
75. İnsan Aşısı, *Yeni Adam*, S. 911, Temmuz 1977, s. 9, 22.
76. Tinsel Kalkınma, *Yeni Adam*, S. 912, Ağustos 1977, s. 6.
77. Aygünlük İçinde Yeşerge Yazmak, *Yeni Adam*, S. 913, Eylül 1977, s. 10.
78. Mutlu Barış, *Yeni Adam*, S. 914, Ekim 1977, s. 6.
79. İsviçre'de Üç Gün, *Yeni Adam*, S. 915, Kasım 1977, s. 6.
80. İnançtan Bilime, *Yeni Adam*, S. 916, Aralık 1977, s. 6.
81. Keklik Pınarı, *Yeni Adam*, S. 917, Ocak 1978, s. 10.
82. Gâvurdan Yana, *Yeni Adam*, S. 918, Şubat 1978, s. 6.
83. İyimser Hasta, *Yeni Adam*, S. 919, Mart 1978, s. 8.
84. Örnek Bir Başarı, *Yeni Adam*, S. 920, Nisan 1978, s. 16.
85. Hocanın Yeri, *Yeni Adam*, S. 921, Mayıs 1978, s. 33.
86. Cezalar Nasıl Çektirilmeli, *Yeni Adam*, S. 922, Haziran 1978, s. 6.
87. Ermeni Hastalığı, *Yeni Adam*, S. 923, Temmuz 1978, s. 6, 13.
88. Altmışıncı Durak, *Yeni Adam*, S. 924, Ağustos 1978, s. 19.
89. Şeyh Galip'ten Sesler, *Yeni Adam*, S. 926, Ekim 1978, s. 7.

90. Hırçınlaşan Toplum, *Yeni Adam*, S. 927, Kasım 1978, s. 7.

91. Agâh Sırrı Levend, *Yeni Adam*, S. 928, Aralık 1978, s. 7.

6.8. Ali Rıza Önder'in Türk Dili Dergisindeki Yazıları

1. Tanrı Gönendire, *Türk Dili*, S. 29, C. 3, Şubat 1954, s. 282-283.

2. İl Var Ulus Var, *Türk Dili*, S. 32, C. 3, Mayıs 1954, s. 477-478.

3. Göğcebaylık, *Türk Dili*, S. 35, C. 3, Ağustos 1954, s. 672-673.

4. Türkçede Ayın Yoktur, *Türk Dili*, S. 39, C. 4, Aralık 1954, s. 164-166.

5. Kanunlarımızın Dili, *Türk Dili*, S. 64, C. 6, Ocak 1957, s. 216-218.

6. Mahkemelerimizin Dili, *Türk Dili*, S. 66, C. 6, Mart 1957, s. 324-329.

7. Günümüzün Türkçesi, *Türk Dili*, S. 70, C. 7, Temmuz 1957, s. 540-542.

8. Dilimize Sızan Batılı Sözler, *Türk Dili*, S. 74, C. 7, Kasım 1957, s. 79-81.

9. İç Anadolu Ağzı, *Türk Dili*, S. 78, C. 7, Mart 1958, s. 278-282.

10. Töre Terimi Üzerine, *Türk Dili*, S. 107, C. 9, Ağustos 1960, s. 576-579.

11. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunumuzun Dili Üzerine, *Türk Dili*, S. 120, C. 10, Eylül 1961, s. 928-931.

12. Din Dili, *Türk Dili*, S. 128, C. 11, Mayıs 1962, s. 692-693.

13. Hukuk Dilimiz, *Türk Dili*, S. 161, C. 14, Şubat 1965, s. 413-419.

14. Betikçi Ali Rıza, *Türk Dili*, S. 166, C. 14, Temmuz 1965, s. 707-708.

15. Bir Tasarı Üzerine, *Türk Dili*, S. 171, C. 15, Aralık 1965, s. 193-195.

16. Yasalarımızda Dil Birliği, *Türk Dili*, S. 175, C. 15, Nisan 1966, s. 483-485.

17. Dil Devriminin Sorunları I: Dilde Değişme, Devrim-Evrin İlişkileri, *Türk Dili*, S. 180, C. 15, Eylül 1966, s. 1104-1106.

18. Dil Devriminin Sorunları II: Bilim, Din ve Siyasa Açısından Dil Devrimi, *Türk Dili*, S. 183, C. 16, Aralık 1966, s. 183-185.

19. Dil Devriminin Sorunları III: Dil Devriminin Türkçeye Kazandırdıkları, *Türk Dili*, S. 185, C. 16, Şubat 1967, s. 342-344.

20. Dil Devriminin Sorunları IV: Yanlış Uygulamalar Yersiz Benzetişler, *Türk Dili*, S. 189, C. 16, Haziran 1967, s. 706-708.

21. Dil Devriminin Sorunları V: Örnekler Üzerine Düşünceler, *Türk Dili*, S. 191, C. 16, Ağustos 1967, s. 857-861.

22. Diyarbakır Ağzı, *Türk Dili*, S. 196, Ocak 1968, s. 542-545.

23. Soyadlarımız Üzerine, *Türk Dili*, S. 201, Haziran 1968, s. 307-317.

24. Kayseri’li Esmer Hatun ve Deyişleri, *Türk Dili*, S. 209, C. 19, Şubat 1969, s. 717-722.
25. Türklerde Ant İçme Geleneği, *Türk Dili*, S. 219, C. 21, Aralık 1969, s. 228-232.
26. Yasalarımıza Göre Ant İçme, *Türk Dili*, S. 223, C. 22, Nisan 1970, s. 8-12.
27. Tüze Dilinde Yeni Bir Atılım, *Türk Dili*, S. 224, C. 22, Mayıs 1970, s. 165-167.
28. Ant Verme Konusunda Yeni Bir Öneri, *Türk Dili*, S. 228, C. 22, Eylül 1970, s. 429-433.
29. Tüze Dilinin Öncüsü Recai Seçkin, *Türk Dili*, S. 255, C. 27, Aralık 1972, s. 290-293.
30. Ak Denizin Ak Kenti Bodrum, *Türk Dili*, S. 260, C. 28, Mayıs 1973, s. 117-118.
31. Yargı Dili, *Türk Dili*, S. 312, C. 36, Eylül 1977, s. 177-185.
32. Kayyum-Kayyım, *Türk Dili*, S. 354, C. 42, Haziran 1981, s. 875-876.
33. Mahkeme-Yargılık, *Türk Dili*, S. 369, C. 44-45, Eylül 1982, s. 184-186.
34. Tanrı Kavramı, *Türk Dili*, S. 472, C. 60, Nisan 1991, s. 207-210.
35. Okumak-Çağırarak, *Türk Dili*, S. 479, C. 61, Kasım 1991, s. 375-379.
36. Hüseyin Kâzım Kadri ve Türkçe Sözlüğü, *Türk Dili*, S. 482, C. 63, Şubat 1992, s. 54-60.
37. Kayseri Ağzı Sözcükler, *Türk Dili*, S. 496, C. 64, Nisan 1993, s. 306-308.

6.9. Ali Rıza Önder’in Doğru Yol Gazetesindeki Yazıları

1. Elazığ’dan Pertek’e (Tunceli Mektupları), *Doğru Yol*, S. 35, 11 Ocak 1946, s. 2.
2. Hozat Yaylası (Tunceli Mektupları), *Doğru Yol*, S. 45, 19 Şubat 1946, s. 2.
3. Ovacık Yollarında (Tunceli Mektupları), *Doğru Yol*, S. 45, 2 Nisan 1946, s. 2.
4. Doğululara Göre Kayseri (Tunceli Mektupları), *Doğru Yol*, S. 62, 23 Nisan 1946, s. 2.

6.10. Ali Rıza Önder’in Davran Gazetesindeki Yazıları

1. Akıl Ve Milliyetçilik, *Davran*, Y. 1, 15 Haziran 1948, s. 7, 16.
2. Türkçülük Neden Gereklidir, *Davran*, Y. 1, 1 Ekim 1948, s. 14.
3. Türkçülük Neden Gereklidir, *Davran*, Y. 1, 1 Kasım 1948, s. 14.

6.11. Ali Rıza Önder’in Şenkaya Gazetesindeki Yazıları

1. Başlangıç, *Şenkaya*, S. 16, 15 Ekim 1951.
2. Hazreti Muhammet, *Şenkaya*, S. 17, 15 Aralık 1951.
3. Beş Cevher ve İnsan, *Şenkaya*, S. 19, 16 Şubat 1952.
4. Tekamül, *Şenkaya*, S. 20, 18 Nisan 1952.

5. Tekamülün Gayesi, *Şenkaya*, S. 21, 15 Mayıs 1952.
6. Devriye, *Şenkaya*, S. 23, 15 Ağustos 1952.
7. Göle'nin Kurtuluşu, *Şenkaya*, S. 23.

6.12. Ali Rıza Önder'in Kars Gazetesindeki Yazıları

1. Hıms'lı Rüştü Efendi, *Kars*, 14 Mart 1951.
2. Göle'de Haftamal Şenliği, *Kars*, 2 Mayıs 1951.

6.13. Ali Rıza Önder'in İstiklâl Gazetesindeki Yazıları

1. Eski Pertek I, *İstiklâl*, S. 30, 15 Eylül 1952, s. 2.
2. Eski Pertek II, *İstiklâl*, S. 36, 22 Eylül 1952, s. 2.
3. Tunceli Merkezi: Kalan, *İstiklâl*, S. 41, 27 Eylül 1952, s. 2.
4. Kalan'dan Bir Hatıra, *İstiklâl*, S. 42, 29 Eylül 1952, s. 2.
5. Kalan'dan Bir Hatıra, *İstiklâl*, S. 43, 30 Eylül 1952, s. 2.
6. Pertek I, *İstiklâl*, S. 50, 7 Ekim 1952, s. 2.
7. Pertek II, *İstiklâl*, S. 52, 9 Ekim 1952, s. 2.
8. Alevi Yârenliği, *İstiklâl*, S. 71, 28 Ekim 1952, s. 2.
9. Koçpınarlı Seyit Rıza, *İstiklâl*, 25 Kasım 1952, s. 2.
10. Konaklı Köy, *İstiklâl*, 11 Aralık 1952, s. 2.
11. Sultan Hıdır Ziyaret, *İstiklâl*, 19 Aralık 1952, s. 2.
12. Mazgirt, *İstiklâl*, 26 Aralık 1952, s. 2.
13. Türk Milleti, *İstiklâl*, 21 Ocak 1953, s. 2.
14. Devlet Kuşu, *İstiklâl*, 30 Ocak 1953, s. 2.
15. Bahtına Küsen Kız, *İstiklâl*, 7 Ocak 1953, s. 2-3.
16. Nemrut'un Develeri, *İstiklâl*, 5 Şubat 1953, s. 2.
17. Karayazı Efsanesi, *İstiklâl*, 11 Şubat 1953, s. 2.
18. Binbulak Dağlarında, *İstiklâl*, 23 Şubat 1953, s. 2.
19. Binbulak Dağlarında, *İstiklâl*, 24 Şubat 1953, s. 2.
20. Dilimiz Çirkin Midir, *İstiklâl*, 4 Mart 1953, s. 2.
21. Dilimiz Çirkin Midir, *İstiklâl*, 5 Mart 1953, s. 2.
22. Kiğihamzan Çermiği, *İstiklâl*, 13 Mart 1953, s. 2.
23. Kiğihamzan Çermiği, *İstiklâl*, 14 Mart 1953, s. 2.

24. Kâlûbelâ, *İstiklâl*, 1 Nisan 1953, s. 2.
25. Karlova-Varto, *İstiklâl*, 13 Nisan 1953, s. 2.
26. Karlova-Varto, *İstiklâl*, 14 Nisan 1953, s. 2.
27. Hınıs'ın Tarihçesi, *İstiklâl*, 19 Mayıs 1953, s. 2.
28. Rüştü Efendinin Bir Münacaatı, *İstiklâl*, 21 Mayıs 1953, s. 2.
29. Aygır Gölü Efsanesi, *İstiklâl*, 16 Haziran, 1953, s. 2.
30. Aygır Gölü Efsanesi, *İstiklâl*, 17 Haziran 1953, s. 2.
31. Ardahan-Posof, *İstiklâl*, 24 Haziran 1953, s. 2.
32. Ardahan-Posof, *İstiklâl*, 25 Haziran 1953, s. 2.
33. Demirperde Önünde, *İstiklâl*, 4 Temmuz 1953, s. 2.
34. Demirperde Önünde, *İstiklâl*, 6 Temmuz 1953, s. 2.
35. Çıldır Efsanesi, *İstiklâl*, 15 Temmuz 1953, s. 2.
36. Ticanî, *İstiklâl*, 21 Temmuz 1953, s. 2.
37. Ticanî, *İstiklâl*, 22 Temmuz 1953, s. 2.
38. Kosor Pehlivanları, *İstiklâl*, 5 Ağustos 1953, s. 2.
39. Ata İnkisârı, *İstiklâl*, 12 Ağustos 1953, s. 2.
40. Kömür Baba, *İstiklâl*, 17 Ağustos 1953, s. 2.
41. Göle'ye Dair, *İstiklâl*, 25 Ağustos 1953, s. 2.
42. Göle'ye Dair, *İstiklâl*, 26 Ağustos 1953, s. 2.
43. Tahsinağa Kütüphanesi, *İstiklâl*, 26 Eylül 1953, s. 2.
44. Tahsinağa Kütüphanesi, *İstiklâl*, 28 Eylül 1953, s. 2.
45. Ürgüp'te Kılıç Arslan Türbesi, *İstiklâl*, 8 Ekim 1953, s. 2.
46. Ürgüp'te Kılıç Arslan Türbesi, *İstiklâl*, 9 Ekim 1953, s. 2.
47. Şeyhülislâm Hayri Efendi, *İstiklâl*, 13 Ekim 1953, s. 2.
48. Şeyhülislâm Hayri Efendi, *İstiklâl*, 14 Ekim 1953, s. 2.
49. Taşkınpaşa, *İstiklâl*, 2 Kasım 1953, s. 2.
50. Sarıhan Kervansarayı, *İstiklâl*, 16 Kasım 1953, s. 2.
51. Ruh ve Kâinat, *İstiklâl*, 22 Aralık 1953, s. 2.
52. Ruh ve Kâinat II, *İstiklâl*, 23 Aralık 1953, s. 2-3.
53. Küçük Asya ve Ürgüp, *İstiklâl*, 20 Ocak 1954, s. 2-3.

54. Ürgüpte Ulu Cami, *İstiklâl*, 28 Ocak 1954, s. 2.
55. Ürgüpte Ulu Cami, *İstiklâl*, 29 Ocak 1954, s. 2.
56. Şarl Teksiye Gesi Dolaylarında, *İstiklâl*, 3 Şubat 1954, s. 2.
57. Sabanca Efsanesi, *İstiklâl*, 27 Mart 1954, s. 2.
58. Tanrı-Allah, *İstiklâl*, 3 Nisan 1954, s. 2.
59. Tanrı-Allah, *İstiklâl*, 5 Nisan 1954, s. 2-3.
60. Ağdamar Adası, *İstiklâl*, 10 Nisan 1954, s. 2.
61. Yavaş Ovası, *İstiklâl*, 14 Nisan 1954, s. 2.
62. Kız Kurtaran Kaya, *İstiklâl*, 21 Nisan 1954, s. 2.
63. Çağlayanlar Beldesi Bünyan, *İstiklâl*, 5 Mayıs 1954, s. 2.
64. Çağlayanlar Beldesi Bünyan, *İstiklâl*, 6 Mayıs 1954, s. 2.
65. Hasan Dağı-Ali Dağı, *İstiklâl*, 15 Mayıs 1954, s. 2.
66. Eyvallah Şehri, *İstiklâl*, 21 Mayıs 1954, s. 2.
67. Eyvallah Şehri, *İstiklâl*, 22 Mayıs 1954, s. 2.
68. Azerbaycan Türklüğü, *İstiklâl*, 28 Mayıs 1954, s. 2.
69. Nüfus Dâvâlarında C. Savcısının Durumu, *İstiklâl*, 16 Haziran 1954, s. 2.
70. 69. Nüfus Dâvâlarında C. Savcısının Durumu, *İstiklâl*, 17 Haziran 1954, s. 2.
71. Kara Koç Efsanesi, *İstiklâl*, 28 Haziran 1954, s. 2.
72. Dört Dağın Adı, *İstiklâl*, 5 Temmuz 1954, s. 2.
73. Ağrı Efsanesi, *İstiklâl*, 13 Temmuz 1954, s. 2.
74. Allahüekber, *İstiklâl*, 20 Temmuz 1954, s. 2.
75. Göreme, *İstiklâl*, 6 Ağustos 1954, s. 2-3.
76. Süleyman Han'ın Kanunları, *İstiklâl*, 18 Ağustos 1954, s. 2-3.
77. Hınıs'ta Kavga Sebepleri, *İstiklâl*, 14 Eylül 1954, s. 2.
78. Göle'de Kavga Sebepleri, *İstiklâl*, 21 Eylül 1954, s. 2.
79. Halk Şairi Süleyman Mutlu, *İstiklâl*, 7 Ekim 1954, s. 2.
80. Tek Adam, *İstiklâl*, 13 Ekim 1954, s. 2.
81. Şehit Oğlu Şehit, *İstiklâl*, 19 Ekim 1954, s. 2-3.
82. Ziya Gökalp, *İstiklâl*, 23 Ekim 1954, s.2.
83. Ceza Kanunumuzun Yenilikleri, *İstiklâl*, 16 Ağustos 1956, s. 2-3.

84. Hacı Bektaş Dergâhı Açılırken, *İstiklâl*, 24 Ağustos 1956, s. 2.
85. Melik Gazi Türbesi, *İstiklâl*, 22 Ekim 1956, s. 2.
86. Melik Gazi Türbesi, *İstiklâl*, 23 Ekim 1956, s. 2.
87. Ağırnas'ta Arap Ocağı, *İstiklâl*, 8 Kasım 1956, s. 2.
88. Kervansaraylar Geçidi, *İstiklâl*, 17 Kasım 1956, s. 2.
89. Alvarlı Mehmet Budak I, *İstiklâl*, 19 Aralık 1956, s. 2.
90. Alvarlı Mehmet Budak II, *İstiklâl*, 20 Aralık 1956, s. 2.
91. Alvarlı Mehmet Budak IV, *İstiklâl*, 22 Aralık 1956, s. 2.

6.14. Ali Rıza Önder'in Ürgüp Gazetesindeki Yazıları

1. Halk Şairi Süleyman Mutlu, *Ürgüp*, S. 1, 17 Eylül 1954, s. 2.
2. Ürgüp Destanı, *Ürgüp*, S. 2, 24 Eylül 1954, s. 2.
3. Altıkapalı, *Ürgüp*, S. 16, 31 Aralık 1954, s. 2.
4. Halil Dede Türbesi, *Ürgüp*, S. 23, 18 Şubat 1955, s. 2.
5. Âşık Memiş Şahin I, *Ürgüp*, S. 25, 4 Mart 1955, s. 2.
6. Âşık Memiş Şahin II, *Ürgüp*, S. 26, 10 Mart 1955, s. 2.

6.15. Ali Rıza Önder'in Anadolu Gazetesindeki Yazıları

1. Yılların Fısıltısı, *Anadolu*, S. 50, 5 Ocak 1954, s. 1.

6.16. Ali Rıza Önder'in Hâkimiyet Gazetesindeki Yazıları

1. Bir Düzelti, *Hâkimiyet*, 16 Haziran 1956, s. 3.
2. Feramus Uçaravcı, *Hâkimiyet*, 20 Şubat 1957, 2, 4.
3. Kayseri Şiirleri Antolojisi, *Hâkimiyet*, 6 Ağustos 1958, s. 2.
4. Kayseri Şiirleri Antolojisi, *Hâkimiyet*, 7 Ağustos 1958, s. 2.
5. Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 1, *Hâkimiyet*, 5 Şubat 1968, s. 1.
6. Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 2, *Hâkimiyet*, 12 Şubat 1968, s. 1.
7. Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 3, *Hâkimiyet*, 19 Şubat 1968, s. 1.
8. Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 4, *Hâkimiyet*, 26 Şubat 1968, s. 1.
9. Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 5, *Hâkimiyet*, 4 Mart 1968, s. 1.
10. Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 6, *Hâkimiyet*, 18 Mart 1968, s. 1.
11. Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 7, *Hâkimiyet*, 25 Mart 1968, s. 1.

12. Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 8, *Hâkimiyet*, 1 Nisan 1968, s. 1.
13. Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 9, *Hâkimiyet*, 8 Nisan 1968, s. 1.
14. Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 10, *Hâkimiyet*, 15 Nisan 1968, s. 1.

6.17. Ali Rıza Önder'in Öz Erzincan Gazetesindeki Yazıları

1. Erzincanlı Ahmet Tevhit, *Öz Erzincan*, 21 Mayıs 1958, s. 1-2.
2. Erzincanlı Ahmet Tevhit, *Öz Erzincan*, 22 Mayıs 1958, s. 1-2.
3. Erzincanlı Ahmet Tevhit, *Öz Erzincan*, 23 Mayıs 1958, s. 1.
4. Altın Tepe, *Öz Erzincan*, 18 Temmuz 1958, s. 1-2.
5. Altın Tepe, *Öz Erzincan*, 19 Temmuz 1958, s. 1.

6.18. Ali Rıza Önder'in Yeni Adana Gazetesindeki Yazıları

1. Osmaniye'nin Kurtuluşu, *Yeni Adana*, S. 11083, 8 Ocak 1962, s. 3.
2. Ziya Paşa ve Adana, *Yeni Adana*, S. 1103, 31 Ocak 1962, s. 2.
3. Adana Dolaylarında Bir Eti Kalesi, *Yeni Adana*, S. 11141, 19 Mart 1962, s. 2.
4. Osmaniye ve Atatürk, *Yeni Adana*, S. 11177, 30 Nisan 1962, s. 2.

6.19. Ali Rıza Önder'in Osmaniye Postası Gazetesindeki Yazıları

1. Sözcükler Arasında, *Osmaniye Postası*, S. 802, Y. 9, 23 Ekim 1962, s. 1.
2. Sözcükler Arasında: Kaplam, *Osmaniye Postası*, S. 803, Y. 9, 28 Ekim 1962, s. 1.
3. Sözcükler Arasında: Çoğunluk, *Osmaniye Postası*, S. 804, Y. 9, 30 Ekim 1962, s. 1.
4. Sözcükler Arasında: Süre, *Osmaniye Postası*, S. 805, Y. 9, 2 Kasım 1962, s. 1.
5. Sözcükler Arasında: Düzey, *Osmaniye Postası*, S. 806, Y. 9, 6 Kasım 1962, s. 1.
6. Sözcükler Arasında: Özgü, *Osmaniye Postası*, S. 807, Y. 9, 9 Kasım 1962, s. 1.
7. Sözcükler Arasında: Ulus, *Osmaniye Postası*, S. 808, Y. 9, 13 Kasım 1962, s. 1.
8. Sözcükler Arasında: Kural, *Osmaniye Postası*, S. 809, Y. 9, 16 Kasım 1962, s. 1.
9. Sözcükler Arasında: Teksel-Topsal, *Osmaniye Postası*, S. 810, Y. 9, 20 Kasım 1962, s. 1.
10. Sözcükler Arasında: Tikel-Tümel, *Osmaniye Postası*, S. 811, Y. 9, 23 Kasım 1962, s. 1.
11. Sözcükler Arasında: Utku, *Osmaniye Postası*, S. 812, Y. 9, 27 Kasım 1962, s. 1.
12. Sözcükler Arasında: Özerk, *Osmaniye Postası*, S. 813, Y. 9, 30 Kasım 1962, s. 1.

13. Sözcükler Arasında: Zorun, *Osmaniye Postası*, S. 814, Y. 9, 4 Aralık 1962, s. 1-2.
14. Sözcükler Arasında: Okul, *Osmaniye Postası*, S. 815, Y. 9, 7 Aralık 1962, s. 1-2.
15. Sözcükler Arasında: Öğretmen, *Osmaniye Postası*, S. 816, Y. 9, 11 Aralık 1962, s. 1.
16. Sözcükler Arasında: Yalman, *Osmaniye Postası*, S. 817, Y. 9, 14 Aralık 1962, s. 1.
17. Sözcükler Arasında: Gerçek, *Osmaniye Postası*, S. 819, Y. 9, 21 Aralık 1962, s. 1-2.
18. Sözcükler Arasında: Örneğin, *Osmaniye Postası*, S. 820, Y. 9, 25 Aralık 1962, s. 1-2.
19. Sözcükler Arasında: Oy, *Osmaniye Postası*, S. 824, Y. 9, 11 Ocak 1963, s. 1-2.
20. Sözcükler Arasında: Bayrak, *Osmaniye Postası*, S. 825, Y. 9, 15 Ocak 1963, s. 1.
21. Sözcükler Arasında: Bay-Bayan, *Osmaniye Postası*, S. 826, Y. 9, 18 Ocak 1963, s. 1.
22. Sözcükler Arasında: Oymak, *Osmaniye Postası*, S. 827, Y. 9, 22 Ocak 1963, s. 1.
23. Sözcükler Arasında: Sav, *Osmaniye Postası*, S. 828, Y. 9, 25 Ocak 1963, s. 1.
24. Sözcükler Arasında: Yargı, *Osmaniye Postası*, S. 829, Y. 9, 29 Ocak 1963, s. 1.
25. Sözcükler Arasında: Umay, *Osmaniye Postası*, S. 831, Y. 9, 5 Şubat 1963, s. 1-2.
26. Sözcükler Arasında: Oğuz, *Osmaniye Postası*, S. 832, Y. 9, 8 Şubat 1963, s. 1.
27. Sözcükler Arasında: Essik, *Osmaniye Postası*, S. 833, Y. 9, 12 Şubat 1963, s. 1.
28. Sözcükler Arasında: Eril-Dişil, *Osmaniye Postası*, S. 834, Y. 9, 15 Şubat 1963, s. 1.
29. Sözcükler Arasında: Özel-Genel, *Osmaniye Postası*, S. 835, Y. 9, 19 Şubat 1963, s. 1.
30. Sözcükler Arasında: Yaşantı, *Osmaniye Postası*, S. 836, Y. 9, 22 Şubat 1963, s. 1.
31. Sözcükler Arasında: Gömlek, *Osmaniye Postası*, S. 837, Y. 9, 1 Mart 1963, s. 1.
32. Sözcükler Arasında: Yazı, *Osmaniye Postası*, S. 838, Y. 9, 5 Mart 1963, s. 1.
33. Sözcükler Arasında: Yarıyıl, *Osmaniye Postası*, S. 839, Y. 9, 8 Mart 1963, s. 1.
34. Sözcükler Arasında: Yazın, *Osmaniye Postası*, S. 840, Y. 9, 12 Mart 1963, s. 1.
35. Sözcükler Arasında: Tin, *Osmaniye Postası*, S. 841, Y. 9, 15 Mart 1963, s. 1.
36. Sözcükler Arasında: Ekin, *Osmaniye Postası*, S. 842, Y. 9, 19 Mart 1963, s. 1-2.
37. Sözcükler Arasında: Sınav, *Osmaniye Postası*, S. 843, Y. 9, 22 Mart 1963, s. 1.
38. Sözcükler Arasında: Top, *Osmaniye Postası*, S. 845, Y. 9, 26 Mart 1963, s. 1.
39. Sözcükler Arasında: Az-Iz, *Osmaniye Postası*, S. 846, Y. 9, 29 Mart 1963, s. 1-2.
40. Sözcükler Arasında: Önem, *Osmaniye Postası*, S. 847, Y. 9, 2 Nisan 1963, s. 1.
41. Sözcükler Arasında: Öngörmek, *Osmaniye Postası*, S. 848, Y. 9, 5 Nisan 1963, s. 1.
42. Sözcükler Arasında: Aşama, *Osmaniye Postası*, S. 849, Y. 9, 9 Nisan 1963, s. 1.

43. Sözcükler Arasında: Anıt, *Osmaniye Postası*, S. 850, Y. 9, 12 Nisan 1963, s. 1.

6.20. Ali Rıza Önder'in Sivas Folkloru Dergisindeki Yazıları

1. Ülkü Taşır'ı Anarken, *Sivas Folkloru*, S. 53, Haziran 1977, s. 20-21.

6.21. Ali Rıza Önder'in Ziya Gökalp Dergisindeki Yazıları

1. Ziya Gökalp'in Toplum Anlayışı, *Ziya Gökalp*, S. 15, (Ekim 1979), s. 43-48.

2. Beysanoğlu'nun Kişiliği, *Ziya Gökalp*, S. 61, (1991), s. 49-50.

6.22. Ali Rıza Önder'in Halk Kültürü Dergisindeki Yazıları

1. Türk Hukukunda Töre, *Halk Kültürü Derleme Araştırma*, 1984/4, s. 137-143.

6.23. Ali Rıza Önder'in Türk Folkloru Dergisindeki Yazıları

1. Seyrani'nin Eğitici Yönü, *Türk Folkloru*, S. 61, Ağustos 1984, s. 3-4.

2. Hak Yolcusu Seyrani, *Türk Folkloru*, S. 69, Nisan 1985, s. 12-14.

3. İç Anadolu Ağzında Fiil Çekimleri, *Türk Folkloru*, S. 73, Ağustos 1985, s. 5-6.

6.24. 4 Eylül Adlı Kitaptaki Yazıları

1. Türkçe'de Anlatım Potlukları, *4 Eylül Ortak Kitap*, S. 1, (Mayıs 1985), s. 14-22.

2. Dil Devrimi, *4 Eylül Ortak Kitap*, S. 2, (Mayıs 1986), s. 31-37.

6.25. Kemalist Ülkü Dergisindeki Yazıları

1. Coşturoğlu'nun Kaleminden Atatürkçülük, *Kemalist Ülkü*, S. 255, (Ocak 1990), s. 29-31.

2. Müftü Abdür-rauf Efendi, *Kemalist Ülkü*, S. 256, (Şubat 1990), s. 19-21.

3. Velidedeoğlu Unutulamaz, *Kemalist Ülkü*, S. 290, (1992), s. 14-16.

4. Şemmas Dede, *Kemalist Ülkü*, S. 274, C. 22-24, (Ağustos 1991), s. 27-29.

6.26. Ali Rıza Önder'in Milli Kültür Dergisindeki Yazıları

1. Seyrani'de Yergi Sanatı, *Millî Kültür*, S. 74, C. 15, Temmuz 1990, s. 48-49.

6.27. Ali Rıza Önder'in Littera Edebiyat Yazıları Adlı Dergideki Yazıları

1. Yunus Emre'nin Kişiliği ve Kimliği, *Littera Edebiyat Yazıları*, C. 2, 1991, s. 50-54.

6.28. Ali Rıza Önder'in Çağrı Dergisindeki Yazıları

1. Erzincan'ın Yazgısı, *Çağrı*, S. 412, (Mart 1994), s. 20.

6.29. Ali Rıza Önder'in Yayınlanmış Seminer, Kongre ve Sempozyum Bildirileri

1. Türkiye’de Mitoloji Çalışmalarına Bir Bakış. *I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri*, Başbakanlık Basımevi, Ankara, s. 140-147.
2. Geleneksel Halk Hukuku. *I. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, Kültür Bakanlığı MİFAD Yayınları, Ankara, s. 225-240.
3. Kayseri’nin Turan Köyünde Yer Adları. *II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, G. Ü. Basın Yayın Yüksekokulu Basımevi, Ankara, s. 409-418.
4. Halk Şiirinde Dört Durak Kavramı. *I. Uluslararası Türk Halk Edebiyatı Semineri Bildirileri*, Yunus Emre Kültür ve Sanat Vakfı Yay. , Eskişehir, s. 235-243.
5. Mezar Taşlarında Halk Kültürü. *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, Başbakanlık Basımevi, Ankara, s. 265-281.
6. Battal Gazi Kayseri’de, *I. Battalgazi ve Malatya Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu*, İnönü Üniversitesi Yayınları, Malatya, s. 19-25.
7. Niyazi Mısıri’nin Tasavvuftaki Yeri. *III. Battal Gazi ve Malatya Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu*, İstanbul, s. 224-231.
8. Cebeli Bereket Sancağı ve Rahime Hatun. *I. Uluslararası Karacaoğlan ve Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu*, Adana, s. 334-341.
9. Anadolu’nun Bazı Yörelerinde Şemmas Geleneği, *IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri*, Ankara, s. 197-202.

6.30. Diğer Kitap, Antoloji ve Yıllıklardaki Yazıları

1. Atasözlerinde Tüze Kuralları, *Türk Folkloru Araştırma Yıllığı*, 1974, s. 109-122.
2. Yağmur Duasından Ana Tanrıçaya, *Türk Folkloru Araştırmaları Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları*, 1981, s. 49-65.
3. Türklerde Renk Geleneği, *Türk Folkloru Araştırmaları Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları*, 1982, s. 125-131.
4. Danışıkla Dağ Aşılır, *Şükrü Elçin Armağanı*, 1983, s. 93-96.
5. Halk Hukukunun Kaynakları, *Türk Folkloru Araştırmaları Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları*, 1984, s. 153-160.

6. Nuh Naci Kum, *Folklor ve Etnografya Araştırmaları*, 1984, s. 593-600.

7. Halk Hukukunun Kaynakları, *Türk Halkbiliminde ve Halk Edebiyatında Görüşler*, 1996, s.190-195.

6.31. ALFABETİK MAKALE ADLARI İNDEKSİ

Abdülhamid'in Anıları, *Yeni Adam*, S. 896, Nisan 1976, s. 10, 23.

Abdülhamit ve Atatürk, *Yeni Adam*, S. 899, Temmuz 1976, s. 6.

Abdülhamit'in Gözüyle Enver Paşa, *Yeni Adam*, S. 898, Haziran, s. 8.

Abdülkadir Sarikelle, *Filiz*, S. 20, C. 2, Mayıs 1966, s. 5, 11.

Adalet ve Saadet, *Erciyes*, S. 70, Y. 6, Kasım 1948, s. 3, 4.

Adana Dolaylarında Bir Eti Kalesi, *Yeni Adana*, S. 11141, 19 Mart 1962, s. 2.

Agâh Sırrı Levend, *Yeni Adam*, S. 928, Aralık 1978, s. 7.

Ağdamar Adası, *İstiklâl*, 10 Nisan 1954, s. 2.

Ağırnas'ta Arap Ocağı, *İstiklâl*, 8 Kasım 1956, s. 2.

Ağrı Efsanesi, *İstiklâl*, 13 Temmuz 1954, s. 2.

Ahmet Hilmi Kalaç, *Filiz*, S. 22, C. 2, Temmuz 1966, s. 3, 9, 11.

Ahmet Kutsi Tecer, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 218, Y. 19, C. 11, Eylül 1967, s. 4515-4517.

Ahmet Şükrü Esen, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 222, Y. 19, C. 11, Şubat 1968, s. 4631-4633.

Ak Deniz Ak Kenti Bodrum, *Türk Dili*, S. 260, C. 28, Mayıs 1973, s. 117-118.

Akça Sultan, *Yeni Adam*, S. 845, Ocak 1972, s. 8.

Akıl Ve Milliyetçilik, *Davran*, Y. 1, 15 Haziran 1948, s. 7, 16.

Alevi Yârenliği, *İstiklâl*, S. 71, 28 Ekim 1952, s. 2.

Alfabemize Girmeyen İki Harf, *Erciyes*, S. 57-58, Y. 5, Ekim-Kasım 1947, s. 22-24.

Ali Sâni Yalçın ve Sâkinamesi, *Filiz*, S. 5, C. 4, Ekim 1970, s. 9, 15.

Ali Sâni Yalçın, *Filiz*, S. 6, C. 4, Kasım 1970, s. 16-17.

Ali Taşı Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 837, Mayıs 1971, s. 9, 11.

Ali Ulvi Elöve, *Yeni Adam*, S. 890, Ekim 1975, s. 11.

- Allahüekber, *İstiklâl*, 20 Temmuz 1954, s. 2.
- Altıkapaılı, *Ürgüp*, S. 16, 31 Aralık 1954, s. 2.
- Altın Kambur, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 331, Y. 28, C. 17, Şubat 1977, s. 7911-7912.
- Altın Tepe, *Öz Erzincan*, 18 Temmuz 1958, s. 1-2.
- Altın Tepe, *Öz Erzincan*, 19 Temmuz 1958, s. 1.
- Altmışınçı Durak, *Yeni Adam*, S. 924, Ağustos 1978, s. 19.
- Alvarlı Mehmet Budak I, *İstiklâl*, 19 Aralık 1956, s. 2.
- Alvarlı Mehmet Budak II, *İstiklâl*, 20 Aralık 1956, s. 2.
- Alvarlı Mehmet Budak IV, *İstiklâl*, 22 Aralık 1956, s. 2.
- Ana Hakkı, *Yeni Adam*, S. 838, Haziran 1971, s. 11.
- Anadolu Fatihî Kutulmuşoğlu Süleyman, *Erciyes*, S. 48-49, Y. 5, Ocak-Şubat 1947, s. 33, 34.
- Anadolu'nun Bazı Yörelerinde Şemmas Geleneği, *IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri*, Ankara, s. 197-202.
- Ant Verme Konusunda Yeni Bir Öneri, *Türk Dili*, S. 228, C. 22, Eylül 1970, s. 429-433.
- Ardahan-Posof, *İstiklâl*, 24 Haziran 1953, s. 2.
- Ardahan-Posof, *İstiklâl*, 25 Haziran 1953, s. 2.
- Arsal'ın Öğütleri, *Filiz*, S. 12, C. 4, Mayıs 1971, s. 4, 5, 24.
- Âşık Ali Huzurî Coşkun, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 40, Y. 4, C. 2, Kasım 1952, s. 639-640.
- Âşık Memiş Şahin I, *Ürgüp*, S. 25, 4 Mart 1955, s. 2.
- Âşık Memiş Şahin II, *Ürgüp*, S. 26, 10 Mart 1955, s. 2.
- Aşk, *Erciyes*, S. 65-66, Y. 6, Haziran-Temmuz 1948, s. 16.
- Ata İnkisârı, *İstiklâl*, 12 Ağustos 1953, s. 2.
- Atasözlerinde Tüze Kuralları, *Türk Folkloru Araştırma Yıllığı*, 1974, s. 109-122.

- Atatürk ve Sağduyu, *Erciyes*, S. 34-35, Y. 4, Kasım-Aralık 1945, s. 5.
- Atatürk'ün Kayseri'ye İlk Gelişi, *Yeni Adam*, S. 856, Aralık 1972, s. 7, 21.
- Atatürk'ün Tüze Devrimi, *Yeni Adam*, S. 855, Kasım 1972, s. 8, 21.
- Ayasofya Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 844, Aralık 1971, s. 8, 11.
- Ayır Gölü Efsanesi, *İstiklâl*, 16 Haziran, 1953, s. 2.
- Ayır Gölü Efsanesi, *İstiklâl*, 17 Haziran 1953, s. 2.
- Aygünlük İçinde Yeşerge Yazmak, *Yeni Adam*, S. 913, Eylül 1977, s. 10.
- Ayşe Bacı Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 830, Ekim 1970, s. 6, 9.
- Azerbaycan Türklüğü, *İstiklâl*, 28 Mayıs 1954, s. 2.
- Bahrat ile Atik, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 156, Y. 13. C. 7, Temmuz 1962, s. 2772-2773.
- Bahtına Küsen Kız, *İstiklâl*, 7 Ocak 1953, s. 2-3.
- Basri Gocul'dan Sesler, *Yeni Adam*, S. 895, Mart 1976, s. 16.
- Başlangıç, *Şenkaya*, S. 16, 15 Ekim 1951.
- Battal Gazi Kayseri'de, *I. Battalgazi ve Malatya Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu*, İnönü Üniversitesi Yayınları, Malatya, s. 19-25.
- Bektaş Ağanın Serkisof Saati, *Yeni Adam*, S. 853, Eylül 1972, s. 6, 15.
- Beş Cevher ve İnsan, *Şenkaya*, S. 19, 16 Şubat 1952.
- Betikçi Ali Rıza, *Türk Dili*, S. 166, C. 14, Temmuz 1965, s. 707-708.
- Beysanoğlu'nun Kişiliği, *Ziya Gökalp*, S. 61, (1991), s. 49-50.
- Binbulak Dağlarında, *İstiklâl*, 23 Şubat 1953, s. 2.
- Binbulak Dağlarında, *İstiklâl*, 24 Şubat 1953, s. 2.
- Bir Düzelti, *Hâkimiyet*, 16 Haziran 1956, s. 3.
- Bir Er Mektubu, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 150, Y. 13, C. 7, Ocak 1962, s. 2622.
- Bir Genç Türk Avrupa Yollarında, *Yeni Adam*, S. 826, Haziran 1970, s. 4, 20.

Bir Tasarı Üzerine, *Türk Dili*, S. 171, C. 15, Aralık 1965, s. 193-195.

Bir Ürgüp Güzellemesi, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 93, Y. 8, C. 4, Nisan 1957, s. 1474.

Birinci Dünya Savaşından Birkaç Parça, *Erciyes*, S. 38-39, Y. 4, Mart-Nisan 1946, s. 35.

Budan'ın Sesi, *Yeni Adam*, S. 849, Mayıs 1972, s. 14.

Cahit Öztelli, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 193, Y. 17, C. 9, Ağustos 1965, s. 3819-3821.

Cebeli Bereket Sancağı ve Rahime Hatun. *I. Uluslararası Karacaoğlan ve Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu*, Adana, s. 334-341.

Ceza Kanunumuzun Yenilikleri, *İstiklâl*, 16 Ağustos 1956, s. 2-3.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunumuzun Dili Üzerine, *Türk Dili*, S. 120, C. 10, Eylül 1961, s. 928-931.

Cezalar Nasıl Çektirilmeli, *Yeni Adam*, S. 922, Haziran 1978, s. 6.

Cimcime Sultan Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 846, Şubat 1972, s. 8, 19.

Coğrafi Terimler Sözlüğü, *Filiz*, S. 9, C. 2, Haziran 1965, s. 7, 12.

Coşturoğlu'nun Kaleminden Atatürkçülük, *Kemalist Ülkü*, S. 255, (Ocak 1990), s. 29-31.

Çağlayanlar Beldesi Bünyan, *İstiklâl*, 5 Mayıs 1954, s. 2.

Çağlayanlar Beldesi Bünyan, *İstiklâl*, 6 Mayıs 1954, s. 2.

Çalışma Düzenimiz, *Yeni Adam*, S. 820, Aralık 1969, s. 4.

Çıldır Efsanesi, *İstiklâl*, 15 Temmuz 1953, s. 2.

Çoban Baba Efsanesi, *Erciyes*, S. 61-62, Y. 6, Şubat-Mart 1948, s. 7.

Çoban Dede Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 831, Kasım 1970, s. 6, 21.

Danışıkla Dağ Aşılır, *Şükrü Elçin Armağanı*, 1983, s. 93-96.

Demirperde Önünde, *İstiklâl*, 4 Temmuz 1953, s. 2.

Demirperde Önünde, *İstiklâl*, 6 Temmuz 1953, s. 2.

Develi Üzerine İki İnceleme, *Yeni Erciyes*, S. 14-15, C. 2, Kasım-Aralık 1956, s. 19-20, 22.

Devlet Kuşu, *İstiklâl*, 30 Ocak 1953, s. 2.

Devriye, *Şenkaya*, S. 23, 15 Ağustos 1952.

Dil Devrimi, *4 Eylül Ortak Kitap*, S. 2, (Mayıs 1986), s. 31-37.

Dil Devriminin Sorunları I: Dilde Değişme, Devrim-Evrım İlişkileri, *Türk Dili*, S. 180, C. 15, Eylül 1966, s. 1104-1106.

Dil Devriminin Sorunları II: Bilim, Din ve Siyasa Açısından Dil Devrimi, *Türk Dili*, S. 183, C. 16, Aralık 1966, s. 183-185.

Dil Devriminin Sorunları III: Dil Devriminin Türkçeye Kazandırdıkları, *Türk Dili*, S. 185, C. 16, Şubat 1967, s. 342-344.

Dil Devriminin Sorunları IV: Yanlış Uygulamalar Yersiz Benzetişler, *Türk Dili*, S. 189, C. 16, Haziran 1967, s. 706-708.

Dil Devriminin Sorunları V: Örnekler Üzerine Düşünceler, *Türk Dili*, S. 191, C. 16, Ağustos 1967, s. 857-861.

Dilimiz Çirkin Midir, *İstiklâl*, 4 Mart 1953, s. 2.

Dilimiz Çirkin Midir, *İstiklâl*, 5 Mart 1953, s. 2.

Dilimize Sızan Batılı Sözler, *Türk Dili*, S. 74, C. 7, Kasım 1957, s. 79-81.

Din Bilim, *Yeni Adam*, S. 840, Ağustos 1971, s. 14, 18.

Din Dili, *Türk Dili*, S. 128, C. 11, Mayıs 1962, s. 692-693.

Din Dilinin Ağırlığı, *Yeni Adam*, S. 880, Aralık 1974, s. 7, 22.

Din Konusunun Önemi, *Yeni Adam*, S. 814, Haziran 1969, s. 4.

Din Üzerine Düşünceler II, *Yeni Adam*, S. 815, Temmuz 1969, s. 4.

Din Üzerine Düşünceler III: Dinin Toplumdaki Yeri, *Yeni Adam*, S. 816, Ağustos 1969, s. 4.

Din Üzerine Düşünceler IV, *Yeni Adam*, S. 817, Eylül 1969, s. 4.

- Din Üzerine Düşünceler v: Din-Bilim, *Yeni Adam*, S. 818, Ekim 1969, s. 4.
- Diyarbakır Ağzı, *Türk Dili*, S. 196, Ocak 1968, s. 542-545.
- Doğululara Göre Kayseri (Tunceli Mektupları), *Doğru Yol*, S. 62, 23 Nisan 1946, s. 2.
- Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 1, *Hâkimiyet*, 5 Şubat 1968, s. 1.
- Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 10, *Hâkimiyet*, 15 Nisan 1968, s. 1.
- Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 2, *Hâkimiyet*, 12 Şubat 1968, s. 1.
- Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 3, *Hâkimiyet*, 19 Şubat 1968, s. 1.
- Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 4, *Hâkimiyet*, 26 Şubat 1968, s. 1.
- Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 5, *Hâkimiyet*, 4 Mart 1968, s. 1.
- Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 6, *Hâkimiyet*, 18 Mart 1968, s. 1.
- Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 7, *Hâkimiyet*, 25 Mart 1968, s. 1.
- Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 8, *Hâkimiyet*, 1 Nisan 1968, s. 1.
- Doğumunun Yüzüncü Yılında Yunus Bekir'in Şiirleri 9, *Hâkimiyet*, 8 Nisan 1968, s. 1.
- Doksan Yaşa Saygı, *Yeni Adam*, S. 894, Şubat 1976, s. 3, 21.
- Dört Dağın Adı, *İstiklâl*, 5 Temmuz 1954, s. 2.
- Efsane Nedir, *Yeni Adam*, S. 825, Mayıs 1970, s. 4.
- Eğin Manileri, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 115, Y. 10, C. 5, Şubat 1959, s. 1839-1840.
- Eğitim Anketine Cevaplar, *Yeni Adam*, S. 828, Ağustos 1970, s. 5.
- Eğitimde Denge, *Yeni Adam*, S. 811, Mart 1969, s. 4.
- Elazığ'dan Pertek'e (Tunceli Mektupları), *Doğru Yol*, S. 35, 11 Ocak 1946, s. 2.
- Elbistanlı Âşık İmam, *Erciyes*, S. 51, Y. 5, Nisan 1947, s. 7, 8.
- Erkilet Dili, *Erciyes*, S. 59-60, Y. 5, Aralık-Ocak 1947, s. 7.
- Ermeni Hastalığı, *Yeni Adam*, S. 923, Temmuz 1978, s. 6, 13.
- Erzincan'a Ağıt, *Erciyes*, S. 34-35, Y. 4, Kasım-Aralık 1945, s. 11.
- Erzincan'da Mizah I, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 125, Y. 11, C. 6, Aralık 1959, s. 2048.

- Erzincan'da Mizah II, *Türk Folklor Araştırmaları*, S.129, Y. 11, C. 6, Nisan 1960, s. 2130-2131.
- Erzincan'ın Yazgısı, *Çağrı*, S. 412, (Mart 1994), s. 20.
- Erzincanlı Ahmet Tevhit, *Öz Erzincan*, 21 Mayıs 1958, s. 1-2.
- Erzincanlı Ahmet Tevhit, *Öz Erzincan*, 22 Mayıs 1958, s. 1-2.
- Erzincanlı Ahmet Tevhit, *Öz Erzincan*, 23 Mayıs 1958, s. 1.Eski Pertek I, *İstiklâl*, S. 30, 15 Eylül 1952, s. 2.
- Eski Pertek II, *İstiklâl*, S. 36, 22 Eylül 1952, s. 2.
- Eski Türklerde Kur'an Çevirileri, *Yeni Adam*, S. 874, Haziran 1974, s. 7.
- Eyvallah Şehri, *İstiklâl*, 21 Mayıs 1954, s. 2.
- Eyvallah Şehri, *İstiklâl*, 22 Mayıs 1954, s. 2.
- Feramus Uçaravcı, *Hâkimiyet*, 20 Şubat 1957, 2, 4.
- Fikret Memişoğlu, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 286, Y. 24, C. 14, Mayıs 1973, s. 6642-6643.
- Gâvurdan Yana, *Yeni Adam*, S. 918, Şubat 1978, s. 6.
- Geleneksel Halk Hukuku. I. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, Kültür Bakanlığı MİFAD Yayınları, Ankara, s. 225-240.
- Geride Kalanlar, *Yeni Adam*, S. 903, Kasım 1976, s. 14.
- Göğcebaylık, *Türk Dili*, S. 35, C. 3, Ağustos 1954, s. 672-673.
- Gökalp Nasıl Bir Bilgedir, *Yeni Adam*, S. 848, Nisan 1972, s. 12-13.
- Gökalp Nasıl Bir Bilgedir, *Yeni Adam*, S. 854, Ekim 1972, s. 7, 14.
- Gökalp'in Kişiliği, *Yeni Adam*, S. 879, Kasım 1974, s. 9.
- Gölcük Efsanesi, *Erciyes*, S. 69, Y. 6, Ekim 1948, s. 22.
- Göle'de Haftamal Şenliği, *Kars*, 2 Mayıs 1951.
- Göle'de İnsan İsimleri, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 74, Y. 7, C. 4, Eylül 1955, s. 1180-1182.

- Göle'de Kavga Sebepleri, *İstiklâl*, 21 Eylül 1954, s. 2.
- Göle'nin Kurtuluşu, Şenkaya, S. 23.
- Göle'ye Dair, *İstiklâl*, 25 Ağustos 1953, s. 2.
- Göle'ye Dair, *İstiklâl*, 26 Ağustos 1953, s. 2.
- Gönül Şeheri, *Erciyes*, S. 40-41, Y. 4, Mayıs-Haziran 1946, s. 11.
- Göreme, *İstiklâl*, 6 Ağustos 1954, s. 2-3.
- Gül Baba, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 162, Y. 14, C. 7, Ocak 1963, s. 2941.
- Günümüzün Türkçesi, *Türk Dili*, S. 70, C. 7, Temmuz 1957, s. 540-542.
- Hacı Bektaş Dergâhı Açılırken, *İstiklâl*, 24 Ağustos 1956, s. 2.
- Hacı Seyit Mehmet Ağa, *Erciyes*, S. 42-43, Y. 4, Temmuz-Ağustos 1946, s. 2-4.
- Hak Yolcusu Seyrani, *Türk Folkloru*, S. 69, Nisan 1985, s. 12-14.
- Halil Dede Türbesi, *Ürgüp*, S. 23, 18 Şubat 1955, s. 2.
- Halim Baki Kunter, *Yeni Adam*, S. 839, Temmuz 1971, s. 8, 16.
- Halk Hukukunun Kaynakları, *Türk Folkloru Araştırmaları Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları*, 1984, s. 153-160.
- Halk Hukukunun Kaynakları, *Türk Halkbiliminde ve Halk Edebiyatında Görüşler*, 1996, s. 190-195.
- Halk Oyunları, *Yeni Adam*, S. 907, Mart 1977, s. 6, 22.
- Halk Şairi Osmancıkoğlu, *Erciyes*, S. 40-41, Y. 4, Mayıs-Haziran 1946, s. 24.
- Halk Şairi Süleyman Mutlu, *İstiklâl*, 7 Ekim 1954, s. 2.
- Halk Şairi Süleyman Mutlu, *Ürgüp*, S. 1, 17 Eylül 1954, s. 2.
- Halk Şiirinde Dört Durak Kavramı. *I. Uluslararası Türk Halk Edebiyatı Semineri Bildirileri*,
- Yunus Emre Kültür ve Sanat Vakfı Yay. , Eskişehir, s. 235-243.
- Halkevi-Cami, *Erciyes*, S. 38-39, Y. 4, Mart-Nisan 1946, s. 4, 5.

- Hasan Baba-Ali Baba, *Erciyes*, S. 29-30, Y. 3, Haziran-Temmuz 1945, s. 16.
- Hasan Dağı-Ali Dağı, *İstiklâl*, 15 Mayıs 1954, s. 2.
- Hasan Eşref Ertekin, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 303, Y. 26, C. 15, Ekim 1974, s. 7114-7115.
- Hatay'dan Sesleniş, *Yeni Erciyes*, S. 6, C. 1, Haziran 1955, s. 12-13.
- Hazreti Muhammet, *Şenkaya*, S. 17, 15 Aralık 1951.
- Hınıs Konuşması, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 61, Y. 6, C. 3, Ağustos 1954, s. 970.
- Hınıs'ın Tarihçesi, *İstiklâl*, 19 Mayıs 1953, s. 2.
- Hınıs'lı Rüştü Efendi, *Kars*, 14 Mart 1951.
- Hınıs'ta Aşiretler, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 65, Y. 6, C. 3, Aralık 1954, s. 1029.
- Hınıs'ta İnsan İsimleri, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 69, Y. 6, C. 3, Nisan 1955, s. 1099-1100.
- Hınıs'ta Kavga Sebepleri, *İstiklâl*, 14 Eylül 1954, s. 2.
- Hınıs'ta Oyun Çeşitleri, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 52, Y. 5, C. 3, Kasım 1953, s. 818.
- Hınıs'tan Kelimeler ve Deyimler, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 58, Y. 5, C. 3, Mayıs 1954, s. 923-926.
- Hırçınlaşan Toplum, *Yeni Adam*, S. 927, Kasım 1978, s. 7.
- Hırsızlıkta Uğur, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 87, Y. 8, C. 4, Ekim 1956, s. 1388-1389.
- Hikmet Dizdaroğlu, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 190, Y. 16, C. 9, Mayıs 1965, s. 3737-3738.
- Hocanın Yeri, *Yeni Adam*, S. 921, Mayıs 1978, s. 33.
- Hozat Yaylası (Tunceli Mektupları), *Doğru Yol*, S. 45, 19 Şubat 1946, s. 2.
- Hukuk Araştırmaları, İş Matbaacılık ve Ticaret, Ankara, 1968.
- Hukuk Dilimiz, *Türk Dili*, S. 161, C. 14, Şubat 1965, s. 413-419.
- Hüseyin Kâzım Kadri ve Türkçe Sözlüğü, *Türk Dili*, S. 487, Temmuz 1992, s. 54-60.
- Işıldak Kız Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 834, Şubat 1971, s. 6, 16.

- İç Anadolu Ağzı, *Türk Dili*, S. 78, C. 7, Mart 1958, s. 278-282.
- İç Anadolu Ağzında Fiil Çekimleri, *Türk Folkloru*, S. 73, Ağustos 1985, s. 5-6.
- İki Kayseri Sözlüğü II, *Erciyes*, S. 55-56, Y. 5, Ağustos-Eylül 1947, s. 10, 11.
- İki Kayseri Sözlüğü, *Erciyes*, S. 54, Y. 5, Temmuz 1947, s. 9-11.
- İl Var Ulus Var, *Türk Dili*, S. 32, C. 3, Mayıs 1954, s. 477-478.
- İl Yıllıkları, *Yeni Adam*, S. 910, Haziran 1977, s. 7.
- İnançtan Bilime, *Yeni Adam*, S. 916, Aralık 1977, s. 6.
- İncili Köyünün Batışı, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 343, Y. 29, C. 18, Şubat 1978, s. 8229.
- İnsan Aşısı, *Yeni Adam*, S. 911, Temmuz 1977, s. 9, 22.
- İshak Sunguroğlu, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 290, Y. 25, C. 15, Eylül 1973, s. 6754-6755.
- İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 196, Y. 17, C. 9, Kasım 1965, s. 3903-3905.
- İsviçre'de Üç Gün, *Yeni Adam*, S. 915, Kasım 1977, s. 6.
- İşçi Damgalarından Eski Türk Yazısına, *Yeni Erciyes*, S. 8, C. 1, Kasım 1955, s. 5-7.
- İyimser Hasta, *Yeni Adam*, S. 919, Mart 1978, s. 8.
- Kadın Halk Şairi Şerife Soykan, *Erciyes*, S. 26-27, Y. 3, Mart-Nisan 1945, s. 15-18.
- Kalan'dan Bir Hatıra, *İstiklâl*, S. 42, 29 Eylül 1952, s. 2.
- Kalan'dan Bir Hatıra, *İstiklâl*, S. 43, 30 Eylül 1952, s. 2.
- Kalkınmanın Koşulları, *Yeni Adam*, S. 852, Ağustos 1972, s. 9, 18.
- Kâlûbelâ, *İstiklâl*, 1 Nisan 1953, s. 2.
- Kanunlarımızın Dili, *Türk Dili*, S. 64, C. 6, Ocak 1957, s. 216-218.
- Kara Koç Efsanesi, *İstiklâl*, 28 Haziran 1954, s. 2.
- Karacaali Köyünde Mezar Taşları, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 227, Y. 19, C. 11, Haziran 1968, s. 4779-4782.

- Karacadağ, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 347, Y. 29, C. 18, Haziran 1978, s. 8341.
- Karayazı Efsanesi, *İstiklâl*, 11 Şubat 1953, s. 2.
- Karlova-Varto, *İstiklâl*, 13 Nisan 1953, s. 2.
- Karlova-Varto, *İstiklâl*, 14 Nisan 1953, s. 2.
- Kastamonulu İhsan Ozanoğlu, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 318, Y. 27, C.16, Ocak 1976, s. 7543-7545.
- Kaş İlçesi Üzerine, *Yeni Adam*, S. 889, Eylül 1975, S. 6.
- Kayseri 'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında III, *Erciyes*, S. 31-32, Y. 3, Ağustos-Eylül 1945, s. 10-11.
- Kayseri Ağzı Sözcükler, *Türk Dili*, S. 496, C. 64, Nisan 1993, s. 306-308.
- Kayseri Basın Tarihi, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1972.
- Kayseri Halkbilimi Çalışmaları ve Kayserim, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 312, Y. 26, C. 16, Temmuz 1975, s. 7361.
- Kayseri Halkbilimi ve Kazım Yedekçioğlu, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 153, Y. 13, C. 7, Nisan 1962, s. 2687-2688.
- Kayseri Meydan Savaşı, *Filiz*, S. 11, C. 2, Ağustos 1965, s. 7, 11.
- Kayseri Şâirleri, *Filiz*, S. 7, C. 2, Nisan 1965, s. 4.
- Kayseri Şiirleri Antolojisi, *Hâkimiyet*, 6 Ağustos 1958, s. 2.
- Kayseri Şiirleri Antolojisi, *Hâkimiyet*, 7 Ağustos 1958, s. 2.
- Kayseri Tarihi Hakkında, *Erciyes*, S. 73, Y. 7, Şubat 1949, s. 19, 20.
- Kayseri Türk Anıtları, *Yeni Erciyes*, S. 1, C. 1, Ocak 1955, s. 16-22.
- Kayseri'de Çıkan Dergiler, *Filiz*, S. 4, Y. 1, Eylül 1958, s. 4-5.
- Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında I, *Erciyes*, S. 28, Y. 3, Mayıs 1945, s. 10-11.
- Kayseri'de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında II, *Erciyes*, S. 29-30, Y. 3, Haziran-Temmuz 1945, s. 11-12.

Kayseri’de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında IV, *Erciyes*, S. 33, Y. 3, Ekim 1945, s. 11, 17.

Kayseri’de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında V, *Erciyes*, S. 34-35, Y. 4, Kasım-Aralık 1945, s. 16, 19, 24.

Kayseri’de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında VI, *Erciyes*, S. 36-37, Y. 4, Ocak-Şubat 1946, s. 19, 24.

Kayseri’de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında VII, *Erciyes*, S. 38-39, Y. 4, Mart-Nisan 1946, s. 15, 16.

Kayseri’de Çıkmış Olan Gazete ve Dergiler Hakkında VIII, *Erciyes*, S. 40-41, Y. 4, Mayıs-Haziran 1946, s. 10, 11.

Kayseri’li Esmir Hatun ve Deyişleri, *Türk Dili*, S. 209, C. 19, Şubat 1969, s. 717-722.

Kayseri’nin Turan Köyünde Yer Adları. II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, G. Ü. Basın Yayın Yüksekokulu Basımevi, Ankara, s. 409-418.

Kayyum-Kayyım, *Türk Dili*, S. 354, C. 42, Haziran 1981, s. 875-876.

Kazankaya Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 833, Ocak 1971, s. 6.

Keklik Pınarı, *Yeni Adam*, S. 917, Ocak 1978, s. 10.

Kemah’lı Tahir ve Divanı, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 124, Y. 11, C. 6, Ağustos 1959, s. 1969.

Kervansaraylar Geçidi, *İstiklâl*, 17 Kasım 1956, s. 2.

Kervansaraylar Geçidi, *Yeni Erciyes*, S. 13, C. 3, Ekim 1956, s. 9-10.

Kesdoğan Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 829, Eylül 1970, s. 4, 19.

Kırlangıç Uşağı, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 91, y. 8, c. 4, Şubat 1957, s. 1444-1445

Kız Kurtaran Kaya, *İstiklâl*, 21 Nisan 1954, s. 2.

Kiğihamzan Çermiği, *İstiklâl*, 13 Mart 1953, s. 2.

Kiğihamzan Çermiği, *İstiklâl*, 14 Mart 1953, s. 2.

Kişi Yorganına Göre Ayağına Uzatmalıdır, *Erciyes*, S. 11, Y. 1, Ocak 1939, s. 319-320.

- Koçpınarlı Seyit Rıza, *İstiklâl*, 25 Kasım 1952, s. 2.
- Konaklı Köy, *İstiklâl*, 11 Aralık 1952, s. 2.
- Konfüçyus'un Ahlâk İlkeleri, *Yeni Adam*, S. 851, Temmuz 1972, s. 10.
- Konya'da Bayram, *Yeni Adam*, S. 905, Ocak 1977, s. 7.
- Koramaz Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 836, Nisan 1971, s. 8.
- Kosor Pehlivanları, *İstiklâl*, 5 Ağustos 1953, s. 2.
- Kömür Baba, *İstiklâl*, 17 Ağustos 1953, s. 2.
- Kur'an Dili, *Yeni Adam*, S. 874, Temmuz 1974, s. 7.
- Kureyşi ile Bamasur, *Erciyes*, S. 67, Y. 6, Ağustos 1948, s. 23.
- Kutu Deresi, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 353, Y. 30, C. 18, Aralık 1978, s. 8341.
- Küçük Asya ve Ürgüp, *İstiklâl*, 20 Ocak 1954, s. 2-3.
- Kültür Ocaklarımızdan Kayseri Lisesi, *Filiz*, 1971, S. 19, C. 4, Aralık 1971, s. 6-7.
- Kültür Sömürüsü, *Yeni Adam*, S. 902, Ekim 1976, s. 6.
- Kültür Yenilenmesi, *Yeni Adam*, S. 877, Eylül 1974, s. 6, 21.
- Liselerimiz Üzerine, *Yeni Adam*, S. 813, Mayıs 1969, s. 4.
- Mahkemelerimizin Dili, *Türk Dili*, S. 66, C. 6, Mart 1957, s. 324-329.
- Mahkeme-Yargılık, *Türk Dili*, S. 369, C. 44-45, Eylül 1982, s. 184-186.
- Mama Hatun Efsanesi, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 326, Y. 28, C. 17, Eylül 1976, s. 7750-7751.
- Maniler, *Erciyes*, S. 52, Y. 5, Mayıs 1947, s. 29-32.
- Mazgirt, *İstiklâl*, 26 Aralık 1952, s. 2.
- Mehmet Fahrettin Kırzioğlu, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 185, Y. 16, C. 9, Aralık 1964, s. 3595-3597.
- Mehmet Önder ve Konya Halkbilimi, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 182, Y. 16, C. 9, Eylül 1964, s. 3514-3516.

Meis Adası-Yeis Adası, *Yeni Adam*, S. 893, Ocak 1976, s. 6.

Melik Gazi Türbesi, *İstiklâl*, 22 Ekim 1956, s. 2.

Melik Gazi Türbesi, *İstiklâl*, 23 Ekim 1956, s. 2.

Mezar Taşlarında Halk Kültürü. *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, Başbakanlık Basımevi, Ankara, s. 265-281.

Munzur Efsanesi, *Erciyes*, S. 31-32, Y. 3, Ağustos-Eylül 1945, s. 19.

Mustafa Adil Özer, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 207, Y. 18, C. 10, Ekim 1966, s. 4214-4215.

Mutlu Barış, *Yeni Adam*, S. 914, Ekim 1977, s. 6.

Müftü Abdür-rauf Efendi, *Kemalist Ülkü*, S. 256, (Şubat 1990), s. 19-21.

Naki Tezel, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 209, Y. 18, C. 10, Aralık 1966, s. 4267-4268.

Nemrut'un Develeri, *İstiklâl*, 5 Şubat 1953, s. 2.

Nemrut'un Develeri, *Yeni Adam*, S. 824, Nisan 1970, s. 13.

Niyazi Mısıri'nin Tasavvuftaki Yeri. *III. Battal Gazi ve Malatya Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu*, İstanbul, s. 224-231.

Nuh Naci Kum, *Folklor ve Etnografya Araştırmaları*, 1984, s. 593-600.

Nüfus Dâvâlarında C. Savcısının Durumu, *İstiklâl*, 16 Haziran 1954, s. 2.

Nüfus Dâvâlarında C. Savcısının Durumu, *İstiklâl*, 17 Haziran 1954, s. 2.

Oğuzlama ve Basri Gocul, *Filiz*, S. 5, Y. 1, Ekim 1958, s. 8-9.

Oğuzlama ve Basri Gocul, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 108, Y. 9, C. 5, Temmuz 1958, s. 1727-1728.

Oğuzlama, *Yeni Adam*, S. 843, Kasım 1971, s. 7, 21.

Okumak-Çağırarak, *Türk Dili*, S. 479, C. 61, Kasım 1991, s. 375-379.

Ord. Prof. Fındıkoğlu Ziyaeddin Fahri, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 212, Y. 18, C. 10, Mart 1967, s. 4353-4355.

- Osman Baki Yey, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 298, Y. 25, C. 15, Mayıs 1974, s. 6987-6988.
- Osmaniye ve Atatürk, *Yeni Adana*, S. 11177, 30 Nisan 1962, s. 2.
- Osmaniye'nin Kurtuluşu, *Yeni Adana*, S. 11083, 8 Ocak 1962, s. 3.
- Ovacık Yollarında (Tunceli Mektupları), *Doğru Yol*, S. 45, 2 Nisan 1946, s. 2.
- Öğretmen Galip Öcal, *Filiz*, S. 18, C. 2, Mart 1966, s. 3.
- Ölenler ve Kalanlar, *Yeni Erciyes*, S. 21-22, Kasım-Aralık 1957, s. 5-6, 22.
- Ölüm ve İman Üzerine, *Erciyes*, S. 28, Y. 3, Mayıs 1945, s. 13.
- Ölümünün 16. Yılında Remzi Oğuz Arık II, *Filiz*, S. 2, C. 4, Temmuz 1970, s. 4, 22-23.
- Ölümünün 16. Yılında Remzi Oğuz Arık III, *Filiz*, S. 3, C. 4, Ağustos 1970, s. 4, 22-23.
- Ölümünün 16. Yılında Remzi Oğuz Arık IV, *Filiz*, S. 4, C. 4, Eylül 1970, s. 4, 22-23.
- Ölümünün 16. Yılında Remzi Oğuz Arık, *Filiz*, S. 1, C. 4, Haziran 1970, s. 4, 21.
- Ölümünün 32. Yılında Halk Ozanı Şerife Soykan, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 324, Y. 27, C. 16, Temmuz 1976, s. 7701-7702.
- Ölümünün Yirmi Beşinci Yılında Yunus Bekir, *Yeni Erciyes*, S. 9-10, C. 1, Aralık-Ocak 1956, s. 11-12.
- Ömer Asım Aksoy, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 165, Y. 14, C. 8, Nisan 1963, s. 3032-3033.
- Örnek Bir Başarı, *Yeni Adam*, S. 920, Nisan 1978, s. 16.
- Öşür ve Hezir, *Erciyes*, S. 31-32, Y. 3, Ağustos-Eylül 1945, s. 18.
- Padişahın Rüyası, *Erciyes*, S. 65-66, Y. 6, Haziran-Temmuz 1948, s. 29-31.
- Pakistan ve İkbâl, *Yeni Adam*, S. 847, Mart 1972, s. 9, 16.
- Pertek Ağzının Özellikleri, *Erciyes*, S. 81, Y. 7, Ekim 1949, s. 16, 17.
- Pertek I, *İstiklâl*, S. 50, 7 Ekim 1952, s. 2.
- Pertek II, *İstiklâl*, S. 52, 9 Ekim 1952, s. 2.

- Pertek'ten Derlenmiş Kelimeler, Deyimler, Atasözleri, *Erciyes*, S. 82-83, Y. 12, Kasım-Aralık 1949, s. 19-20.
- Pınarbaşı İlçesi Üzerine, *Yeni Erciyes*, S. 29-30, Kasım-Aralık 1958, s. 2, 14.
- Pilvenk'lilerde Oruç ve Bayram, *Erciyes*, S. 74-75, Y. 7, Mart-Nisan 1949, s. 7, 8.
- Popüler Türküler Şairi Hasan Turan, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 200, Y. 17, C. 10, Mart 1966, s. 4031-4032.
- Ruh Eğitimi, *Yeni Adam*, S. 878, Ekim 1974, s. 6.
- Ruh ve Kâinat II, *İstiklâl*, 23 Aralık 1953, s. 2-3.
- Ruh ve Kâinat, *İstiklâl*, 22 Aralık 1953, s. 2.
- Rüştü Efendinin Bir Münacaatı, *İstiklâl*, 21 Mayıs 1953, s. 2.
- Sabanca Efsanesi, *İstiklâl*, 27 Mart 1954, s. 2.
- Sabır, *Erciyes*, S. 42-43, Y. 4, Temmuz-Ağustos 1946, s. 12.
- Sadri Maksudi Arsal, *Türk Düşüncesi*, S. 7, C. 7, Haziran 1957, s. 52-56.
- Sarhoş, *Erciyes*, S. 72, Y. 6, Ocak 1949, s. 45.
- Sarhoş, *Filiz*, S. 8, C. 2, Mayıs 1965, s. 7.
- Sarıhan Kervansarayı, *İstiklâl*, 16 Kasım 1953, s. 2.
- Serpinti, *Filiz*, S. 19, C. 2, Nisan 1966, s. 9, 12.
- Seyit Halil Menkıbesi, *Yeni Adam*, S. 832, Aralık 1970, s. 6, 15.
- Seyrani'de Yergi Sanatı, *Millî Kültür*, S. 74, C. 15, Temmuz 1990, s. 48-49.
- Seyrani'nin Eğitici Yönü, *Türk Folkloru*, S. 61, Ağustos 1984, s. 3-4.
- Sitem, *Erciyes*, S. 59-60, Y. 5, Aralık-Ocak 1947, s. 24.
- Soyadlarımız Üzerine, *Türk Dili*, S. 201, Haziran 1968, s. 307-317.
- Sözcükler Arasında, *Filiz*, S. 10, C. 2, Temmuz 1965, s. 2.
- Sözcükler Arasında, *Filiz*, S. 13, C. 2, Ekim 1965, s. 2.
- Sözcükler Arasında, *Filiz*, S. 14, C. 2, Kasım 1965, s. 2.

- Sözcükler Arasında, *Filiz*, S. 15, C. 2, Aralık 1965, s. 2.
- Sözcükler Arasında, *Osmaniye Postası*, S. 802, Y. 9, 23 Ekim 1962, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Anıt, *Osmaniye Postası*, S. 850, Y. 9, 12 Nisan 1963, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Aşama, *Osmaniye Postası*, S. 849, Y. 9, 9 Nisan 1963, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Az-Iz, *Osmaniye Postası*, S. 846, Y. 9, 29 Mart 1963, s. 1-2.
- Sözcükler Arasında: Bay-Bayan, *Osmaniye Postası*, S. 826, Y. 9, 18 Ocak 1963, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Bayrak, *Osmaniye Postası*, S. 825, Y. 9, 15 Ocak 1963, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Çoğunluk, *Osmaniye Postası*, S. 804, Y. 9, 30 Ekim 1962, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Düzey, *Osmaniye Postası*, S. 806, Y. 9, 6 Kasım 1962, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Ekin, *Osmaniye Postası*, S. 842, Y. 9, 19 Mart 1963, s. 1-2.
- Sözcükler Arasında: Eril-Dişil, *Osmaniye Postası*, S. 834, Y. 9, 15 Şubat 1963, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Essik, *Osmaniye Postası*, S. 833, Y. 9, 12 Şubat 1963, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Gerçek, *Osmaniye Postası*, S. 819, Y. 9, 21 Aralık 1962, s. 1-2.
- Sözcükler Arasında: Gömlek, *Osmaniye Postası*, S. 837, Y. 9, 1 Mart 1963, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Kaplam, *Osmaniye Postası*, S. 803, Y. 9, 28 Ekim 1962, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Kural, *Osmaniye Postası*, S. 809, Y. 9, 16 Kasım 1962, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Oğuz, *Osmaniye Postası*, S. 832, Y. 9, 8 Şubat 1963, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Okul, *Osmaniye Postası*, S. 815, Y. 9, 7 Aralık 1962, s. 1-2.
- Sözcükler Arasında: Oy, *Osmaniye Postası*, S. 824, Y. 9, 11 Ocak 1963, s. 1-2.
- Sözcükler Arasında: Oymak, *Osmaniye Postası*, S. 827, Y. 9, 22 Ocak 1963, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Öğretmen, *Osmaniye Postası*, S. 816, Y. 9, 11 Aralık 1962, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Önem, *Osmaniye Postası*, S. 847, Y. 9, 2 Nisan 1963, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Öngörmek, *Osmaniye Postası*, S. 848, Y. 9, 5 Nisan 1963, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Örneğin, *Osmaniye Postası*, S. 820, Y. 9, 25 Aralık 1962, s. 1-2.
- Sözcükler Arasında: Özel-Genel, *Osmaniye Postası*, S. 835, Y. 9, 19 Şubat 1963, s. 1.

- Sözcükler Arasında: Özerk, *Osmaniye Postası*, S. 813, Y. 9, 30 Kasım 1962, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Özgü, *Osmaniye Postası*, S. 807, Y. 9, 9 Kasım 1962, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Sav, *Osmaniye Postası*, S. 828, Y. 9, 25 Ocak 1963, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Sınav, *Osmaniye Postası*, S. 843, Y. 9, 22 Mart 1963, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Süre, *Osmaniye Postası*, S. 805, Y. 9, 2 Kasım 1962, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Teksel-Topsal, *Osmaniye Postası*, S. 810, Y. 9, 20 Kasım 1962, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Tikel-Tümel, *Osmaniye Postası*, S. 811, Y. 9, 23 Kasım 1962, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Tin, *Osmaniye Postası*, S. 841, Y. 9, 15 Mart 1963, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Top, *Osmaniye Postası*, S. 845, Y. 9, 26 Mart 1963, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Ulus, *Osmaniye Postası*, S. 808, Y. 9, 13 Kasım 1962, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Umay, *Osmaniye Postası*, S. 831, Y. 9, 5 Şubat 1963, s. 1-2.
- Sözcükler Arasında: Utku, *Osmaniye Postası*, S. 812, Y. 9, 27 Kasım 1962, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Yalman, *Osmaniye Postası*, S. 817, Y. 9, 14 Aralık 1962, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Yargı, *Osmaniye Postası*, S. 829, Y. 9, 29 Ocak 1963, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Yarıyıl, *Osmaniye Postası*, S. 839, Y. 9, 8 Mart 1963, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Yaşantı, *Osmaniye Postası*, S. 836, Y. 9, 22 Şubat 1963, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Yazı, *Osmaniye Postası*, S. 838, Y. 9, 5 Mart 1963, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Yazın, *Osmaniye Postası*, S. 840, Y. 9, 12 Mart 1963, s. 1.
- Sözcükler Arasında: Zorun, *Osmaniye Postası*, S. 814, Y. 9, 4 Aralık 1962, s. 1-2.
- Sultan Hıdır Ziyaret, *İstiklâl*, 19 Aralık 1952, s. 2.
- Sükut, *Erciyes*, S. 69, Y. 6, Ağustos 1948, s. 11.
- Süleyman Han'ın Kanunları, *İstiklâl*, 18 Ağustos 1954, s. 2-3.
- Şarl Teksiye Gesi Dolaylarında, *İstiklâl*, 3 Şubat 1954, s. 2.
- Şehit Oğlu Şehit, *İstiklâl*, 19 Ekim 1954, s. 2-3.
- Şemmas Dede, *Kemalist Ülkü*, S. 274, C. 22-24, (Ağustos 1991), s. 27-29.

Şenkaya Gazetesi Üzerine, *Yeni Adam*, S. 871, Mart 1974, s. 8, 19.

Şerif Baykurt, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 245, Y. 21, C. 12, Aralık 1969, s. 5475-5476.

Şevket Beysanoğlu, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 179, Y. 15, C. 8, Haziran 1964, s. 3426-3427.

Şeyh Galip'ten Sesler, *Yeni Adam*, S. 926, Ekim 1978, s. 7.

Şeyh İbrahim Tennuri, *Erciyes*, S. 46-47, Y. 5, Kasım-Aralık 1946, s. 37, 38.

Şeyhülislâm Hayri Efendi, *İstiklâl*, 13 Ekim 1953, s. 2.

Şeyhülislâm Hayri Efendi, *İstiklâl*, 14 Ekim 1953, s. 2.

Şükrü Elçin, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 236, Y. 20, C. 12, Mart 1969, s. 5232-5233.

Tahsinağa Kütüphanesi, *İstiklâl*, 26 Eylül 1953, s. 2.

Tahsinağa Kütüphanesi, *İstiklâl*, 28 Eylül 1953, s. 2.

Tanrı Gönendire, *Türk Dili*, S. 29, C. 3, Şubat 1954, s. 282-283.

Tanrı Kavramı, *Türk Dili*, S. 472, C. 60, Nisan 1991, s. 207-210.

Tanrı-Allah, *İstiklâl*, 3 Nisan 1954, s. 2.

Tanrı-Allah, *İstiklâl*, 5 Nisan 1954, s. 2-3.

Taşkınpaşa, *İstiklâl*, 2 Kasım 1953, s. 2.

Taşranın Sesi, *Yeni Adam*, S. 873, Mayıs 1974, s. 8.

Tek Adam, *İstiklâl*, 13 Ekim 1954, s. 2.

Tekamül, *Şenkaya*, S. 20, 18 Nisan 1952.

Tekamülün Gayesi, *Şenkaya*, S. 21, 15 Mayıs 1952.

Teselli, *Erciyes*, S. 61-62, Y. 6, Şubat- Mart 1948, s. 10.

Ticanî, *İstiklâl*, 21 Temmuz 1953, s. 2.

Ticanî, *İstiklâl*, 22 Temmuz 1953, s. 2.

Tinsel Kalkınma, *Yeni Adam*, S. 912, Ağustos 1977, s. 6.

- Tomarzalı Ali Kırbıyık, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 248, Y. 21, C. 12, Mart 1970, s. 5566-5568.
- Toprak Kıyımı, *Yeni Adam*, S. 908, Nisan 1977, s. 6.
- Töre Terimi Üzerine, *Türk Dili*, S. 107, C. 9, Ağustos 1960, s. 576-579.
- Tunceli Bölgesindeki Aşiretler ve Kabile Adları, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 48, Y. 4, C. 2, Temmuz 1953, s. 757-758.
- Tunceli Merkezi: Kalan, *İstiklâl*, S. 41, 27 Eylül 1952, s. 2.
- Turanlı Yunus Bekir, *Erciyes*, S. 53, Y. 5, Haziran 1947, s. 5-7, 32.
- Türk Halk Efsanelerinden Kız Kurtaran Kaya, *Yeni Adam*, S. 823, Mart 1970, s. 23-24.
- Türk Hukuk Dili, *Yeni Adam*, S. 883, Mart 1975, s. 6.
- Türk Hukukunda Töre, *Halk Kültürü Derleme Araştırma*, 1984/4, s. 137-143.
- Türk Milleti, *İstiklâl*, 21 Ocak 1953, s. 2.
- Türk Millî Destanı Oğuzlama, *Erciyes*, S. 84-85, Y. 12, Şubat-Mart 1950, s. 8-10.
- Türk Ne Demektir, *Yeni Erciyes*, S. 7, C. 1, Ekim 1955, s. 3-4, 22.
- Türk Övün, Çalış, Güven, *Yeni Adam*, S. 819, Kasım 1969, s. 8.
- Türkçe'de Anlatım Potlukları, *4 Eylül Ortak Kitap*, S. 1, (Mayıs 1985), s. 14-22.
- Türkçede Ayın Yoktur, *Türk Dili*, S. 39, C. 4, Aralık 1954, s. 164-166.
- Türkçülük Neden Gereklidir, *Davran*, Y. 1, 1 Ekim 1948, s. 14.
- Türkçülük Neden Gereklidir, *Davran*, Y. 1, 1 Kasım 1948, s. 1.
- Türkiye'de Mitoloji Çalışmalarına Bir Bakış. I. *Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri*, Başbakanlık Basımevi, Ankara, s. 140-147.
- Türklerde Ant İçme Geleneği, *Türk Dili*, S. 219, C. 21, Aralık 1969, s. 228-232.
- Türklerde Renk Geleneği, *Türk Folkloru Araştırmaları Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları*, 1982, s. 125-131.
- Tüze Dilinde Yeni Bir Atılım, *Türk Dili*, S. 224, C. 22, Mayıs 1970, s. 165-167.
- Tüze Dilinin Öncüsü Recai Seçkin, *Türk Dili*, S. 255, C. 27, Aralık 1972, s. 290-293.

- Ulupınar Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 835, Mart 1971, s. 10.
- Ülkü Taşır'ı Anarken, *Sivas Folkloru*, S. 53, Haziran 1977, s. 2.
- Üretici Eğitim, *Yeni Adam*, S. 900, Ağustos 1976, s. 11, 22.
- Ürgüp Destanı, *Ürgüp*, S. 2, 24 Eylül 1954, s. 2.
- Ürgüp Düğünlerinde Nahıl, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 82, Y. 7, C. 4, Mayıs 1956, s. 1315-1317.
- Ürgüp'te Kavga Sebepleri, *Yeni Erciyes*, S. 4, C. 1, Nisan 1955, s. 11-12.
- Ürgüp'te Kılıç Arslan Türbesi, *İstiklâl*, 8 Ekim 1953, s. 2.
- Ürgüp'te Kılıç Arslan Türbesi, *İstiklâl*, 9 Ekim 1953, s. 2.
- Ürgüplü Âşık Mahfi, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 105, Y. 9, C. 5, Ekim 1957, s. 1573-1574.
- Ürgüplü Fethi Baba, *Yeni Erciyes*, S. 5, C. 1, Mayıs 1955, s. 11, 22.
- Ürgüplü Memiş Şahin, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 105, Y. 9, C. 5, Nisan 1958, s. 1680-1681. Ürgüpte Ulu Cami, *İstiklâl*, 28 Ocak 1954, s. 2.
- Ürgüpte Ulu Cami, *İstiklâl*, 29 Ocak 1954, s. 2.
- Vefa Öldü Mü, *Yeni Adam*, S. 882, Şubat 1975, s. 6.
- Vehbi Cem Aşkun ve Çalışmaları, *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 160, Y. 14, C. 7, Kasım 1962, s. 2887-2888.
- Velidedeoğlu Unutulamaz, *Kemalist Ülkü*, S. 290, (1992), s. 14-16.
- Veysel Arseven, *Türk Folklor Araştırmaları*, S.232, Y. 20, C. 11, Kasım 1968, s. 5120-5122.
- Yağmur Duasından Ana Tanrıçaya, *Türk Folkloru Araştırmaları Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları*, 1981, s. 49-65.
- Yaratıcı Göz Yaşları, *Yeni Adam*, S. 870, Şubat 1974, s. 6
- Yargı Dili, *Türk Dili*, S. 312, C. 36, Eylül 1977, s. 177-185.
- Yasa Dili Sözlüğü, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1966.

- Yasalarımıza Göre Ant İçme, *Türk Dili*, S. 223, C. 22, Nisan 1970, s. 8-12.
- Yasalarımızda Dil Birliği, *Türk Dili*, S. 175, C. 15, Nisan 1966, s. 483-485.
- Yaşayan Anadolu Efsaneleri, Erciyes Yayınları, Kayseri, 1955.
- Yavaş Ovası Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 854, Ekim 1972, s. 6.
- Yavaş Ovası, *İstiklâl*, 14 Nisan 1954, s. 2.
- Yaylada Akşam, *Filiz*, S. 19, C. 4, Aralık 1971, s. 4.
- Yedi Tuğla Efsanesi, *Yeni Adam*, S. 841, Eylül 1971, s. 9.
- Yeni Adam Kavramı Üzerine, *Yeni Adam*, S. 869, Ocak 1974, s. 7.
- Yeni Bir Anabetik, *Yeni Adam*, S. 906, Şubat 1977, s. 6.
- Yeni Bir Ansiklopedi, *Filiz*, S. 6, Y. 1, Kasım 1958, s. 6-7.
- Yılların Fısıltısı, *Anadolu*, S. 50, 5 Ocak 1954, s. 1.
- Yok Olan Mezarlıklarımız, *Yeni Adam*, S. 904, Aralık 1976, s. 7.
- Yunus Bekir, *Filiz*, S. 16, C. 2, Ocak 1966, s. 7, 11.
- Yunus Bekir'in Anıları, *Yeni Adam*, S. 821, Ocak 1970, s. 4.
- Yunus Bekir'in Bir Bakan'a Mektubu II, *Filiz*, S. 8-9, C. 4, Ocak-Şubat 1971, s. 27-28.
- Yunus Bekir'in Bir Bakan'a Mektubu III, *Filiz*, S. 10, C. 4, Mart 1971, s. 18-19.
- Yunus Bekir'in Bir Bakan'a Mektubu, *Filiz*, S. 7, C. 4, Aralık 1970, s. 6-7.
- Yunus Bekir'in Düşünceleri II, *Filiz*, S. 9, Y. 1, Şubat 1959, s. 12, 16.
- Yunus Bekir'in Düşünceleri III, *Filiz*, S. 5, Y. 6, C. 1, Aralık 1964, s. 10.
- Yunus Bekir'in Düşünceleri IV, *Filiz*, S. 9, C. 2, Ocak 1965, s. 10.
- Yunus Bekir'in Düşünceleri, *Filiz*, S. 8, Y. 1, Ocak 1959, s. 4, 15.
- Yunus Bekir'in Düşünceleri, *Filiz*, S. 5, Y. 6, C. 1, Ekim 1964, s. 9.
- Yunus Bekir'in Hamdullah Suphi'ye Mektubu, *Filiz*, S. 23, C. 2, Ağustos 1966, s. 3, 10.
- Yunus Bekir'in Mektubu, *Yeni Adam*, S. 823, Mart 1970, s. 4.
- Yunus Bekir'in Politikaya Girişi, *Yeni Adam*, S. 822, Şubat 1970, s. 4.

- Yunus Bekir'in Son Sözleri, *Yeni Erciyes*, S. 19-20, Nisan-Mayıs 1957, s. 3-4, 14.
- Yunus Emre'nin Kişiliği ve Kimliği, *Littera Edebiyat Yazıları*, C. 2, 1991, s. 50-54.
- Zaman Eğitimi, *Yeni Adam*, S. 827, Temmuz 1970, s. 4, 23.
- Zaman İzafi Midir, *Erciyes*, S. 72, Y. 6, Ocak 1949, s. 13, 14-18.
- Ziya Gökalp, *İstiklâl*, 23 Ekim 1954, s.2.
- Ziya Gökalp'in Toplum Anlayışı, *Ziya Gökalp*, S. 15, (Ekim 1979), s. 43-48.
- Ziya Paşa ve Adana, *Yeni Adana*, S. 1103, 31 Ocak 1962, s. 2.

SONUÇ

Topluma, insanlığa hizmet yolunda bir ömür süren Ali Rıza Önder, henüz halk bilim araştırmalarının yaygın olmadığı bir dönemde halk kültürünün derlenmesi çalışmalarına ön ayak olmuştur. Görev için gittiği Anadolu'da yörelerin, gelenek-görenek ve kültürlerini derleyip yazıya aktararak onların günümüze kadar ulaşmasını sağlamıştır.

Hukukçu, folklor ve halk edebiyatı araştırıcısı Önder'in bu çalışmada daha çok halk bilim araştırıcısı kimliği üzerinde duruldu. Ali Rıza Önder'in muhtelif dergi ve gazetelerde yayımlanmış 448 yazısına ulaşıldı. Çalışmalarının olduğu kitap, dergi ve gazeteler tespit edilip tarandıktan sonra incelenerek ayrıntılı bibliyografyası hazırlandı. Bunlardan halk bilim konusu bakımından zenginliği ile dikkat çeken yayın ise 54 yazı ile Türk Folklor Araştırmaları dergisidir. Bunu İstiklâl (36) gazetesi ile Yeni Adam (28) Erciyes (25) dergileri izlemektedir. Toplamda ise en fazla yayınının olduğu dergi 91 yazı ile Yeni Adam dergisidir. Diğer yayınlardaki toplam çalışmalarının sayısı ise İstiklâl (71), Türk Folklor Araştırmaları (54), Erciyes (47), Osmaniye Postası (43), Türk Dili (37), Filiz (34), Hâkimiyet (14), Yeni Erciyes (12), Öz Erzincan (5), Yeni Adana (4), Türk Folkloru (3), Kemalist Ülkü (3), Davran (3), MİFAD (3), 4 Eylül Ortak Kitap (2), Ziya Gökalp (2), Sivas Folkloru (1), Millî Kültür (1), Littera Edebiyat Yazıları (1), Türk Folkloru Araştırma Yıllığı (1), Çağrı (1), Kayseri (1), Anadolu (1), Folklor ve Etnografya Araştırmaları (1), Halk Kültürü Derleme ve Araştırmaları (1), Şükrü Elçin Armağanı Kitabında Yer Alan Yazısı (1), Türk Halkbiliminde ve Halk Edebiyatında Görüşler Kitabında Yer Alan Yazısı (1), Seminer ve Bildirileri (9) olarak dağılım göstermektedir.

Önder; efsaneler ile ilgili yapmış olduğu derlemeleri çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanmış yazıları ayrıca mesleği olan hukukçuluk ile folkloru iç içe sunduğu çalışmalarıyla Türk folklorunda unutulmayacak isimler arasında yerini almıştır.

Bizi biz yapan millî değerlere çok önem veren Önder, bizlerden de aynı hassasiyeti beklemektedir. Değişen yeni toplum düzeninde kültürel değerlerimizin kaybolmaması için millî kültürümüze sahip çıkıp bizden sonraki kuşaklara bunu aktarmak hepimizin görevidir. Ali Rıza Önder bu bayrağı bizlere kadar başarı ile getirmiştir. Önder'in öneminin daha geniş çevreler tarafından fark edilmesi en önemli temennimiz ve bu tezimizin de amaçlarındandır.

Son olarak Türk diline ve Türk folkloruna pek çok çalışma kazandırmış değerli kültür insanı Önder'in isminin yaşatılması için gerekenler yapılmalıdır. 26 Aralık 2019 tarihinde düzenlenen anma programı gibi etkinliklerinin her yıl düzenli olarak yapılması için de gerekenler yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Y. (1994). *Hukukçu- araştırmacı Ali Rıza Önder*. Ankara: Folklor Araştırmaları Kurumu Yayınları.
- Aksoy, ř. (2019). Turan'da karanlığı aydınlatanlardan Ali Rıza Önder (1918-1994). *Erciyes Dergisi*, 502, 23-24.
- Altınkaya, V. (2019). Gerçek bir önder. *Erciyes Dergisi*, 502, 25-26.
- Arıkoğlu, K. (1957, 4 Temmuz). Uğurlarken. *Hâkimiyet*, 1.
- Aslangül, C. (1994). *Çok yönlü insan Ali Rıza Önder*. Ankara: Folklor Araştırmaları Kurumu Yayınları.
- Aslangül, C. (1996). Ali Rıza Önder'de dil ve edebiyat sevgisi. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 5(6), 95.
- Ayçiçek, B. (2019). Dedem Ali Rıza Önder. *Erciyes Dergisi*, 502, 27.
- Başkaya, F. (2019). Dedem Ali Rıza Önder. *Erciyes Dergisi*, 502, 27.
- Beysanoğlu, ř. (1994). *Doğumunun 75. yılında hukukçu, halkbilimci, yazar ve şair arkadaşım Ali Rıza Önder*. Ankara: Folklor Araştırmaları Kurumu Yayınları.
- Boratav, P. N. (1997). Ali Rıza Önder Yaşayan Anadolu Efsaneleri, (Çev. Görkem, İ. ; Üstündağ, B.), *Millî Folklor*, 33, 112-117.
- Coşkun, B. (2019). Dayım Ali Rıza Önder. *Erciyes Dergisi*, 502, 20-21.
- Coşkun, B. ve Cömert, H. (2020). Deyişler şiirleriyle Ali Rıza Önder. Kayseri.
- Cömert, H. (2019). Ali Rıza Önder (1918-1994). *Erciyes Dergisi*, 502, 14-16.
- Çayırdığ, M. (2019). Ali Rıza Önder ağabeyimiz. *Erciyes Dergisi*, 502, 22.
- Dener, F. (2019). Ebedi hayat. *Erciyes Dergisi*, 502, 26.
- Dener, ř. (2019). Kayınbabam Ali Rıza Önder. *Erciyes Dergisi*, 502, 27.
- Durbilmez, B. (2019). Ali Rıza Önder'in halk bilimi çalışmaları kaynakçası. *Erciyes Dergisi*, 502, 1-7.
- Dündar, S. (2019). Ali Rıza Önder ve ilginç bir tanışma öyküsü. *Erciyes Dergisi*, 502, 33.

- Ertem, C. (1996). Halkbilimci Ali Rıza Önder'in yaşam felsefesi. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 5(6), 90-94.
- Ertem, C. (2019). Hukukçu ve halkbilimci Ali Rıza Önder'in yaşam felsefesi. *Erciyes Dergisi*, 502, 12-13.
- Ertem, T. (2019). Babam Ali Rıza Önder. *Erciyes Dergisi*, 502, 8-11.
- Gaygusuz H. ; Güzel, C. Bir Biyograf Olarak Ali Rıza Önder ve Hazırladığı Biyografiler, *The Journal of Turkic Language and Literature Surveys (TULLIS)*, 5, 1-14.
- Günümüz Türkiye'sinde Kim Kimdir?. (1990). Profesyonel İletişim.
- İvgin, H. (2019). Ali Rıza Önder'in Türk Folklor Araştırmaları Dergisinde yayımlanan yazıları. *Erciyes Dergisi*, 502, 30-32.
- Meydan-Larousse. (Cilt 9). (1981). Meydan Yayınevi.
- Nasrattınoğlu, İ.Ü. (1994). *Folklorcu Ali Rıza Önder*. Ankara: Folklor Araştırmaları Kurumu Yayınları.
- Nasrattınoğlu, İ.Ü. (1996). Hiç unutmayacağız. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 5(6), 82-83.
- Nasrattınoğlu, İ. Ü. (2019). Ali Rıza Önder. *Erciyes Dergisi*, 502, 17-19.
- Onaran, M. Ş. (1996). Onur Kurulu'nda. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 5(6), 86.
- Önder, A. (2019). Babam Ali Rıza Önder. *Erciyes Dergisi*, 502, 26.
- Önder, A.R. (1955). Yaşayan Anadolu Efsaneleri. Kayseri: Erciyes Yay.
- Önder, A.R. (1974). Türkiye'de mitoloji çalışmalarına bir bakış. *I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri*. Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- Önder, A.R. (1974). Atasözlerinde tüze kuralları. *Türk Folkloru Araştırma Yıllığı Belleten*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Önder, A.R. (1976). Geleneksel halk hukuku. *I. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*. Ankara: Kültür Bakanlığı MİFAD Yayınları.
- Önder, A.R. (1982). Kayseri'nin Turan Köyünde yer adları. *II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*. Ankara: G. Ü. Basın Yayın Yüksekokulu Basımevi.

- Önder, A. R. (1983). *Şükrü Elçin Armağanı, Danışıkla Dağ Aşılır*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Armağan Dizisi.
- Önder, A.R. (1984). Nuh Naci Kum. *Folklor ve Etnografya Araştırmaları*. İstanbul: Anadolu Sanat Yayınları.
- Önder, A.R. (1984). Halk hukukunun kaynakları, *Türk Folklor Araştırmaları*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı MİFAD Yay.
- Önder, A.R. (1985). Halk şiirinde dört durak kavramı. *Folklor ve Etnografya Araştırmaları*. İstanbul: Anadolu Sanat Yayınları.
- Önder, A.R. (1987). Mezar taşlarında halk kültürü. *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*. Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- Önder, A.R. (1987). Battal Gazi Kayseri’de, *I. Battalgazi ve Malatya Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu*. Malatya: İnönü Üniversitesi Yayınları.
- Önder, A.R. (1988). Niyazi Mısri’nin tasavvuftaki yeri. *III. Battal Gazi ve Malatya Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu*. İstanbul.
- Önder, A.R. (1990). Cebeli Bereket Sancağı ve Rahime Hatun. *I. Uluslararası Karacaoğlan ve Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu*. Adana.
- Önder, A.R. (1992). Anadolu’nun bazı yörelerinde Şemmas geleneği, *IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri*. Ankara.
- Önder, F. (1970). Ali Rıza Önder. *Türk Folklor Araştırmaları Dergisi*, C 12, S 251, s 5646-5647.
- Önder, F. (1970). Ali Rıza Önder’in halkbilim yazıları. *Türk Folklor Araştırmaları Dergisi*, C 13, S 257, s 5811-5813.
- Özen, K. (1996). Ali Rıza Önder. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 5(6), 102-106.
- Özkırmımlı, A. (1988, 29 Ağustos). Adaletin Türkçesi peşinde. *Cumhuriyet*, 1.
- Özüğür, F. (1994). *Bir Anı*, Folklor Araştırmaları Kurumu Yayınları, Ankara.
- Özüğür, F. (1996). Ali Rıza Önder’i Anarken. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 5(6), 99-101.
- Satoğlu, A. (1965). Ali Rıza Önder. *Filiz Dergisi*, C 2, S 8, s 7.

- Satoğlu, A. (1996). Ali Rıza Önder'in ardından. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 5(6), 87-89.
- Satoğlu, A. (1994). *Ali Rıza Önder ve eserleri üzerine*. Ankara: Folklor Araştırmaları Kurumu Yayınları.
- Satoğlu, A. (2002). Kayseri Ansiklopedisi. Ankara: Kùltür Bakanlığı Yayınları.
- Tan, N. (2019). Ali Rıza Önder ve Türk Dil Kurumu. *Erciyes Dergisi*, 502, 28-29.
- Turan, M. (1996). Folklorcu Ali Rıza Önder. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 5(6), 96-98.
- TURSAM-DER. (2019). Vefa borcu ve teřekkùr. *Erciyes Dergisi*, 502, 41.
- Türk Ansiklopedisi. (Cilt 26). (1977). Ankara: Millî Eğitim Basımevi
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi. (Cilt 7). (1990). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Türkiye Edebiyatçılar ve Kùltür Adamları Ansiklopedisi. (Cilt 7). (2006). Ankara: Elvan Yayıncılık.
- Yurdakul, Y. B. (2019). Midilli Ali Rıza'dan onurlu yargıç Ali Rıza Önder'e. *Erciyes Dergisi*, 502, 34-35.
- Yurt Ansiklopedisi. (Cilt 7). (1986). Anadolu Yayıncılık.

EKLER

EK 1.

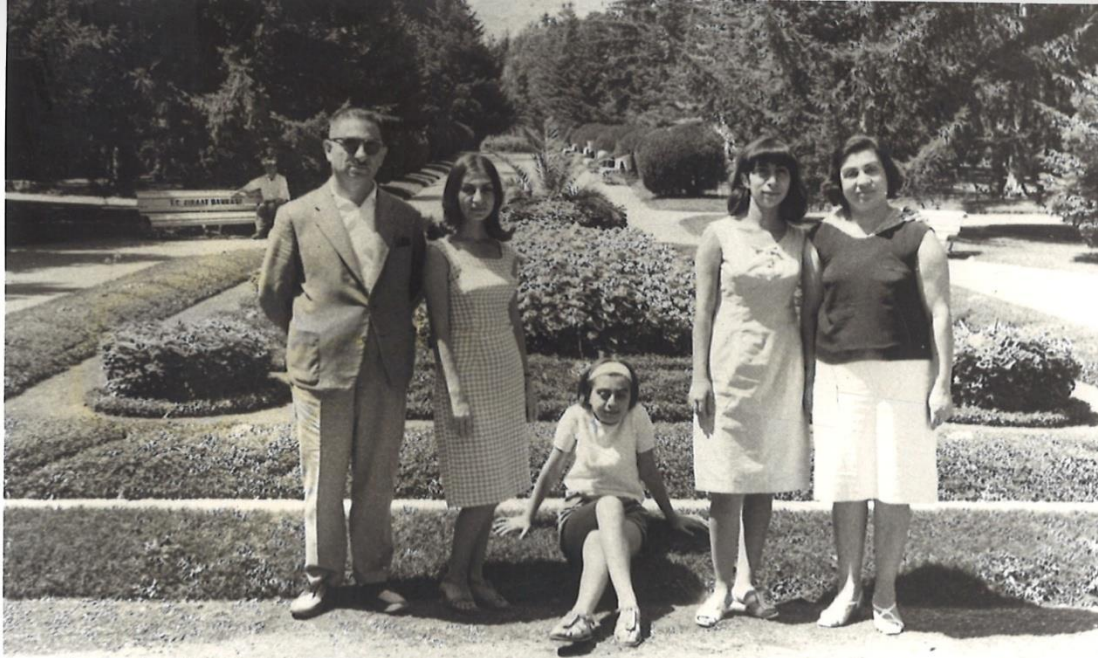
Resim 1: Ali Rıza Önder 1918-1994.

Ek 2.

Resim 2: Ali Rıza Önder ve eşi Şerife Fuadiye Önder (1943).

Ek 3.

Resim 3: Ali Rıza Önder annesi Methiye Hanım, eşi Fuadiye Hanım ve çocukları ile(Ürgüp).

Ek 4.

Resim 4: Ali Rıza Bey eşi ve çocukları. 21. 08. 1965 Çubuk Barajı (Sağdan Fuadiye Hanım, kızları Filiz, Armağan, Tuna ve Ali Rıza Önder).

Ek 5.

Resim 5: Ali Rıza Önder Ankara Hukuk Fakültesinden arkadaşları ile (29 Haziran 1940).

Ek 6.

Resim 6: Ali Rıza Bey Ürgüp'te Nahl töreninde.

Ek 7.

Resim 7: Ali Rıza Önder Yaşayan Anadolu Efsaneleri (1955).

Ek 8.

Resim 8: Ali Rıza Önder'in kişisel eşyaları.

Ek 9.

(Resim 9: 26 Aralık 2019 tarihinde Türk Dil Kurumunda yapılan Ali Rıza Önder'i Anma Toplantısından)

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Hava Gaygusuz

Doğum Yeri: Kelkit

Doğum Tarihi: 23. 11. 1987

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi: Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Yüksek Lisans Öğrenimi: Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı.

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

İLETİŞİM

E-posta Adresi: gaygusuzhavva@gmail.com